

Conspectul al Parochiilor, Filialelor și școlilor din

numeric Districtul Protopopesc gr. cat. al Timișorei.

Numele parochiei	Biserici		Capele				Case parochiale				Școli				Stat personal									
	Filiale	de pământ	de lemn	proprii		închiriate		de pământ	de lemn	proprii		închiriate		de pământ	de lemn	proprii		închiriate		Preoți	Doceni	Cantori	Suflete	Școlari
				cens	f	cens	f			cens	f	cens	f											
																C	f	C	f					
1. Arad	9	1	1	1	.	.	.	1	.	1	1395	95				
2. Belotinți	60	1	.	.	.	1	.	1	231	21				
3. Chizdia	6	1	1	2	.	.	.	1	2	1680	320					
4. Crivobara	2	.	.	.	120	1	.	.	.	1	1	550	56					
5. Iezvin	5	1	1	1	.	.	.	1	1	289	22					
6. Parța	3	.	.	.	400	1	160	1	.	.	.	1	.	.	1	1	693	93						
7. Timișoara	12	1	1	1	1	688	88					
8. Zabran	18	1	1	1	.	.	.	1	1	435	65					
Total	55	5	.	.	580	6	160	8	.	.	.	8	4	5	5961	760								

Beneficiul parochial				Beneficiul doc. cant.				Avea bisericeii				Avea școlii							
în bani		în realități		în naturale		în bani		în realități		în naturale		în bani		în realități		în bani		în realități	
C	f	j.	org.	litri	C	f	j.	org.	litri	C	f	j.	org.	C	f	j.	org.	C	f
1260		12	884	.	300		7	160	.	1393	54	2	1310	1398	80
.	600		.	.	.	206	60	.	.	349	08
539	70	31	607	.	586		5	66	9600	5516	58	4	501
399		.	.	.	300		.	.	.	501	52	342	.
630		10	836	.	474		5		.	127	66	.	.	24	30
1112	50	18	259	.	600		.	.	.	1456	97	2	636	46	20	2	1344	.	.
2001		.	.	.	480		.	.	.	5585	31	.	.	2039	67
2310		5	1003	.	75	60	5	732	.	3695	12	6		555	64		1093	.	.
8252	20	78	389	.	3415	60	22	958	9600	18483	30	15	847	4413	49	3	1179		

III. **Forul protopopesc.** Protopopiatul Ciacovei constituie *For protopopesc* la oaltă cu Protopopiatul Timișorei. — Constituirea Forului, a se vedea acolo.

IV. Parochii

1. DRAGȘINA (Dragsina).

I. **Istoricul.** Parohie înființată la anul 1901 prin trecerea la Unire a 359 suflete, dar până acum încă nesistemată.

II. Oficiul parochial.

Paroch: *MAXIMIN ILCA*, adm. parochial.

Cantor: PAVEL MAIDAN.

Curator: IOSIF POPEȚI.

III. **Biserică** nu este, ci numai **Capelă**, în local închiriat cu 180 cor. *Școlă* nu este. *Școlarii* frecventază școla de stat. *Averea biser.*, în bani 265 cor., în realități 642 □.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	G. H.	C. A.	Isr.
Dragșina	359	272	213	29	12	11

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 10.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Nagy-Kövères.*

2. FOLIA (Folya).

I. **Istoricul.** — Parohie înființată la 1847 în urma trecerii la Unire a unei părți a locuitorilor gr. or. împreună cu preotul lor, cu numele Ilie Zsomanca. La început cultul divin s'a ținut într'o locuință privată, până la 1868, când pe spesele Fondului relig. s'a edificat o biserică de lemn, iar la anul 1896, pe intravilanul donat la anul 1850 comunei bisericesci din partea marelui proprietar Emanuil Csiky, tot pe spesele Fondului relig. s'a edificat altă biserică de piatră. — De odată cu înființarea parohiei, într'o locuință închiriată cu cenzul de 42 fl. anual, din Fondul religionar s'a ținut și școlă, care la anul

II. Districtul Protopopesc al Ciacovei.

I. **Istoricul.** — Districtul protopopesc al Ciacovei se compune din șapte parochii, situate toate în Comitatul Timișului. Până la anul 1865 parochiile acestea s'a ținut de Protopopiatul Timișorei; iar atunci prin dispozițiunea Ordinariatului episcopesc, de dat 29 Nov. Nr. 1808, s'a înființat noul protopopiat, cu numele dela opidul Ciacova.

Protopopiatul acesta poșede o bibliotecă a sa proprie, înființată în 1879 prin donațiunea de 88 opuri din lăsamântul fostului paroch gr. cat. în Ghilad, Pavel Breca. De presinte biblioteca se compune din 280 opuri. Spre augmentarea fondului bibliotecii fie-care preot din District contribuie la an cu suma de cel puțin una coronă. Statutele bibliotecii s'a ăprobat din partea Ordinariatului episcopesc la 16 Maiu 1879, sub Nr. 508. — Scaunul protopopiatului la început a fost în comuna Liget, apoi în Petromană, iar dela 1899 de nouă este în Liget.

Seria cronologică a Protopopilor: PP. Ioan Vulcan 1866—1877; Alesiu Manciu 1877—1895; Nicolau Bolboca 1895—1898; George Muntean, adm. interim., 1898—1899; Corneliu Teaha adm. protopop. 1899—.

II. Oficiul protopopesc.

1. Protopop: **CORNELIU TEAHA**, adm. protopopesc, Asesor consistorial.
2. Notariu district. protop.: **GEORGE MUNTEAN**, Paroch în Ghilad.

1891 s'a strămutat în casa proprie a comunei bisericesci, dar nefiind corespunzătoare legii, în 1899 s'a edificat școlă nouă. Primul învățator a fost Ilie Zsumanca 1847—1854.

Seria cronologică a Preoților: PP. Ilie Zsumanca 1847—1854; Nicolaș Adamescu, adm. inter. 1854; Alesandru Ottonoga 1855—1857; Petru Sterian 1857—1875; Ioan Tămaș 1875—1877; Nicolaș Popovici 1877—1882; Nicodim Popovici adm. inter. 1882—1883; Simeon Ardelean 1883—

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *SIMEON ARDELEAN*.
2. Docente-Cantor: *IOAN MUSTEȚ*.
3. Curator: *NICOLAȘ MINU*.

III. **Biserica** de pământ edificată la 1897 cu 23771 cor. 66 fil. din Fond. relig. *Hramul*, S. Nicolaș. *Patron*, Fond. relig. *Casa paroch.* lipsesce. Cens. paroch. 160 cor. din Fond. relig. *Matricule*, din 1847. Școlă de pământ edificată la 1899 cu 1600 cor. pe spesele comunei bisericesci. *Școlari oblig.* 40, frec. 39. *Benef. paroch.* sistemisat la 1847 în bani 630 cor. din Fond. relig. *Venit congrual*: 622 cor. 24 fil. *Benef. docente-cant.* sistemisat la 1896 în bani, din Fond. ștud. și al relig. 168 cor., ajutor de stat: 360 cor., dela comuna biser. 5 jug. pământ cu venit catastr. 71 cor. 42 fil. *Averea biser.* în realități: 1400 □°, în bani 183 cor. 20 fil. *Averea școlii* în realități 5 jug., în bani 30 cor. 32 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. A.	C. H.	Iar.	Departare dela mntre Km.
Folia	211	536	670	15	23	16	
Filiale:							
Birda	5	108	530	475	6	22	8
Sipet	29	185	2444	82	19	46	18
Vojtek	21	1142	710	1	16	3	8
Total	266	1971	4354	573	64	87	

Depărtare dela scaunul protopopesic Km. 12.
Posta ultimă și Stațiunea telefonică: *Folya*.

3. GHILAD (Gilád).

I. **Istoricul.** Deja în veacul al 13-lea se face amintire de această comună sub numele de Ghijad, când Regele Andreiș a donat-o comitelui Sebus. Pe timpul domniei turcesci în Bănat, Rami-pașa a așezat în această comună mai mulți coloniști români din Transilvania.

După reocuparea părților banatice la 1717, occură ca comună cu 100 de case, sub numirea de Dolni-Gilad.

Parochia gr. cat. s'a înființat la 1864 prin trecerea la Unire a presté 1500 suflete. Mai ales însă din cauza lipsei de biserică după mórtea preotului Pavel Breca, numărul acesta a scădut la 500 suflete. — Școlă s'a deschis deodată cu înființarea parochiei și până adă este așezată în local închiriat. Dotațiunea învățătorască la început a constat din contribuiri puține, până ce la 1868 din fond. stud. s'a aplacidat 105 fl., cea ce apoi la 1886 iarăși s'a denegat. În anul 1896 dotațiunea s'a regulat conform legii. Primul învățator a fost Ioan Durani.

Seria cronologică a Preoților: PP. Vasilie Țăran adm. inter. 1864; Ioan Muntean 1865; Pavel Breca 1868—1878; Ioan Vulcan jun. și Ioan Putnic 1878; Ioan Ciontea 1878—1894; Nicolaș Barbuș adm. inter. 1894—1898; George Muntean 1895—

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *GEORGE MUNTEAN*.
2. Docente: *IUSTINA CIUPE m. DULE*.
3. Cantor: *PETRU CHERCIU*.
4. Curator: *MARTIN MARINÇO*.

III. **Biserica** nu este, ci numai **Capelă**, proprietatea Fondului diecesan al Preoților deficienți. Censul capel. și paroch. 460 cor din Fond relig. *Hramul*, S. Martir George. *Patron*, Fond. relig. reprezentat prin Dominiul din Ciacova. *Casa paroch.* de pământ, proprietatea Fond. preoților deficienți. *Matricule*, din 1864. Școlă în edificiul capelei. *Școlari oblig.* 89, frec. 62. *Benef. paroch.* sistemisat la 1867, în bani 612 cor. din Fond. relig., în realități 7 jug. 210 □°. *Venit congrual*:

706 cor. 84 fil. *Benef. docento-cant.*, regulat la 1896, dela comuna bisericăscă 182 cor. și 6 metri lemne de foc; ajutor de stat 464 cor., pentru locuința docentală 40 cor. *Averea biser.* în realități 4 jug. 12 □^o, în bani 41 cor. 88 fil., în cereale 42 măji metrice. *Averea școlii* în realități 3 jug. 16 □^o, în bani 96 cor. 18 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Unit.	Isr.	Departare dela matre Km.
Ghilad	340	1197	2217	34	3	—	5	
Filiale:								
Bánlak	13	598	2103	17	5	—	19	8
Delta	30	3302	294	44	131	1	191	10
Opaticza	1	163	786	4	—	—	—	—
Tolvadia	1	668	1159	9	5	—	12	12.7
Uzdin	3	161	5338	37	11	—	36	30
Dolác	—	1233	3	1	—	—	—	8

Total 388 7322 11900 146 155 1 263

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 19.9.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Gilád.*

4. ICLODA (Ikloda).

I. *Istoricul.* — Parohie înființată la 1863 în urma trecerii la Unire a unei părți dintre locuitorii comunei. La înființarea parohiei capela s'a așezat într'o localitate privată închiriată cu un cens anual de 100 fl. La anul 1868 pe intravilanul donat de către proprietarul Emanuil Csiky, pe speșele Fondului religiunei s'a edificat capela, care apoi la anul 1896 s'a restaurat, tot pe speșele aceluși Fond.

Deodată cu înființarea parohiei s'a deschis și școla gr. cat. în casă privată cu cens de 42 fl. din Fondul religiunei, iară la 1899 s'a edificat școla și locuința docentală pe speșele comunei biser. Cu ocasiunea comasării din 1876 parohia a căpăt 3 jug. și biserica alte 3 jug. de pământ.

Cu ocasiunea sistemisării parohiei la 1868 pentru docente-cantor s'a aplacidat din Fond. relig. și al stud. 105 fl. cea-ce apoi la anul 1896 s'a întregit cu 390 cor. ajutor de stat.

Seria cronologică a Preoților: PP. Alesiu Bordan, Ioan Vulcan din Liget și Alesiu Manciu din Zsebel, adm. inter. 1863; Ioan Ribarovicu 1864—1867; Constantin Căpčan 1867—1882; Luca Laurean 1882—1883; Nicolau Hoza 1883—1899; Simeon Popovicu adm. inter. 1899—1900; Vasile Țăran 1900—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *VASILE ȚĂRAN.*
2. Docente-cantor: *SIMION CISTELAN.*
3. Curator: *TEODOR MARTINOVICI.*

III. *Biserică* nu este, ci numai *Capelă*, de pără în edificiul dominiului Fond. relig. *Hramul*, SS. Apostoli Petru și Pavel. *Patron*, Fond. relig. *Casa paroch.* sub un acoperiș cu capela. *Matricule*, din 1863. *Școla*, închiriată cu 100 cor. din Fond. relig. *Școlari oblig.* 41, frec. 24. *Benef. paroch.* sistemisat din 1867; în bani 602 cor. din Fond. relig., în realit. 6 jug. scrise pe numele Fond. relig. *Venit congrual:* 665 cor. 16 fil. *Benef. docento-cant.* sistemisat la 1896 dela comuna biser. 50 cor., din cassa biser. 50 cor., din Fond. relig. 210 cor., ajutor de stat 390 cor. *Averea biser.* în bani 294 cor. 75 fil., cereale 49 măji metr. grâu și 19 măji metr. cucuruz, în realit. 3 jug. *Averea școlii*, în bani 5 cor. 20 fil., realități 800 □^o.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. A.	Isr.	Departare dela matre Km.
Icloda	274	50	402	9	—	
Filială:						
Unip	6	25	673	25	13	8

Total 281 75 1075 34 13

Depărtare dela scaun. protopop. Km. 8.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică *Törölszalkos.*

5. JEBEL (Zsebely.)

I. *Istoricul.* — Parohie înființată la an. 1845 în urma trecerii la Unire a 115 suflete. Pentru ținerea cultului divin atunci îndată s'a deschis capela în casa credinciosului Iosif Țeringa,

și acolo a rămas până la 1863, când credincioasa Iuliana Berec-tarovicî a donat casa și intravilanul seû pentru comuna biser. Pe spesele Fondului religiunei casa acêsta s'a adaptat apoi de capela și lêngă ea s'a edificat casa parochială. Numêrul sufletelor până la 1870 a crescut la 680, dela 1870 numêrul acêsta a scădut la 300. Șcôla s'a deschis la 1863. Primul în-vățător a fost Petru Ogherciû.

Seria cronologică a Preoților: PP. Ioan Curuți 1846; George Iacobescu 1847—1848; Nicolaû Adamescu 1849—1857; George Barcian 1858—1859; Beniamin Densușian 1860; Ioan Vulcan sen. 1861; Alesiu Manciu 1863—1865; Constantin Căpeșan 1866; George Ioo 1867—1868; Nicodim Popovicî 1869—1891; Romul Iorgovicî 1892—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: **ROMUL IORGOVICI**, adm. parochial.
2. Docente-Cantor: **GEORGE OGHERCÎU**.
3. Curator:

III. Biserică nu este, ci numai Capelă proprie de pètră. *Hramul*, S. Profet Ilie. *Patron*, Fond. religiunei. *Casa paroch.* de pètră. *Matricule*, din 1847. *Șcôla* de lemn cumperată dela Trăilă Ogherciu cu 200 cor. din Fond. relig. *Locuință*, docento-cantorală deosebită cumperată cu 1000 cor. din Fond. relig. *Școlari* oblig 49, frec. 27. *Benef. paroch.* sistemisat din 1847 în bani 603 cor. 60 fil. din Fond. relig., în realit. 3 jug. 824 □°. *Veni congrual*: 594 cor. 44 fil. *Beneficiul docento-cant.* sistemisat în 1894 dela comuna biser. 89 cor. 28 fil., din Fond. relig. 126 cor., în realități 1 jug. 280 □°. *Averea biser.* 103 cor. 65 fil., în cereale 42 maji metriche. *Averea șcôlei* 540 cor. 51 fil., în realități 1 jug. 280 □°.

Numêrul sufletelor.

Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Isr.
Jebel 304	775	2873	22	39	41

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 4-7.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Zsebelj*.

6. LIGHET (Liget).

I. Istoricul. — Parochie înființată în anul 1859 prin trecerea la Unire a mai bine de 1200 suflete, care numer însă în anii următori a scădut din lipsa regulării potrivite a parochiei. Dela început până la 1898 cultul divin s'a ținut într'o casă de a Fond. relig. sub un acoperiș cu locuința parochială. Impre-jurarea acêsta încă a contribuit la defecționarea multora dintre cei uniți. Pe teritoriul comunei ôre când incunjurată de păduri mari se află șanțurile Romanilor, numite din partea poporului «iareh.» și ruinele unei citadele vechi despre care încă se afirma a fi din timpurile romanilor.

De odată cu înființarea parochiei, s'a deschis și șcôla. La 1864 pe spesele Fond. relig. de șcôla s'a transformat șura de pe fundul locuinței parochiale, și așa a rămas până la 1896. Atunci comuna biser. a cumpărat un intravilan cu casă, unde a fost șcôla până la 1899, când s'a edificat șcôla nouă cu 2000 cor. Dotațiunea docento-cantorală a fost până la 1880 numai 120 fl. din Fond. relig., la 1880 acea dotațiune s'a întregit cu câte 50 crucerî dela credincioșii cari au avut $\frac{1}{4}$ sesiune, iară la 1896 s'a întregit la suma de 300 fl. Din anul 1899 aci este scaunul protopopiatului Ciacovei.

Seria cronologică a Preoților: PP. Beniamin Densușian 1859—1860; Ioan Geju 1860; Ioan Vulcan sen. 1860—1879; Aurel Ioșa 1880; Andreiû Ionaș 1880—1881; Antoniu Sora 1881—1895; Corneliu Teaha 1895—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: **CORNELIU TEAHA**, adm. protopopesc și Asesor consistorial.
2. Docente-Cantor: **STEFAN ANGHEL**.
3. Curator: **VICHENTE SURDU**.

III. Biserica de pètră edificată de la 1895—1898 pe spesele Fond. relig. în sumă de 19432 cor. contribuind la acêsta sumă și comuna bisericescă cu 1432 cor. 52 fil. Biserica s'a consacrat în 1900 de cătră Episcopul diecesan Dr. Demetriu Radu. *Hramul*, S. Ioan Botezătorul. *Patron*, Fondul religiunei. *Casa paroch.* de pètră, proprietatea Fond. relig. *Matricule*, din

1859. Școala de piatră edificată la 1899 pe spesele comunei bisericesci în sumă de 1350 cor. Școlari oblig. 73, frec. 45. Benef. paroch. sistemizat la 1860 în bani 600 cor. din Fond. relig., realități 2 jug. 597 □°. Venit congrual: 672 cor. 60 fil. Benef. docento-cant. sistemizat la 1896 dela comuna biser. 360 cor., din Fond. relig. 240 cor. Avea biser. în bani 315 cor. 22 fil., realități 1 jug. 513 □°. Avea școlii 28 cor. 20 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	C. H.	C. A.	I. s.
Lighet	546	127	1204	7	19	12

Depărtare dela Scaun. episcopesc Km. 56.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: Zsebelj.

7. PETROMANI (Petromány).

I. Istoricul. — Parohie înființată la 1864 în urmarea trecerei la Unire a părții celei mai mari a locuitorilor. De odată cu înființarea parohiei s'a deschis și școala în local închiriat. Dotațiunea cantor-docentală la început a fost neregulată, la 1882 s'a sistemizat cu 200 fl., iară la 1898 s'a întregit la 600 cor. și 6 metri lemne de foc.

Seria cronologică a Preoților: PP. Alesiu Manciu, Vasile Țăran, Ioan Mivigulovič și Constantin Căpeșan administratori interimali 1864—1867; Nicodim Popovič 1867—1868; Alesiu Manciu 1868—1895; Nicolaș Bolbocă 1891—1898; George Muntean din Ghilad adm. inter. 1898—1899; Vasile Țăran 1899—1900; Michail Jivanca 1900—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: MICHAEL JIVANCA, adm. parochial.
2. Docente-Cantor: GEORGE VODA.
3. Curator: PAVEL BOCEA.

III. Biserica de piatră, edificată la 1873 pe spesele Fond. relig. în sumă de 15267 fl. 50 cr. Hramul, SS. Apostoli Petru și Pavel. Patron, Fondul religiunii. Casa paroch. de piatră, cedată din partea Dominiului Fond. relig. Matricule, din 1864. Școala de piatră edificată la 1890 pe spesele comunei biser. cu 1550 fl.

Școlari oblig. 145, frec. 94. Benef. paroch. sistemizat în 1867 în bani 604 cor. din Fond. relig., realități 3 jug. 254 □°. Venit congrual: 552 cor. 18 fil. Benef. docento-cant. sistemizat în 1898 Nr. 1173, dela comuna biser. 450 cor., din Fond. relig. și al stud. 150 cor., lemne de foc 6 metri. Avea biser. în bani 593 cor. 82 fil., cereale 23 măși metrice, realități 573 □°. Avea școlii în bani 152 cor. 36 fil., în realități 278 □°.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	I. s.	Depărtare dela matre Km.
Petromani	1021	98	1054	2	1	—	1	
Filiale:								
Cebza	49	136	1518	6	4	—	15	4
Ciacova	24	2889	1481	42	38	4	123	3-5
Macedonia	4	124	889	12	3	—	2	4
Obad	4	417	582	—	—	—	—	4

Total 1102 3664 5524 62 46 4 141

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 18.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: Csáková.

Conspectul numeric al Parochiilor Filialelor și școlilor din Districtul Protopopese gr. cat. al Clacovei.

Numele parohiei	Biserici		Capele				Case parohiale				Ș c o l e				Stat personal																
	Filiale	de p ^ă tră de lemn	de p ^ă tră de lemn	de lemn	cens	pro-prii	închi-riate	cens	pro-prii	închi-riate	cens	pro-prii	închi-riate	cens	Preoți	Doceni	Cantori	Sufete	Școlari												
																				C		f		C		f		C		f	
																				de p ^ă tră de lemn		de lemn		de p ^ă tră de lemn		de lemn		de p ^ă tră de lemn		de lemn	
1. Dragsina					180									1	1			359													
2. Folia	3	1						160			1			1	1			266	40												
3. Ghilad	6				460	1								1	1	1		388	89												
4. Icloda	1		1			1							100	1	1			280	41												
5. Jebel			1			1				1				1	1			304	49												
6. Lighet		1				1				1				1	1			546	73												
7. Petromanf	4	1				1				1				1	1			1102	145												
Total	14	3	2		640	5		160		4		100		7	6	2		3245	437												

Beneficiul parochial					Beneficiul doc. cant.					Averea bisericef				Averea școlief					
în bani		în realități		în naturale	în bani		în realități		în naturale	în bani		în rea-lități		în bani		în rea-lități			
C	f	j.	org.		litri	C	f	j.		org.	litri	C	f	j.	org.	C	f	j.	org.
630					528		5				183	20		1400	30	32		5	
612		7	210		686						41	88		4	12			96	18
602		6			700						294	75		3				5	20
603	60	3	824		215	28	1	280			103	65						540	51
600		2	597		600						315	22		1	513			28	20
604		3	254		600						593	82			573			152	36
3651	60	22	285		3329	28	6	280			1797	52		9	1540			852	77
																		9	1374

III. Districtul Protopopesc al Torontalului.

I. **Istoricul.** — Pentru ușorarea administrațiunei diecesane, la anul 1865 prin dismembrarea a lor 5 parochii situate în comitatul Torontalului și aparținătoare Archidiaconatului părților bănățice, s'a înființat Protopopiatul Torontalului la care în anul 1893 s'a adaus și parochia neoconversă Jancahida. Parochiile ținătoare de acest protopopiat până la 1862 s'au administrat de protopopul din Arad, respective V.-Archidiaconul părților bănățice din Timișóra, iară până la 1865 prin protopopul George Orosz, paroch în Cianadul-sêrbesc.

Visitațiune canonică s'a făcut la 1847 prin Episcopul Erdélyi în Igrîș; iar la 1891 prin Episcopul Mihályi în tóte parochiile protopopiatului. Scaunul protopopiatului mult timp a fost în S. Nicolaul-mare, iar din 1897 este în Comloșul-mare.

Seria cronologică a Protopopilor: PP. Paul Orosz 1865 — 1868; Vincențiu Grozescu 1869—1889; Petru Vulcan 1889 admin. interimal; Vasile Deciu 1890—1897; Dr. Laurean Luca 1897—.

IV. Parochii.

1. BEBA-VECHE. (Óbóba).

I. **Istoricul.** — Parochie înființată la anul 1857 în urmarea trecerei la Unire a 583 suflete încă din 1855. Parochia

s'a regulat la 1858 prin asemnarea din Fondul relig. a dotațiunei preoțesci și a censurilor pentru localitățile de capelă și de casa parochială. — Tot atunci s'a deschis și școlă aplicându-se din același Fond cens de școlă 50 fl. și pentru docente-cantor 150 fl., ceea ce însă la 1872 s'a sistat ca și în alte Parochii. La 1896 salariul docental s'a regulat și întregit la 300 fl. cu ajutor de stat; dară neputându-se dispune învățător mai ales din lipsa localului de școlă și de locuință docento-cantorală, școlă s'a ținut prin preotul local, însă abia numai după nume.

Seria cronologică a Preoților: PP. Ioan Murgu, adm. 1855—1857; Ioan Vulcan 1859—1871; Sofroniu Popovici 1871—1873; Ioan Tamaș 1873—1874; Ioan Musteț 1874—1876; Ioan Dreghiciu 1875—1877; Iustin Țarină 1877—1881; Sigismund Vladislaș 1881; Francisc Panajot 1882—1900; Liviu Virvoniu 1900—1902; Romul Poșiar 1902—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: ROMUL POȘIAR, adm. parochial.
2. Docente: Preotul în mod interimal.
3. Cantor: LAZAR PISTRUI.
4. Curator. IACOB CAPÊT.

III. **Biserică** nu este, ci numai **Capelă**. Cens 224 cor. din Fond. relig. *Hramul*, Adormirea P. C. V. Maria. *Patron*, Fond. relig. *Casa paroch.* lipsesce. Cens 160 cor. din Fond. relig. *Matricule*, din 1857. *Școlă* provisorie în locuința paroch. *Școlari oblig.* 61, frec. 27. *Beneficiul parochial* sistemizat la 1858, în bani 683 cor. din Fond. relig. *Venit congrual:* 598 cor. 80 fil. *Benef. docento-cantor.* 80 cor. din Fond. relig. 80 cor. dela com. bis. *Ajut. de stat* 390 cor. *Averea bis.* în bani 30 cor. 68 fil. realit. cimiteriu 1 jug. 800 □°. *Averea școltei* 44 cor.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Isr.	Departare dela matre Km.
Beba-veche	210	912	1830	34	—	12	
Filiale:							
Între-puste	6	443	6	—	—	—	7
Keglevichháza	5	1149	7	2	—	—	12
Oroszlámos	31	1570	1520	25	7	53	7
Pusztá-Kresztur	6	625	—	4	—	5	4
Szőregh	5	1972	1511	10	2	42	14
Valkány	33	1205	3149	344	9	79	12
Total	296	7876	8023	419	18	191	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 43-9.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Óbéba*.

2. CIANADUL-SĚRBESC (Szerbcsanád).

I. Istoricul. — Parohie înființată la 1855 în urma trecerii la Unire aprópe a 1000 suflete. La anul 1875 preotul Ilie Telescu apostatând cu o parte a poporului, numărul sufletelor gr. cat a scădut. Parohia s'a sistemisat la 1856 cu salariul de 300 fl. pentru preot și cens de capelă, casă parochială și școlastică 250 fl., iar pentru instruirea internă a capelei s'a dat 739 fl., tóte din Fondul religiunei. — Congrua parochială la anul 1875 s'a întregit la 472 fl. 50 cr. La 1873 censul de capelă încă s'a ridicat la 350 fl. La anul 1891 primind comuna bisericescă în dar dela A. Sa Ducesa Mileva Naco di San-Marco un intravilan de 600 □^o, pe acela s'a ridicat un edificiu pentru capelă și școlă. La 1868 pentru gr. catolic s'a escindat cimițeriú separat. La a. 1863 pentru edificarea bisericiei s'a fost aplacidat din Fondul religiunei 30.390 fl., dară edificarea s'a împedecat din caúsă, că poporul n'a voit să presteze operele jugale și manuale.

Școlă s'a deschis la 1855 și a fost aședată în localitate închiriată până la 1894, când s'a aședat în edificiul propriú al comunei bisericesci.

Dotățiunea docento-cantorală până la 1870 a fost 120 fl. din Fondul religiunei; dela 1871—1893 a fost 240 fl., adică 120 fl. din Fondul religiunei, 75 fl. din censul restituit dela preot pentru locuința parochială și 45 fl. dela popor. Primul docente a fost Iacob Lazar.

Seria cronologică a Preoților: PP. Ioan Murgu 1855; George Orosz 1855—1867; Ilie Telescu 1868—1875; Simeon Tamaș 1875—1876; Petru Vălean 1876—1899; Michail Jivanca 1899—1900; Dr. Epaminonda Lucaciú 1901—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: Dr. EPAMINONDA LUCACIÚ. adm. parochial.
2. Docente-Cantor: DEMETRIÚ FAUR.
3. Curator: PAIA NEDELÇU.

III. Biserică nu este, ci numai Capelă, cens 700 cor. din Fon. relig. *Hramul*, SS. Apostolú Petru și Pavel. *Patron*, Fond. relig. *Casa parochială* lipsesce. Cens 210 cor. din Fond. relig. *Matricule*, din 1855. *Școlă* proprie edificată la 1892 cu 2142 fl. de cătră comuna Bisericescă. *Școlari* oblig. 94, frec. 64. *Benef. paroch.* sistemisat la 1856 și 1875, în bani 945 cor. *Venit congrual:* 963 cor. 60 fil. *Beneficiul docento-cantoral* sistemisat la 1894, în bani 600 cor. dela comuna biser. și 200 □^o realitate. *Averea bis.* în bani 397 cor. 51 fil., în realități 1 jug. 600 □^o. *Averea școlii* în realități 1 jug.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Isr.	Departare dela matre Km.
Cianadul-sêrbesc	512	1831	3302	15	—	26	
Filiale:							
Pusztá-Porgány	61	1077	82	25	17	—	8
Giulia-Major							
Total	573	2908	3384	40	17	26	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 32.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Serbcsanád*.

3. COMLOȘUL-MARE (Nagykomlós).

I. **Istoricul.** — Parohie înființată la 1856, când împreună cu preotul gr. or. Petru Grozescu o parte însemnată a locuitorilor a trecut la Unire. Sistemizarea parohiei s'a făcut la 1858, aplacidându-se pentru preot 315 fl. și 157 fl. 50 cr. cens parochial. Acest beneficiu la 1875 s'a ridicat la 472 fl. 50 cr. Pentru închirierea localului de capelă s'a aplacidat din Fond. relig. 420 fl., iar pentru instruirea internă 800 fl. Pentru edificarea bisericii s'a început tractative din 1861, dară fără rezultat la 1875 s'a început tractativele și s'a cerut 16,000 fl., iarăși fără rezultat, până la 1889, când cu spesele Fond. relig. de 6000 fl. și 1000 fl. donată de cătră A. S. Ducesa Mileva Naco di San-Marco s'a edificat biserica pe intravilanul din centrul comunei donat de cătră aceeași marinișă Ducesă. — La 1866 pentru gr. catolică s'a tăiat cimiteriul de 800 □^o. care la 1884 s'a mărit cu 816 □^o.

Școala s'a deschis deodată cu înființarea parohiei și a fost aședată în localitățile, unde era capela. La 1896 comuna bisericăscă cu 1000 fl. a cumpărat casa și intravilanul dela Ducesa și de atunci școala și locuința docentală este aședată acolo. Primul învățător a fost Ilie Teleșan.

Seria cronologică a Preoților: PP. Petru Grozescu 1856—1872; Damiant Grozescu 1873—1883; Dr. Laurian Luca 1883—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: Dr. LAURIAN LUCA, protopopul districtului.
2. Docent-Cantor: IOSIF GROZESCU.
3. Curator: PETRU FLEȘERIŪ.

III. **Biserica** de pētră edificată la 1889. *Hramul*, Adorm. P. C. V. Maria. *Patron*, Fond. relig. *Casa paroch.* lipsesce. Cens 315 cor. din Fond. relig. *Matricule*, din 1857. *Școala* proprie de pētră. *Școlari oblig.* 67, *frec.* 36. *Beneficiul paroch.* în bani 945 cor. din Fond. relig. *Venit congruat:* 1000 cor. 80 fl. *Beneficiul docento-cant.* sistemizat la 1894, dela comuna

bisericăscă 298 cor., din Fond. relig. 315 cor. *Averea biser.* în bani 790 cor., în realitățî 1 jug. 1104 □^o. In filia Constanța sunt mormințî gr. cat. 100 □^o, în Niereu 800 □^o. *Averea școlăi*, în bani 320 cor., în realitățî 400 □^o.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	I-r	Departare dela untre Km.
Comloșul-mare	472	1421	3103	14	5	43	
Filiale:							
Constanța	43	559	481	—	—	—	2-7
Niereu	49	470	906	1	—	3	11
Kertis	42	2843	327	1	1	7	20-9
Total	606	5293	4817	16	6	53	

Depărtare dela scaunul episcopesc Km. 106.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Nagykomlós.*

4. IGRIȘ (Egres).

I. **Istoricul.** — Deși în comuna Igrîș trecerî la Unire s'a făcut în număr mai mare la 1839, totuși înființarea parohiei s'a efeptuit numai la 1845, când s'a constatat ca trecute 302 suflete. Capelă și locuința paroch. dintru început au fost aședate în localitățî închiriate, cu cens din Fondul relig. de 40 fl., iar din 1852 de 140 fl. Pentru interna instruire a capelei s'a aplacidat din Fond. relig. 432 fl., 46 cr. iar la 1873 încă 400 fl. Beneficiul paroch. la început a fost numai de 200 fl., iară la 1885 s'a ridicat la 300 fl.

La 1893 comuna bis. a cumpărat un intravilan de 500 □^o cu 500 fl., din cari 400 fl. dela comuna politică și 100 fl. dela Majestatea Sa, iar la 1894 a cumpărat dela eforia școlăi gr. or. cu 80 fl. luați împrumut din fondurile diecesane, edificiul în care s'a mutat capela. La 1890 pentru gr. cat. s'a tăiat cimiteriul deosebit în estensiune de 400 □^o, iară pentru filia Sarafolea de 800 □^o.

Școala și locuința docento-cantor. până la 1895 au fost așezate în edificiul capelei, iar de atunci încôce în edificiul comunei biser. Cât a fost salariul cantor-doc. la început nu se știe, dară din 1885 s'a stabilit din Fond. relig. la 120 fl. și cens cuartiral de 40 fl., care apoi la 1898 s'a întregit la 600 cor. și anume din Fond. relig. 240 cor. iar ajutor de stat 360 cor.

Seria cronologică a Preoților: PP. Ioan Creț apostatat 1845—1871; Stefan Marchis 1872—1874; Aurel Grozescu 1874—1876; Ioan Pop 1876—1877; Luca Lupescu 1878—

Oficiul parochial.

1. Paroch: *LUCA LUPESCU.*
2. Docento-Cantor: *GEORGE TÂRDIŪ.*
4. Curator: *FLOREA BOCSAN.*

III. **Biserică** nu este, ci numai **Capelă** proprietatea Fond. școl. gr. cat. Cens 280 cor. din Fond. relig. *Hramul*, Sânta Treime. *Patron*, Fondul religiunei. *Casa parochială* lipsesce. Cens 120 cor. din Fond. relig. *Matricule*, din 1845. Școala proprie. Școlari oblig. 41, frec. 24. *Benef. paroch.* sistem. la 1885, în bani 600 cor. din Fond. relig. *Venit congrual:* 636 cor. 40 fil. *Beneficiul docento-cant.*, 600 cor. *Averea biser.* în bani 88 cor. 99 fil., în realități 1020 □°. *Averea școlii* în bani 128 cor. 56 fil., în realități 660 □°.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Isr.	Departare dela matre Km.
Igriș	445	321	2929	8	—	18	
Filiale:							
Kétfél	87	500	1569	—	—	18	3·5
Perjámos	126	5116	357	16	34	68	11·4
Pesac	179	624	2372	1	2	18	16·1
Sânt-Petru	13	661	2172	3	2	15	8·5
Șarafolea	78	734	3475	12	—	42	5·5
Total	928	7956	12874	40	38	179	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 40.

Posta ultimă: *Egres.* Stațiunea telegrafică: *Nagylak.*

5. IANCAHIDA (Jankahid).

I. **Istoricul.** — La anul 1891 s'au întors la Unire 14 familii, numărul cărora s'a înmulțit după ce la 1893 li-s'a dispus preot local. Atunci credincioșii pe spesele lor proprii au închiriat local de capelă și locuință parochială și s'au îngrițit și de susținerea preotului. In 1899 apoi pe spesele comunei biser. și cu ajutor din Fond. relig. de 2000 cor., și 200 cor. dela Majestatea Sa, în total cu suma de 5044 cor. s'a edificat capela ca o biserică. Școala s'a deschis deodată cu înființarea. parochiei, la început preotul a ținut prelegeri, de ore-ce beneficiul a fost preoțesc-docental. Dela 1896 însă s'a înființat școala comunală cu caracter gr. cat. așa că docentele are să fie totdeauna român gr. cat. și ca atare s'a împlinescă și oficiul de cantor.

Cel dintăi preot a fost Petru Pop 1893—1899; căruia l-a urmat Avram Socaciù 1900—1902 apoi Petru Conda 1902—

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *PETRU CONDA*, adm. parochial și docente.
2. Cantor:
3. Curator: *BUCUR BESU.*

III. **Biserica** de pîtră. *Hramul*, SS. Apostoli Petru și Pavel. *Casa paroch.* lipsesce. Cens 140 cor. din Fond. relig. *Matricule*, din 1893. Școala comunală de caracter confes. gr. cat. Școlari oblig. 75, frec. 58. *Benef. paroch.* nesistem., în bani 300 cor. dela comuna biser. în naturalie 10 mag. metr. grău și 4 orgii paie. *Venit congrual:* 587 cor. *Averea biser.* în bani 520 cor., în realități 200 □°.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.	Departare dela matre Km.
Iancahida	332	112	1064	1	—	—	3	
Filii:								
Becicherecul mare	70	15421	8425	469	683	8	1335	15
Total	402	15533	9489	470	683	8	1338	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 70.

Posta ultimă: *Klele.* Stațiunea telegrafică: *Bégaszentgyörgy.*

6. SĂNT-NICOLAUL-MARE (Nagyszentmiklós).

I. **Istoricul.** — Parochie înființată la 1846 în urmarea trecerii la Unire a 36 familii, numărul cărora la 1847 s'a înmulțit la 47. La acest an Episcopul Erdélyi a vizitat parochia cu care ocaziune a sântit crucea din cimiteriū. Numărul credincioșilor din an în an s'a înmulțit macar-că mai bine de 50 de ani a fost lipsită de biserică și cultul divin a trebuit să se țină numai în capele. La 1887 Conte Coloman Naco a donat comunei biser. un intravilan de 1190 □° pentru ca pe acela să se edifice biserica. La a. 1900 s'aū aplaciat din Fond. relig. 18000 fl. pentru edificarea bisericeī carea anul trecut s'a terminat.

Șcōla s'a deschis la 1847. Dintru început a fost aședată într'o chilie a localităților închiriate de capelă, mai apoi în local deosebit. La an. 1889 comuna biser. a edificat șcōlă. La acoperirea speselor de edificarea s'a dat din capitalul biser. 450 fl., dela comuna politică 500 fl. și dela credincioși 200 fl. Salariul docento-cantoral din început a fost 84 fl. din Fond. relig. și 63 cor. din cassa biser. Primul docente a fost Nicolae Nicolin până la 1888.

Seria cronologică a Preoților: PP. Sigismund Pop laicisat deputat dietal 1846—1847; Ioan Murgu 1847—1863; George Oros și Demetriu Teaha 1863; Vichente Grozescu 1863—1889; Vasile Varju adm. 1889; Vasile Deciu 1890 —.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *VASILE DECIU.*
2. Docente-Cantor: Preotul în mod interimal.
3. Curator: GLIGOR NEDELCU.

III. **Biserica de pétră.** *Hramul*, Pogorirea Spiritului Sânt. *Patron*, Fondul religiunei. *Casa paroch.* lipsesce. *Matricule*, din 1846. *Șcōla* de pétră. *Școlari* oblig. 186, frec. 41. *Beneficiul paroch.* sistemisat la 1875, în banī 945 cor. din Fond. relig., în realităī 800 □°. *Venit congrual:* 1030 cor. 60 fil. *Benef. docento-cant.* sistemisat la 1898, în banī 660 cor., în realităī 433 □°. *Averea biser.* în banī 460 cor., în realităī 1 jug. 385 □°. *Averea școlei* în realităī 550 □°.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	G. A.	Un.	br.	Departarea dela matre Km.
S.-Nicolaul-mare	1020	6430	4562	146	85	1	450	
Filiatē:								
Ó-Bessenyő	4	5650	205	14	—	1	46	13·2
Bolgártelep	11	684	—	7	—	—	—	17·1
Tirimia-mare	6	2513	85	—	6	1	5	19
Nagy-Ősz	11	3375	43	—	1	—	5	9
Mocrin	9	1974	6647	81	30	6	124	
Total	1061	20626	11542	248	122	9	630	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 26·6

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Nagyszentmiklós.*

Conspectul al Parohiilor Filialelor și scôlor din

Numele parohiei	Biserică		Capele				Case parohiale				Șcôle				Stat personal		
	Filiale	de pãtrã de lemn	pro- priã		închi- riate		pro- priã		închi- riate		pro- priã		închi- riate		Preoț Doceniț Cantori	Suflete	Școlari
			de pãtrã de lemn	de lemn	cens		de pãtrã de lemn	de lemn	cens		de pãtrã de lemn	de lemn	cens				
					C	f			C	f			C	f			
1. Beba-veche . . .	6	224	.	.	.	160	.	.	.	1	1	296	61
2. Cianadul-sêrbesc	2	700	.	.	.	210	.	1	.	1	1	573	94
3. Comloșul-mare	3	1	315	.	1	.	1	1	606	67
4. Igrîș	5	.	1	.	.	280	.	.	.	120	.	1	.	1	1	928	41
5. Iancahida	1	1	140	.	1	.	1	1	402	75
6. S Nicolaul-mare	5	1	120	.	1	.	1	1	1061	186
Total	22	3	1	.	.	1204	.	.	.	1065	.	5	.	6	3	3866	524

numeric Districtul Protopopesc gr. cat. al Torontalului.

Beneficiul parochial			Beneficiul doc. cant.			Averea bisericef			Averea școlii		
în bani		în naturale	în bani		în naturale	în bani		în realităț	în bani		în realităț
C	f		C	f		C	f		C	f	
j.	org.	litri	j.	org.	litri	j.	org.	j.	org.	j.	org.
683	.	.	550	.	.	3008	1	800	44	.	.
945	.	.	600	.	200	39751	1	600	.	.	1
945	.	.	613	.	.	790	2	404	320	.	400
600	.	.	600	.	.	8899	10	20	12856	.	660
300	.	.	1000	.	.	520	.	200	.	.	.
945	.	800	660	.	433	460	1	385	.	.	550
4418	.	800	1000	3023	.	228718	7	209	49256	2	10

III.

Decanatul Oravitei.

In Comitatele Caraș-Severinului și Timișului.

Decan

IOAN MADINCEA, Canonic școlastic.

I. Districtul Protopopesc al Oravitei.

I. *Istoricul.* — Protopopiatul Oravitei se compune din opt parochii situate în Comitatul Caraș-Severin afară de Marcovești care e în Comitatul Timișului. Dintre parochiile acestea mai vechi sunt: Ciuchici, Ildia și Ticvaniul-mare, cari toate s'au ținut de Protopopiatul Bogșei. După-ce însă în urma mișcărilor celor mari de unire din 1864 au trecut la Unire parochiile Greovaț, Marcovești, Oravița-Română și Zsittin, în anul următor 1865, s'a înființat noul protopopiat cu scaunul în Oravița. În Schematismele de mai înainte în rândul acestor parochii s'au pus și Ciclova și Slatina, acuma însă au rămas afară, după-ce pe încetul credincioșii noștri de acolo au defecționat.

Visitațiune canonică în acest protopopiat s'a făcut în 1844, de către Episcopul Erdélyi în parochiile Ciuchici, Ildia și Slatina; iar în 1876 de către Episcopul Mihályi în întreg protopopiatul.

Seria cronologică a Protopopilor: PP. Alesiu Bordan 1865—1867; Ioan Madincea 1867—1876, când a fost denumit de Canonic; Ioan Vulcan 1877; George Telescu 1878—1881; Ioan Pop 1881—1884; George Popovici 1884—1898; Victor Poruți 1898—.

II. Oficiul protopopesc.

1. Protopop: **VICTOR PORUȚIU**, Asesor consistorial, Paroch în Oravița-Română.
2. Notariu distr. protop.: **SOFRONIU PASCU**, Asesor consistorial, Paroch în Ticvaniul-mare.

III. **Forul protopopesc.** Pentru districtul protopopesc al Oravitei și Vărădiei.

1. Președinte: **VICTOR PORUȚIE**, Protopop și parochul Oravitei-Române.
2. Asesor I și Vice-președinte: **DEMETRIU RUSU**, Protopopul Vărădiei și paroch I în Ticvaniul-mare.
3. Asesor II: **SOFRONIU PASCU**, Asesor consistorial și parochul II în Ticvaniul-mare.
4. Asesor III: **PAUL IORGOVICIŪ**, Asesor consistorial și paroch I în Vărădia.
5. Asesor IV: **ANDREIU IONAȘ**, paroch în Lățunaș.
6. Asesorii suplenți: **NICOLAU BEREȘ**, paroch în Ciuchici și **IOACHIM GUICA**, paroch în Marcoveț.
7. Notar al forului protopopesc: **IOSIF PETEAN**, paroch în Chernecea.
8. Defensor matrimonial: substitut **IOSIF PETEAN**, paroch în Chernecea.
9. Fisc al forului protopopesc matrim.: **ABEL POP**, paroch în Ticvaniul-mic.
10. Advocat al forului protopopesc: **Dr. ALESANDRU COCA**, avocat în Sasca.

IV. Parochii

1. CIUCHICÍ (Csukics.)

I. *Istoricul.* — Parochie înființată la 1840, mai ales la stăruința directorului dominiat din Racașdia, cu numele Vodion, carele a fost gr. cat. din Galiția. La început s'au întors la Unire 550 suflete. Nu mult după înființare, pe când era să se edifice biserica gr. cat. prin agitațiunile preoților gr. or. cei mai

mulți au defecționat și întru atât au fost de înverșunați în contra Unirii, încât la anul 1844 cu ocasiunea visitațiunei canonice Episcopul Erdélyi numai sub scutul puterei armate a putut intra în comună. Mai târziu împuținându-se și mai tare numărul credincioșilor noștri, Ordinariatul a trebuit să pórte fórte lungi pertractări cu patronatul pentru manținerea parohiei.

Seria cronologică a Preoților: PP. Constantin Avramescu 1840—1864; George Teodorovici 1864—1879; din 1879—1883 a fost vacantă; Ioan Vulcan 1883—1887; Nicolaș Bereș 1877—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: **NICOLAȘ BERES.**
2. Cantor și Curator: **PAVEL BALOTA.**

III. Biserică nu este, ci numai Capelă, în local închiriat. Cens 200 cor. dela Patronat. *Hramul*, Nașterea P. V. Maria. *Patron*, Societatea Calei ferate priv. Austr. ung. de stat. *Casa paroch.* lipsesce. *Matricule*, din 1841. *Școlă* nu este. *Benef. paroch.* sistemisat la 1841, în bani 430 cor. 50 fil. dela patronat, în realități 34 jug. 1520 □^o. *Venit congrual:* 1049 cor. 78 fil. *Benef. cant.* 84 cor. dela Patron. *Averea biser.* 2740 cor. 80 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. A.	C. H.	Un.	Isr.	Departare dela matre Km.
Ciuchici	11	9	1770	—	—	—	6	
Filiale:								
Baziaș	4	403	89	2	44	—	7	21
Biserica-albă	50	7148	2514	353	515	7	243	18
Moldova-nouă	6	366	2809	20	—	—	1	24
Nicolinț	1	14	1303	—	—	—	—	4
Sasca-montană	3	577	1987	4	7	—	—	11
Sasca-rom.	363	7	1436	—	—	—	4	13
Slatina	1	—	1440	—	—	—	2	6

Total 439 8524 13348 339 566 7 263

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 15.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Rakasdia.*

2. GREOVAȚI (Greovác).

I. Istoricul. — Parohie înființată la 1864 prin stăruințele lui Ioan Blagoe, primar comunal. Mai apoi s'a întors la Unire și preotul gr. or. Vasile Argane, carele a adus cu sine și o sesiune parochială. Deodată cu înființarea parohiei s'a înființat și școlă, carea dintru început a fost așezată în local închiriat. Docentele până la 1867 n'a avut dotațiune fixă. La 1867 s'a aplacidat din Fondul relig. 105 fl., cari la 1899 s'au întregit cu ajutorul de stat 155 fl.

Seria cronologică a Preoților: PP. Vasile Argane 1864—1872; Petru Argane 1873—1884; Vasile Pascu 1885—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: **VASILE PASCU.**
2. Docente-Cantor: **AVRAM DURE.**
3. Curator: **PAVEL FRĂȚILĂ.**

III. Biserică nu este, ci numai Capelă, în local închiriat cu 440 cor. din Fond. relig. *Hramul*, Nașterea P. C. V. Maria. *Patron*, Fond. relig. *Casa paroch.* lipsesce. Cens 240 cor. din Fond. relig. *Matricule*, din 1864. *Școlă* în local cedat de un poporean. *Școlari oblig.* 41, frec. 22. *Benef. paroch.* sistem. la 1867; în bani 580 cor. din Fond. relig. în realit. 30 jug. 60 □^o. *Venit congrual:* 1137 cor. 36 fil. *Benef. docento-cant.* sistem- la 1898, dela comuna biser. 100 cor., din Fond. relig. 210 cor., 2 jug. pământ cu venit catastral 19 cor. 86 fil., întregire dela stat 310 cor. *Averea bis.* în bani 285 cor. 30 fil. *Averea școlii:* 774 cor. 85 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. A.	C. H.	Isr.
Greovați	304	17	1340	—	—	6

Depărtarea dela scaunul protopopesc Km. 9.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Kakova.*

3. ILADIA (Iladia).

I. Istoricul. — Parohie înființată la 1839 în urma stăruințelor pretorelui Emeric Vogyon și a judeului comunal Străin Madincea. — Probabil că școala s'a deschis deodată cu înființare parohiei, dar până aci e așezată în edificiu închiriat cu cens de 100 fl. dela societatea Călei Ferate de stat, ca patron. Dotațiunea docento-cantor la început a fost numai 105 fl. dela patronat, ceea ce la 1899 s'a sistemizat cu 630 cor.

Seria cronologică a Preoților: PP. Toma Madincea 1839—1864; Teodor Savić 1864; Ioan Madincea 1867—1868; Ioan Vulcan 1868—1876; Octavian Madincea 1876—.

II. Oficiul parohial.

1. Paroch: OCTAVIAN MADINCEA.
2. Docente-Cantor: CORIOLAN MADINCEA.
3. Curator: PAVEL MADINCEA.

III. Biserica de piatră, edificată la 1871 pe spesele patronatului. *Hramul*, Pogorirea Spiritului Sânt. *Patron*, Societatea priv. austr. ung. a Călei Ferate de Stat. *Casa paroch.* lipsesce. Cens 150 cor. dela patronat. *Matricule*, din 1839. *Școala* în loc. închiriat cu 200 cor. dela patronat. *Școlari* oblig. 58, frec. 58. *Benef. paroch.* sistemizat la 1839, în bani 420 cor. dela patronat, în realități 28 jug. 800 □°. *Veni congrual*: 603 cor. *Benef. docento-cant.* sistem. la 1899 dela comuna biser. 420 cor., 2 jug. pământ din sesiunea paroch., 210 cor. dela patronat. *Aveea biser.* în bani 277 cor. 40 fil. *Aveea școlii* în bani 1314 cor. 05 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. A.	C. H.	Istr.
Iladia	481	7	1750	—	—	—

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 10.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Rakasdia*.

4. MARCOVEȚI (Markovecz în Comitatul Timișului.)

I. Istoricul. — Parohie înființată la 1864. După înființare în decurs de 9 luni a fost administrată de către preoții

vecinii din Ticvanul-mare, Oravița, Varadia și Clopodia până-ce spre finea anului 1864 a primit preot stabil în persoana lui Ioachim Giuca, carele și de presinte funcționează acolo.

Școala s'a deschis la înființarea parohiei în localitate închiriate cu cens aplacidat din Fond. relig., iar mai târziu dela comuna biser. Din 1892 școala este așezată în edificiul de capelă. Dotațiunea docento-cantorală până la an. 1879 a fost 105 fl. din Fond. relig., când apoi s'a ameliorat dela comuna biser. cu 65 fl., iar în 1894 s'a întregit la 300 fl.

II. Oficiul parohial.

1. Paroch: IOACHIM GIUCA.
2. Docente-Cantor: ALESANDRU GIUCA.
3. Curator: DAMASCHIN NINCU.

III. Biserica nu este, ci numai Capelă, proprietatea Fondului școl. din Marcoveți. Cens 700 cor. din Fondul relig. *Hramul*, S. Martir George. *Patron*, Fond. relig. *Casa parohială* sub un acoperiș cu capelă. *Matricule*, din 1864. *Școala* în edificiul de capelă. *Școlari* oblig. 42, frec. 42. *Benef. paroch.* sistemizat la 1865 în bani 600 cor. *Veni congrual*: 488 cor. 58 fil. *Benef. cantor-docent.* sistemizat la 1894 dela comuna bisericescă 290 cor.; din Fond. relig. 210 cor. ajutor de stat 100 cor. *Aveea biser.* 296 cor. 23 fil. *Aveea școlii* 121 cor. 04 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. A.	C. H.	Unit.	Istr.	Departare dela matre Km.
Marcoveți	506	60	1132	—	—	—	—	—
Filiale:								
Alibunar	2	534	4002	13	44	1	24	47
Károlyfalva	1	2782	104	25	10	1	28	42
Temeskutas	4	1961	24	4	5	—	5	3
Panciova	73	6750	8248	1586	742	10	710	86
Petrovaselo	2	86	5216	68	34	—	32	54
Satu-noi	4	204	7110	56	24	2	15	64
Srediștea-mică	6	10	631	—	—	—	—	9

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.	Departare dela matre Km.
Srediștea-mare	4	646	1157	8	236	—	1	7
Ulma	4	353	3207	1	1	—	—	34
Uzdin	1	78	5549	153	37	—	5	68
Verșeț	104	14838	8862	261	245	—	878	18
Vlajcoveț	4	202	1273	85	24	—	3	28

Total 715 28504 46515 2260 1402 14 1701

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 30.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Temeskutas*.

5. ORAVIȚA-ROMÂNĂ (Románoravicza.)

I. Istoricul. — Parochie înființată la 1864. — Școala s'a deschis odată cu înființarea parochiei și de atunci este așezată în localitate închiriată pe lângă un cens de 100 fl., care de presinte îl solvesce comuna bisericăscă. Dotațiunea docentală până la 1881 a fost numai 105 fl. din Fondul relig. și al studiilor, ceea-ce apoi la 1894 se întregesce de cătră comuna bisericăscă la 300 fl. fundamental. Decând s'au înființat școlile civile parochul-protopop a fost ales de profesor pentru propunerea limbii române.

Seria cronologică a Preoților: este identică cu cea a Protopopilor.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *VICTOR PORUȚIU*. Protopop și Asesor consist.
2. Docento-Cantor: *IOAN BOGDAN*.
3. Curator: *NICOLAŪ GAȘPAR*.

Biserica de piatră edificată cu 6852 fl. 82 cr. din Fond. relig. și 347 fl. 18 cr. dela comuna bisericăscă. *Hramul*, S. Prof. Ilie. *Patron*, Fond. relig. *Casa paroch.* lipsesce. Cens paroch. 300 cor. din Fond. relig. *Matricule*, din 1864. *Școala* în local închiriat de comuna biser. *Școlari oblig.* 57, *frec.* 38. *Benef. paroch.*, sistem la 1867, în bani 910 cor. *Venit congrual:* 920 cor. 32 fl. *Benef. docento-cant.* sistemisat la 1894, dela comuna

bisericăscă 390 cor., din Fondul relig. 210, pașal de lemne 80 cor. *Quinquenal dela stat* 100 cor. *Averea biser.* în bani 753 cor. 80 fl., în realități 16 jug. *Averea școlii* 383 cor. 44 fl. și un intravilan.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Unit.	Isr.	Departare dela matre Km.
Oravița-română	508	670	1230	25	21	—	83	
Filială:								
Oravița-montană	12	2548	1561	44	36	6	107	2
Total	520	3225	5750	69	57	6	190	

Depărtare dela scaunul episcopesc Km. 195.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Oraviczabánya*.

6. TICVANIUL-MARE (Nagytikvány.)

I. Istoricul. — Comună veche din veacul al 14, când ocure sub numirea de Tyulko și Tinko. Parochia gr. cat. înființată la 1852 prin trecerea la Unire a comunei întregi la olaltă cu trei preoți gr. or., aducând cu sine și trei sesiuni parochiale. — Dintre cei trei preoți cu numele: Iova Popescu, Petru Pascu și Vichente Popovici, acest din urmă a defecționat, iar în locul lui s'a denumit Alesiu Bordan ca cooperador, carele repausând la 1872 numărul preoților s'a redus la doi.

În comuna Ticvaniul-mare deja la 1781 se face amintire despre școlă. Dotațiunea docentală pe la 1781 a fost: în bani gata 100 fl., 15 măsurii cucuruz, o claie de fân și 3 stînjinii de lemne. Pe la 1804 dotațiunea acésta a stat din 40 fl., 7 $\frac{1}{2}$ măsurii grâu, 15 măsurii cucuruz, o claie de fân, 3 stînjinii lemne, 6 fonți luminii, 10 óche făină, 1 óche fasole, 3 $\frac{3}{4}$ jug. pământ, 350 □^o grădină. La 1852 trecând școala în proprietatea gr. catolicilor, dotațiunea s'a stabilit astfel: dela Patronat 42 fl., 3 $\frac{3}{4}$ jug. pământ, grădină 350 □^o și 12 stînjinii lemne.

La an. 1781 se amintesce că învățător Ioan Popovici, iar după primirea Unirii abdicând învățătorul de atunci Sofroniu Gaita, primul învățător gr. cat. a fost Ioan Roșu.

Seria cronologică a Preoților: PP. Iova Popescu 1852—1856; Petru Pascu 1852—1873; Alesiu Bordan 1852—1872; Demetriu Rusu 1857—, Sofroniu Pascu 1873—.

II. Oficiul Parochial.

1. Paroh I.: *DEMETRIU RUSU* Protop. Varadiei și Acestor consistorial.
2. Paroh II.: *SOFRONIU PASCU*, Acestor consistorial.
3. Docenți-Cantori: IULIŪ BIROŪ, GEORGE. CAIMAN.
4. Curator: IACOB BELEA.

III. Biserica de piatră edificată la 1772. *Hramul*, Invierea Domnului. *Patron*, Societatea priv. austr. ung. a Calei Ferate de stat. *Casa paroch.* lipsesce. Cens paroch. de câte 80 cor. dela patronat. *Matricule*, din 1772. *Școala* cu doi învățători. La an. 1872 a cumpărat comuna bisericescă dela Societatea priv. austr. ung. calei ferate de stat o casă cu 4000 fl., în locul căreia la 1880 cu spesele comunei bisericesti de 8400 fl. s'a edificat școlă nouă. *Școlari* oblig. 153, frec. 136. *Benef. paroch.* sistemisat la 1874 în bani de fie-care paroch câte 472 cor. 50 fil., în realit. 43 jug. 800 □°. *Venit congrual:* pentru parochul I: 905 cor. 52 fl., pentru parochul II: 928 cor. 74 fil. *Benef. docento-cant.*, doctentele I are în bani 824 cor., realit. 3 jug. 1100 □°, doctentele II în bani 740 cor., realit. 2 jug. 1500 □°. *Averea biser.* în bani 13503 cor. 81 fil.; realități 22 jug. 1200 □°. *Averea școlii* în bani 17394 cor. 72 fil. Mai sunt trei fundațiuni liturgice.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Ist.	Departare dela matre Km.
Ticvaniul-mare	1764	51	5	—	3	—	
Filială:							
Cacova	13	127	1753	2	5	17	5
Total	1777	178	1758	2	8	17	

Depărtare dela scaunul protopopesic Km. 17.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Kakova*.

7. TICVANIUL-MIC (Kistikvány).

I. Istoricul. — Parochie înființată la 1881 prin trecerea la Unire a 793 suflete, dintre cari la 1887 unii au deficiat. — Școala s'a deschis la 1882, când în mod provisor s'a ținut instrucțiunea de cătră Iacob Toma. Sistemisându-se dotațiunea docento-cantorală cu 225 fl. dela comuna bis. a fost dispus doctente Avram Neda. După depărtarea acestuia la 1886, dotațiunea s'a redus la 60 fl., ceea-ce la 1899 s'a întregit cu ajutorul de stat la suma de 520 cor.

Seria cronologică a Preoților: PP. Petru Argane 1881—1882; Iustin Țarină 1882—1890; Avel Pop 1890—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *AVEL POP*.
2. Doctente-Cantor: *PAVEL GHERGA*.
3. Curator: *IOAN TOMA*.

III. Biserica de piatră, edificată în 1902. *Hramul*, Invierea Domnului. *Patron*, Fond. relig. *Casa paroch.*, lipsesce. Cens parochial 200 cor. din Fond. relig. *Matricule*, din 1881. *Școala* este în locuința parochială. *Școlari* oblig. 57, frec. 57. *Benef. paroch.* sistem. la 1886, în bani 510 cor. *Venit congrual:* 525 cor. 10 fil. *Benef. docento-cant.* sistemisat la 1899; dela comuna bisericescă 120 cor., ajutor de stat 520 cor. *Averea biser.* în bani 51 cor. 12 fil. *Averea școlii* în bani 12 cor. 05 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Ist.
Ticvaniul-mic	456	11	1012	—	—	7

Depărtare dela scaunul protopopesic Km. 10¹/₂.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Kakova*.

8. JITIN (Zsittin).

I. Istoricul. — Parochie înființată la 1864 prin trecerea la Unire a întregii comune cu excepțiunea alor 11 familii.

Greco-orientalii au intentat proces pentru biserică și la 1875 au și redobândit-o, ceea-ce a avut de urmare, că mulți au deficiat. Deodată cu înființarea parohiei a trecut în posesiunea comunei bisericesci gr. cat. și sesla parochială, carea însă de present stă sub proces, intentat de către gr. orientali. Școala, edificată la 1802, la înființarea parohiei a trecut în posesiunea comunei bisericesci gr. cat., cum se află și de presinte. Dotațiunea docento-cantorală la început a fost 105 fl. din Fondul studiilor; dela comuna bisericescă 60 fl. și 4 jugere pământ din an. 1896 dotațiunea din Fondul studiilor s'a redus la 87 fl. 50 cr., dela comuna bisericescă 40 fl. și 8 jug. pământ, iară dela 1899 dotațiunea s'a sistemisat 175 cor. din Fondul studiilor, 22 cor. dela comuna bisericescă, 8 jug. pământ și 220 fl. ajutor de stat.

Seria cronologică a Preoților: PP. Teodor Popovici 1864—1883; Paul Popa 1883—1889; Corneliu Strimbei 1889—1891; Nicefor Ganga 1891—1896; Corneliu Lengyel 1896—1900; Romul Barbu 1900—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: ROMUL BARBU, adm. parochial.
2. Docente: EVA POPA.
3. Cantor: IOAN MARTA.
4. Curator: SIMEON POPA.

III. Biserica nu este, ci numai Capela. Cens 300 cor. din Fond. relig. Hramul, Adormirea P. C. V. Maria. Patron, Fond. relig. Casa paroch. lipsesce. Cens paroch. 160 cor. din Fond. relig. Matricule, din 1794. Școala, de piatră. Școlari oblig. 23, frec. 11. Benef. paroch. sistem. la 1867, în bani 495 cor. 14 fil. din Fond. relig., în realit. 30 jug. 240 □^o. Venit congrual: 670 cor. 44 fil. Benef. docento-cant., bani dela comuna bis. 40 cor. din Fond. relig. 175 cor., ajutor de stat 220 cor., realități 8 jug. Averea biser., bani 5252 cor. 49 fil., realități 4 jug. 240 □^o, Averea școlii, bani 142 cor. 99 fil., realități 4 jug.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	Isr.	Departare dela matre Km.
Jitin	192	2	450	2	3	
Filiala:						
Ciudanovița	10	1	580	—	—	3
Total	201	3	1030	2	3	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 22.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Kakova*.

Conspectul numeric

al Parohiilor, Filialelor și școlilor din districtul Protopopesc gr. cat. al Oraviței.

Numele parohiei	Biserici				Case parohiale				Școli				Stat personal					Beneficiul parochial			Beneficiul doc. cant.			Averea bisericii				Averea școlii																					
	Filiale	de pământ		de lemn		propr.	închiriate	cens	propr.	închiriate	cens	propr.	închiriate	cens	Prof.	Docenți	Cantori	Suflete	Școlari	în bani	în realitate		în naturale	în bani	în realitate		în naturale	în bani	în realitate		în bani	în realitate																	
		de pământ		de lemn																	de pământ				de lemn				de pământ			de lemn		de pământ		de lemn		de pământ		de lemn		de pământ		de lemn		de pământ		de lemn	
		C	f	C	f																C	f			C	f			C	f		C	f	C	f	C	f	C	f	C	f	j.	org.	C	f	j.	org.	C	f
1. Ciuchicf	7	200	1	.	1	.	439	.	.	.	84	.	.	.	2740	80															
2. Greovați	440	1	1	.	.	304	41	.	.	.	620	.	2	.	.	235	30	.	.	774	85															
3. Iladia	1	200	.	1	1	.	.	481	58	.	.	.	630	.	2	.	.	277	40	.	.	1314	05															
4. Marcovești . . .	12	.	.	1	.	.	.	700	1	1	.	.	751	42	.	.	.	600	.	.	.	296	23	.	.	121	04																
5. Oravița	1	1	300	.	.	50	.	.	520	57	.	.	.	780	.	.	.	753	80	16	.	383	44	400															
6. Ticvaniul-mare	1	1	160	.	2	.	.	.	1777	155	.	.	.	1564	.	6	1000	.	1350	81	22	1200	17394	72															
7. Ticvaniul-mic .	.	1	200	456	57	.	.	.	640	.	.	.	51	12	.	.	12	05																
8. Jitin	1	300	160	.	1	.	.	.	202	23	.	.	.	435	.	8	.	.	525	49	4	240	142	99	4														
Total	22	4	.	1	.	.	.	1640	.	.	.	3	250	.	9	8	2	4930	433	.	.	.	5353	.	18	1000	.	23160	95	42	1440	20143	14	4	400														

II. Districtul Protopopesc al Bogșei.

I. Istoricul. — Districtul protopopesc al Bogșei se compune din 7 parochii situate în Comitatul Caraș-Severin, afară de Gherman, care se ține de Comitatul Timiș.

Ca protopopiat de sine stătător există din 1857. Cel d'ântăi protopop a fost Ioan Bercean, iară sucesorul aceluia până la 1900, Michail Gian; amândoi acesti protopopi au fost înaintași la gradul de Canonic în Capitulum Bisericeii Catedrale din Lugos.

Scaunul protopopiatului Bogșa a fost un adevărat centru, de unde s'a lătit Unirea în comunele din jur, și activității celui d'ântăi protopop este în bună parte de a se atribui înființarea parochiilor Varadia, Comoriște, Lățunaș, Gherman, Clopodia, Marcoveș, Secaș, Isgar, Oravița și Ramna. Până la 1865 Districtul acesta a constat din parochiile mai vechi Bogșa, Chernecea, Ciuchic, Comoriște, Gherliște, Iladia, Lățunaș, Reșița, Secaș, Slatina, Surducul-mare, Ticvaniul-mare, Varadia, și alte câteva comune întorse la Unire pe la anii 1860 că Greovaș, Gherman, Clopodia, Marcoveș, Mercina, Oravița, Ramna, Varadia. La 1865 din parochiile Districtului Bogșei, s'au format trei districte, adică: al Bogșei, Oraviței și Varadiiei, remanând la Protopopiatul Bogșei, parochiile Bogșa, Gherliște, Gherman, Ramna, Reșița și Secaș, la cari s'a adaus mai târziu și Ternova.

La an. 1876 s'a făcut visitațiune canonica de cătră Episcopul Dr. Victor Mihályi în parochiile Bogșa, Gherliște, Gherman, Ramna, Reșița și Secaș.

Seria cronologică a Protopopilor: Ioan Bercean 1847—1863; Michail Gian 1863—1900; Ieronim Pascu 1900— ca adm. protopopesc.

II. Oficiul protopopesc.

1. Protopop: IERONIM PASCU, administrator protopopesc.
2. Notar:

III. Forul protopopesc îl constituie împreună cu Protopopiatul Vermeșului.

IV. Parochii

1. BOGȘA-MONTANĂ (Németbogsán).

I. Istoricul. S'a înființat la 1847 prin trecerea la Unire a 1179 suflete; adică a întregii comune cu excepțiunea a 7 familii, — la stăruințele lui Vașile Gian și Michail Rusu. Deodată cu trecerea, biserica încă a trecut în posesiunea uniților. În anul următor sub presiunea pretorelui sârb Papházi, și după-ce însuși Episcopul Kengyelác delă Verșeș a eșit la fața locului în Bogșa, 528 suflete au defecționat. În urma acestora biserica iarăși a ajuns în folosința gr. orientalilor, prin ce din an în an s'a micșorat numărul gr. catolicilor. Luându-se biserica delă gr. cat. credinciosul Trailă Vasile Gian pe spesele sale a făcut o casă pentru capela, carea a și stat acolo până la 1874, când s'a edificat biserica. — Până la 1875 preotul a locuit în casă închiriată, iar de atunci în edificiul cedat de cătră Societatea Calei Ferate.

Școla s'a deschis la 1847 în locuința docentului G. Popescu. Iar după-ce s'a edificat biserica, școla a fost așezată în edificiul unde era capela, și care edificiu în 1889 s'a adaptat pentru școlă după toate recerințele învățământului. Dotațiunea docentocant. la început a fost 157 fl. 80 cr., 8 stînjinii lemne și cens de quartir 60 fl., carea în 1896 s'a sistemizat la 600 cor și 20 metri lemne, solvind patronul și contribuția învățătorului.

Școla acesta însă, ca și cea din Reșița, susținută fiind exclusiv de Societatea Calei Ferate, a stat sub nemijlocita conducere a aceleia, astfel, încât parochul avea influință numai ca un membru al sen. școl. și ca catechet, iar Ordinariatul numai dreptul de inspecțiune preste mersul învățământului religios. Caracter confesional așadar școla nu avea dară în sensul unei

declarațiunii a Direcțiunei Societății din 1873 învățătorul-cantor avea se fie totdeauna de relig. gr. cat. Cu începutul anului școl. 1902 / 3 școala a trecut la stat docentele însă are să fie și cantor fără de a primi o remunerațiune deosebita.

Seria cronologică a Preoților: PP. Ioan Bercean 1847—1863; Mihail Gian 1863—1900; Nicolaș Hoza, adm. interim. 1900—1901; Ieronim Pascu 1901—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *IERONIM PASCU* Adm. Protopopesc.
2. Docente-Cantor: CORNELIU PERIAN.
3. Curator: NICOLAȘ VULPE.

III. Biserica de pământ, edificată la 1874 de Societatea Calei Ferate cu suma de 10000 fl. *Hramul*, Pogorirea Spiritului Sânt. *Patron*, Societatea priv. austro-ung. a Calei Ferate de stat. *Casa paroch.* de pământ, proprietatea patronatului. *Matricule*, din 1847. *Școala* de stat. *Școlari* oblig 42, frec. 42. *Benef. paroch.*, sistemisat la 1847 și 1871, în bani dela Patronat 1200 cor. *Venit congrual:* 1373 cor. *Averea biser.* 243 cor. 83 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.	Departare dela matre Km.
Bogșa-montană	252	1080	1662	80	12	—	45	
Filiale:								
Bogșa-română	39	332	2568	6	44	—	6	5-7
Ezeriș	33	8	1529	1	—	—	15	9-5
Füzeș	22	319	1603	70	—	—	11	15-5
Vassiova	13	358	876	32	1	—	47	1
Total	359	2097	8238	189	57	—	124	

Departare dela scaunul episcopesc Km. 45.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Német-Bogșin*.

2. GHERLIȘTE (Gerlistye).

I. Istoricul. — Parochie înființată în 1846 prin trecerea la Unire a preotului Ioachim Ioanovici împreună cu 115 suflete. Cultul divin dela început și până în ziua de azi se ține în

localitate închiriată pe spesele Patronatului. Școala s'a deschis în 1847. Salariul docento-cant. la început a fost 63 fl. și 3 stînjinți de lemne. Primul învățător a fost Ioan Ioanovici.

Seria cronologică a Preoților: PP. Ioachim Ioanovici 1846—1866; Teodor Popovici adm. interim. din Jittin 1866—1867; Iosif Muntean și Ioan Șilling 1867—1873; Iosif Popovici 1873 —.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *IOSIF POPOVICI*.
2. Docente:
3. Cantor: MIHAI DUDA.
4. Curator: CALIN CRISTUN.

III. Biserica nu este, ci numai *Capelă*. Cens 121 cor. 60 fil. *Hramul*, Adormirea P. C. V. Maria. *Patron*, Societatea priv. austro-ung. a Calei Ferate. *Casa paroch.* lipsesc. Cens paroch. 100 cor. dela Patronat. *Matricule*, din 1846. *Școala* în local închiriat cu 80 cor. dela Patronat. *Școlari* oblig. 51, frec. 48. *Benef. paroch.* sistem. la 1847. În salar fics 483 cor. lemne 14 metri dela patronat. *Venit congrual:* 542 cor. 34 fil. *Benef. docento-cant.* dela comuna biser. 267 cor., dela patronat ca dotațiune cantorală 126 cor., ajutor de stat 92 cor. *Averea biser.* 547 cor. 72 fil. *Averea școlii* 55 cor. 51 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.	Departare dela matre Km.
Gherliște	286	8	1491	—	—	—	8	
Filiale:								
Anina	300	6001	1080	45	200	2	54	12
Crașova	30	3241	88	3	3	—	14	6
Clocotici	6	1164	22	—	1	—	5	12
Goruia	1	11	865	—	1	—	—	4
Nermeth	5	731	7	—	—	—	3	8
Steuerdorf	10	6104	100	—	300	—	26	14
Total	638	17260	3653	48	505	2	110	

Departare dela scaunul protopopesc Km. 35.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Krassova*.

3. GHERMAN (Germán) în Comitatul Timiș.

I. Istoricul. — Parohie înființată în 1858 prin trecerea la Unire a 320 suflete. Școala s'a deschis deodată cu înființarea parohiei. Până la an. 1883 pentru școala s'a dat din Fond. relig. 60 fl. cens și 72 fl. 15 cr. salar docental. Atunci însă s'a sistat atât acel cens cât și salariul docental; dar mai apoi în 1895 iarăși pus în curgere. Primul învățator a fost Teodor Achimescu.

Seria cronologică a Preoților: PP. Paul Popa 1859—1867; Ioan Ribanovici 1867—1868; Ioan Mihailovici 1868—1881; Iustin Țarină 1881—1882; Ioan Bosica 1882 - 1903; Avram Socaciū 1903--.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: **AVRAM SOCACIŪ.**
2. Docente-Cantor: **LONGIN BERTEA.**
3. Curator: **MARCU BÉRES.**

III. Biserică nu este, ci numai **Capelă** în local închiriat cu 140 cor. din Fond. relig. *Hramul*, S. Ioan Evang. *Patron*, Fondul relig. *Casa paroch.* lipsesce. Cens paroch. 260 cor. din Fond. relig. *Matricule*, din 1858. Școala aședată în edificiul casei parochiale. *Scolari* oblig. 22, frec. 21. *Benef. paroch.* sistem. la 1863, în bani 415 cor. 40 fil. din Fond. relig.; în realit. 2 jug. cu venit catastral de 26 cor. *Venit congrual:* 363 cor. 62 fil. *Benef. docento-cant.*, dela comuna biser. 85 cor. 70 fil., din Fond. relig. 144 cor. 30 fil., realit. 600 □^o, cu venit catastral de 6 cor. 56 fil., ajutor de stat 370 cor. *Averea biser.* 109 cor. 77 fil. *Averea școlii* în bani 256 cor. 18 fil., în realit. 600 □^o folosite de învățator,

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.	Departare dela matre Km.
Gherman	176	54	363	—	—	—	—	
Filiale:								
Birda	2	96	477	465	—	—	20	22.6
Brestye	1	1131	38	—	—	—	4	10
Denta	8	1272	1858	43	6	—	16	13

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.	Departare dela matre Km.
Denta-Topolya pusta	2	126	36	—	11	—	—	21
Kisszám	22	50	841	1	—	—	2	7.4
Moravița	18	3057	142	—	27	1	8	4.5
Percoșova	16	522	410	3	15	—	6	5.5
Temes-Butyin	37	159	232	13	409	—	16	9
Vattina	13	235	340	—	4	—	—	12

Total 295 6702 4737 525 472 1 72

Depărtare dela scaunul protopopesic Km. 56.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Nagyzsám.*

4. RAMNA (Raffna).

I. Istoricul. — Parohie înființată în 1864 prin întorcerea la Unire a celei mai mari părți a comunei împreună cu trei preoți și un învățator, cari au adus cu sine trei sesiuni parochiale, biserica și 2 jugere 800 □^o pământ învățătoresc. La 1865 s'a reluat biserica și 2 sesiuni și de atunci până la 1896 cultul divin s'a ținut într'o localitate închiriată pe spelele Fondului religiunei. În parohia acesta este sistemizat și post de capelan. Școala s'a deschis deodată cu înființarea parohiei în localitatea veche scolastică. Dotațiunea învățătorescă la început a fost de 115 fl. din Fondul religiunei și al studiilor, cari însă cu finea anului 1884 s'au sistat.

Seria cronologică a Preoților: PP. Ioan Popescu 1864—1869; Vasile Țeran 1864—1899; Nicolae Popescu 1872—1899 ca capelan și de atunci ca administrator.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: **NICOLAŪ POPESCU** adm. parochial.
2. Capelan:
3. Docente-Cantor: **GEORGE INDREI.**
4. Curator: **IOAN DURAIŪ.**

III. Biserica de piatră edificată la 1896 cu 16000 cor. din cari jumătate dela comuna bisericescă și ccalaltă jumătate din Fond. relig. *Hramul*, Invierea Domnului. *Patron*, Fond. relig. *Casa paroch.* lipsesce. Cens parochial 140 cor. Cens.

capelanal 80 cor. din Fond. relig. *Matricule* din 1864. *Școlă* de pământ edificată la 1817 pe spesele comunei politice. *Școlari* oblig. 181, frec. 70. *Benef. paroch.* sistemizat la 1866 în bani 542 cor., în realități 20 jug. *Benef. capelanal*, în bani 446 cor. 50 fil., în realități 10 jug. 300 □° din sesiunea parochială. *Venit congrual parochial*: 681 cor. 60 fil.; *capelanal*: 492 cor. 30 fil. *Benef. docento-cant.* sistemizat la 1894 dela comuna bis. 550 cor. și 2 jug. 800 □° pământ cu venit catastral de 28 cor. 46 fil. *Averea biser.* în bani 476 cor. 33 fil. în realități 400 □° intravilan. *Averea școlii* în bani 325 cor. 10 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. A.	C. H.	lar.	Departare dela mntre Km.
Ramna	930	26	1556	8	—	18	
Filiale:							
Barbos	18	3	835	—	—	13	11.3
Ghertenis	7	213	1206	—	41	18	9
Jidovin	8	406	1363	16	4	14	5
Valecapai	23	23	1081	—	1	11	7.1
Total	986	671	6041	24	46	74	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 15.2.

Posta ultimă: *Raffna*. Stațiunea telegrafică: *Zsidovin*.

5. REȘIȚA (Resiczabánya).

I. Istoricul. — Parohie înființată la 1837 când prin stăruința preotului Iosif Teodorovici, întors la Unire și a parochului Stefan Bercean, sprijinit de cătră Episcopul rom. cat. al Cianadului, Lonovics, ca la 30 familii s'au unit. La început cultul divin s'a ținut în casa preotului Teodorovici, fără nici un cens. Preotul nou unit nu avea altă dotațiune, decât un ajutor lunar de 4 fl. dela Episcopul Lonovics.

Școlă gr. cat. s'a deschis la 1841 în local închiriat, la 1850 Erariul a donat o casă cu intravilan comunei bisericesci pentru școlă și locuință docentală. La 1884 edificiul donat s'a adaptat numai de școlă, iar docentului s'a dat ca cens de cuartir 120 fl. — La 1888 edificiul s'a străformat din nou. Dotațiunea docentală până la 1860 a fost 60 fl. 24 metri cucuruz și 8 stînjinii lemne. Dotațiunea acăsta s'a regulat din

partea Societății Calei Ferate ca patron la 1837 cu 300 fl., 20 metri lemne, solvirea contribuției. Școlă depindea de Societate, și astfel n'avea caracter strict confesional, iar cu începutul anului școl. 1902/3 a trecut cu celelalte școle de sub Patronatul Societății Calei Ferate la stat. Primul învățător a fost Iosif Poradescu.

Seria cronologică a Preoților: PP. Iosif Teodorovici 1837—1864; Ioachim Frențiu 1864—1899; Nicolaș Hoza 1899—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *NICOLAȘ HOZA*.
2. Docente-Cantor: *AVRAM NEDA*.
3. Curator: *MICHAIL MIRCEA*.

III. Biserica de pământ, edificată pe spesele patronului. *Hramul*, Invierea D. N. I. Christos. *Patron*, Societatea Calei Ferate. *Casa paroch.* lipsesce. Cens cuart. 200 cor. dela patronat. *Matricule*, din 1837. *Școlă* de pământ, edificată pe intravilanul bisericeii de patron, la 1888. *Școlari* oblig. 33, frec. 28. *Benef. parochial* sistem. la 1871, în bani 800 cor., realit. 32 jug. *Venit congrual*: 1626 cor. 10 fil. *Averea bis.* în bani 2389 cor. 88 fil., realit. 620 □°, cimiter 1050 □°.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. A.	C. H.	Unit.	lar.	Departare dela mntre Km.
Reșița	288	8883	1844	273	314	4	162	
Filiale:								
Câlnic	4	26	2079	—	—	—	4	6
Cuptóre	12	941	571	3	18	—	12	10
Doman	12	325	648	1	6	—	7	7
Reșița-rom.	134	1650	1225	20	104	—	59	—
Total	450	11825	6367	297	442	4	244	

Depărtare dela scaunul protopop. Km. 22.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Resiczabánya*.

6. SECAȘ (Székás.)

I. Istoricul. — Parohie înființată la 1845, când aș trecut la Unire 249 suflete, numărul cărora la 1852 s'a măi înmulțit cu 860 suflete. Capela a fost aședată în localitate în-

chiriată până la anul 1855, când s'a terminat edificarea bisericeii, începută în 1847.

Școala s'a deschis deodată cu înființarea parohiei. Până la 1895 a fost așezată în local închiriat cu cens de 36 fl., respective 60 fl., solvit din partea Societ. Calei Ferate ca patron. Dotațiunea docentală la început a fost de 63 fl. dela patronat.

Seria cronologică a Preoților: PP. Petru Sterian 1845—1847; Nicolaș Cărbunar 1847—1875; Paul Popa 1875—1881; Ioan Valean 1881; Nicolaș Popescu 1881—1882; George Popovici 1882—1883; Iosif Stupinean 1883—1894; Petru Roșu 1894—1895; Nicefor Ganga 1895—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *NICEFOR GANGA*.
2. Docente-Cantor: *MIHAI MĂGUREAN*.
3. Curator: *IOAN COCA*.

III. Biserica de piatră, edificată pe spesele Societății Calei Ferate și cu contribuiri dela popor, în suma de 7986 fl. 14 cr. *Hramul*, Invierea D. N. I. Christos. *Patron*, Societatea Calei Ferate. *Casa paroch.* lipsesce. Cens paroch. 100 cor. 80 fl. dela patronat. *Matricule*, din 1847. Școala de piatră edificată la 1895 pe spesele comunei biser. în sumă de 2050 cor. Locuința docentală este în natură. Comuna bisericească primesce însă dela patronat 120 cor. ca cens cuartiral pentru docente. *Școlari* oblig. 124, frec. 52. *Beneficiul paroch.* sistem. la 1885, în bani 568 cor. 04 fl., realități 28 jug. 1380 □^o. *Venit congrual:* 822 cor. 20 fl. *Beneficiul docento-cant.*, în bani 600 cor., adică dela comuna biser. 474 cor., dela patronat 126 cor. *Averea biser.*, în realități 5 jug. cu cimiter la olaltă, în bani 475 08 fl.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. or.	C. A.	C. H.	Unit.	Isr.	Departare dela matre Km.
Secaș	668	28	813	2	1	—	—	
Filială:								
Dognecea	20	1300	2206	4	7	1	1	15
Total	688	1328	3019	6	8	1	1	

Departare dela Scaunul protoposesc Km. 35.

Posta ultimă *Dogneska*. Stațiunea telegrafică: *Kakova*.

7. TÎRNOVA (Tirnova).

I. Istoricul. — Parohie înființată la 1888. Mișcările spre Unire în această parohie s'au început încă la 1857, când au trecut Martin și Eftimie Varam, cari au și rămas statornici. Acele mișcări cu putere mai mare s'au reînnoit la 1876 și în anii următori, dar până la an. 1886 au rămas zădărnice, când apoi s'au întors 768 suflete. Capela s'a deschis la 1887, fiind trimis în mod interimal pentru provederea spirituală a credincioșilor Notariul consistorial *Nicolaș Nestor*.

Deodată cu înființarea parohiei s'a deschis și școala gr. cat., fiind preotul totodată și învățător.

Seria cronologică a Preoților: PP. Nicolaș Nestor; Ioan Todoran 1888—1893; Ieronim Pascu 1893—1902; George Bitea 1903—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *GEORGE BITEA*, adm. parochial.
2. Docente-Cantor: *IOAN RADU*.
3. Curator: *IOAN DALEA*.

III. Biserica de piatră, edificată cu 7556 cor. 66 fl., din cari 4682 cor. 74 fl. dela comuna bisericească și 2873 cor. 92 fl. din Fondul relig. *Hramul*, Pogorirea Siritului Sânt. *Patron*, Fond. relig. *Casa parochială* de piatră. *Matricule*, din 1887. Școala de piatră. *Școlari* oblig. 198, frec. 66. *Benef. paroch.* sistem. la 1889 în bani, din Fond. relig. 406 cor., dela comuna biser. 172 cor. 80 fl. *Venit congrual:* 513 cor. 46 fl. *Benef. docento-cantoral* sistem. la 1899, dela comuna biser. 136 cor., ajutor de stat 464 cor. *Averea bis.*, în bani 1860 cor. 7 fl., intravilan 400 □^o. *Averea școlii*, în bani 96 cor. 73 fl.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Unit.	Isr.
Tirnova	1245	6	1997	2	5	—	14

Departare dela scaunul protoposesc Km. 27.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Resiczahinja*.

Conspectul al Parochiilor, Filialelor și școlilor din

Numele parohiei	Filiale	Bise- rici		C a p e l e				C a s e parohiale				Ș c o l e				Stat personal				
		de pétră	de lemn	pro- prii	inchi- riate	cens	pro- prii	inchi- riate	cens	pro- prii	inchi- riate	cens	pro- prii	inchi- riate	cens	Prociif	Doceniif	Cantoriif	Suflete	Școlariif
				de pétră	de lemn	de pétră	de lemn	de pétră	de lemn	de pétră	de lemn	de pétră	de lemn	de pétră	de lemn	C	f	C	f	C
1. Bogșa-montană	4	1	.	.	.	1	1	1	.	359	49				
2. Gherliște . . .	6	.	.	.	121	60	.	.	100	.	.	80	.	1	1	638	51			
3. Gherman . . .	11	.	.	.	140	.	.	260	.	.	.	1	1	.	295	22				
4. Ramna . . .	4	1	220	1	.	.	1	1	.	986	181				
5. Reșița . . .	4	1	200	1	.	.	1	1	.	450	83				
6. Secaș . . .	1	1	100	80	1	.	1	1	.	688	124				
7. Tirnova . . .	1	1	.	.	.	1	1	.	1245	198				
Total	30	5	.	.	261	60	2	880	80	4	.	80	.	7	6	1	4661	651		

numeric Districtul Protopopese gr. cat. al Bogșei.

Beneficiul parochial				Beneficiul doc. cant.			Averea bisericeif				Averea școlief			
in banif		in realitățif		in naturalie	in banif		in realitățif		in naturalie	in banif		in rea- litățif		
C	f	j.	org.	litriif	C	f	j.	org.	litriif	C	f	j.	org.	
1200	243	83	.	.	
483	485	547	72	.	.	
415	40	2	.	.	600	.	600	.	.	109	77	.	.	
988	50	30	300	.	550	.	2	800	.	476	33	400	.	
800	.	32	2389	88	1	70	
568	04	28	1380	.	600	475	08	5	.	
578	80	.	.	.	600	1870	07	.	.	
5033	74	93	80	.	2835	.	2	1400	.	6112	68	6	470	
										733	52	.	600	

III. **Forul protopopesc.** Protopopiatul Varadiei constituie for protopopesc la olaltă cu Protopopiatul Oraviței. — Constituirea forului, a se vedea acolo.

III. Districtul Protopopesc al Varadiei.

I. **Istoricul.** Districtul protopopesc al Varadiei constă din 7 parochii, din care patru sunt situate în Comitatul Caraș-Severin, iar trei, Clopodia, Lățunaș și Varadia în Comitatul Timiș. Acest district s'a înființat la an. 1865 prin dismembrarea parochiilor Chernecea, Clopodia, Comoriște, Lățunaș, Mercina, Surduc și Varadia, care mai înainte s'au ținut de districtul protopopesc al Bogșei. Scaunul protopopiatului a fost până la 1876 în Surduc, iar de atunci se află în afară de district, anume în parochia Ticvaniul-mare, din protopopiatul Oraviței, întru cât Parochul primar de acolo Demetriu Rusu, astfel lipsurile cerând, a fost constituit mai întâiu Comisar episcopesc și apoi protopop. La an. 1876 Episcopul diecesan Dr. Victor Mihályi a făcut visitațiune canonică în toate parochiile districtului.

Seria cronologică a Protopopilor: PP. Simeon Popa 1865—1876 paroch în Surduc; Francisc Teodorovic paroch în Surduc 1876; Demetriu Rusu 1876—1888 ca comisar episcopesc, iară dela 1888 Protopop.

II. Oficiul protopopesc.

1. Protopop: **DEMETRIU RUSU**, Asesor consistorial, Paroch primar în Ticvaniul-mare.
2. Notariu districtual: **IOSIF PETEAN**, Paroch în Chernecea.

IV. Parochii.

1. **CHERNECEA (Kernyécsa).**

I. **Istoricul.** — Parochie înființată la 1847 sub preotul Petru Sterian, carele a ocupat și biserica gr. or. dar în scurtă vreme a recăștigat'o gr. orientali, sub cuvânt că numărul sufletelor lor a fost cu 112 mai mare decât al gr. catolicilor. Dela anul 1847 până la 1858 Capela, locuința parochială și școla a fost aședate în localități închiriate pe speșele Fondului religiunei. La 1858 Fondul relig. cu 16000 fl. a cumpărat dela posesorul Jagodici o localitate frumoasă, în care s'a aședată capela, locuința paroch. și școla. Edificiul acesta în cartea fund. formeză proprietatea Fondului relig. spre scopul biser. gr. cat. Școla s'a deschis deodată cu înființarea parochiei și până la 1894 din Fond. relig. și al studiilor a avut numai 315 cor. salar, la 1894 dotațiunea s'a ridicat la 621 cor. 80 fl. Primul învățător a fost Ioan Roșu.

Seria cronologică a Preoților: PP. Petru Sterian 1847—1851; Nicolaș Popescu 1851—1887; Nicolaș Jurma 1887—1888; Victor Porușiu 1888—1898; Iosif Petean 1898—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: **IOSIF PETEAN**, notariu districtual.
2. Docente-Cantor: **IOSIF SIEGESCU**.
3. Curator: **ACHIM STEFAN**.

III. **Biserică** nu este, ci numai **Capelă** de pără. *Hramul*, Adormirea P. C. V. Maria. *Patrón*, Fondul religiunei. *Casa paroch.* de pără. *Matricule*, din 1851. *Școla* de pără. *Școlari* oblig. 47, frec. 33. *Beneficiul paroch.* sistem. la 1867, în bani 610 cor. din Fond. relig., în realit. 2 jug. 1060 □^o. *Venit congrual:* 647 cor. 30 fl. *Benef. docento-cant.* sistem. la 1894

dela comuna biser. 169 cor. 20 fil., din Fond. relig. 315 cor., din Fond. biser. 80 cor., din Fond. școl. 40 cor. *Averea biser.* în bani 3140 cor. 6 fil., magazin de bucate 87 Hect. *Averea școlii* în bani 781 cor. 82 fil., magazin de bucate 16 Hect.

Numărul sufletelor.

	Gr. r.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.
Chernecea	362	22	693	1	2	8

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 6.

Posta ultimă: *Kernyécsa*. Stațiunea telegrafică: *Kakova*.

2. CLOPEDIA (Klopodia) în Comitatul Timiș.

I. Istoricul. — Parohie înființată la 1858 prin întorcerea la Unire aprópe a întregii comune și a preoților gr. or. Nestor Lupulovici și Antoniu Cuterra, cu cari au trecut și sesile parohiale, biserica și școla. Prin decisiul Locutenenței din Timișóra de dt. 12 Dec. 1860, biserica, școla cu pământele școl. și o sesie paroch. s'au dat însă înapoi gr. orientailor.

Școla s'a deschis deodată cu înființarea parohiei la an 1858, fiind primul învățător Toma Popescu. La început dotațiunea docento-cant. a fost din Fond. relig. 75, apoi 105 fl., acésta suma la 1866 s'a sistat, însă la 1868 iarăși s'au asemnat 55 fl.

Seria cronologică a Preoților: PP. Nestor Lupulovici; Antonie Cuterra 1843 --1865; Elia Cuterra cooperator 1859 -- 1865, paroch 1865—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *ELIA CUTERRA*.
2. Docente-Cantor: *NICOLAŪ CIOLAC*.
3. Curator: *IOAN CACINA*.

III. Biserică nu este, ci numai **Capelă**. Cens 240 cor. din Fond. relig. *Hramul*, Pogorirea Spiritului Sânt. *Patron*, Fondul religiunei. *Casa paroch.* lipsesce. *Matricule*, din 1858. *Școla* închiriată cu 100 cor. din Fond. relig. *Școlari oblig.* 88, frec. 55. *Benef. paroch.* sistem. la 1871, în bani 533 cor. 50 fil.,

în realități 31 jug. 873 □°. *Venit congrual:* 948 cor. 14 fil. *Benef. docento-cant.* sistem. la 1894, dela comuna biser. 432 cor., din Fond. relig. 100 cor., dela stat 58 cor. *Averea biser.* în bani 1000 cor., în realități 200 □°. *Averea școlii* în bani 600 cor.

Numărul sufletelor.

	Gr. r.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.	Depărtare dela scaun Km.
Clopodia	582	767	126	199	99	—	12	
Filiale:								
Birda	8	108	530	6	475	—	22	26
Ferlandia	34	343	1314	27	14	—	6	5
Gattaja	13	2038	1099	157	18	8	110	23
Kincstár-Szt.-								
György	7	68	567	4	—	—	1	23
Kis-Szemlak	3	25	633	—	4	—	—	10
Nagy-Szemlak	7	87	842	14	119	—	14	10
Zarda-Szt.-								
György	7	39	389	2	1	—	3	23

Total 661 3475 5500 409 730 8 168

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 30.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Klopodia*.

3. COMORIȘTE (Komoristye).

I. Istoricul. — Parohie înființată la 1857 în urma întorcerei la Unire a preste 500 suflete și a unui preot gr. or. cu numele Paul Cherciu. La 1864 prin defecționare și continue agitațiuni numărul credincioșilor noștri a scădut forțe, dar la 1867 prin nisuițele preoților fungeți de nou s'a întărit. Deodată cu înființarea parohiei s'a deschis și școla, carea însă încă nu e sistemisată.

Seria cronologică a Preoților: PP. Pavel Cherciu 1857—1864; Ioachim Cherciu 1864—1867; Paul Popa 1867—1875; Ioan Musteț 1875; Octavian Madincea 1875—1877; Nicefor Ganga 1877—1891; Cornel Strîmbeiu 1891—1902; George Nicola 1903—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *GEORGE NICOLA*, adm. parochial.
2. Docente: Preotul în mod interimal.
3. Curator: *SIMEON BOTOȘ*.

III. Biserică nu este, ci numai **Capelă**. Cens 400 cor. din Fond. relig. *Hramul*, Nașterea P. C. V. Maria. *Patron*, Fondul religiunei. *Casa paroch.* lipsesce. Cens paroch. 400 cor. din Fond. relig. *Matricule*, din 1857. *Școala* provisorie închiriată. *Școlari* oblig. 46, frec. 36. *Benef. paroch.* sistem. la an. 1857. în bani 490 cor. 38 fil. din Fond. relig., în realității 28 jug. 572 □°. *Venit congrual*: 948 cor. 10 fil. *Benef. docento-cant.* nesistem. 270 cor. *Averea biser.* în bani 388 cor. 79 fil. *Averea școlii*, în bani 401 cor. 58 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Isr.
Comoriște	390	78	926	—	7	6

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 19.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Kakova*.

4. LĂTUNAȘ (Laczunás) în Comitatul Timiș.

I. Istoricul. — Parochie înființată în 1851 prin trecerea la Unire a unei părți din locuitorii, urmată mai ales după stăruințele unui ofician al familiei gr. or. sârbe Baron Stoianovicî. La 1856 primind S. Unire și preotul gr. or. Adam Botoș din loc, comuna întregă s'a întors la unire, prin ce biserica, școala și două sesiuni parochiale au devenit în posesiunea comunei bisericesci gr. cat.

Școala s'a deschis deodată cu înființarea parochiei și e așezată în local edificat la 1845 cu spesele poporului, sub un acoperiș cu casa comunală. Dotațiunea învățătorască dintru început a stat în folosirea alor 5 jug. 222 □° de pământ și din suma de 157 fl. 50 cr. aplicată din Fondul religiunei,

dela an. 1892 comuna biser. a întregit dotațiunea cu 128 cor. Primul învățător a fost Demetriu Recea.

Seria cronologică a Preoților: PP. Petru Sterian 1851—1856; Adam Botoș 1856—1899. Până la an. 1897 a funcționat ca cooperator George Bereș; Andrei Ionaș 1899—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *ANDREIU IONAȘ*.
2. Docente-Cantor: *ANDREIŪ MUREȘAN*.
3. Curator: *IOAN ZARIE*.

III. Biserica de pîtră, edificată la 1844 cu 10000 fl. dela popor. *Hramul*, S. Martir Pantelimon. *Patron*, Fond. relig. *Casa paroch.* de pîtră. *Matricule*, din 1807. *Școala* de pîtră. *Școlari* oblig. 111, frec. 90. *Benef. paroch.* sistem. la 1858, în bani 408 cor. din Fond. relig., în realit. 63 jug. 835 □°. *Venit congrual*: 1305 cor. 28 fil. *Benef. docento-cant.* sistem. la 1900, în bani dela comuna biser. 123 cor., din Fond. relig. 315 cor., în realit. 4 jug. 1459 □°, cu venit catastral de 157 cor. *Averea biser.* în bani 933 cor. 33 fil. *Averea școlii* 638 cor. 8 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Isr.
Lătunaș	686	91	162	30	1	9

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 19.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Nagyzsám*.

5. MERCINA (Mercsina).

I. Istoricul. — Parochie înființată la 1864 prin trecerea la Unire a unei părți a locuitorilor prin conlucrarea preoților Vichente Popovicî și Paul Iorgovicî din Varadia. Cu acea ocaziune a trecut și preotul gr. or. David Mioc aducînd cu sine jumătate din sesiunea paroch. care și până ađi se află în posesiunea și proprietatea comunei biser. gr. cat.

Deodată cu înființarea parohiei s'a deschis și școala în localitate închiriată, pentru care până la an. 1876 din Fond. relig. s'a solvit ca cens 80 fl., iar dela 1876 - 1900, 60 fl. Dotațiunea docento-cant. dela 1864—1887 a fost 105 fl. din Fond. relig., iar de atunci sistându-se acel subsidiu, comuna biser. solvesce la cantor, care este și docente supl. 50 fl. Primul învățător a fost Ales. Arza.

Dela înființarea parohiei funcționează preotul Efrem Mioc, ca următorul unchiului său David Mioc, trecut la Unire.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *EFREM MIOC.*
2. Cantor: *IOAN BUCHIN.*
3. Curator: *IOAN MIOC.*

III. Biserică nu este, ci numai **Capelă**. Cens 440 cor. din Fond. relig. *Hramul*, Adormirea P. C. V. Maria. *Patron*, Fondul religiunii. *Casa parochială*, lipsesce. Cens paroch. 220 cor. din Fond. relig. *Matricule*, din 1864. *Școala* închiriată cu 60 cor. *Școlari* oblig. 33, frec. 33. *Benef. paroch.* sistem. la 1864, în bani 575 cor. 58 fil., în realit. 15 jug. *Venit congrual*: 921 cor. 20 fil. *Benef. cant.* nesistemisat, în bani 100 cor. dela comuna biser. *Averea biser.* în bani 1957 cor. 52 fil., în realit. 2 jug. *Averea școlii* în bani 244 cor. 4 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	C. H.	Isr.
Mercina	286	41	1328	1	12

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 17.

Posta ultimă: *Vrány*. Stațiunea telegrafică: *Varadja*.

6. SURDUCUL-MARE (Nagyszurduk).

I. Istoricul. — Parohie înființată la 1852 prin trecerea la Unire a 484 suflete, rămânând numai 115 gr. or. Numărul acesta a fost stabil până la 1867, de atunci încôce tot a scăzut așa că astăzi sunt numai 202 suflete gr. cat.

Școala s'a deschis de odată cu înființarea parohiei. Dotațiunea docento-cant. din 1852—1892 a fost 105 fl. din Fond. relig. La 1892 dotațiunea acesta s'a sistat și de atunci școala regulată nici că se ține.

Seria cronologică a Preoților: PP. George Ottonoga 1852; Alesiu Bordan 1853; George Teodorovici 1853—1864; Simeon Popa 1864—1870; Ioan Marcu 1870—1871; Francisc Teoderescu 1871—1880; Vasile Pascu 1880—1884; Ioan Staia 1884—1885; Iosif Petean 1886—1899; George Nicola 1899—1903.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch:
2. Cantor: *PETRU BOTOȘ.*
3. Curator: *DEMETRIU MICUCI.*

III. Biserică nu este, ci numai **Capelă**. Cens pentru capelă și cartir paroch. 735 cor. din Fond. relig. *Hramul*, Nașterea P. C. V. Maria. *Patron*, Fondul religiunii. *Casa paroch.* lipsesce. *Matricule*, din 1852. *Școala* provisorie. *Școlari* oblig. 31, frec. 26. *Benef. paroch.* sistem. la 1852, în bani 621 cor. 60 fil., din Fond. relig. *Venit congrual*: 610 cor. 70 fil. *Benef. docento-cant.* nesistemisat. *Averea biser.* în bani 11 cor. 16 fil., în realit. 800 □°. *Averea școlii* în bani 67 cor. 62 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Isr.	Departare dela matre Km.
Surdicul-mare	202	287	520	5	5	1	
Filiale:							
Doclin	34	65	1181	—	—	1	9
Forotic	28	394	1256	1	1	3	4
Total	262	746	2957	6	6	5	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 31.

Posta ultimă: *Királyhegye*. Stațiunea telegrafică: *Ferendia*.

7. **VARADIA (Varadia)** în Comitatul Timiș.

I. **Istoricul.** — Parohie înființată la 1857 prin trecerea la Unire aprópe a întregii comune, cu patru preoți anume Vincențiu Popovici, Ioan Crașiovan, Ioan Mihailovici și capelanul Paul Alesandrovici, rămânând gr. orientali numai 400—500 suflete cu preotul Jurca Nicolae. Cu acea ocaziune a trecut în posesiunea gr. catolicilor și biserica, dar nu mult după aceea în urmarea înștiințării gr. orientalilor li-s'a dat înapoi. În urma acestora pe speșele Fondului relig. pentru gr. catolici s'a închiriat de capelă o localitate privată, în care 33 ani s'a servit cultul divin. Din această cauză mulți dintre cei trecuți la Unire au defecționat; dar 3 sesiuni au rămas în posesiunea gr. catolicilor și acelea la 1898 s'au și judecat parohiei gr. cat.

Școala gr. cat. deschisă într'un timp cu înființarea parohiei a existat până la 1869, când s'a străformat în școală comunală și apoi mai târziu în școală de stat. Fărte mari au fost sforțările ordinariatului episcopesc spre a salva caracterul confesional al acestei școle; dar neînțelegerile dintre credincioșii dela fața locului au zădărnicit toate acele sforțări, și au dat naștere durerosului fapt de a vedea o parohie așa de însemnată lipsită de școală sa proprie.

Seria cronologică a Preoților: Vincențiu Popovici 1857—1902; Ioan Crașiovan; Ioan Mihailovici; Pavel Alesandrovici; Pavel Iorgovici 1864—; Augustin Radu 1902—.

II. **Oficiul parochial.**

1. Paroch I: *PAUL IORGOVICI*, Asesor consistorial.
2. Paroch II: *AUGUSTIN RADU*, administrator paroch.
3. Cantor: *VALERIU POPOVICI*.
4. Curator: *IOAN STAIA*.

III. **Biserica** de pėtră, edificată la 1890 cu 12000 fl. din Fond. relig. și dela comuna biser. *Hramul*, Pogorirea Spiritului Sânt. *Patron*, Fondul religiunei. *Casa paroch.* lipsesce. Cens de câte 240 cor. din Fond. relig. *Matricule*, din 1857. *Școala* de stat. *Școlari oblig.* 231, frec. 166. *Benef. paroch.* sistem. la

1859 și 1867; pentru parochul I în bani 450 cor., în realit. 58 jug. 1106 □°; iar pentru parochul II în bani 315 cor. din Fond. relig., în realit. 52 jug. 950 □°. *Venit congrual:* pentru paroch I. 1052 cor 24 fil., pentru paroch II. 901 cor. 58 fil. *Benef. cant.* în realit. 5 jug. 850 □°. *Averea biser.* în bani 586 cor. 28 fil., în realit. 1 jug.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. II.	C. A.	Ter.
Varadia	1827	233	1300	4	9	11

Depărtae dela scaunul protopopesc Km. 12.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Varadia*.

Conspectul

al Parochiilor, Filialelor și școlilor din

Numele parochiei	Biserici		Casele				Școli				Stat personal						
	Filiale	de p ^ă tră de lemn	pro- prii		închi- riate		de p ^ă tră de lemn	de lemn	pro- prii		închi- riate		Preoți	Doceni	Cantori	Suflete	Școlari
			cens		cens				cens								
			C	f	C	f			C	f							
1. Chernecea		1			1			1				1	1		362	47	
2. Clopodia	7			240						100		1	1		661	88	
3. Comoriște				400			400					1			390	46	
4. Lățunaș		1					1			1		1	1		686	111	
5. Mercina				440			220			60		1	1		286	33	
6. Surducul-mare	2			735									1		264	31	
7. Varadia		1					480					2	1		1827	231	
Total	9	2	1	1815	2	1100	2	160	7	3	3	4476	587				

numeric

Districtul Protopopese gr. cat. al Varadiei.

Beneficiul parochial					Beneficiul doc. cant.					Averea bisericeii				Averea școlii			
în bani		în realități		în naturale	în bani		în realități		în naturale	în bani		în realități		în bani		în realități	
C	f	j.	org.		C	f	j.	org.		C	f	j.	org.	C	f	j.	org.
610		2	1060		604	20				3140	06			781	32		
533	50	31	973		590					1000		200		600			
490	38	28	572		270					388	79			401	58		
408		63	835		443		4	1459		933	33			638	08		
575	58	15			100					1957	52	2		244	04		
621	60									11	16		800	67	62		
765		111	456				5	850		586	28						
4004	06	252	696	0	2007	20	10	709	0	8017	1	2	1000	2733	14	0	0

IV.

Decanatul Hunedórei.

In Comitatele Hunedórei, Albeї inferióre și Araduluї.

Decan

MICHAEL GIAN, Canonic cancelar.

I. Districtul Protopopesc al Hunedórei.

I. Istoricul. Protopopiatul Hunedórei constă din 12 parochii, toate situate în Comitatul Hunedórei.

Din Diploma Principelui G. Rakoczi de dat 10 Oct. 1643 prin care Ștefan Simeon a fost numit de «Vlădică sașă superintendent» românesc, scim, că între altele, bisericile rom. din com. Huiadórei au rămas sub iurisdicțiunea superintendentului calvinesc. Pentru acea deși Popa Ioan cu decretul Episcopului Teofil dela Belgrad de dat. 9 Aprile 1697 a fost denumit de Protopop al Hunedórei, totuși a fost de lipsă ca și episcopul reformat ungar-român Stefan Veszprémi să-l recunoască și să-l primască ca pe atare în oficiul său.

Acest Protopop Ioan la 1700 cu 50 preoți a scris actul S. Uniri.

Parochiile acestui protopopiat, asemenea celor alalte din comitatul Hunedórei, au fost foarte mult espuse turburărilor religioase din 1744 și 1759. Mai ales, că cel dintâiu turburător, Visarion la intrarea sa în Transilvania după parochiile protopopiatului Dobrei mai aproape a dat de cele vecinașe din protopo-

piatul Hunedórei. Iară călugărul Sofronie era de naștere din comitatul Hunedórei și în calea sa din Zarand și de pe valea Mureșului a dat de multe parochii din acest protopopiat.

Acest protopopiat a luat parte și la starea agitată a Bisericeї unite urmată după depărtarea Episcopului Klein, ceea-ce deducem de acolo, că Vicariul Nicolae Pop de Balomir a comunicat decretul de depunere a vicariului episcopesc Aron, din 25 August 1747, și protopopului Zacharie dela Hunedóra.

După conscripția din 1733 protopopiatul acesta avea estensiune foarte mare, numărând 113 parochii cu 128 preoți, în frunte cu Protopopul George, dintre cari numai 4 neuniți, familii 4146, biserici 100, case parochiale 48, porțiuni canonice: pământ arător de 119 cubul, fâneaț de 378 caré. Cât de mult au fost atăcate parochiile acestui district mai ales prin turburările călugărului Sofronie, evident arată datele conscripțiunei din 1765. După aceste date pe acel timp protopopiatul număra numai 41 parochii cu 232 familii și 38 preoți. Porțiunile canonice în bună parte iarăși s'au ocupat de neuniți și de familia Borden, iară bunurile mănăstirei din Hunedóra s'au cassat.

Așadară între anii 1733—1765 acest district a perdut 72 parochii cu 3914 familii și după aceste urmări desastroase nici odată nu s'a mai recules, așa cât ađi numai o fracțiune foarte neînsemnată o are din parochiile vechi ale protopopiatului Hunedórei, iară din cele 90 parochii ale protopopiatului Dobrei numai 3 parochii mici, adică Vețel, Minthia și Dobra neoconversă.

Seria cronologică a Protopopilor: PP. Ioan 1697—1710; denumit de cătră episcopul Teofil. George Stătie alias Csoka 1710—1733; și în conscripția din 1733 Moise Crișan alias Pop Dumul; P. Zacharie 1734—1754; P. Iosif 1762—1778 denumit de cătră episcopul Petru Paul Aron; Nicolau Pop Zserényi 1778—1820; Petru Pop paroch în Ploscabaia adm. protopopesc 1820—1824; Nicolau Boosi 1824—1844; 12 ani a fost profesor la școlile normale în Blaș, dela 1824—1827; paroch în Densuși și adm. protop., iară dela 1827—1844 paroch în Plosca și protopop actual. Constantin Papfalvi 1844—

1851, când s'a denumit de canonic la metropolia din Blaş; Ioan Fodor 1852—1883; Constantin Pop, paroch în Bârcea-mare şi adm. protopopesc 1883—1884; Ioan Pop 1884—.

II. Oficiul protopopesc.

1. Protopop: IOAN POP, Asesor cons. Paroch în Hunedóra.
2. Notariul districtual: CORNELIU LENGVEL, paroch în Ghelar.

III. Forul protopopesc îl constituie împreună cu Protopopiatul Cudşirului, cu scaunul în Orăştie; vezi acolo.

IV. Parochii.

1. BĂCIA (Bács).

I. Istoricul. — Parochie veche. La 1733 numera 46 fam. cu un preot, biserică şi casă parochială. Dotaţiunea preotului sta din pământ arător de 3 cubule, mai apoi la 1759 relapsă, şi așa la 1765 nu avea nici preot, nici suflete gr. cat., la 1799 de nou întorsă, după acea iarăşi relapsă şi la 1829 s'a restaurat de nou prin preotul Vincenţiu Popovicî.

Seria cronologică a Preoţilor: PP. Ioan 1731; Vincenţiu Popovicî 1829—1849; David Giosan 1849—1853; Benjamin Popovicî 1853—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: BENJAMIN POPOVICÎ.
3. Cantor: FRANCISC POPOVICÎ.
3. Curator: MIHAI HALALAI.

III. Biserica de piatră, edificată la 1876 pe spesele comunei bisericesci cu 1005 fl. 80 cr. *Hramul*, S. Martir George. Conferire liberă. *Casa paroch.* nu este. *Matricule*, din 1845. *Şcolă* de stat. *Şcolari* oblig. 22, frec. 13. *Benef. paroch.* în realităţi 6 jug. 1099 □°. *Lectical* 230 l. grâu, din cimier 4 cor. *Venit congrual:* 86 cor. 44 fil. *Averea biser.*, în bani 184 cor. 28 fil., în realit. 2 jug. 398 □°.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. e.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.	Departarea dela matre Km.
Băcia	122	32	250	278	8	—	—	
Filială:								
Piski	42	1499	155	554	157	14	85	5
Total	164	1531	405	832	165	14	85	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 22-5.

Posta ultimă şi Staţiunea telegrafică: *Bács*.

2. BÂRCEA-MARE (Nagybarcsa).

I. Istoricul. — Parochie veche, a relapsat la 1760, dar restaurată la 1824. La 1827 afară de 3 familii toţi erau uniţi. La 1733 număra 44 fam., biserică, casă parochială, dotaţiunea preoţescă consta din fânaţ de 4 caré şi arător de 9 cubule pre când la 1765 număra numai 3 fam. cu preotul P. Ioan. Cu acest oficiu parochial e împreunat şi oficiul de Catechet la preparandia de stat, şcolă reală, şcolă de fete şi la robii dela Tribunalul din Deva, având o remuneraţiune cam de 600 cor.

Seria cronologică a Preoţilor: PP. Dumitru 1733; P. Ioan 1765; Ioan Popovicî 1824—1835; Vincenţiu Popovicî 1836; Lazar Herpon 1836—1838; David Giosan 1838—1879; Constantin Pop 1879—1889; Petru Pop 1889—1897.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch:
2. Cantor: IOAN GILEA.
3. Curator: IOAN ANGEL.

III. Biserica de piatră, edificată la 1847 pe spesele comunei bisericesci. *Hramul*, S. Martir Nicolae. Conf. lib. *Casa paroch.* nu este. *Matricule*, din 1824. *Şcolă* de stat în Bârcea, mică. *Şcolari* oblig. 27, frec. 20. *Benef. paroch.* în realităţi 15 jug. 1308 □° şi din cimier 10 cor. *Venit congrual:* 522 cor. 62 fil., în realităţi 2 jug. 767 □°.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. or.	C. A.	C. H.	Un.	I.-r.	Departare dela matre Km.
Bărcea-mare	169	19	9	13	—	—	4	
Filiale:								
Deva	232	2373	2400	1235	184	73	592	9
Sântesci	16	—	399	—	—	—	—	7
Total	417	2392	2808	1248	184	73	596	-

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 9.

Posta ultimă: *Csernakeresztúr*. Stațiunea telegrafică: *Búcsi*.

3. BOOS. (Bós).

I. Istoricul. — Parochie veche. La 1733 avea 47 familii, 3 preoți, biserică și casă parochială. Dotațiunea preoțească, arătoriu de 10 cubule și fânaș de 1 car. In 1760 parochia a deficiat cu totul și așa în conscripția din 1765 nu e suscepută nici o familie, dar porțiune canonică a fost, arătoriu de 10 cubule din care loc de 2 cubule aparținea bisericeii iar restul de 8 cubule era zălogit, și încă fânaș de 2 caré. Jumătate din acesta porțiune canonică o ținea gr. or. In 1832 e restaurată de nou, când lângă cele 6 fam. vechi unite s'a mai unit 43 fam. mai ales nobili. La 1834 din partea oficiolatuului dela Hunedóra a fost dispus și întărit ca în biserică cea edificată pe intravilanul unui nobil unit alternativ să se celebreze cultul divin, cea-ce a ținut până la 1850, când apoi gr. catolicii și-au edificat biserică proprie.

Seria cronologică a Preoților: PP. Nicula, George și János 1733; János 1765; Beniamin 1832—1844; Nicolaă Popovici 1844—1856; Avel Pop 1856—1896; Ioan Pop adm. paroch din Ghelar 1896—1900; Ioan Pop Protopopul districtual 1900—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch :
2. Cantor: NICOLAE POP.
3. Curator: LAURENȚIU MĂRILĂ.

II. Biserica de piatră, edificată la 1832 / e spesele comunei bisericesci. *Hramul*, S. Nicolaă. Conf. *b.* *Casa paroch.*

nu este. *Matricule*, din 1832. *Școala* nu este. *Școlari* oblig. 37, frec. 29. *Benef. paroch.* nesistemisat, în realități 3 jug. 851 □°, folosul ciminteriuului 800 □°. Lectical 60 l. cucuruz. *Venit congrual:* 85 cor. 38 fil. *Averea biser.* 10 jug. pădure și 3 jug. 851 □° arător. Magazin de vin 330 litre. *Averea școlii* 5 jug. pădure.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. or.	C. H.	I.-r.	Departare dela matre Km.
Boos	354	5	433	20	—	
Filială:						
Zlast	13	18	584	—	1	2
Total	367	23	1017	20	1	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 10-5.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Vajdahunyad*.

4. DOBRA (Hunyaddobra).

I. Istoricul. — In această comună încă din 1700 a esistat parochie gr. cat. cu reședință protopopescă până după 1800. Când a încetat de a esista parochia gr. cat. nu se scie cu precisiune. La 1733 parochia număra 116 familii cu biserică și casă parochială. Dotațiunea era: în fânaș 2 care și arător de 16 cubule. In anul 1898, în urma trecerei la Unire a vreo 300 suflete, de nou s'a înființat parochie gr. catolică în această comună.

Seria cronologică a Preoților: Din timpurile mai vechi ni-a rămas cunoscut Archidiaconul George. Apoi din 1898—1902 Nicolae Munten.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch :
2. Cantor: IOAN NISTOR.
3. Curator: ADAM LESNICAN.

III. Biserică proprie nu este, ci pe baza concesiunei primite dela Ordinariatul rom. cat. Transilvan. din Alba-Iulia, cultul divin se ține în biserică rom. catolică. Conf. lib. *Casa parochială* nu este. *Matricule*, din 1898. *Școala* nu este. *Pruncul* frecuentază școala de stat și cea gr. or. *Școlari* oblig. 15,

frec. 15. *Benef. parochial* nesistemisat. Lectical după 40 numere de case à 2 cor. = 80 cor.. *Venit congrual*: 100 cor.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.	Departare dela matre Km.
Dobra	106	95	1101	8	6	7	39	
Filiale:								
Gurasada	8	19	629	16	1	3	21	5
Ilia	26	282	760	152	12	2	90	9
Lapușnic	16	282	460	152	15	2	92	6
Total	156	678	2950	328	34	14	242	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 50.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Hunyaddobra*.

5. GHELAR (Gyalár).

I. Istoricul. — Parochie veche. La 1733 are biserică cu 90 fam. și 3 preoți. La 1765 constă numai din 1 fam. cu un preot. La 1811 a deficiat și numai în 1815 s'a restaurat încâtva. In locul bisericei de lemn, la 1856 s'a desemnat pentru gr. catolică biserica rom. cat. cu acea ca și rom. catolică să pôtă ținea cultul divin întrinsa.

Seria cronologică a Preoților: PP. Tonya, P. Petru, P. Ioan 1733; P. Ioan 1819—1824; Cosma Toplicean 1824—1844; Danil Silvaș 1844—1852; Nicolaș Pop 1853; Nicolaș Popovică 1853—1857; Avel Pop 1858; Vasile Ordean 1858—1864; George Mogoș 1864—1867; I. Pop 1867—1900; Corneliu Lengyel de Bagota 1900—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *CORNELIU LENGYEL de Bagota*.
2. Cantor: *IOSIF LAȘCUTONI*.
3. Curator: *IOSIF GOSTIAN*.

III. Biserica de pântă, renovată și amplificată în anul 1900. *Hramul*, Martira Barbara. *Patron*, Erariul regesc montan. *Casă parochială* de pântă, edificată la 1784 pe spesele Erariului reg. ca Patron. *Matricule*, din 1819. *Școla* nu. este. *Școlari*

oblig. 21, frec. 21. *Benef. parochial* sistemisat prin rezoluțiunea Tesauriaratului din 28 Iunie 1804 Nr. 6338. In bani dela Patron 420 cor., în realități 400 □° și 27 metri ³ lemne. *Venit congrual*: 533 cor. 60 fil. *Averea bis.* în bani 99 cor. 77 fil., realități 1465 □° și 400 □³. Cimiteriul bisericei vechi ruinate.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.	Departare dela matre Km.
Ghelar	108	392	1182	30	13	8	19	
Filiale:								
Bunila	3	5	399	2	—	—	7	—
Cerna	6	14	165	—	—	—	—	—
Cernișóra	4	—	269	—	5	—	2	—
Govoșdia	67	130	124	10	1	2	21	8
Plop	1	—	181	—	—	—	—	—
Toplița	16	95	361	—	—	—	4	24
Total	205	636	2681	42	19	10	53	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 20².

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Gyalár*.

6. HUNEDÓRA (Vajdahunyad).

I. Istoricul. — Parochie veche. La anul 1733 consta din 90 familii și 16 țigani, avea biserică și 3 preoți. La 1744 și 1760 prin agităriile călugărilor Visarion și Sofronie a defecționat o parte însemnată, mai apoi s'a restaurat din nou.

In parochia acesta din vechime a fost scaun protopopesc; ba chiar și Vicariatul Hațegului a fost administrat de către parochul și Protopopul Huniadórei. In totă diecesa acesta este unica parochiă, care in arhivul seă pastrăză mai multe documente vechi referitoare la afacerile sale bisericesci. Intre acestea cel mai vechi document este concesiunea pentru edificarea bisericei pe partea Românilor și Sârbilor, dată în sârbătorea fericitului Apostol Andrei la anul 1456, de către Ladislău Hunyadi, ca Comite bistriceń, și apoi aprobată de către Regele Mathia în anul 1548. Celelalte sunt documente istorice continuate. De atari documente și mai multe a avut biserica dară după-cum se vede din procesul intentat la 18 Iunie 1806

de familiile nobile Csoca și Nopcea din Huniadóra, în contra parochului Nicolău Pop Zerényi, acesta, ca mai ușor să potă înstrăina averea bisericeii, acele documente le-a înstrăinat și le-a împărțit între al sei, și abia pe la anul 1836 parochul și Protopopul Constantin Pappfalvi prin proces le-a putut recăștiga, însă numai în parte, rămânând multe pierdute pe la neamurile familiei Ioan Popa Zserényi.

În parochia Hunedóra deja din 1880 sunt urme că a existat școala gr. cat. când este pomenire de Daniil Pop Zserényi ca docento-cantor, în anii următori a funcționat ca docento-cantor de regulă capelanul denumit pe lângă parochul local. Dotațiunea docentală a constat din 52 fl. 50 cr. aplicată din fondul școlilor normale transilvane și puțin adăus din cassa bisericească. La 1855 Cantorul biser. *Iosif Asztalos* a făcut o fundațiune pentru școlă. Capitalul fundațiunii a fost depus spre fructificare la cassa parsimonială din Lugos, care, la anul 1876 falimentând, capitalul fundațional încă s'a micșorat așa cât cu finea anului 1899 a constat din 600 fl. Dotațiunea de 52 fl. 50 cr. la 1893 s'a sistat din partea Ministeriului de culte, iar prin acesta în anul 1899 școala încă a încetat.

Biserica de acuma s'a edificat în anul 1634. Biserica cea veche pomenită în documentul mai sus citat a fost edificată aproape de cetatea familiei Hunyadi, pe locul și adî numit *de pe mormânt*. Principele G. Rákóczi I însă neputînd suferi, după cum spune tradiția, plîngerile femeilor române după morții, a dat locul unde se află biserica de adî.

Spre documentarea edificării bisericeii de adî servește înscricțiunea cu litere cirile pusă pe perețele de asupra ușii bărbaților, care sună:

«Cu vrerea Tatălui și cu ajutorul Fiului, și cu sevêrsirea S. Duch întemeiatu-s'a acesta sfântă și Dumneșească biserică pe hramul S. Nicolău în zilele prea luminatului Craiului Ardealului George Rákóczi cel bătrîn în cursul anilor 1634, cu osteneala și împreună cu totă cheltuiala a protopopului Ianeș a Hunedorei, I. protopop Nicolae I. Vasilie și în fiul protopop, Ianeș și Stație ginere-seu, și din mila a mulți neguțători, sau zidit ca să fie pomană părinților și sufletelor Dumnealor și

iară în cursul anilor 1654 aflatu-s'a lângă titorii cei bătrâni iară niște neguțători creștini, Dumitru Marcovianul din Hunedóra și cu Nicolae Crăciun de au zugrăvit și au înfrumșețat iară cheltuială din osteneala Dumnealor că să fie pomană părinților și sufletelor lor până în veci. Amin. (Luna lui August veacul 1654.)

Biserica este edificată în stil bizantin, de asupra chorului se ridică pe 4 pilastri cupolă. Lângă biserica acesta veche mai târziu s'a ridicat tinda muerilor, iară la anul 1827 turnul. În turn se află o campana din 1623 cu înscricțiunea »în onorem SS. Salvatoris D. N. Iesu Christi tempore Alex. Balagczy Arch. Nicol. Pop.»

În altar la masa de proscemie se află scris pe perete un dyptich cam sters, care asemenea se vede a fi vecliu.

În dyptich se află înscricși următori: Presbiter Ioan, Presbiter Petru, Presbiter Iacob, Presbiter Dumitru, Presbiter Modra, Eromonach Pavel, Eromonach Iosif, Presbiter Ioan, Presbiter Petru, Presbiter Ioan, Presbiter Nicolae, Eromonach Anastasie, Presbiter Moise, Presbiter Miclăuș, Eromonach Macarie, Presbiter Pavel, Presbiter Ianeș, Stătic, Alexi, Nicolae, Presbiter George, Presbiter Zacharie, Ereii Stătic, George s. c. l. mai sunt însemnați Zugravii Eromonach Gavrilă, Stari-Dragotin, Constantin, Ereii-Simeon și făcătorii de bine Catalincea, Mihail, Caluța, Stefan, Pavel, Nicolae, Anița, Maria s. c. l.

Între odorele bisericeii se află o cruce pastorală veche un potir, o evanghelie în limbă veche slavă, scrisă și legată cu copcii de argint, precum și alte cărți bisericești slavice, anume: *Triodul*, scris pe pergament și legat în table tari de lemn. Profesorul Polichronie Sirku din S.-Petersburg esaminând această carte și-a dat părerea că ea s'ar fi trimis din Moldova de Eromonachul Simeon prin veacul al XIV mănăstirei din Ploșca. *Strașnicul*, tipărit în anul 1566 în țară turcască sub Sultanul Suleman. Pe lângă aceste, se mai află: *Pentecostarul*, *Octoihul*, *Apostoleriul* și *Evangeliu*, scrise așisderea toate în limba slava, dară fără de îndicarea anului.

Seria cronică a Preoților este identică cu cea a Protopopilor.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *IOAN POP*, Protopop și Asesor Consistorial.
2. Cantor: *PETRU ALBU*.
3. Curator: *NICOLAŪ VINOLEA*.

III. Biserica de p^{tr}ă. *Hramul*, S. Nicolae. *Patron*, Dominiul erarial regesc. *Casa paroch.* de p^{tr}ă, edificată la 1895 pe speșele comunei bisericesci cu 7520 cor. *Matricule*, din 1824. *Edificiul școlastic* este, dar școlă nu se ține și prunci^l umblă la celelalte școle din Hunedóra. *Școlari oblig.* 46, frec. 24. *Benef. paroch.* sistemisat, în bani 820 cor., în realită^{ți} 20 jug. 1289 □^o grădină și vic. Venit catastral 10 cor. 26 fil. Venit din cimiter 5 cor. *Venit congrual*: 964 cor. 2 fil. *Averea biser.* în bani 3197 cor. 77 fil., în realită^{ți} 17 jug. 723 □^o. *Averea școlii* în bani 1200 cor. fundațiunea Asztalos.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.	Departare dela matre Km.
Hunedóra	427	1769	1478	483	80	33	149	
Filiale:								
Hosdat	4	23	116	352	—	—	6	2·7
Răcășdia	14	87	241	595	5	—	—	3·8
Telnicul înferior	20	95	587	30	7	—	3	4·8
Total	465	1974	2422	1460	92	33	158	

Depărtare dela scaunul Episcopesc Km. 123.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Vajdahunyad*.

7. MACEU (Mácsó).

I. Istoricul. — Parochie veche. La 1733 numera 80 fam., biserică, 2 case parochiale 6 preo^{ți}; f^{en}at de 2 car^é și aratori^u de 3 cubule. La 1760 a defec^ționat și așa în conscrip^{ția} din 1765 numera numai 1 fam. și 2 preo^{ți}. Despre beneficiul parochial, se d^{ice}, că în mare parte l'ar fi ocupat Paul Bornemissa și chiar după cele ce rămaseră preotului trebuia să se dea tacse și d^{ile} de lucru. La 1800 parochia s'a restaurat de nou.

Seria cronologică a Preo^{ților}: Stefan, Miklós, Mihai^u, Ioan, Petru, Lazar 1733; Petru, Miklós și Mihai^u 1765; Mikl^{auș}, Nicolai^u 1798—1852; Moise Pop 1852—1891; Antoniu Pop 1891—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *ANTONIU POP*.
2. Cantor: *VISANTIE POP*.
3. Curator: *IOAN TODORESCU*.

III. Biserica de lemn, edificată la 1815 pe speșele preotului Nicolae Pop. *Hramul*, SS. Archangelⁱⁱ Michail și Gavriil. *Casa paroch.* nu este. Conf. lib. *Matricule*, din 1833. *Școlă* de stat. *Școlari oblig.* 13, frec. 13. *Benef. paroch.* nesistemisat, în realită^{ți} 1 jug. Venit din cimiter 5 cor. *Venit congrual*: 68 cor. 22 fil. *Averea biser.* 1508 cor. 34 fil. *Averea școlii* 800 □^o.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Isr.
Maceu	175	3	678	—	—	4

Depărtarea dela scaunul protopopesc Km. 20·5.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Russ*.

8. MINTHIA (Marosnémeti).

I. Istoricul. — Parochie înfiin^țată la 1700. În 1733 este suscepută ca parochia unită cu un preot biserică, casa parochială fără ceva beneficiu preo^țesc, dară mai târ^{ziu} a defec^ționat și numai în 1875 s'a restaurat prin întorcerea la Unire a lor 63 famili^l. Școlă s'a deschis la 1886.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *IOAN LUPȘA*.
2. Docente-Cantor: *GEORGE BOTA*.
3. Curator: *PETRU RAȚIŪ*.

III. Biserica de lemn, cump^{er}ată cu 400 cor. donate de Maiestatea Sa Imperatul și Regele Francisc Iosif. *Hramul*, S. Ioan Botezătorul. Conf. lib. *Casa paroch.* nu este. *Matricule*,

din 1875. Școala de lemn închiriată pe spesele credincioșilor gr. cat. și gr. or. cu un cens de 56 cor. *Locuința docentocantorală* sub un acoperis cu școlă. *Școlari oblig.* 46, frec. 28. *Benef. paroch.* nesistemisat, 600 litre cucuruz. Venite din cimter 2 cor. *Venit congrual:* 77 cor. 2 fil. *Dotățiunea docentală* dela comuna biser. 362 cor., ajutor de stat 238 cor. *Averea biser.* în realități 406 □^o cimter.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	U. t.	I. s.	Departare dela matre Km
Minthia	254	5	110	24	—	—	14	
Filială:								
Chescadagă	2	3	500	8	—	—	—	2
Total	252	8	610	32	—	—	14	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 26-6.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Déva.*

9. PLOSCA-BAIA mănăstire (Ploszkabánya).

I. **Istoricul.** — Parochie veche. La 1804 a fost filie la Ghelar. In vechime aci a fost mănăstirea călugărilor basilii, supusă mănăstirei mame din Prislopul Silvașului. Intr'o reprezentare făcută de către Ordinariatul epp. din Blaș in 1829 la Tesauriaratul reg. se afirmă, că mănăstirea aceasta «longe antiquius est quam castrum Hunyadiense» și că s'ar fi dotat cu bunuri de către familia Hunyadi, care a dat concessiunea și pentru edificarea bisericei noastre din Hunedóra. Ca dovadă, se face provocare la relațiunea inquisitorie din 1711 și la protocólele dela începutul esistenței Episcopatului Făgărașului. Documentele originale s'au nimicit, pentru-că mănăstirea de două ori a ars.

Pentru vechimea mănăstirei ne putem provoca și la aceea, că între cărțile rituale aflătoare la biserica noastră din Hunedóra se află un *Triod* în limba veche slavă pe pergament, care a fost trimis mănăstirei din Plosca de către Ieromonachul Simeon dela mănăstirea Neamțului, și despre care Triod se afirmă că ar fi din veacul al XIV.

Dintre clascălii dela mănăstirea acésta, se amintesc Vasilie Sturza moldoveanul, carele la 1693 și 1695 a scris în limba română Ceaslovul și Octoichul. Biserica călugărilor a fost în pădure pe vale sub hotarul comunei Ghelar, unde într'o gradină numită «mănăstirea Alicului» se află pétra altarului. Așa să vede că pe la 1775 mănăstirea era părăsită, pentru-că Ieromonachul Nichita dela mănăstirea Prislopul Silvașului și P. Luca parochul Silvașului de jos cer dela Episcopul Făgărașului Grigorie Maior, ca să dispună a se da înapoi clopotele, icónele și odăjdiile mănăstirei cari se află la biserica din Huniadóra.

Primind călugării, dela familia Telnic supranumit Plosca-nul o poiană mai largă, parochia însăși, dela acel loc s'a numit Plosca.

Seria cronologică a Preoților: PP. Teodosie Ieromonach și Paysie monach 1762; Petru 1808—1826; Cosma Toplicean 1826—1827; Nicolaă Booși 1827 - 1845; Daniil Silvaș 1846; Daniil Petru 1846—1849; Daniil Silvaș 1849—1852; Nicolaă Popovici 1853—1855; Avel Pop 1855 - 1858; Elia Leluș 1859—1860; Sim. Ulpian 1860—1861; Avel Pop 1861; Vasile Ordean 1862; Ioan Ianza 1862—1864; Ioachim Eliu 1864—1900.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch :
2. Cantor: IOSIF LAȘCUTONI.
3. Curator: IOACHIM NANDRA.

III. **Biserica** de pétra, turnul renovat la 1842. *Hramul*, SS. Archangelii Michail și Gavriil. *Patron*, In. Erar regesc. *Casa paroch.* de lemn pe fundament de pétra, edif. la 1830 pe spesele comunei biser. *Matricule*, din 1826. *Edificiu școl.* de lemn. *Școala* nu se ține. *Școlari oblig.* 44, frec. 2. *Benef. paroch.* sistemisat cu dt. 4 Maiu 1827. In banii 460 cor., în realități 4 jug. 55 □^o, lemne focali 27 metri³. Venit din cimter 2 cor. *Venit congrual:* 666 cor. 20 fil. *Dotățiunea cantorală* 21 cor. *Averea biser.* în banii 550 cor. 34 fil., în realități 117 jug. 165 □^o.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	Isr.	Departare dela matre Km.
Ploscobaia	171	—	30	—	—	
Filiale:						
Cerna	6	14	165	—	—	9
Ciucis	4	—	392	—	—	4
Reliuc	14	52	754	6	4	8
Total	195	66	1341	6	4	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 12-5.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Vajdahunyad*.

10. VĂLCELELE BUNE (Jóvalcsel).

I. Istoricul. — Parohie veche. La 1733 numera 118 familii, biserică, casa parochială și 5 preoți. Dotațiunea preoțescă consta din fâneaț de 3 caré, și arătoriū de 9 cubule; la 1765 numera numai 30 familii cu 2 preoți, și fără nici un beneficiu; mai târziu a defecționat și numai în 1823 s'a restaurat.

Seria cronologică a Preoților: PP. Miklós, Hige, Zacharie, Roman și Toma 1733; Miklós, Petru, Roman 1765; Simeon Pop 1827—1832; Moise Pop adm. inter. 1833; Nicolaū Pop 1833—1869; în acest restimp ca cooper. până la 1865 a mai fost Nicolaū Pop jun.; Moise Pop 1869—1870; Antoniu Pop 1870—1872; Teodor Ionașcu 1872—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *TEODOR IONAȘCU*.
2. Cantor: *PETRU BELU*.
3. Curator: *MANEA CÂNDREA*.

III. Biserica de pētră, edificată la 1869 pe spelele comunei biser. cu 1200 fl. *Hramul*, S. M. Demetriu. Conf. lib.

Casa paroch. nu este. *Matricule*, din 1827. *Școala* comunală. *Școlari* oblig. 47, frec. 26. *Benef. paroch.* nesistemisat, în realități 5 jug. 715 □°. Lectical 460 litre cucuruz, 37 ȃile de lucru cu palma. Venite din cimier 14 cor. *Venit congrual*: 91 cor. 42 fl. *Averea biser.* în bani 232 cor., în realități 1445 □°.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.	Departare dela matre Km.
Vălcelele bune	256	—	654	—	—	—	3	
Filială:								
Bretea	25	9	277	27	—	4	4	2-5
Total	281	9	931	27	—	4	7	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 23.

Posta ultimă: *Oláhbrettye*. Stațiunea telegrafică: *Russ*.

11. VĂLCELELE RELE (Pokolvalcsel).

I. Istoricul. — Parohie veche. La 1733 numera 39 familii, biserică cu 2 preoți uniți. Dotațiunea preoțescă fâneaț de 2 caré, arătoriū de 4 cubule. La 1760 a defecționat și așa în conscripția din 1765 e suscepută numai cu 1 fam. și cu 1 preot. La 1827 e restaurată de nou.

Seria cronologică a Preoților: PP. Adam, Silvestru 1733; Ioan 1765; Moise 1813—1836; George 1837; Teodor Pop 1837—1872; Teodor Ionașcu adm. 1872—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch:
2. Cantor: *IOAN POP*.
3. Curator: *DĂNILĂ GRUIA*.

III. Biserica de lemn. *Hramul*, Adormirea P. C. V. Maria Conf. lib. *Casa paroch.* nu este. *Matricule*, din 1850. *Școlă* comunală. *Școlari* oblig. 30, frec. 12. *Benef. paroch.* nesistem.

în realităţi 1 jug. 345 □°. Lectical 20 litre cucuruz, 15 şile de lucru. *Venit congrual*: 38 cor. 40 fil. *Averea biser.* în bani 162 cor., în realităţi 288 □°.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Isr.
Vălcelele rele	116	—	502	—	—	3

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 25.

Posta ultimă şi Staţiunea telegrafică: *Russ.*

12. VEŢEL (Veczel).

I. Istoricul. — Parochiă veche. În conscripţia din 1733 e suscepută cu 31 familii, biserică şi casă parochială dară preoţi nu se amintesc.

Seria cronologică a Preoţilor: PP. Toma 1808; Toma 1825—1842; Ilie Leluţ 1842—1862; Filimon Leluţ 1863—1871; Alesandru Muntean 1872—1899; Ioan Lupşa adm. interim. 1899—1902; Mihail Jubaş 1902—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *MICHAEL JUBAŞ*, administrator paroch.
2. Cantor: *IOAN POPA*.
3. Curator: *PETRU BRATE*.

III. Biserica de pământ, edificată la 1881 din venitul pădurei bisericesci. *Hramul*, S. M. Demetriu. Conf. lib. *Casa paroch.* în edificare. *Matricule*, din 1824. *Şcoala* grăniţărăscă. *Şcolari* oblig. 61, frec. 61. *Benef. paroch.* în realităţi 2 jug. 407 □° arătorii şi 16 jug. 674 □° pădure. Lectical 1400 litre cucuruz. Venite din cimiter 6 cor. *Venit congrual*: 223 cor. 74 fil. *Beneficiu în filia Caoni*, în realit. 1 jug. 140 □°. Lectical 400 l. de cucuruz. *Averea biser.* în bani 24 cor. 2 fil., în realităţi 85 jug.

196 □° pădure. *Averea şcolii* 8 jug. pădure. Filia Caoni cu biserică de pământ.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Unit.	Isr.	Depărtare dela matie Km.
Veţel	420	6	—	—	—	—	8	
Filiale:								
Bretelin	12	—	231	—	—	—	—	2
Caoni	114	—	—	—	—	—	—	4-5
Total	546	6	231	—	—	—	8	

Depărtare dela Scaunul protopopesc Km. 30-4.

Posta ultimă şi Staţiunea telegrafică: *Branşicsta.*

Conspectul al Parochiilor, Filialelor și școlilor din

Numele parochiei	Biserici		Casele				Școli				Stat personal				
	Filiale	de p ^{tr} de lemn	Capele		Case parochiale		Școli		Stat personal						
			pro- prii	inchi- riate	pro- prii	inchi- riate	pro- prii	inchi- riate	Preoți	Doceni	Cantori	Suflete	Școlari		
														cens	cens
C	f	de p ^{tr} de lemn	de lemn	C	f	de p ^{tr} de lemn	de lemn	C	f	C	f	C	f		
1. Băcia	1	1								1	1	164	22		
2. Bârcea mare	2	1									1	417	27		
3. Boos	1	1									1	337	37		
4. Dobra											1	143			
5. Ghelar	6	1			1					1	1	205	21		
6. Hunedóra	3	1			1		1			1	1	465	46		
7. Măceu			1							1	1	175	13		
8. Minthia	1	1						56	1	1		262	46		
9. Ploscabaia	3	1			1		1				1	195	44		
10. Vâlcelele bune	1	1								1	1	231	47		
11. Vâlcelele rele			1								1	116	30		
12. Veșel	2	2								1	1	546	61		
Total	20	9	3		2	1		1	1	56	7	1	11	3311	394

numeric

Districul Protopesec gr. cat. al Hunedórei.

Beneficiul parochial				Beneficiul doc. cant.				Averea bisericef				Averea școlief			
in bani		in realit ^{at}		in bani		in realit ^{at}		in bani		in rea- lit ^{at}		in bani		in rea- lit ^{at}	
C	f	j.	org.	C	f	j.	org.	C	f	j.	org.	C	f	j.	org.
litri				litri				litri				litri			
4		6	1099	230				184	28	2	398				
10		15	1308					311	78	2	767				
		4	51	60						13	851			5	
80															
420			400					99	77	1	265				
835	28	20	1289					3197	77	17	723	1200			
5		1						1508	34						800
2				600	600									450	
462		4	55		21			550	34	117	165				
14		5	715	460				232			1445				
		1	354	20				162			288				
6		18	1083	1800				24	02	85	196				8
1838	28	77	1554	3170	621			6270	30	240	698	1200		13	800

II. Districtul Protopopesc al Bobârnei.

I. Istorical. Protopopiatul Bobârnei constă din 9 parochii, dintre cari 8 se țin de Comitatul Hunedórei, iară 1, Saracsău, de Comitatul Albei inferioare.

Actul S. Uniri din 1700 l'a subscris și Protopopul Demetriu din Băcaia cu 37 preoți. Deórece acea comună se află pe teritoriul Protopopiatului Bobârnei, este probabil, că acel Protopop a fost al districtului de Bobârna cu scaunul în Băcaia.

În conscripția din 1733 parochiile aparținătoare ađi la districtul Bobârnei sunt susceptute în „*Archidiaconatul Vincens*“ saú protopopiatul din Vinț, unde reședea Protopopul Toma. Prima amintire lămurită despre numirea de „Protopopiatul Bobârnei“ ocură în sinodul ținut la 25 Maiu 1739 în Blaș, unde este subscris Archidiaconul Samoil dela Bobârna. De atunci încóce, chiar și după-ce scaunul protopopesc s'a mutat la Balomir, acel district și-a reținut numirea «de Bobârna».

Parochiile vechi ale acestui Protopopiat fórté mult au suferit prin turburările suscitute, mai ales de călugărul Sofronie, care mai întâi în comuna Curechiu (Ciul Arad) vecinașă cu acest district, a început a predica în contra unirei, și străbătând districtul s'a scoborit în Valea Mureșului spre Orăștie Alba-Iulia, Zlatna, Remeș, de unde ca dintr'o cetate a desfășurat violențele și terorisările sale asupra uniților.

Starea acésta tristă a s. Uniri provenită din acele turburări mai nimerit se cunoște dacă vom compara datele statistice cuprinse în conscripțiile anilor 1733 și 1765.

În conscripția din 1733 Protopopiatul numit *al Vințului* în care sunt conscrise parochiile districtului de ađi al Bobârnei, a constat din 35 parochii cele mai multe bine populate și cu mai mulți preoți provédute, cu 2020 familie, 73 preoți, 38 biserici, 22 case parochiale, porțiune canonică arătóre de 32 cubule, fênațe de 63 caré.

După conscripția din 1765 când deja ocură numirea de „*districtul Bobârnei*“, dară fără protopop sunt conscrise: parochii 22 cu 39 preoți, însă numai cu 29 familii, aflătóre în comunele: Cigmău, Cârna și Madă, precând în celelalte 19 parochii nu este însămnată nici o familie unită. Iară porțiunea canonică era arătóre *ecclesiastice*: de 60 cubule, patrimoniale de 29 cubule, zălogite 10. *Fânațe*: ecclesiastice de 12 caré patrimoniale: 13, zălogite de 7 caré. Așadară la 1765 erau mai puține cu parochii 12, preoți 34, familii 1991. Porțiunile canonice însă după ordinațiunile mai înalte cele mai multe în comune au rămas în posesiunea preoților uniți și când n'ar fi avut poporenii. Din conscripțiunea dela 1765 se vede că unele fonduri intravilane și éstravilane le-au ocupat neuniții, bunăórá în Babolna, Bozes, Balșa, Bulbuc, Gioagiú, Cib etc.

Datele acestea lămurit arată starea cea desastroasă a parochiilor districtuale după turburările Sofroniane din care stare unele abia la începutul veacului al 19-lea s'au recules încátva, cele mai multe însă au rămas până ađi în neunire.

A bună seamă acésta a fost cauza, că după 1760 scaunul protopopesc s'a strămutat preste Mureș la Balomir în districtul Orăștiei, de unde s'a administrat până la 1802, când tot sub numirea cea veche s'a mutat la Săcărém. Pentru aceea, în conscripția din 1765 nici nu este Archidiacon districtual separat.

Între anii 1760 - 1802 pe lângă parochiile, Babolna, Cigmău, Gioagiú cu filiele: Bozes, Băcaia, Nadasdia, Almașul-mare și Poiana, Homorod și Săcărém. Pentru aceea, în conscripția din 1765 nici nu este Archidiacon districtual separat. Între anii 1760 - 1802 pe lângă parochiile, Babolna, Cigmău, Gioagiú cu filiele: Bozes, Băcaia, Nadasdia, Almașul-mare și Poiana, Homorod și Săcărém, tóte din Comitatul Hunedórei, de acest district s'a ținut încă Seracsău cu filia Acmaș și Cârna situate în comitatul Albei inferioare, Balomir și Sibot în scaunul Orăștiei. Aceste două parochii din urmă s'au încorporat districtului Cudșirului, când la 1802 Balomirul a încetat a fi scaunul protopopesc.

Tot cu acea ocaziune s'a supus jurisdicțiunei Protopopului dela Babolna și parochiile București și Halmaj cu filialele lor ținătoare de Comitatul Zarandului și mai înainte aparținătoare Protopopiatului Bistrei. Jurisdicțiunea acésta a ținut până la 1821.

Observăm încă că la 1780 pe basa rescriptului împărătesc din 17 Aprilie 1777 și a ordinațiunei guverniale de dat 22 Iunie 1780 Nr. 1513, Protopopul Ioan Balomir a făcut o conscriere nouă a posesiunilor bisericesci.

La anul 1867 la stăruința fostului atunci Protopop, Benjamin Densușan, pe seama bisericilor gr. cat. din comunele Poiana, Almașul mare, Cib, Băcaia, Bozeș, Renghet, Gioagiul inferior, Homorod și Cigmău s'a asigurat prin obligațiunii de stat dreptul proporțional din rescumpărarea de regale.

Din venitul acestui drept la anul 1872 s'a înființat și „Fondul bisericesc gr. cat. al Protopopiatului Bobâlnei”. Starea acestui fond cu finea anului 1900 este 11270 cor. 46 fil.

Seria cronologică a Protopopilor: Protopopul Demetriu 1700; Anghel Pop de Poiana 1759, Ioan Pop de Balomir cu reședința în Balomir 1770—1786; George Pop de Balomir 1786—1801; Vasiliu Coloși 1802—1814 cu reședința în Săcărâmb; Teodor Meșenti 1815—1830; Ioan Chirilă 1830—1847; Iosif Nyulasi 1847—1855; Andreiu Pop Liviu 1855—1857; Petru Pop 1857—1859; Ioan Tomici 1859—1860; Benjamin Densușan 1860—1875; Augustin Blășian 1876—.

II. Oficiul protopopesc.

1. Protopop: **AUGUSTIN BLĂȘIAN**, Asesor consistorial, Paroch în Săcărâmb.
2. Notar: **BASILIU BOCA**, paroch în Cigmău.

III. **Forul protopopesc** este constituit la olaltă cu al Protopopiatului Halmajului, cu scaunul în Săcărâmb, astfel:

1. Președinte: **AUGUSTIN BLĂȘIAN**, Protopopul Bobâlnei și Asesor consistorial.
2. Președinte substitut și Asesor I: **CONSTANTIN POP**, adm. protopopesc al Halmajului și Asesor Consistorial.

3. Asesor II: **BASILIU BOCA**, paroch în Cigmău.
4. Asesor III: **NICOLAŪ POPOVICI**, paroch în Cib.
5. Asesor IV: **NICOLAŪ BOTICI**, paroch în București.
6. Defensor matrimonial: **PETRU BIRTA**, Protopop emerit, paroch în Halmaj.
7. Notar al forului protopopesc: **PETRU SĂNTOMA**, adm. parochial în Rudabaia.
8. Fisc al forului protopopesc **Dr. IUSTIN POP** avocat în Deva.

IV. Parochii.

1. **BOBÂLNA (Băbolna).**

I. **Istoricul.** Parochie veche. În conscripția din 1733 obvine cu 70 locuitori, cu două biserici, casă parochială și porțiune canonică de 4 caré fenaș și 10 cubule arători; iară în conscripția din 1765 fără suflete gr. cat. cu preotul Ioan și cu observarea, că totă ecclesia o țin neuniți. La anul 1759 prin agitațiunile Sofroniane, credincioșii în partea cea mai mare au deficiat, cu care ocaziune neuniții au ocupat biserica cu cimiteriul și acolo mai târziu au edificat biserică gr. or. de aș. În urmarea acestora uniții rămași credincioși persecutați de către neuniți au fost siliți să-și câștige alt loc de biserică, mai întâiu în partea de sus a comunei, într'o vale strîmtă, unde au ridicat o bisericuță de lemn. La finea veacului al 18-lea mai ales cu ajutoriul preotului Dem. Bența în locul bisericeș de lemn s'a edificat biserică de pîtră, care la 1828 ruinându-se din nou s'a edificat. După o conscripție din anul 1804 acésta parochie consta din 31 familii cu 121 suflete, numărul cărora abia pe la anul 1855 s'a mai înmulțit. Porțiunea canonică după conscrierea făcută de Ioan Balomir 1780 a fost de 10 cubule sămăntură și 5 caré de fîn. Școla în vechime n'a esistat, decât dela 1848, prunci ai fost înștruați parte de preot, parte de către cantor. La anul 1867 s'a făcut încercare cu credincioșii pentru înființarea școlei, dar planul nu s'a realizat.

Seria cronologică a Preoților: PP. Avram 1733; Ioan 1765; Dimitrie Bonța 1782 și 1783; Nicolau Bonța 1826—1860; Petru Iancu 1860—, Ioan Iancu, cooperator 1888—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *PETRU LANCU*.
2. Cooperator: *IOAN IANCU*.
3. Cantor: *FILIP FILIP*.
4. Curator: *ARON FILIP*.

III. Biserica de p \acute{e} tră, anul edificărei nu se știe. *Hramul*, S. M. Nicolae. Conf. lib. *Casa paroch.* de p \acute{e} tră, edificată pe spesele fostului preot Nicolau Bonța și donată comunei biser. de cătră preotul Petru Iancu la 1886. *Școala* comunală. *Școlari* oblig. 41, frec. 36. *Benef. paroch.* nesistemisat; realități 19 jug. 703 □^o, venite din cimenter 6 cor. *Venit congrual:* 216 cor. 22 fil. *Benef. cooperat.* nu este decât ce din bună voie îi dă parochul. *Averea biser.*, realități 800 □^o, bani 130 cor. Măgăzin de bucate 13-18 Hectolitre grău.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or	C. H.	C. A.	Unit.	1-c.	Departare dela matre Km.
Bobâlna	264	8	650	16	—	—	17	
Filiale:								
Folt	7	—	383	3	—	—	6	2-5
Raportul-mare	12	7	920	178	2	1	25	4
Total	283	15	1953	197	2	1	48	

Depărtare dela scaunul protopop. Km. 32.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Szászváros*.

2. CIB (Cseb).

I. Istoricul. — Parochie veche. In conscripția din 1733 ocure cu 87 credincioși, cu o biserică și casă parochială. Beneficiul parochial a fost livade de 2 caré fén și arătoriu de 2 cubule. După conscripția din 1765 ocure fără suflete gr. cat. cu un preot și cu observarea că din fondurile interne 2 le poșed neuniții. La anul 1820 cu ocașiunea unci conscripții

s'a aflat cu 11 familii sau 53 suflete, cari la anul 1826 s'a unit în parochie.

Cumcă parochia acésta s'a unit la 1700 dovadă este și aceea, că la biserica cea veche gr. cat. din «Cheile Cibului» s'a aflat antimise unul de sub Ioan Inocențiu Klein Episcopul Făgărașului 1733, iară alte două de sub Petru Paul Aron din anul 1752. Când însă la 1760 prin agitațiunile Șofroniane, mare parte din parochiile gr. cat. de pe valea Mureșului au defecționat, parochia Cib tot aceeași sorte a avut, mai ales că parochul de acolo cu numele Ioan Popovici s'a făcut un agitator mare, pentru care faptă după defecționare s'a făcut protopop gr. or. întâi cu reședința în Cib apoi în Hundol și mai apoi Vicar gen. al eparchiei gr. or. din Ardeal. La 1826 parochia acésta s'a restaurat. După tradițiune însă la acésta restaurare a dat ansă următorea împrejurare. Biserica gr. or. avea estravilan și grădină pe cari avea locuință nescari jeleri ai bisericeii, cari plăteau bani și dăle de lucru la preot. Posesorii de pământ însă au voit ca și pe aceia să-i facă jobagi, prin ce biserica ar fi pierdut dreptul asupra acelor. Deci, pentru ca acele locuri să le scape din mâna posesorilor, preotul Teodor Olea după sfatul unui amic al seii a făcut așa, că pe unul din fii seii cu numele Aron, l'a făcut preot unit, carele apoi a ocupat jumătate din eclesia și locurile cu jelerii bisericeii, iară cealaltă jumătate afirmative cu învoirea Protopopului unit dela Orăștie a rămas la posesorii de pământ.

Uniții după restaurare s'a unit de o bisericuță de lemn, frumos pingată, ce era aședată în «cheile Cibului» departe de comuna matre cu 1-5 km. Biserica acésta a rămas dela nescari călugări în grija lui Onu al Ursului, dela care a luat-o în posesiune preotul unit Aron Olea Popovici. Biserica a fost edificată sub stinca «p \acute{e} tra chilei», numită așa dela celulele călugărilor, pe la anul 1793 și a sustat până la 1874, când requisitele sacre din aceea s'a strămutat în biserica cea nouă.

In vechime l \acute{e} ngă biserica de sub stinca «p \acute{e} tra chilei» au fost locuințe de călugări în formă de bordeie s \acute{e} pate în pământ. Călugării trăiau din oblatele pie ale credincioșilor. Nu se p \acute{o} te însă ști, că de când s'a înființat acolo mănăstire, de unde au

fost călugării, nici când s'aŭ risipit ei de acolo, probabil pe la an. 1820. Tradițiunea poporală este, că în biserița cea veche era miros așa de bun, ca nicăiri în lume.

Școala gr. cat. în această parohie n'a fost nici odată, ci pruncii frecuentază școala gr. or. la care aŭ drept, fiind-că este edificată pe spesele ambelor comune bisericesci.

Seria cronologică a Preoților: PP. Ioan și P. Iancu 1733; Aron Olea alias Popovici 1826—1846; Sub acesta Episcopul I. Leményi a vizitat parochia. Petru Popovici 1847—1882; adm. paroch. Nicolaŭ Pallady din Renghet 1882; Nicolaŭ Popovici 1882—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: **NICOLAŬ POPOVICI.**
2. Cantor: **PETRU CRISTEA.**
3. Curator: **IOAN ZĂPODEAN.**

III. Biserica de pĕtră, edificată între anii 1869—1874 pe intravilanul donat de cătră frații Ioan și Nicolaŭ Perta. *Hramul*, Bunăvestirea Preac. V. Maria. Confer. lib. *Casa paroch.* nu este *Matricule*, din 1826. Școala comună cu gr. or. dară e întabulată pe gr. or., gr. catolicii aŭ drept numai la edificii. *Școlari oblig.* 29, frec. 13. *Beneficiul paroch.* în bani 51 cor. taxă dela eclesia din Băcaia, realități 25 jug. 1259 □^o, lectical 60 l. cucuruz, 40 dĭle de lucru, venite din cimiter 24 cor. *Venit congrual:* 191 cor. 52 fil. *Averea biser.*, în bani 359 cor. 46 fil., în realit 98 jug. 108 □^o și taxalisti.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	G. H.	C. A.	I. s.	Departare dela matre Km.
Cib	208	—	622	—	—	—	
Filiiale:							
Almașul mare	4	4	1330	8	—	12	7.6
Băcaia	3	—	302	—	—	8	3
Glod	2	—	410	—	—	6	3
Total	217	4	2664	8	—	26	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 20.4.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Zalatna.*

3. CIGMĚU (Csigmó).

I. Istoricul. — Parohie veche. După conscripția din 1733 consta ca parochia unită din 47 familii cu 1 biserică și 3 case parochiale. Porțiunea canonică pământ arătorii de 4 cubule. La an. 1765 a avut 14 familii unite cu trei preoți. Dela 1760—1800 numărul uniților a fost în decadență. La 1804 după catagrafia Protopopului Coloși se afla 33 familii cu 146 suflete. Porțiunea canonică la 1780 a fost 3 intravilane, 10 parcele estravilan de 10 cubule și 1 măsură și 2 carē de fĕn.

Biserica cea dintăi s'ar fi edificat la 1728 pe locul unde de presinte se află grădina posesorului Koncz Imre. La 1843 intravilanul biser. la schimbat acel posesor cu alt intravilan al seŭ pe care se află ađi biserica.

Școala s'a deschis la 1849 în casa proprie a învățatorului Petu Dudai. Dotațiunea la început până la 1875 a fost numai 25 fl., iar dela 1875—1889 a fost de 50 fl. Școala s'a edificat la 1889 când dotațiunea s'a ridicat la 150 fl., iar dela 1893 la 300 fl.

Pe hotarul acestei parochii aprōpe de Murēș se află ruinele și urmele unei cetăți din timpurile vechi. Cu ocaziunea săpăturilor s'aŭ aflat cripte și într'insele oșe de omeni de deosebită mărime. Tradițiunea poporului susține că la locul cetăței un anumit Nicolaŭ Ilieș ar fi aflat un plug mic de aur, care l'a dus la topitōrea din Zlatna. Și ađi se gasesc acolo bani vechi.

Seria cronologică a Preoților: PP. Opre Ioan 1733; Ioan Robist 1760; Iosif 1779; Salamon Budai, născut în Cigmĕu din familie nobilă, care ar fi servit între anii 1780—1800; Iosif Budai 1803—1806; Iacob Budai 1807; Ioan Budai 1805—1836; Ioan Budai 1834—1856; George Mogoș 1857—1803; adm. inter. Petru Iancu din Babolna 1863—1864; Stefan Corvin 1864—1868; adm. inter. Nicolaŭ Pallady din Renghet 1868; Ioan Draghiciu 1868—1871; Simon Ardelean 1871—1883; Ioachim Crișan 1883—1896; adm. inter. Ioan Iancu din Babolna 1897; Basiliu Boca 1897—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *BASILIU BOCA.*
2. Docente: Preotul în mod interimal.
3. Cantor: *PETRU BUDAI.*
4. Curator: *TEODOR ZEIC.*

III. Biserica de p \acute{e} tră, cdificată la 1843 cu 1400 cor. pe spesele lui Aron Budai secretar tesaurarial. *Hramul*, Adormirca Preac. V. Maria. Confer. lib. *Casa paroch.* de p \acute{e} tră, edificată cu 600 cor. pe spesele comunei biser. *Matricule*, din 1827. *Șcôla* gr. cat. de p \acute{e} tră, cdificată la 1889 cu 950 fl. pe spesele comunei biser. In edificiul școlar este și locuința docentaia. *Școlari oblig.* 42, frec. 19. *Benef. paroch.* în realități 12 jug. 381 □^o, țile de lucru 80, venite din cimiteriu. *Venit congrual:* 314 cor.40 fil. *Benef. docent* dela comuna biser. 600 cor. *Averea biser.* în banî 496 cor. 6 fil., în realități 22 jug. *Averea școlii*, în banî 219 cor. 74 fil., măgăzin de bucate 50 H. 78 l. Este o fundațiune piă de 80 cor. a lui Teodor Rob a Fichi spre a fi pomenit la s. liturgie. Venitul din acesta jumătate este a preotului, cealaltă jumătate a bisericeii.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Unit.	Isr.	Departare dela matre Km.
Cigmău	318	—	247	1	—	3	8	
Filiă:								
Boiū	2	—	628	—	—	—	3	1
Total	320	—	875	1	—	3	11	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 35.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Algyógy.*

4. GIOAGIUL INFERIOR (Algyógy).

I. Istoricul. — Parochie veche. La an. 1733 este notată ca parochie unită cu 3 case parochiale și 4 preoți. Porțiunea canonică o livade de 4 caré f \acute{e} n și 6 cubule arător. La 1765 fără suflete unite, iară la anul 1804 cu 59 familii saū 236 suflete. Sub preotul Luca Fărcaș (1850—1869) s'a înmulțit nu-

mărul sufletelor cu 400, după mórtea aceluia iarași a decădut. După conscripția Balomiriană din 1780 parochia avea două intravilane, arătorii de 10 cubule și de 1 car de f \acute{e} n.

Șcôla gr. cat. a fost dela 1855—1867. Primul învățător a fost Todor Cismaș.

Seria cronologică a Preoților: PP. Onușul; Iosif; Ioan și Savu, Iosif, Petru și Lazar 1765; Alesandru 1779; Petru 1793; Alesandru Fărcaș 1793—1812; Aron Fărcaș 1814—1845; adm. inter. Ioan Budai din Cigmău 1845—1847; Luca Farcaș adm. din Cigmău 1847—1868; adm. inter. Iosif Pop din Homorod 1868—1869; George Pop 1869—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *GEORGE POP.*
2. Cantor: *AVRAM CISMAȘ.*
3. Curator: *AVRAM CISMAȘ.*

III. Biserica de p \acute{e} tră, anul edificării nu se știe. *Hramul*, S. Nicolau. Confer. lib. *Casa paroch.* de lemn, edificată la 1851 și rescumpărată la 1870 din banii Fond. paroch. cu 152 fl. *Șcôla* nu este, școlarii frecuentază șcôla gr. or. *Școlari oblig.* 37, frec. 17. *Benef. paroch.* nesistem., în banî 30 cor. din Fond. protopopesc districtual, în realități 15 jug. 13 □^o, lectical 18 l. grău, 18 l. cucuruz dela toți poporeni, iar nu dela fie-care familie, țile de lucru cu carul 24, cu palma 24, venit din cimiter 5 cor. *Venit congrual:* 312 cor. 28 fil. *Dotățiunea cantorală* în banî 14 cor., în realit. 524 □^o. *Averea biser.* 3580 cor. Fondul taxal și 1753 cor. 96 fil. averea proprie biser.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.	Departare dela matre Km.
Gioagiul infer.	312	58	1739	120	10	12	121	
Filiale:								
Feredeu	14	—	192	—	—	—	1	4.5
Gelmar	2	15	302	5	—	—	2	1.5

Total 328 73 2233 125 10 12 124

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 37.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Algyógy.*

5. HOMOROD (Homoród).

I. **Istoricul.** — Parochie veche. După conscripția din 1733 avea 100 familii cu 2 case parochiale, o biserică și 3 preoți. Porțiunea canonică o livade de 2 caré, arătorii 3 cubule. În 1765 nu ocur suflete gr. cat, ci numai 2 preoți cu porțiune canonică, tot așa și în conscripția balomiriană (1780) se numește cu 2 preoți fără a se aminti numărul sufletelor, semn că n'aũ fost credincioși sau numai foarte puțini. După conscripția din 1804 a lui Coloși în acésta parochie aũ fost 14 familii cu 56 suflete. Porțiunea canonică a stat din intravilan și estravilan arătorii 6 cubule și 3 caré de fên.

Șcôla a sustat între anii 1856 cu un docente, însă la 1861 din lipsa sprijinului a încetat.

Seria cronologică a Preoților: PP. Sandu; Toma; Pavel 1733; Iosif; Stefan 1766; Solomon 1770—1782; Petru 1780—1814; Solomon Budaï 1814—1843; sub acesta s'a edificat biserica de pétră. Din 1843 până 1855 a rămas sub administrarea preotului din Saracséu. Sub timpul vacanței mulți aũ trecut la neunire; Vasile Ordean 1855—1858. Antonie Muntean 1858—1860; Antonie Sora 1860—1862; Antonie Muntean 1862—1868; Iosif Pop adm. inter. 1868—1885; Basiliu Boca 1886—1897; apoi iarăși Iosif Pop 1897—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: IOSIF POP.
2. Cantor: GAVRILĂ BUCUR.
3. Curator: IOAN BORZA.

III. **Biserică** veche de pétră, reparată la 1868 pe spesele comunei bisericesci. *Hramul*, SS. Arch. Michail și Gavril. *Casa paroch.* de pétră, edificată la 1869 pe spesele comunei. *Matricule*, din 1838. *Șcôla* gr. cat. nu este. *Școlarii* oblig. 23, aũ frec. 15 șcôla gr. or. *Benef. paroch.* în banii 30 cor. din Fondul districtului protopopesc, în realități 13 jug. 888 □°.

lectual 20 l. cucuruz, țile de lucru cu mânil 30, venite din cimter 5 cor. *Venit congrual:* 245 cor. 88 fil. *Benef. cant.* în realit. 2 jug. 232 □°. *Averea biser.* în banii 133 cor. 28 fil. și venitele dela taxalistii, în naturalie 3·73 Hctl. cucuruz.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Isr.	Departare dela matre Km.
Homorod	130	—	954	—	—	11	
Filială:							
Văleni	3	—	780	—	—	—	3
Total	133	—	1734	—	—	11	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 47.

Posta ultimă: *Alkenyer.* Stațiune telegrafică: *Algyógy.*

6. POIANA (Pojána).

I. **Istoricul.** — Parochie veche, ceea-ce se vede și din diploma nobilitară a familiei preoțești Pop, dată de cătră Împăratul Leopold I (18 Martie 1701). La 1760, numai puțin credincioși aũ rămas uniți reținându-și posesiunea bisericeii. La 1765 se amintesc numai preoții, dar fără suflete gr. cat. Parochia a sustat până la finea veacului al 18-lea, când credincioșii după conscripția Coloși, 5 familii cu 22 suflete, s'aũ afiliat la parochia Săcărêmb. La 1825 macar că abia numera 4 familii cu 18 suflete primind concesiune de a-și edifica biserică, parochia se restaurază. — Porțiune canonică la 1733 a fost fênaț de 8 caré, arătore de 8 cubule, la 1765 arătore 9 cubule. Fênațe de 6 caré, iară la 1780 a stat din intravilan parochial și bisericesc cu 31 parcele de 15 cubule și 3 măsurii arătorii și 11½ caré de fên, cari tôte s'aũ ocupat prin neuniți.

Seria cronologică a Preoților: PP. Stefan Pop 1700; Avram; Adam și George 1733; Angel Pop 1759; Protopop Iosif Pop 1770—1800; Nic. Pop 1825—1849; Petru Pop 1852—1886.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch; IOAN POP- adm. paroch.
2. Cantor: IOACHIM GĂVRILĂ.
3. Curator: IOAN STANCULESCU.

III. Biserica de lemn, edificată la 1825 și reconstruită la 1870 cu 800 cor. pe spesele credincioșilor Iosif Pop și Nicolaș Pop. *Hramul*, Pogorirea Spiritului Sânt. Conf. lib. *Casa paroch.* de lemn, edificată la 1856 pe spesele credincioșului Nicolaș Pop. *Matricule*, din 1827. *Școala* gr. or. *Școlari* oblig. 4, frec. 4. *Benef. paroch.* nesistem., în bani 30 cor. din Fondul distr., în realit. 84 jug. 1240 □^o. *Venit congrual*: 68 cor. 42 fil. *Averea biser.* în bani 28 cor., realit. 9 jug. 1393 □^o. în cereale 14 H. 19 l. cucuruz, 7 H. 29 l. grâu.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Unit.	Isr.	Departare dela matre Km.
Poiana	103	2	510	5	—	1	5	
Filiale:								
Almagel-Bănești	4	—	535	—	—	—	3	
Teheren	2	22	362	2	5	—	7	3
Valea Jepoi	4	—	510	—	—	—	3	2
Total	113	24	1917	7	5	1	18	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 30.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Zalatna*.

7. RENGHET (Renget).

I. Istoricul. — Parochie veche. După conscripția din 1733, consta din 100 familii cu o biserică și 4 preoți. Mai apoi a deficiat. În conscripția din 1765 nici nu ocără ca parochie unită. Sa restaurat la 1856 prin întorcere la Unire a 22 familii, însă până la 1863 a fost afiliată la Gioagiū. La 1863 primind preot local, cultul divin s'a ținut până la 1867 în casa privată a preotului. La 1867 s'a edificat biserică.

Seria cronologică a Preoților: PP. Savul; Avram; Avram; Rusan 1793; Luca Fațaș din Gioagiū 1856—1863; Nicolaș Paladi 1863—1896; Avram Bucur 1896—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: AVRAM BUCUR, adm. paroch.
2. Cantor: NICOLAȘ STOICA.
3. Curator: LAZAR COZMA.

III. Biserica de pētră, edificată la 1864 din colecte și din contribuirea comunei biser. *Hramul*, S. M. Nicolaș. Conf. lib. *Casa paroch.* nu este, preotul locuesce în casa sa proprie. *Matricule*, din 1861. *Școala* gr. cat. nu este, ci gr. or. *Școlari* oblig. 12, frec. 9. *Benef. paroch.* nesistem. în bani 30 cor. din Fondul districtual, realității 1 jug. 815 □^o, lectical 26 l. cucuruz; 26 dle cu carul. Venite din cimiteriū 4 cor. *Venit congrual*: 68 cor. 76 fil. *Averea biser.* în bani 621 cor. 8 fil., în naturalie 10 Hctl. cucuruz.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Unit.	Isr.	Departare dela matre Km.
Renghet	134	—	860	—	—	—	4	
Filială:								
Bozes	2	—	640	—	—	—	2	15
Total	136	—	1500	—	—	—	6	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 10.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Algyógy*.

8. SARACSĒU (Szarakszó) în Comitatul Albei-inferiōre.

I. Istoricul. — Parochie veche. După conscripția din 1733 consta din 25 familii, cu biserică fără de porțiune canonică. În conscripția din 1765 ocără fără de suflete, însă cu preot, așa se vede că pe la 1780 n'a mai existat ca parochie gr. cat. de ore-ce în conscripția Balomiriană nu ocără. La anul 1804 avea 6 familii cu 11 suflete. Porțiunea canonică era arătoriū de 40 metrețe, din care la 1826—1832 preotul

Nicolae a pământat o mare parte la posesorul Ioan Barcsai, iară ce a mai rămas o a ocupat acel posesor cu forța, ce la 1839 s'a recăstigat.

Seria cronologică a Preoților: PP. Oprea 1765—1809; Aron Moldovan 1809—1819, când s'a mutat la Corna, până la 1826 ca adm. interimal în Saracsșu, Cornea și Homorod; Nicolaș 1826—1832; Antoniu Muntean 1836—1878; Iosif Pop 1878—1885; Basiliu Boca 1886—1897.

II. Oficiul Parochial.

1. Paroch:
2. Cantor: ARON POP.
3. Curator: AVRAM RADU.

III. Biserica de lemn, edificată la 1806 pe spesele parochului Oprea și ale credincioșilor. *Hramul*, Scoborirea Spiritului sânt. Conf. lib. *Casa parochială* de pĕtră, edificată la 1887 cu ajutor dat de cătră fostul Episcop diecesan, acum Metropolitan Dr. Victor Mihályi. *Școlă* gr. cat. nu este, ci gr. or. *Școlari* oblig. 7, frec. 5 *Benef. paroch.* nesistem., realități 7 jug. 302 □°, țile de lucru cu palma 12. Venite din cimiteriū 50 cor. *Venit congrual:* 318 cor. 04 fil. *Benef. cant.*, realit. 640 □°. *Averea biser.* în bani 133 cor. 68 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.	Departare dela matre Km
Saracsșu	62	1	320	4	—	—	3	
Filială:								
Bocaința	4	7	1380	9	—	—	19	0.5
Total	66	8	1700	13	—	—	22	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 54.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Alkenyer.*

9. SĂCĂRĚMB (Nagyág).

I. *Istoricul.* — Parochie înființată numai la 1796, dela anul 1740—1760 toți metalurgi români de aci au fost gr. catolici. În conșcripția din 1733 se țice a fi avut 47 locuitori gr. cat. cu o biserică. Aceia prin agitațiunile misionarilor gr. or. prin anii 1760 au deficiat, dară la anul 1796 sub Episcopul *Ioan Bob* prin îngrijirea protopopului George Pop Balomireanul și cu conlucrarea Prefectului montan Felix Franzenau și a parochului rom. cat. Iosif Lamasch, trecând 28 familii la unire, parochia s'a reînființat.

Sistemisarea parochiei s'a făcut de cătră In. Erar reg. la anul 1799, din început cu 150 fl. m. c. cari jumătate se solveau din cassa provisorală erarială dela Zlatna, iar jumătate din cassa confraternității. Acesta dotațiune la anul 1809 se înmulțesce din cassa confraternității cu 25 fl., iară la 1813 la acel salar din cassa Fodinară (Werk-Cassa) s'a mai adaus 25 fl.; decđ din acel an salariul parochial este 200 fl. c. m. Venitele stolare s'au regulat la anul 1820 așa, că fie-care metalurg la lună ca relut are să solvască 7 cr. și de atunci preotul primesce ca plată fixă la an 60 fl. m. c.

Dotațiunea docentală gr. cat. s'a sistemisat la 1803 cu 103 fl. v. a. din cassa combinată a bisericelor din loc, înființată încă la 1784, din contribuțiune de 1 cr. m. c. după câștigul curat lunar al fie-cărui metalurg. Școlă și dotațiunea acesta a existat până la 1863. Mai apoi înființându-se școlă de stat, școlarii gr. cat. începură a cerceta acea școlă.

Biserica cea veche de lemn, edificată pe locul unde stă ađi biserica gr. or., a fost consacrată de Episcopul *Petru Paul Aron*, dară cu ocașiunea defecționării din 1760 o au cuprins-o gr. orientali. Biserica de ađi s'a edificat la 1801 însă fără turn, care s'a ridicat numai la 1832, — de atunci cu spesele Patronatului a fost restaurată și adeseori transformată. Biserica acesta a consacrat'o Episcopul *Ioan Leményi* la 1833.

Ca dotațiune a cassei bisericesci patronul la 1832 a aplacidat un ajutor anual de 20 fl. m. c. ceea-ce se dă și acuma.

La 1865 prin stăruințele nebosite ale parochului Benjamin Densuşian, în contra voinței Prefecturii montane, după dispozițiunea majestatică s'a esoperat segregarea casei combinate a bisericelor, primind biserica noastră 1600 fl. cari se manipulează la oficiul montan sub controla parochului.

La parochie se pörtă o «Carte de aur» în care sunt introduse și se introduc evenimentele mai însemnate ale parochiei.

Seria cronologică a Preoților: PP. Petru 1733; Petru Ardelean alias Bucur 1796—1802; Vasile Coloși 1802—1814. Acesta a conlucrat cu Petru Maior, Ioan Corneli, Ioan Teodorovic și Ales. Teodori la compunerea *Lexiconului* rom. lat. germ. mag. de Buda. — Teodor Mctenti 1815.—1830; Ioan Chirila 1830—1847, numit apoi Vicar la Hațeg și mai târziu canonic la Blaj. Iosif Nyulasi 1847—1855 strămutat la Oșorhei. Andrei Liviu 1855—1857 strămutat la Lugos. ca Canonic; Petru Pop 1857—1859, Vicar la Hațeg și apoi Canonic la Lugos. Ioan Tomiciu 1859—1860; Benjamin P. Densuşan 1860—1875, Vicar la Hațeg, apoi Canonic la Lugos. Adm. interim. Iosif Pop de Homorod 1875—1876; Augustin Blășian 1876—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *AUGUSTIN BLĂȘIAN*, protopop și Asesor Consistorial.
2. Cantor: *GEORGE BOLDOR* și *DEMETRIU CĂZAN*.
3. Curator: *IOAN DOMINIC ARMEANCU*.

III. *Biserica* de pêtre, edificată la 1801 pe spesele In. Erar și din colecte. *Hramul*, Adormirea Preac. V. Maria. *Patron*, Erariul reg. *Casa paroch.*, de pêtre edificată la 1816 pe spesele societății montane. *Matricule*, din 1796. *Școala* de stat. *Școlari* oblig. 45, frec. 41. *Benef. paroch.*, în bani 420 cor. din cassa fodinelor și a confraternității, realității 245 □° pășunat și 106 □° grădină. Venite din cimiteriu. *Venit congrual*: 707 cor.

24 fil. *Averea biser.* în realit. 36 jug. 545 □°, în bani 7939 cor. 49 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Unit.	Departare dela matre Km.
Săcărém	270	684	617	15	8	1	
Filiale:							
Bêrseu	2	27	709	24	2	1	11
Hondol	8	124	1094	8	—	—	4
Nojag	1	—	526	—	—	—	4
Vărmaga	18	9	908	—	1	—	3
Total	299	844	3854	47	11	2	

Depărtare dela scaunul episcopesc Km. 150.

Posta ultimă: *Nagydy*. Stațiunea telegrafică: *Felsősértés*.

Conspectul numeric

al Parochiilor, Filialelor și școlilor din Districtul Protopopese gr. cat. al Bobâlnei.

Numele parochiei	Bise- rică		C a p e l e				C a s e parochiale				Ș c o l e				S t a t p e r s o n a l				
	Filiale	de pământ de lemn	pro- prii		închi- riate		pro- prii		închi- riate		pro- prii		închi- riate		Preoți	Doceni	Cantori	Suflete	Școlari
			cens		cens		cens		cens										
			C	f	C	f	C	f	C	f									
1. Bobâlna	2	1			1									2	1		273	41	
2. Cib	3	1												1	1		217	29	
3. Cigmău	1	1			1			1						1	1		320	42	
4. Gioagiul inferior	2	1			1									1	1		328	37	
5. Homorod	1	1			1									1	1		133	23	
6. Poiana	3	1			1									1	1		103	4	
7. Rânghet	1	1												1	1		134	12	
8. Saracseu	1	1			1										1		62	7	
9. Săcăremb	4	1			1									1	2		270	45	
Total	18	7	2		5	2		1						9	110		1840	240	

Beneficiul parochial					Beneficiul doc cant.					Averea bisericeii				Averea școlii			
în bani		în realitate		în naturale	în bani		în realitate		în naturale	în bani		în realitate		în bani		în realitate	
C	f	j.	org.	litri	C	f	j.	org.	litri	C	f	j.	org.	C	f	j.	org.
6	—	19	703							130	—	—	800				
75	—	25	1259	60						359	46	98	108				
		12	381		600	—				496	06	22	—	219	74		
35	—	15	—	36	14	—	—	534		5333	98						
35	—	13	888	20			2	232		133	28						
30	—	84	1240							28	—	9	1393				
34	—	1	815	26						621	08						
50	—	7	302				—	640		133	68						
420	—	—	651							7939	49	36	545				
685	—	179	1486	142	614	—	2	1406	—	15174	31	166	1246	219	74		

III. Districtul Protopopesc al Cudșirului.

I. Istoricul. — Protopopiatul Cudșirului constă din 14 parochii, toate situate în Comitatul Hunedórei.

În actul Unirei încheiat la 5 Septembrie 1700, se află subscris Adam, Protopopul Orăștiei cu 25 Preoți și alt Adam Protopop în Cudșir cu 24 Preoți. Deci pe acel timp Protopopiatul Cudșirului era deosebit de cel al Orăștiei. În conscripția din 1733 numirea de district al Cudșirului și al Orăștiei numai occură, ci în locul lor se amintesc Archidiaconatul Balomirului, de care s'au ținut parochiile Balomir, Turdaș, Pricas, Orăștie, Castêu, Beriù, Sereca, Sibîșel, Romoșel, Romos, Vaidei, Vinerea, Cudșir, Sibot, Ciora; iară parochiile Martinești, Piski, Spinî, aparținătoare adî la districtul Orăștiei, s'au fost încorporat la Districtul Hunedórci. Protopopiatul acesta sub numire de al «Balomirului» cu decretul Mariei Teresiei de dat 18 Iunie 1747, s'a desființat și probabil în locul aceluia s'a înființat Protopopiatul Vaideiului din 1765 numirea de Archidiaconat al Balomirului nu mai occură, ci districtul Orăștiei, cu parochiile: Orăștie, Pricas, Turdaș, Castêu, Beriù, Sereca, Sibîșel, Romoșel, Romos, Vaidei, Cudșir, Vinerea, Sibot, Balomir. Tot sub această numire vine înainte și în protocolul de alegere a Episcopului Ioan Bob din 1782 unde, ca Protopop al Orăștiei (Szászvárosiensis) e subscris Ioan Papp. Aceeași numire se manține până după 1801, macar-că Protopopii Orăștiei își aveau reședința în Cudșir. În Șematismul Diecesei Făgărașului din 1842 Protopopiatul acesta este trecut cu numirea de al «Cudșirului» Probabil, că schimbările acestea în numirea districtului au provenit

dela împrejurarea, că Protopopii și-au avut reședința schimbat în Cudșir, Orăștie și Balomir.

După conscripția din 1733 în cele 15 parochii aparținătoare atunci la districtul Balomirului au fost 1636 familii, cu 62 preoți, dintre cari numai 3 neuniți, case parochiale 6, biserici 15, porțiuni canonice arătore de 149 cub. și fênațe de 30 carê. Iară după conscripția din 1765 în parochiile districtului au fost 93 familii și toți cei din Cudșir, fără să se specifice. Și așa dacă la 93 familii adaugem familiile din Cudșir după conscripția din 1733, la 1765 ar fi fost 237 familii cu 29 preoți, intravilane 3; arătore de 91 cubule, fênațe de 21 carê. Așadară în restimpul dela 1733 până la 1765, s'au de 32 ani a scădut numărul familiilor cu 1399, preoți cu 33; porțiune canonică arătore cu 58 cub., fênațe cu 9 carê. Acestea au fost urmările turburărilor relig. decurse în restimpul celor 32 de ani.

În veacul al 18-lea Districtul protopopesc mai în tot anul ținea sinode în cause bisericesci, matrimoniale și administrative. Sinodul ordinar avea notar și juratul seî. În atare sinod ținut la anul 1778 s'a statorit catedraticul, saî dajdia pe seama Episcopului, notaresului și logofetului episcopesc, așa, că fie-care preot a trebuit să dea ca «dar vlădicesc» 5 horgoși (taleri) și 5 potori. La anul 1780 ținându-se alt sinod în Orăștie pentru statorirea dărilor și a talerului notarășesc și logofetesc s'a stabilit, ca tot preotul să dea «dajdiă» 5 mariaș (Episcopului) și 5 potori, iară fiesce care crîsnic și slugitor câte un mariaș și banii să fie gata la Ispas. În anul 1819 încă s'a ținut sinod districtual, în care s'a statorit, ca fie-care crîsnic să dea protopului în sêrbătoreea sântului Ioan Botezătorul pe lêngă cele obicinuite și una ferdelă de ovês.

După-ce din conscripția dăjdiilor episcopesci din districtul, s'au cum îi mai diceau, eparchia Orăștiei, compusă pe anul 1779 se cunoșce că Episcopul Grigorie Maior a fost la Deva și la scaldele dela Gioagiul de jos, s'ar putea conchide ca acel Episcop pe atunci a vizitat saî tot districtul Orăștiei saî barem o parte dintr'ensul.

La 1882 prin Episcopul Mihályi s'au vizitat parochiile Cudșir, Sibot, Castêu, Spini, Orăștie și Turdaș. — Protopopiatul dispune de fond protopopesc înființat la 1882 pe lângă Statute aprobate de cătră Veneratul Ordinariat cu dat 7 Octombrie 1886 Nr. 1470. În sensul statutelor, la înființare, fie-care preot districtual a depus tacsă fundamentală de 2 fl., care tacsă are să o depună fie-care preot districtual care se denumesc la vr'una din parochiile districtuale. Afară de acêsta, fie-care preot plătesce la an tacsă de 1 fl. Scopul fondului este ajutorarea preoților districtuali cu împrumuturi pe lângă interese moderate. La anul 1897 fondul acesta s'a înmulțit cu 1000 fl., donați din partea Institutului de credit și economii «Ardeleana». Cu finea anului 1900 fondul acesta numera 3670 cor. 48 fil.

Seria cronologică a Protopopilor: PP. Avram 1700; Ioan Papp Ilieș 1742—1789; Nicolaș Sanciali, 1801—1852; Ioan Papp Ilieș 1852—1863; George Bercian 1863—1867; Petru Valean 1867—1876; Iustin Moldovan 1876—1888; Nicolaș Nestor 1889—1891; Stefan Pop adm. 1892—1896; Iuliu Rațiu 1897—.

II. Oficiul protopopesc.

1. Protopop: **IULIU RAȚIU**, Paroch în Orăștie și Asesor cons.
2. Notar districtual: **DEMETRIU IANCU**, Paroch în Turdaș.

III. **Forul protopopesc** îl constituie împreună cu protopopiatul Hunedórei, cu scaunul în Orăștie.

1. Președinte: **IULIU RAȚIU**, Protopopul Cudșirului.
2. Vicepreș. și Asesor I: **IOAN POP**, protopopul Hunedórei.
3. Asesor II: **IOAN DRAGHICIU**, paroch în Cudșir și Ases. consistorial.
4. Asesor III: **TEODOR CRIȘAN**, paroch II în Cudșir.
5. Asesor IV: **IOAN VAIDEAN**, paroch în Romos.
6. Asesori suplenți: **IOAN CIUMAȘ** din Beriu și **IOAN AVRAM** din Spini.
7. Notar al forului protopopesc: **DEMETRIU IANCU**, paroch în Turdaș.

8. Defensor matrimonial și fisc al forului protopopesc: **CORNELIU LENGYEL**.
9. Avocat al forului protopopesc: **FRANCISC HOSSU LONGIN**, avocat în Deva.

IV. Parochii.

1. **BALOMIR (Balomir).**

I. **Istoricul.** — Parochie veche. În anul 1765 a avut 5 familii.

Pentru parochia acêsta și pentru Sibot Vicariul Hațegului de pie memorie Iovian Nobili la 1841 prin testament a făcut o fundațiune de 1500 fl. cu scop ca din venitul anual $\frac{2}{3}$ părți să fie a parochiilor din Sibot și Balomir și $\frac{1}{3}$ a bisericilor de acolo. Acêsta fundațiune stă sub administrarea Prea Veneratului Capitul metropolitan din Blaș. Pe lângă aceea Vicariul Nobili a mai lăsat și o grădină pentru edificarea casei parochiale în Balomir. În acêstă parochie până la sfêrșitul veacului al 18 a fost scaunul protopopiatului Bobâlnei fiind acolo protopop Ioan Balomiri. În conscripția dela 1733 figurază ca parochie întregă unită și ca scaun protopopesc al Balomirului sub numirea «Archidiaconatus Balomirensis», cu 66 familii cu P. Ioan Archidiac. cu 1 biserică cu porțiune canonică și afară de aceea mai 4 preoți uniți.

Seria cronologică a Preoților: PP. Ioan Archidiacon Groza; Ionașcu Petru; Vasile 1733; Ionașcu 1765; Ioan Balomir adm. Protop. al Bobâlnei 1786; George Balomiri 1786—1802; Toma 1810; Ioan Balomiri 1815; Ioan Moșa din Sibot 1821—1823; Ioan Crainic; Petru Dan 1823—1847; Ilie Moșa adm. din Sibot 1847—1848; Elias Luca 1848—1849; Antoniu Balomiri 1849—1850; Ioan Crainic din Balșa 1850—1852; Ilie Moșa 1852—1857; Antoniu Balomiri 1857—1871; Ioan Penescu 1873—1875; Nicolaș Muntean adm. 1876—1889; Ioan Bocanicu 1889—1892; Nicolaș Muntean 1892—1899; Aviron Balomiri 1900—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *AVIRON BALOMIRI*, adm. parochial.
2. Cantor: *AVRAM CRISTEA*.
3. Curator: *GEORGE IANCU*.

III. Biserica de p \acute{e} tră, edificată la anul 1831 pe spesele comunei bisericesci cu 3000 fl., contribuind la acesta sumă și Guvernul țerei cu 1000 fl. *Hramul*, Prea S \acute{a} nta Treime. *Casa paroch.* nu este. Conf. liberă *Matricule*, din 1822. Școala nu este *Școlari* oblig. 6, a \acute{u} frecventat 6 la școala gr. or. din loc *Benef. parochial* în real. 17 jug., în bani din Fondul Nobili 6 cor. 32 fil. *Venit congrual*: 235 cor. 68 fil. *Averea bis.* în realită \acute{t} i 8 jug. 1394 □ $^{\circ}$, în bani 67 cor. 18 fil., în naturalie 5 metrete. *Benef. cant.* 28 cor.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. c.	Gr. or.	C. II.	C. A.	I. or.
Balomir	50	6	781	15	2	4

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 26.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Alkenyér*.

2. BERIU (Berény).

I. Istoricul. — Parochie veche. În conscripția din 1733 e susceptă cu 140 fam., cu una biser., porțiune canonică și 5 preoți dintre cari 1 neunit. Iară în conscripția din 1765 este însemnată numai ca parochie constătătoare din 1 fam. și 2 preoți, de unde se vede, că în turburările lui Sofronie din 1760 măi cu totul a deficiat. Parochia s'a înființată în 1860 prin stăruință preotului Samuil Ciumaș, carele a donat pentru biserică intravilan și apoi cu ajutorare primită dela Ioan Ciumaș și Iosif Stefenie a edificat și biserica.

Seria cronologică a Preoților: PP. Efrat; Iosif; Opre; Petru Buzian (neunit) 1733; Trifu; Petru 1765—1780; Samuilă Ciumaș 1860—1883; Nicolău Avram 1883—1891; Ioan Ciumaș 1891—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *IOAN CIUMAȘ*, adm. paroch.
2. Cantor: stabil nu este.
3. Curator: *ELIE SAMOILE*.

III. Biserica de p \acute{e} tră, edificată la anul 1861. *Hramul*, Adormirea P. C. V. Maria. Conf. lib. *Matricule*, din an. 1861. *Casa paroch.* nu este. Școala nu este. *Școlari* oblig. 4, frec. 4 la școala gr. or. din loc. *Benef. paroch.* în realit. 2 jug. 329 □ $^{\circ}$, venit din cimiteri \acute{u} 4 cor. *Venit congrual*: 22 cor. 86 fil. *Averea biser.* în bani 17 cor. 24 fil., în realită \acute{t} i 1 jug. 1129 □ $^{\circ}$.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	I. or.	Depărtarea dela matre Km.
Beriu	19	1	655	—	—	3	
Filială:							
Orăștioara de sus și de jos	22	6	1181	8	1	5	3-5
Sereca	2	—	232	—	—	—	
Total	43	7	2068	8	1	8	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 6-5.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Szászváros*.

3. CASTĂU (Kasztó).

I. Istoricul. — Parochie veche. În conscripția din 1733 este luată cu 92 fam., 1 biserică și 5 preoți uniți. Iar în conscripția din 1765 numera 1 fam. 2 preoți și porțiune canonică; dovadă că în urma turburărilor escitate de Visarion și de Sofronie, și această parochie a deficiat, dar n'a încetat cu totul, pentru-că după-cum arată seria cronologică a preoților, neconținut a fost proveșută cu preoți locali.

Seria cronologică a Preoților: PP. George; Petru 1765; Petru; Istrat 1779—1790; Petru 1804; Adam Pop sa \acute{u} Popovic \acute{i} 1804—1850; Iacob Stan 1851—1879; Samuilă Ciumaș 1879—1883; Adam Lupșor 1883—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *ADAM LUPȘOR*, adm. paroch.
2. Cantor: *DANILĂ POPOVICI*.
3. Curator: *VASILIE TĂNĂSOI*.

III. Biserica de p \acute{e} tră, edificată la an. 1836 de comună bisericescă. *Hramul*, Adormirea P. C. V. Maria. *Casa paroch.* nu este. Conf. lib. *Matricule*, din 1806. Școala nu este. *Școlari*

oblig. 5, frec. 2 la școala gr. or. din loc. *Benef. paroch.* sistem. la an. 1868. In bani 84 cor. din Alodiul comunal, în realitățile 7 jug. 524 □°. *Venit congrual*: 153 cor. 16 fil. *Averea biser.* în bani 200 cor. 32 fil., în realitățile 305 □°.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Irr.
Castău	45	9	902	3	2	—

Departarea dela scaunul protopopesc Km. 2.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Szászváros.*

4. **CUDȘIR (Kudzsir).**

I. **Istoricul.** — Comuna acésta din 1700 este tot unită, așa că în conscripția din 1733 e suscepută ca parochie cu 144 fam. cu biserică și una casă parochială, și 3 preoți cu porțiune canonică însemnată. La 1757 Cudșirul se numără într'acele parochii unde preoții schismatici Stan și Toma folosesc beneficiul parochiei unite și slujesc în biserică cu puterea. Acei doi preoți sub timpul turburărilor lui Visarion au fost chirotoniți în provinciile străine. In conscripția din 1765 iară sa amintesc, că întrégă comuna este unită și proveđută cu 2 preoți. Ca document istoric este următoare inscripție ce se află pe dosul Iconostasului: Cu Ajutoriu Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duch. S'a dedicat acésta biserică întru cinstea Sfintei Troițe în zilele Înălțatului imperat Francisc II-lea cu Blagosloveniă Escelenței Sale Ioan Bob, Vlădicul Făgărașului sub comandiția Mărișilor Domni A-C., Regemént Orlat Auflist Obester, Lambinger Oberstlieutenant, Vigeczki Capitan în Cudșir prin indemnul și povățuirea spre ducerea în vigoare a tot lucrul acesta de cinstitul între preoți Nicolaș Sanciali Protopop în Cudșir întâiu find slugitoriū acestui sfânt prestol. Din venitul de obște și cheltuială a totă compania sub Birăiea lui Nicolae Muntean ostenitor. 9 Novembrie a partiei Z. F. 1. Ioan Zugrav O. Poiana 1809. Urméază numele mai multor poporenii.

Școala s'a înființat deodată cu înființarea regimentului grănițaresc. La început au fost 2 învățători, unul a ținut prele-

gere germănesce, celalalt romănesce. La 1781 se amintesc Ioan Muntean ca învățător. Dotațiunea dela început până 1871 a stat din folosința moșiei școlastice, iară dela 1872 aceea stă din 600 cor.

Seria cronologică a Preoților: PP. Petru, Adam și Onea 1733; Petru sen. și Petru jun. 1765; Ioan, Petru și Adam 1778—1779; Danil 1780; Adam 1781; Avram și Ioan 1800; Todor 1800; Nicolaș Sanciali 1801—1807; Cleonichie Bianga coop. 1807—1850; Nicolaș Sanciali 1835—1863; I George Bercian 1852—1863; I Nicolau Sanciali 1863—1864; II Ioan Cetașean 1863—1864; II Nicolau Sanciali 1864—1885; I George Bercian 1864—1885; III Ioan Dreghici 1872—1885; I Nicolaș 1885—1886; II Ioan Dreghici 1885—1886; I Ioan Dreghici 1886—; II Teodor Crișan 1886—.

II. **Oficiul parochial.**

1. Paroch I: *IOAN DREGHICI*, Asesor consistorial.
2. Paroch II: *TEODOR CRIȘAN*.
3. Cantor: *SIMEON BERIAN*.
4. Cantor: *GEORGE BERCIAN*.

III. **Biserica de pētră, zidită la anul 1809 cu spesele regimentului grănițaresc.** *Hramul*, S. Treime. *Casă paroch.* sunt 2 de pētră. *Patron*, comuna politică Cudșir fără drept de presentare. *Matricule*, din 1801. *Școala* grănițarescă. *Școlari* oblig. 532, frec. 317. *Benef. paroch.* sistemisat la 1865, pentru parochul I în bani 684 cor. din casa allodială și a fraternității în realit. 28 jug. 691 □°; pentru parochul II în bani 484 cor., în realit. 28 jug. 691 □°. Lectical pentru ambii paroch. 304 cor. 44 fil., lemne de foc pentru fie-care preot 12 stinjinii din pădurea comunală, făcuți pe spesele proprie. *Venit congrual*: Parochul I: 1135 cor. 32 fil., Parochul II: 950 cor. 18 fil. *Beneficiul cantoral* 48 cor. din casa allodială și 3 jug. 641 □° și $\frac{2}{3}$ parte din stóle primesce unul, și sunt 2 cantori. *Averea biser.* în bani 4866 cor. 23 fil., în realitățile 1 jug. 1191 □° și un ciminter de 1 jug. 1005 □°.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Isr.
Cudșir	3025	937	20	93	64	9
Filiă:						
Vinerea	6	—	684	—	—	—
Total	3031	937	704	93	64	9

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 30.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Kudzsir*.

5. MĂRTINEȘȚI (Martinesd).

I. Istoricul. — Parohie veche. In conscripția din 1733 este suscepută cu 52 familii, biserică, casa parochială, porțiune canonică și cu un preot.

Seria cronologică a Preoților: PP. Iosif 1733; Avram 1744; Avram 1811; Nicola 1813; Solomon 1816—1817; Aron 1818—1860; Ioan Lupulescu 1864—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: IOAN LUPULESCU, adm. paroch.
2. Cantor: COSTA FILIP.
3. Curator: IOAN LAZARESCU.

III. Biserica de pētră, edificată la an. 1831 pe spesele comunei biser. *Hramul*, SS. Archangelii. *Casă parochială* nu este. Conf. lib. *Matriculă*, din 1848. *Școlă* gr. or. la a carei edificare au contribuit și gr. catolicii. *Scolarii* oblig. 56, frec. 48. *Benef. paroch.* în realități 13 jug. 740 □°, venite din cimiteriū 30 cor. *Venit congrual*: 175 cor. 12 fil. *Averea biser.* în bani 1294 cor. 59 fil., în realități din cimiteriū 1174 □°.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Isr.
Martineșți	147	—	208	—	—	—

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 5.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Szászváros*.

6. ORĚȘTIE (Szászváros).

I. Istoricul. — Parohie veche. In conscripția din 1733 este suscepută cu 214 fam. 1 biserică și casă parochială, porțiune canonică și cu 3 preoți; iară în conscripția din 1765 numai cu 36 fam. dar cu 4 preoți. Se vede deci, că în turburările din 1742 și 1759—1760, cea mai mare parte a poporului a deficiat, rămânând numai preoții în beneficiile lor. Să afirmă că la 1742 Unirea s'ar fi consolidat prin întorcerea familiei preoțești Popa Ilieș și a lui Pavel Socaciū, la stăruința cărora s'a pus temelul la edificiul bisericeii, și s'a donat și grădina de lēngă biserică. La 1810 arđēnd biserica cea veche, s'a edificat prin Popa Ioan Ilieș altă biserică, provedēndu-se cu boltitură de pētră preste altar, care apoi la 1817 s'a tras și preste naia bisericeii, dând spre acest scop și Impēratul Francisc 160 fl. In același timp s'a cāștigat și porțiune canonică in contra voinței Sașilor. Iară mai apoi dela nescarī credincioși s'au cāștigat pentru parohie 2 pământuri de sēmēnatură, s'a făcut școlă și s'a dobândit și pentru învățator un pământ. Tot acel preot a edificat pe in-travilantul cumpērat de dīnsul, în vecinătate de biserică o casă cu spesele sale, cu condițiunea, ca acea să-o folosēscă urmașii din neamul său în parohie, iară când din neamul său nu ar fi, atunci se trecă la biserică; pe urmă a cāștigat dela oraș o grădină mai mică pentru docente și lemne de lipsă pentru școlă.

Seria cronologică a Preoților: PP. Adam 1700; David; Enaric; Marian 1733; Oprea Pop Ilieș 1742; Ioan, Ionașc, George, Vasilie 1765; Ioan Papp 1782; Antonie Papp Ilieș 1811; Ioan Papp Ilieș 1812—1856; Iosif Papp Ilieș 1856—1860; George Bercian 1863—1865; Iacob Stanc 1865; Petru Valean 1865—1876; Iustin Moldovan 1876—1888; Nicolae. Nestor 1889—1891; Stefan Pop 1891—1896; Iuliu Rațiū 1896—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: IULIU RAȚIU, Protopop și Asesor consistorial.
2. Cantor: NISTOR BĂDALĂU.
3. Curator: NICOLAU VLAD.

II. Biserica de piatră, edificată la anul 1742, respective 1810—1817. *Hramul*, S. Nicolae. *Casa paroch.* de piatră, cumperată la 1887 cu 1340 cor. 2 fil. pe spesele comunei bisericesci. Conf. lib. *Matricule*, din 1785. *Școala* nu este. *Școlari* oblig. 122, frec. 57 la școlile din loc. *Benef. paroch.* în realități 10 jug. 1085 □^o, venit din cimiteriū 24 cor. *Venit congrual*: 329 cor. 20 fil. *Dotățiunea cantorală* în bani 60 cor., în realități 1063 □^o. *Averea biser.* în realități 2 jug. 309 □^o ce le folosesc cantorul și crîstnicul, și o casă în preț de 1600 cor., în bani 7311 cor. 78 fil. Fondul numit al «Paștilor» 596 cor. 60 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Un.	I. r.	Departare dela matre Km.
Orăștie	859	1100	2815	890	1040	23	207	

Depărtare dela scaunul Episcopesc Km. 127-5.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Szászváros*.

7. PRICAS (Perkász).

I. *Istoricul.* — Parochie veche. În conscripția din 1733 este suscepută cu 60 familii unite, biserică, casă parochială, porțiune canonică și cu 5 preoți, iară în cea din 1765 numera numai 3 familii unite și 2 preoți, deci în turburările din 1742 și 1759 și acésta parochie aprópe în total a deficiat; dară n'a încetat a esista și mai departe, ceea-ce se deduce de acolo, că în conspectele de dajdie a Episcopilor din 1778—1780, obvine cu trei preoți fungenți, cari foloseau porțiunea canonică. La anul 1817 Ioan Stoian diacul, la recomandarea Protopopului Nicolaș Sanciali s'a dus la Blăș unde după 3 luni a fost chirotonit de preot. Nefiind biserică, preotul pe spesele sale a cumpărat o casă în care a servit 10 ani; ruinându-se casa, gr. catolicii au ținut cultul divin la olaltă cu gr. orientali în biser. gr. or. în restimp de 15 ani. Scoțind neuniții din biserică pe credincioși gr. cat. o odaie din locuința parochială le-a servit de capelă până la anul 1846, când s'a edificat biserică.

Seria cronologică a Preoților: PP. Miklós, Ivasc, Avram 1733; Avram 1765; Petru 1778—1782; Zăhan 1780; Lazar 1790; Ioan Stoian 1818—1869; Nicolaș Lazar 1865—1869; cooperator lêngă I. Stoian, iar paroch din 1869—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: NICOLAȘ LAZAR,
2. Cantor: IOAN FULGER.
3. Curator: NICOLAȘ DANCIU.

III. Biserica de piatră, edificată la anul 1846 cu 2400 cor. pe spesele preotului Ioan Stoian. *Hramul*, SS. Archangelii. *Casa paroch.* nu este. Conf. lib. *Matricule*, din 1820. *Școala* nu este. *Școlari* oblig. 8, frec. 3. *Benef. parochial* în realități 10 jug. 1283 □^o, venite din cimiteriū 10 cor. *Venit congrual*: 146 cor. 90 fil. *Averea biser.* în bani 742 cor. 78 fil., în realități 4 jug. 600 □^o.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Unit.	I. r.
Pricas	84	—	582	12	—	—	—

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 4.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Szászváros*.

8. ROMOȘEL (Romoszhely).

I. *Istoricul.* — Parochie veche. În conscripția din 1733 numera 163 familii cu biserică, porțiune canonică și 4 preoți. În conscripția din 1765 se arată numai 10 familii cu 3 preoți. Biserica însă a rămas în folosința uniților. Ruinele acelei biserici și ađi se vęd în cimiteriul parochiei, vechimea aceleia o dovedesce înscripțiunea din 1684 aflătoare pe un scaun, ce se păstrează în biserică. Iar ce privesce porțiunea canonică, în parte este donată din vechime de un credincios cu numele David Manga.

Seria cronologică a Preoților: PP. Avram; Ioan; Danilă 1733; Sandu; Adam 1765; Ioan Adam; Ioan 1776; Danilă;

Ioan Radu 1778—1782; Mateiü 1804; Solomon 1812, Vasile Radu 1816—1834; Vasile Ciutrilă 1836—1870; Nicolaü Avram și Iacob Stăncu 1870—1873; Isidor Sodor 1873—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: ISIDOR SODOR.
2. Cantor: AVRAM ZĂRIE.
3. Curator: NICOLAÜ JIDAV.

III. Biserica de pĕtră, edificată la anul 1839. *Hramul*, Adormirea P. C. V. Maria. *Casă parochială* nu este. Conf. lib. *Matricule*, din anul 1816. *Școlă* nu este. *Școlari* oblig. 39, frec. 19 la școlă gr. or. din loc. *Benef. paroch.* în realit. 7 jug. 1494 □°, în bani 80 cor. din cassa allodială. Venite din cimiteriü 10 cor. *Venit congrual*: 259 cor. 78 fil. *Averea biser.* în capitale 455 cor. 73 fil., în realități 1478 □°.

Numĕrul sufletelor.

	Gr. u.	R. e.	Gr. o.	C. H.	Isr.
Romoșel	172	—	1112	—	—

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 19.
Posta ultimă *Szászváros*. Stațiunea telegrafică: *Kudzsir*.

9. ROMOS (Romosz).

I. Istoricul. — Parochie veche. In conscripția din 1733 obvine cu 107 familii, biserică, casă parochială, porțiune canonică și 5 preoți, precând în cea din 1765 numera numai 1 familie cu 2 preoți și porțiune canonică.

Pe lângă totă deficierea, parochia acĕsta în continuü a existat, căci în anii 1778, 1782, 1799, 1812 se cunosc unii preoți a parochiei. La 1823 s'a fost unit ca la 40 familii. La 1823 în urma părtinirei judei reg. al Orĕștiei Leopold Benedict, prin Decretul împĕrătesc de datul 8 Novembre 1822 Nr. 3736 pentru zidirea bisericei s'a aplacidat din cassa allodială suma de 4506 f. R.

Ce privesce școlă, se face amintire despre ea deja la 1839 fiind învățator Vasile Romos. Dotațiunea la început până la anul 1868 era de 30 fl. dela acel an de 60 fl., dela 1878 de 120 fl., iar dela anul 1893 s'a regulat din cassa allodială cu 200 fl. Primul învățator a fost Nicolaü Popovici.

Seria cronologică a. Preoților: PP. Danilă, Drăgan, David, Ioan, Radu 1733; Ioan, Iosif 1763—1765; Iosif 1778—1780; Simeon și Adam 1780; Iosif 1781—1782; Ioan 1799; Ioan 1812—1823; Vasile Romos 1827; Pavel Bogdan ca administrator 1846; George Bercian 1847—1852; Nicolaü Avram din Sibisel 1852—1854; Ioan Papp Ordean 1854—1869; Vasile Ordean 1869—1878; Ioan Vaidean 1879—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: IOAN VĂIDEAN.
2. Docente: IOAN DRĒGAN.
3. Cantor: VASILE VĂIDEAN.
4. Curator: IOAN DUNU.

III. Biserica de pĕtră, edificată la anul 1823 cu 4506 fl. *Casa parochială* nu este. Conf. lib. *Matricule*, din anul 1826. *Școlă* edificată în 1901. *Școlari* oblig. 70, frec. 38. *Benef. parochial* în realit. 9 jug. 500 □°, în bani 140 cor. din cassa allodială, lemne focali 4 orgii. *Venit congrual*: 366 cor. 72 fil. Dotațiunea docentală sistemisată la 1893, dela comuna bisericăscă 64 cor. din cassa allodială 400 cor. *Averea biser.* în realit. 4 jug. 1080 □°, în bani 417 cor. 31 fil., cereale 4140 litre.

Numĕrul sufletelor.

	Gr. u.	R. e.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.
Romos	420	4	1060	8	208	1	—

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 13.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Szászváros*.

10. SIBIȘEL-VECHIÜ (Ósoboshely).

I. Istoricul. — Parochie veche. In conscripția din 1733 e suscepută cu 106 familii, biserică, porțiune canonică cu 5

preoți, precând în cea din 1760 ocură numai 34 familii cu 2 preoți. La 1776 ocură de nouă cu 100 familii unite, ceea ce arată ca credincioșii de nouă s'au unit. Deoarece în tot decursul veacului al XVIII-lea precum și în veacul XIX-lea se face amintire de preoți locali, împrejurarea acesta dovedesce, că parochia, deși micșorată în numărul credincioșilor, dară tot s'a susținut Biserica cea veche, numită a satului, la început a fost în posesiunea uniților, dară cu micșorarea numărului credincioșilor, gr. or. au cuprins'o cu puterea și ați încă o țin ei. Porțiunea canonică însă totdeauna a rămas în posesiunea uniților.

Seria cronologică a Preoților: PP. Ioan; Onea; Petru; Sandru; Ismail 1733; Sandru și Adam 1765; Sandru 1772; Adam 1778—1790; Mitru 1804; Vasile; Ciutrilă 1835—1851; Nicolaș Avram 1851—1901.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch:
2. Cantor: PETRU AVRAM.
3. Curator: STĂNILĂ VINEREAȘ.

II. Biserica de piatră, edificată la anul 1873 cu 4000 cor. pe spesele preotului Nicolaș Avram și Aron Sirbu. *Hramul*, S. Ioan Botezătorul. *Casa paroch.* nu este. *Matricule*, din anul 1852. *Școala* nu este. *Școlari* oblig. 10, frec. 5 la școala gr. or. din loc. *Benef. paroch.*, 5 jug. 757 □° *Venit congrual:* 169 cor. 74 fil. *Arerea biser.* 24 cor. 55 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.	Departare dela matre Km.
Sibișelul vechi	52	—	1146	9	8	2	—	
Filiale:								
Măgura	9	—	236	—	—	—	8	6
Sibișelul nou	23	150	162	—	—	—	5	1

Total 84 150 1544 9 8 2 13

Departare dela scaunul protopopesc Km. 8.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: Szászváros.

11. SIBOT (Alkenyér).

I. Istoricul. — Parochie veche. În anul 1733 ocură ca parochie cu 85 familii, biserică, puțină porțiune canonică și 2 preoți. La 1757 se ține că Popa Michailă a defecționat și totuși folosește porțiunea canonică. Conscripția din 1765 număra numai 1 familie și 2 preoți. Deficierea parochiei s'a întimplat în tulburările din 1742 și 1760, dară preoți fungeți se amintesc neîntrerupt; așa încât la 1809 prin parochul Nobili s'a cumpărat și casă parochială.

Pe hotarul comunei acesteia pe șesul numit «câmpul pânei», s'a întimplat lupta cea vestită la 1479 între oștea turcă și cea a Regelui Matia fiind oștea turcă nimicită de cătră oștea creștină, condusă de Principele Ardealului Ștefan Bathory și de Paul Chinezul Banul Timișorei. În memoria acestei lupte s'a ridicat și un monument aproape de gara călei ferate.

Pentru parochia acesta, cum s'a țis deja la parochia Balomir, fostul preot în Sibot, mai apoi vicar în Hațeg, Ioan Nobili, a făcut fundațiune. Preotul în prima ții a fie-carei luni are să celebreze 1 liturgie pentru piul fundator.

Seria cronologică a Preoților: PP. Avram; Novac 1733; Kinda 1765; Ioan 1776; George 1778—1780; Solomon 1820; Ioan Nobili 1819; Ioan Moga 1823—1834 sub acesta s'a edificat casa parochială. Administrator Dan Petru din Balomir 1834—1835; Elia Moga 1835—1867; Ioan Penescu 1867—1875; Antonie Muntean 1875—1876; Nicolaș Muntean 1876—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: NICOLAȘ MUNTEAN.
2. Cantor: FILIMON PĂDURE.
3. Curator: ELIE PĂDURE.

III. Biserica de piatră, edificată la 1835 pe spesele comunei bisericesci. *Casa paroch.* de piatră, edificată la 1877, pe spesele comunei bisericesci. Conf. lib. *Matricule*, din 1832. *Școala* nu este. *Școlari* oblig. 2, frec. 2 la școala gr. or. din loc.

Benef. paroch. în bani 25 cor. 31 fil. din Fondul Nobili, în realităţi 15 jug. 173 □°. *Veniă congrual:* 234 cor. 62 fil. *Averea bis.* în realit. 9 jug. 1311 □°. din Fundaţiunea Nobili pe an 12 cor. 65 fil. şi în bani 148 cor. 90 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.
Sibot	72	30	1012	20	—	1	7

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 15.
Posta ultimă şi Staţiunea telegrafică: *Alkenyér.*

12. SPINŢI (Pád).

I. Istoricul. — Parochie veche. În conscripţia din 1733, suscepută cu 14 familii, biserică, casă parochială, 1 preot şi porţiune canonică frumósă. Iară în cea din 1765 obvine cu 15 familii şi un preot. Preoţi locali se amintesc în continuu. Pe timpul Mariei Teresia comuna a fost mutată din locul numit «Grădinele mari» ale hotarului la locul de aşi, când pe spesele erariului s'a edificat biserica de aşi. În turnul bisericeii se află un clopot cu înscripţiunea an. 1783.

Seria cronologică a Preoţilor: PP. Ioan 1733; Lazar jurat. sinodului 1765; Petru; Pavel 1781—1782; Iosif Sima 1790—1835; Pavel Sima 1837—1848; Simion Todor 1851—1881; Ioan Avram 1881—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: IOAN AVRAM.
2. Cantor: IOAN SINA.
3. Curator: LAZAR GINEA.

III. Biserica de pĕtră. *Hramul*, Prea S. Treime. *Casa paroch.* de pĕtră, edificată la 1891 pe spesele comunei bisericesci. Conf. lib. *Matricule*, din anul 1849. *Şcolă* grăniţărăscă. *Şcolari* obligaţi 69, frec. 54. *Benef. paroch.* în realit. 17 jug. 420 □°. *Averea biser.* în capitale 733 cor. 79 fil., cereale 818 l.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.	Depărtare dela matre Km.
Spinŷ	352	8	—	3	—	—	4	
Filiale:								
Lozsák	10	5	339	470	—	—	3	
Simeria	16	31	453	26	11	—	—	2
Total	378	44	792	499	11	—	7	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 8.
Posta ultimă *Lozsák.* Staţiunea telegrafică: *Piski.*

13. TURDAŞ (Tordos).

I. Istoricul. — Parochie veche. În conscripţia din 1733 ocură cu 75 familii, biserică, porţiune canonică puţină şi 4 preoţi; pe când în cea din 1765 constă numai din 1 familia şi avea numai 1 preot. Decă defecţiunea s'a întimplat la 1760, şi se vede, că parochia a decăduť cu totul, deorece în conscripţiile dăjdielor episcopesci din 1779—1782, ca atare nu este suscepută. Într'o scrisore din 1836 P. Sanciali afirmă, că la 1805—1818 n'aũ fost uniţi. La anul 1833 s'aũ întors la Unire 33 familii, cu care ocaziune biserica de aşi, edificată la 1774, a trecut în posesiunea gr. catolicilor, primind gr. orientaliĩ recompensă 1786 fl. Porţiunea canonică de aşi din alodiul comunei s'a căştigat între anii 1825—1835, sub primul preot Nicolae Szentivani, iară casele parochiale prin întrevinerea unui schimb a caselor şi intravilanului vechiũ parochial cu casele de aşi, cari aũ fost ale lui Mihaiũ Vlad preot.

Şcolă gr. cat. a esistat începēnd cu 1848. Localul de şcolă a fost esarendat. Dotaţiunea la început a fost 15 fl.; la 1870 s'a ridicat la 100 fl. din cassa allodială. Din 1899 este unificată pe 10 ani cu cea gr. or. Primul învăţător a fost Ioan Lula.

Seria cronologică a Preoţilor: PP. Lazar 1765; Nicolaũ Szentivani 1827—1856; La an 1842 cooperato: Sofroniu Redus; Petru Todor 1856—1864; Vasile Ordean 1864—1869;

Iustin Moldovan 1869—1872; Michail Vlad 1874—1879;
Demetriu Poșjar 1880—1881; Demetriu Iancu 1881—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *DEMETRIU IANCU*.
2. Cantor: IOAN LULA.
3. Curator: ALESANDRU LAZAR.

III. Biserica de p^étră, edificată la 1774. *Hramul*, Pogorirea Spiritului Sânt. *Casa paroch.* de p^étră, edificată la 1841 pe spesele comunei biser. Conf. lib. *Matricule*, din 1824. *Școlă* unificată pe 10 ani cu a gr. orientalilor din 1899. *Școlari oblig.* 36, frec. 21. *Beneficiul paroch.* în bani 200 cor. din cassa alodială, în realităi 22 jug. 1388 □^o, venite din cimiteriū 4 cor. *Venit congrual:* 415 cor. 86 fil. *Averea bisericeș,* în bani 2912 cor. 36 fil., în realităi 6 jug. 121 □^o. *Averea școlēi* 57 cor. 46 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. e.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Isr.
Turdaș	218	2	262	97	—	—

Depărtare dela Scaunul protoposesc Km. 6.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Szászváros*.

14. VAIDEI (Vajdej).

I. Istoricul. — Parochie veche. In conscripția din 1733 obvine cu 150 fam., biserică, casă parochială, porțiune canonică și 5 preoți. Iară în conscripția din 1765 nu are nici un suflet gr. cat., dară 3 preoți, Decî în an. 1760 întrégă a deficiat, rămânend numai porțiunea canonică fără biserică. Preoți locali se amintesc în tot decursul veacului XVIII-lea. In turnul bisericii se află un clopot din 1776.

Intre anii 1810—1826 sub păstorirea preotului Sam. Popovici s'a edificat biserica. Tot în acel restimp s'a câștigat porțiune canonică la munte, care însă s'a vindut la 1885.

Pe teritoriul acestei parochie la 1769 s'a ridicat o mănăstire unită. Anume:

Mănăstirea Vaidei.

La însistița călugărului Ioan Dumitru Barbu, comuna Vaidei cu convențiunea închiată la 15 August 1769 din teritoriul comunal la locul numit «cornul Bursanului» sub titulă de legat piū a escindat un teritoriū sub condițiune espresă ca pe acela să se zidescă o casă de mănăstire, cu capelă, în case să se facă rugăciuni pentru binele public și să se țină instrucțiune cu pruncii sătenilor. Tot atunci însă s'a deobligat și numitul călugăr ca pe seama acelei mănăstiri în mod stabil și pentru totdeauna cedeză și moșia sa propriă din vecinetatea teritoriului donat.

Pe acel loc, călugărul a și edificat o căsuță și capelă, în grădină a sădit pomi și viē.

Când în urmarea decretului regesc de dat. 3 Ianuarie 1782 mănăstirile s'aū cassat, pe basa rezoluției guverniale de 19 August 1782, ar fi trebuit ca și mănăstirea acesta să se dărîme, iară călugărul redus, orî aplicat în cură pastorală.

După-ce însă acel călugăr din defectul cualificațiunei spirituale (abia și-a știut scrie numele) n'a putut fi aplicat, în sensul §-lui 4 din decretul aulic de dtul 31 Septembrie 1782 Nr. 8402, până în sfirșitul vieții sale s'a lăsat în usufructul averilor mănăstirei.

Intr'aceea călugărul prin deliberatul Sinodului parțial (protoposesc) din 1784, ca un om sfadnic a fost degradat la statul laical, dară fu lăsat și mai de parte în usufructul averei mănăstirei.

Ajungend acel călugăr la bătrânețe, fără știrea Protopopului, orî a Episcopiei, cu testamentul de dat. 7 Febr. 1795,

tóte ale mănăstirei le-a testat juratului orășenesc G. Wagner din Orăștie sub acea condiție, ca până la capătul vieții să-l sustină, după morțe să-l îngrope cinstit, să facă pomană și sērăcuste, și să țină în stare bună crucea din mijlocul comunei.

Vicarul Dragosy dela Hațeg venind la 1797 din Cudșir, a vădūt că casa și biserița mănăstirei este ruinată, crucea aședată afară de grădină, dară gardurile dela acea sunt reñoite și pe pórta aceleia înscripțiunea, că este făcută cu spesele lui Wagner. Drept'acea Vicarul numaī decât a protestat la magistratul din Orăștie, iară Episcopia dela Blaș, cu dat. 17 Martie 1798, a cerut scóterea lui Wagner din posesiunea locului mănăstirei. Acela a fost și oprit dară a contrașis. Procesul se trăgenéză până după 1799, când Episcopia cu d. 27 Iulie remonstrând în contra excepțiunilor făcute de Wagner cerū de noū scóterea lui din acea avre ocupată pe nedreptul.

Seria cronologică a Preoților: PP. George, Ioan, David 1733; Ioan; Ioan 1765; Dan; George; Jonasan 1778—1780; Ioan; Dan 1781—1782; notarul sinod. Ioan; David; Ioan 1782; Dan; Iordan; Samoilă Popovici 1819—1826; Solomon Popa; Stanc Iacob; Paul Bogdan 1841—1852; Ioan Popovici 1853—1858; Iosif Popovici 1888 —.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *IOSIE POPOVICI.*
2. Cantor: IOAN POPOVICI.
3. Curator: IOAN DANILĂ.

II. Biserica de pétră, edificată la an. 1821 pe spesele Episcopului Ioan Bob. *Hramul*, Adormirea P. C. V. Maria *Casa paroch.* de lemn, cumpărată la an. 1899. Conf. lib. *Matricule*, din an. 1819. *Școlă* nu este. *Școlari oblig.* 19, frec. 18 la școlă gr. or. din loc. *Benef. paroch.* în bani 46 cor. dela comuna, în realităi 15 jug. venit din cimiteriū 10 cor. *Venit*

congrual: 327 cor. 58 fil. *Averea biser.* în bani 633 cor. 99 fil., în realităi 16 jug. 1474 □°, în cereale 2480 litre.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R c.	Gr. or.	C. H.	Ist.
Vaidei	136	2	1300	—	—

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 13.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Szászváros.*

Conspectul numeric

al Parochiilor, Filialelor și școlilor din Districtul Protopopesc gr. cat. al Cudșirului.

Numele parochiei	Biserici		Capete				Case parochiale				Școli				Stat personal							
	Filiale	de p ^{tr} ă de lemn	pro-prii	inchi-riate	cens	de p ^{tr} ă de lemn	cens	de p ^{tr} ă de lemn	cens	de p ^{tr} ă de lemn	cens	Preoți	Docenți	Cantori	Suflete	Școlari						
																	de p ^{tr} ă	de lemn	de p ^{tr} ă	de lemn	de p ^{tr} ă	de lemn
																	C	f	C	f	C	f
1. Balomir	1										1	1		50	6							
2. Beriu	2	1									1	1		19	4							
3. Castău	1										1	1		45	5							
4. Cudșir	1	1				2					2	2		3025	532							
5. Mărtinești	1										1	1		147	56							
6. Orăștie	1					1					1	1		859	122							
7. Pricas	1										1	1		84	8							
8. Romos	1								1		1	1	1	420	70							
9. Romoșel	1										1	1		172	39							
10. Șibișel-vechiu	2	1											1	52	10							
11. Sibot	1					1					1	1		72	2							
12. Spini	2	1				1					1	1		352	69							
13. Turdaș	1					1					1	1		218	36							
14. Vaidei	1					1					1	1		136	19							
Total	7	14				6	1				14	15		5651	978							

Beneficiul parochial					Beneficiul doc. cant.					Averea bisericeii				Averea școlii			
in bani		in realități		in naturale	in bani		in realități		in naturale	in bani		in realități		in bani		in realități	
C	f	j.	org.	litri	C	f	j.	org.	litri	C	f	j.	org.	C	f	j.	org.
6	32	17	—		28	—				67	18	8	1394				
4	—	2	329							17	24	1	112				
84	—	7	524							200	32	—	305				
1472	44	56	136		48	—	3	641		4866	—	3	596				
30	—	13	740							1294	59	—	1174				
24	—	10	1085		60	—	—	1063		7908	38	2	309				
10	—	10	1283							742	78	4	600				
140	—	9	500		464	—				417	31	4	1080				
90	—	7	1494							455	73	—	1478				
		5	752							24	55						
25	31	15	173							148	90	9	1311				
		17	420							733	79						
204	—	22	1388							2912	36	6	121	57	46		
56	—	15	—							633	99	16	1474				
2146	07	210	824		600	—	4	104		20423	12	59	354	57	46		

2. Notariu districtual: PETRU SÂNTOMA, adm. parochial în Rudabaia.

III. Forul protopopesc îl constituie la olaltă cu Protopopiatul Bobârnei.

IV. Districtul Protopopesc al Hălmajului.

I. **Istoricul.** Protopopiatul Hălmajului se compune din șesă parochii, dintre cari cinci sunt situate în Comitatul Hunedorei, și una, Parochia Hălmaj, în Comitatul Aradului.

După conscripția din 1733, comunele: Baia de Criș, Brad, București, Curechiu, Criștior, Zdrapți, Ruda, Țerețel și Vaca, ați parte ca parochii, parte ca filie ținătoare de acest district, au aparținut districtului Protopopesc numit al Bradului, unde a reședut și Archidiaconul Ianeș.

Dela anul 1802—1820 parochiile București cu filiele: Criștior, Vaca și Hălmaj s'au ținut de Protopopiatul Babolnei. La 1821 aceste parochii s'au încorporat Protopopiatului Bistrei.

La înființarea Diecesei Lugoșului dismembrându-se din Protopopiatul Bistrei parochiile București, Baia de Criș, Curechiu, Hălmaj, Rudabaia și Zdrapți, pentru acele s'a constituit Protopopiat de sine stătător sub numirea de al Hălmajului.

Scaunul Protopopiatului de regulă a fost în Hălmaj până la 1898, când s'a mutat de o camdată în Baia de Criș.

Seria cronologică a Protopopilor: PP. Simion Popovici 1769; Artemie Popovici 1782; Ioan Moga 1857—1862; Ioan Birta 1862—1872; Petru Birta 1872—1898; Constantin Pop adm. protop. 1898—.

II. Oficiul protopopesc.

1. Protopop: **CONSTANTIN POP**, adm. propopop., Asesor consistorial, paroch în Baia de Criș.

IV. Parochii.

1. BAI A DE CRIȘ (Körösbánya).

I. **Istoricul.** — Parochie veche. In conscripția din 1733 ocuă cu 14 familii, cu biserică și preot. In cea din 1754 se dice: Tertium templum habent Valachi graeci ritus uniti in superiori aequae parte hujus oppidi, ab una vice ad Karats tendenti, ab alteris vero partibus loco campestri convicinum, e lapidibus calce junctis, cum turriculo continente campanulam unicum ab antiquis oppidanis ejusdem ritus erectum et scundulis tectum. Cum fundus parochiae destinatus nulul sit, apertinentiae pariter nullae, parochus unicus, honorabilis «Popa Iovul» a venerabili Clero graeci ritus unito Transilvaniensi dependens, residente in proprio, late orgia 12, longo vero 28 civili, alias sede contributione et quibus vis oneribus ac praestationibus ob respectum inhabitantis pariter immuni nullas prorsus habentes appertinentias. In quottam popalem tam ab oppidanis quam filialis parochiae Karats auditoribus medium tritici metretam praeter obtinquentiam stolarem donatim quotannis solvendam habet, praetereaquae nihil.

La anul 1833, Baia de Criș vine înainte numai ca filie la parochia București, numărând abia trei suflete. In anul 1844 se restaurază. Atunci cei trecuți la Unire în frunte cu preotul Ioan Birta, și-au mărturisit credința sântă chiar înaintea Episcopului Leményi.

Seria cronologică a Preoților: PP. George 1733; Iov 1752; Ioan Birta 1829—1873; Liviu Iancu 1873—1882; Nicolaș Bolboca 1882—1895; Constantin Pop 1895—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *CONSTANTIN POP*, adm. protopopesc.
2. Cantor: IOAN RUȘCA.
3. Curator: PETRU RUDEAN.

III. Biserica de piatră, reînviată la 1898 cu suma de 2600 cor. *Hramul*, Adormirea P. C. V. Maria. *Patron*, In. Erariu reg. montan. *Casa paroch.* lipsesce. Cens. 160 cor. din Fondul relig. *Matricule*, din 1812. Școlă proprie confesională nu este, ci de stat. Școlă confesională gr. cat. a existat din 1873—1880, când prin înființarea școlii de stat a încetat. *Școlari oblig.* 24, frec. 20. *Benef. paroch.* în bani 580 cor. dela Patronat; realit. 4 jug. 500 □°; venitul din cimiter calculat în 12 cor. *Venit congrual:* 564 cor. 16 fil. *Averea biser.* în bani 1310 cor. 37 fil. în realit. 5 jug. 1037 □°.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. or.	C. A.	C. H.	Un.	Isr.	Departare dela matre Km.
Baia de Criș	206	410	174	15	134	3	23	
Filiale:								
Boița	28	824	842	35	30	1	—	
Brad	171	467	2663	40	341	14	200	9
Total	405	1701	3679	90	505	18	223	

Depărtare dela scaunul episcopesc Km. 280.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Körösbánya*.

2. BUCUREȘTI (Bukuresd).

I. Istoricul. — Parochie veche, deficiată la 1760, și la 1804 iarăși restaurată. In conscripția din 1733 ocără cu 50 familii și 3 preoți, dintre cari unul neunit, o biserică, porțiune canonică. Arătore de 3 cub., fenaș de 5 carē.

Seria cronologică a Preoților: PP. Nicolaū, Danilă și George 1733; Iuon 1782; Iov 1805; Ioan Domșa 1809—1846; Gavriil Mateiū 1846—1800; Nicolaū Boticiū 1860—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *NICOLAŪ BOTICIŪ*.
2. Cantor: IOAN CIREȘ.
3. Curator: MOISE CRIȘAN.

III. Biserica de lemn, edificată la 1807 și reînviată la 1897. Despre edificarea bisericii adeveresce înscricțiunea aflătoare în s. biserică la altar: »Acēsta s. biserică s'a ridicat cu cea mai multă cheltuială a Inspectorului Dominiului Deve, Episcop fiind Ioan Bob, protopop Vasile Coloși în Săcărămb, zugrăvită de Mihaiū Boroș în 1809.» *Hramul*, Bunăvestirea. *Casa paroch.* lipsesce, preotul locuesce în casa sa proprie. *Matricule*, din 1861. Școlă nu este. Școlariă frecuentăză școlă gr. orientală. Școlari oblig. 14, frec. 7. *Benef. paroch.* sistem. la 1866, în bani 326 cor., în realit. 14 jug. 1325 □°. *Venit congrual:* 418 cor. 20 fil. *Averea biser.* în realit. 24 jug. 350 □°.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	C. A.	C. H.	Un.	Isr.	Departare dela matre Km.
București	130	7	489	—	—	—	2	
Filială:								
Șesuri	9	—	866	—	—	—	—	2
Total	139	7	1355	—	—	—	2	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 26.

Posta ultimă: *Kristyor*. Stațiunea telegrafică: *Brád*.

3. CURECHIŪ (Kurety).

I. Istoricul. — Parochie esistentă la 1733 cu 36 familii, biserică și preot, porțiune canonică: arătoriū 6, fenaș 5.

La 1759 călugerul Sofronie, din acēsta comună a început a predica în contra Unirii, și astfel parochia a deficiat atunci, și abia numai după una sută de ani, la 1864, s'a restaurat.

Seria cronologică a Preoților: PP. Todor 1733; Nicolaū Boțian 1862—1866; Alesandru Guga 1866—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *ALESANDRU GUGA*, adm. parochial.
2. Cantor: *NICOLAŪ TODORAN*.
3. Curator: *PETRU FAUR*.

III. Biserica de p \acute{e} tr \acute{a} , edificat \acute{a} la 1871 din colecte. *Hramul*, *In \acute{a} l \acute{t} area D. N. I. Christos*. *Casa paroch.* lipsesce, preotul locuesce \acute{i} n casele sale proprii. *Matricule*, din 1862. *Școl \acute{a}* nu este. *Școlari oblig.* 3, frec. 3 la școl \acute{a} gr. or. *Benef. paroch.* \acute{i} n realit. 1550 □^o, lectical 12 zile cu carul. *Venit congrual*: 143 cor. *Averea biser.* \acute{i} n bani 600 cor., \acute{i} n realit. 1550 □^o.

Num \acute{e} rul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. A.	C. H.	Unit.	Isr.	Departare dela matre Km.
Curechiu	50	—	828					

Dep \acute{a} rtare dela scaunul protopopesesc Km. 32.2.

Posta ultim \acute{a} *Kristy \acute{o} r*. Stațiunea telegrafic \acute{a} : *Boicza*.

4. H \acute{A} LMAJ (Nagyhalm \acute{a} gy) \acute{i} n comitatul Arad.

I. Istoricul. — Parochie veche. Din datele ce le avem despre trecutul acestei parochii știm, c \acute{a} la 15 Martie 1763 Episcopul Petru Paul Aron a scris Tesaurariatului, c \acute{a} dup \acute{a} -ce c \acute{a} lug \acute{a} rul Varlaam dispus la Hașeg, a defraudat nescari bani colectați cu concesiunea episcopiei pe seama bisericeii din H \acute{a} l-maj, pe acela la trimis la m \acute{a} n \acute{a} stire, și p \acute{a} n \acute{a} -ce \acute{i} n locul lui s'ar dispune alt preot, salariul parochial \acute{i} ncep \acute{e} nd din 30 Oct., s \acute{a} -l asigneze pentru biserica. Tot pe timpul Episcopului Petru Paul Aron, ca dotațiune parochial \acute{a} s'a dob \acute{a} ndit dreptul de crișm \acute{a} rit; dreptul acesta \acute{i} ns \acute{a} dela \acute{i} nceput a fost at \acute{a} cat din partea Dominiului din loc, iar mai pe urm \acute{a} la an. 1895, prin posesorii Contele Eszterh \acute{a} zy și Schweiger, dar \acute{a} cu decisiul Curiei reg. s'a dob \acute{a} ndit pentru biserica, primind ac \acute{e} sta ca rescump \acute{e} rare 8500 fl. din suma ac \acute{e} sta 8000 fl. servesce ca fond de dotațiune parochial \acute{a} , iar \acute{a} 500 fl. pentru lipsurile bisericeii.

De prețioasă \acute{i} ns \acute{e} mn \acute{a} tate sunt la biserica ac \acute{e} sta d \acute{o} u \acute{e} tece piramidale, aș \acute{e} date pe altar, \acute{i} n care se cuprind m \acute{o} ștele alese din lemnul s. Crucii, din Cununa de spinii și de ale mai multor S \acute{a} nții. Autenticitatea m \acute{o} ștelor este constat \acute{a} prin decretul dat \acute{i} n Viena la 28 Maiu 1780 de Episcopul Edmund Fej \acute{e} r. Aceste tabele cu alte c \acute{a} teva requisite pe l \acute{e} ng \acute{a} inventar s'a \acute{u} str \acute{a} pus la biserica n \acute{o} str \acute{a} , ca sc \acute{a} pate din biserica rom. cat. nimic \acute{i} t \acute{a} prin foc la 1848. De atunc \acute{i} \acute{i} n biserica n \acute{o} str \acute{a} se fine cultul divin și prin parochul rom. cat. cu domiciliul \acute{i} n Baia de Criș. Documentul din cestiune este de urm \acute{a} torul cuprins:

Nos Edmundus Maria, Dei et Apostolicae sedis gratia Episcopus Tejensis S. R. I. Comes ab Artz et Vasseg, SS. Theologiae Doctor etc. — Univeris et singulis has praesentes testimoniales litteras inspecturis fidem facimus indubiam et attestamur, quatenus exhibitis Nobis plurimis sacris reliquiis, eas ex authenticis locis extractas, ac litteris authenticis, et sigillo munitas, recognovimus, ex quibus sequentes extraximus, videlicet: ex carne S. matris Annae, ex ossibus S. Barbarae V. et M. et S. Blasii Ep. M. — quas reverenter reposuimus et collocavimus in thecas ovales ex aurichalco deargentato, ab ante crystallo munitas, bene clausas filo serico coloris colligatas nostroque parvo in cera rubra Hispanica in parte posteriore apposito impresso sigillo pro majori dictarum sacrarum Reliquiarum identitate, obsignatas, ad majorem Dei gloriam cum facultate penes se retinendi, aliis donandi, et in quacunque ecclesia, capella vel oratorio publico Christi fidelium venerationi exponendi. In quorum fidem praesentes propria manu subscripsimus et oppreso sigillo corroboravimus. Viennae die 28 Mensis Decembris anni 1780. Edmundus Eppus Tejensis (L. S.)

L \acute{a} s \acute{a} m s \acute{a} urmeze și catalogul s \acute{a} ntelor m \acute{o} ște:

Tea I.: S. Petri, S. Pauli, S. Andreae, S. Iacobi maj. S. Ioanis, S. Thomae, S. Philippi, S. Iacobi min., S. Lucae, S. Marci, S. Bartholomei, S. Mathei, S. Barnabae, S. Thadei, S. Matthiae. S. Rochi conf. De velo, S. Ioannis bapt., S. Felicis, S. Sebastiani. De velo B. M. V., S. Udalrichi, S. Franc. de Padua, S. Franc. Salesi, S. Ignatii Loyol De corona spin. Xti, S. Brigittae Virg., S. Theclae, S. Anselmi, S. Laurentiae, S. Barnabae, S. Rochi confes., S. Scholasticae s. Cruce, S. Mariae Magdal. S. Ioannis Capistr., S. Laurentii, S. Michaeli confes., S. Annae, S. Magni abbatis, De praesepio Dni, S. Caroli Borrom., S. Iosephi, S. Franc., S. Aloysii de Gon. S. Paruchi M., S. Iacobi m., S. Clarae virg., S. Theresiae et V. S. Francisci, S. Laurentii C. M., S. Maximiliani Epp., S. Gerthrudisi S. Wilibaldi, S. Brunonis, S. Colomani, S. Severini abbat., S. Petr

S. Leopoldi confes., S. Stefani protomart., S. Domini, S. Antoni, Paduensis, S. Affrae, Walburgae. S. Franc. Rom., S. Wolfgangi Epp. S. Ioannis a Cruce, S. Bernardi.

Teca II: S. Barbarae virg., S. Conradi Epp. et conf. S. Francisci Sales, S. Iacobi mai, S. Agatae et Luciae v., S. Vincentii, S. Ignatii Eppi, S. Ioannis bapt. praecur. D. N. Ia. Chr., S. Chunegundae, S. Hieronymi, S. Ursulae, S. Philippi Apost., S. Alexii confes., S. Lucae evang., S. Catharinae virg., S. Stephani R. c., S. Ambrosii Epp., S. Ruperti Eppi, S. Athanasiae Epp., S. Andreae Apost., S. Ioannis de cruce, S. Alexii confes., S. Iacobi min., S. Othiliae virg., S. Corbiniani Epp., S. Petri Apostoli, S. Elisabethae B. H. V. M., S. Emerici R. c., S. Dorotheae, S. Blasii Epp. C., S. Ubaldii S. Bernadini, S. Henrici C., S. Iochimi, S. Simonis Apost., S. Matthaei, apost., S. Iudae Apost., S. Agnetis V., S. Augustini, S. Bartholomei, S. Thomae Apost., S. Martini Epp., S. Floriani, S. Pauli Apost., S. Matthiae Apost., S. Marci evang. S. Donati Ep. m., S. Stanislai Kost., S. Benedicti Abbat, S. Thadaei Apost.

Seria cronologică a Preoților: PP. Călugărul Varlaam 1762; Petru Popovici 1765; Simon Pap Popovici 1765—1769 archidiacon; Stefan; Amos, Tobias 1815—1825; Ioan Moga 1825—1862; Ioan Birta 1862—1864; Petru Birta 1864—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *PETRU BIRTA*, protopop emerit, Asesor consistorial.
2. Cantor: *NICOLAŪ IRIMIE*.
3. Curator: *NICOLAŪ SUCIŪ*.

III. Biserica de p \acute{e} tră. S'a consacrat prin Episcopul Leményi în anul 1833. În urma focului iscat prin trăsnet biserica a căzut în ruine, dar la 1879 și 1897 s'a reînnoit. *Hramul*, Adormirea P. C. V. Maria. *Casa paroch.* de lemn, edificată în 1825. *Matricule*, din 1850. *Școala* nu este. *Școlari* oblig. 3, frec. 3 la școala gr. or. *Benef. paroch.* în bani 240 cor. din Fond. relig. (ad personam); în realități 18 jug. 698 □^o și venitul capit. dreptului de regalie în 720 cor. an. Venitul din cimiteriu 6 cor. *Venit congrual:* 1247 cor. 68 fl. *Averea biser.* în bani 80 cor. 20 fl. Fond. biser. de 1856 cor. 70 fl., Fond. de dotațiune preoțescă 17136 cor. în obligațiuni de stat, în realități 18 jug. 1366 □^o.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. n.	C. A.	C. H.	Isr.	Departare dela matr. Km.
Hălmaj	35	126	961	13	38	86	
Filiale:							
Acina	2	13	1252	—	2	9	14
Hălmăjel	4	6	1176	—	—	2	1
Total	41	145	3389	13	40	97	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 23.

Posta ultimă și Stațiune telegrafică: *Nagyhalmágy*.

5. RUDABAIA (Ruda).

I. Istoricul. — Parochie înființată la 1700, mai apoi în turburările religioase din veacul al 18-le relapsă și la 1869 restaurată cu sprijinirea Contelui Toldalagi proprietariul minelor. În conscripția din 1733 ocură cu biserică și 8 familii, fără preot. Preotul la început a avut dotațiune lunară dela societate 3 fl. 60 cr., iară dela fie-care băiaș câte 26 cr. Mai târziu societatea minelor a dat lunar 10 fl. până ce începând cu 1 Ianuar 1891 s'a răzolvat din cassa societății 20 fl. lunar.

Școala s'a înființat la 1870 fiind primul învățător suplente preotul Petru Pop, carele instrua unguresce și pe pruncii oficialilor magiari. Dotațiunea docentală la început a fost 26 cr. pre lună dela fie-care metalurg, iară dela pruncii oficialilor câte 1 fl. pe lună. Dotațiunea s'a sistemizat la 1891. La 1902 școala s'a sistat.

Pe teritoriul acestei parochii se află mine bogate de aur, proprietatea Societății montane «12 Apostoli», carea sprijinesc parochia.

Seria cronologică a Preoților: PP. Petru Pop reînființatoriul 1867—1875; Demetriu Iancu 1875—1881; George Popovici 1881—1882; Iosif Stupinean 1882—1883; Ioan Habor 1883—1885; Petru Pop 1885—1889; Constantin Pop 1889—1895; Atanasiu Bologna 1885—1901; Petru Sântoma 1901—.

II. Oficiul Parochial.

1. Paroch: *PETRU SÂNTOMA*.
2. Cantor: LAZAR ANDRONI.
3. Curator: NICOLAŪ PETRICA, adm. paroch.

III. Biserică nu este, ci numai Capelă de lemn cedată de cătră Societatea mont. 12 Apostoli. *Hramul*, SS. Apostoli Petru și Pavel. *Casa paroch.* este proprie, edificată pe spesele societ. montane. *Matricule*, din 1870. *Școala*, s'a sistat în 1902. *Școlari oblig.* 21, frec. 18. *Benef. paroch.* sistem. la 1891, în bani din Fond. relig. 357 cor. 60 fil.; dela Societatea montană 12 Apostoli 480 cor.; realit. nu sunt. *Venit congrual:* 871 cor. 80 fil. *Averea biser.* în bani 658 cor., în realități 14 jug. pădure.

Numărul sufletelor.

	Gr. o.	R. o.	Gr. o.	C. A.	C. H.	Un.	Isr.	Departare dela matre Km.
Rudabaia	170	320	431	14	21	15	3	
Filiale:								
Țerățel	46	115	743	21	23	1	6	6
Luncoiul de sus	8	5	727	—	—	—	3	6
Băița	28	824	842	35	30	—	2	15
Total	252	1264	2743	70	74	16	14	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 20.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Brád.*

6. ZDRAPȚI (Zdrápcz).

I. Istoricul. Parochie veche din 1700. La 1733 vine înainte cu 20 familii, biserică și preot gr. cat. A deficiat la anul 1760, s'a restaurat la 1807.

Seria cronologică a Preoților: PP. Petru 1733; Nicolaū Boticiū din București adm. interim. 1860—1884; Ioan Guga 1884. . .

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *IOAN GUGA*, adm. parochial.
2. Cantor: IOAN VARZĂ.
3. Curator: STEFAN AVRAM.

III. Biserica de lemn, edificată la 1860 cu suma de 300 fl. din colecte. *Hramul*, S. Nicolaū. *Casa paroch.* lipsesce, preotul șade în casele sale proprii. *Matricule*, din 1884. *Școala* nu este. *Școlari oblig.* 8, frec. 8. In filia Criștior, școl. oblig. 16, frec. 14. *Benef. parochial.* Lectical 30 litre cucuruz și 60 dila de lucru. *Venit congrual:* 120 cor. 10 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. o.	R. o.	Gr. o.	C. A.	C. H.	Unit.	Isr.	Departare dela matre Km.
Zdrapți	95	757	—	—	—	—	3	
Filială:								
Criștior	115	352	1185	27	75	20	19	5
Total	210	1109	1185	27	75	20	22	

Depărtare dela scaunul episcopesc Km. 21.

Posta ultimă: *Kristyor*. Stațiunea telegrafică: *Brád.*

Conspectul numeric

al Parohiilor, Filialelor și școlilor din districtul Protopopesc gr. cat. al Hălmașului.

Numele parohiei	Biserici				Capete				Case parohiale				Școli				Stat personal					Beneficiul parochial			Beneficiul doc. cant.			Aveea bisericef				Aveea școlif					
	Filiale	de p�tr�		de lemn		pro- prii		inchi- riate		pro- prii		inchi- riate		pro- prii		inchi- riate		Preo�i	Docenți	Cantori	Suflete	�colari	in banf	in realit�f	in naturalie	in banf	in realit�f	in naturalie	in banf		in rea- lit�f		in banf	in rea- lit�f			
		C	f	C	f	C	f	C	f	C	f	C	f	C	f	C	f												C	f	C	f			C	f	C
		j.	org.	j.	org.	j.	org.	j.	org.	j.	org.	j.	org.	j.	org.	j.	org.						j.	org.	j.	org.	j.	org.	j.	org.	j.	org.	j.	org.	j.	org.	j.
1. Baia de Criș . . .	2	1	1	1	405	24	592	4	500	1310	37	5	1037
2. București . . .	1	.	1	1	1	139	14	326	14	1325	24	356		
3. Curechiu	1	1	1	50	3	.	.	1550	600	.	1550		
4. Hălmaș . . .	2	1	1	1	1	41	3	726	18	698	19072	90	18	1366	
5. Rudabaia . . .	3	.	.	1	.	.	.	1	1	1	252	21	837	60	658	14				
6. Zdrapți . . .	1	.	1	1	1	210	16				
Total	9	3	2	.	1	.	.	.	2	6	6	1097	81	2481	60	38	873	21641	27	63	1109	

V.

Decanatul Hațegului.

In Comitatul Hunedórei.

Decan

Dr. IACOB RADU, Vicar foraneu episcopesc.

Vicariatul Hațegului.

I. Istoricul. — Partea cea mai mare și mai compactă a Diecesei Lugosului se află în comitatul Hunedórei, și anume în ținutul, saú după limbajul popular în țara Hațegului. Acolo, prin văile romantice ale Carpaților, la pólele Retezatului și pe țărmurii Jiurilor și ai Streiului, de nouéspredece veacuri viețuesce o însămnată parte a neamului românesc păđind, ca și o strajă neadurmită, vetrele străbune, semnalate călătorului de mulțimea anticităților romane, și apoi îmbogățite mai târđiú cu nu mai puțin gloriosele ruine ale monumentelor și cetățuelor ridicate de cel mai strălucit eroú al creștinătății și podóbă néperitóre a țerii Hațegului, Ioan Hunyadi Corvinul. Acolo, voinicul din Zăicani, leagănul Hunyadescilor, mándrul nemeș din Silvașuri, ciobanul din Uricani, păduréul din Mestécán, munténul din Cerna, țopul din Meria, prin tipuri și porturi felúirite, dar totodată prin unitatea frumosului lor graiú pe întrecute arată puterea de viață, patriotismul curat, cinstea și sirguința neobosită a poporului românesc.

Trecutul religios al poporului românesc din Transilvania timp de aprópe trei veacuri, până cătră mijlocul celui al noué-

spredecelea, în general a fost plin de lupte și de sfășierii dureróse, de cari, dacá, în deosebii după încheierea unirei cu Roma din anul 1700, ar fi fost cruțat, alta ar fi astăđi fața culturală a aceleiași bun și blánd popor.

După întroducerea calvinismului, și mai ales după dieta din Sibiu din anul 1566, susținătorii aceleuia făcut'au fel și fel de încercări pentru lățirea lui și între románi. Věđindu-și zăđarnicite speranțele de a înlocui pe deplin cu învățăturile lor cele noué însași biserica orientală, înrăđăcinată așa de adénc în tradițiunile poporului românesc, s'au străduít mereú să-i schimbe cel puțin credința și instituțiunile în spiritul și după învățăturile calvinismului. Spre scopul acesta, pe de o parte au tipărit pe seama bisericilor románesci cărți rituale pline de învățăturii calvinesci, iar pe de o altă parte, prin dispozițiuni repețite au micșorat auctoritatea hierarchiei románesci până a o reduce apópe numai la o simplă formalitate, trecénd puterea ei în mânilor Superintendentéilor calvini.

Spre a restringe constătările de felul acesta, la ținutul Hațegului, amintim, că cel d'ântăiú pastor calvinesc în Hațeg a fost Petru Uzoni pe la anul 1632. Și tot cam în același timp biserica románescă de acolo s'a străpus în folosința calvinilor, iar opidul a rămas îndatorat a se îngriji despre susținerea preotului calvinesc. În satele din jur, bunióră în Farcadine, Clopotiva, Galați, Salașul superior, s'au înființat biserici pentru nobilimea calvină. Printre preoții románi încă s'au aflat nu puținii, cari, în frunte cu protopopul Iosif dela Hațeg, s'au dat pe partea calvinilor. Pornindu-se apoi mișcările pentru încheierea unirei cu Roma, nobilimea calvină, precum în alte părți, așa și în jurul Hațegului, și-a dat tótă silința spre a le zăđarnici rezultatul. Prin scrisórea de dat 28 Novembre 1700, nobilimea a dat asigurare acelor preoți, că li-se va respecta rítul și vor fi apărați față de cei ce li-ar turbura libertățile de cari trebuiaú să-și închipuésca că se bucură sub scutul calvinismului. Pe lêngă tóte aceste ademeniri și promisiuni, protopopul George din Hațeg la olaltă cu 35 de preoți au subscris actul Unirei; și astfel, luându-se afară o mică fracțiune de

români nobili, preoți și iobagi calvinizați, atunci întreg ținutul Hațegului s'a unit cu Biserica Romei.

Incheiatu-s'a așadar și acolo Unirea; inamicii ei însă în decurs de 130 ani, până către anul 1830, tot mereu s'au năpustit asupra ei, amenințându-o nu odată chiar cu totală nimicire. Prin dese atacuri biserica unită a suferit e drept și în părțile acelea perderi destul de însemnate, dar la urmă totuși a eșit învingătoare din luptele cele grele.

Este cunoscut, că după răpausarea Metropoliilor Atanasie (1713) și Ioan Pataki (1725), prin întervenirea vacanțelor îndelungate, biserica unită, rămânând fără de arhierie ocrotitor, posesorii feudali s'au folosit de acea stare, și în contra privilegiilor garantate uniților, au început a asupra pe preoții uniți. De aci a urmat, că mulți dintre aceia, perțându-și speranța de a se putea bucura de favorurile acelor privilegii, s'au reintors la neunire, astfel încât după conscripția din 1733, din 2782 de preoți, 486 erau neuniți. Districtul Hațegului însă, luat în conscripție sub numirea de archidiaconatul Grădistei, n'a simțit tare acesta întâie s'guduitură dată Unirei, pentru-că din 78 de preoți, numai 6 se numesc a fi fost neuniți din satele Sălașul de sus, Săcel, Cârnești, Farcadinul de sus, Rechitova și Peșteana; dar și acolo alătura cu cei neuniți, se aflau și alți preoți uniți.

Lovitură mult mai grea și mai simțitoare s'a dat bisericeii unite preste toți, și celei din comitatul Hunedorei în deosebi prin turburările religioase puse la cale în anii 1744 și 1759 de făimoșii călugări Visarion și Sofronie. După-ce au mai încetat agitațiunile provocate de cel d'ântăiu, și mai cu seamă în urma visitațiunilor canonice ținute în părțile Hațegului de Episcopul unit Olsavsky dela Muncaciū și de vicarul Petru Paul Aron, pe la anul 1750 întreg ținutul s'a liniștit și a rămas la unire. Pacea și liniștea însă n'a ținut nici de cece ani. Pentru-că în anul 1759, chiar din comitatul Hunedorei, din satul Ciora, s'a ridicat celalalt călugăr cu numele Sofronie, carele a turburat spiritele cu o furie ne mai pomenită în contra Unirei. Focul aprins de fanaticul «vicar al sfântului sobor din Carlovești», a făcut o imensa pustiire în câmpul S. Uniri, și prin acesta a

causat totodată pagube necalculabil de mari propășirei neamului românesc.

Timp de 50 ani, Episcopii Făgărașului, și în deosebi piul Episcop Petru Paul Aron, și-au dat toate sforțările fără de a cruța nici o osteneală spre a liniști spiritele turburate și a restabili unirea. Așisderea și Curtea imperială a luat spre același scop fel și fel de dispozițiuni, cum au fost bunioră eniterea decretului de toleranță din 13 Iulie 1759, îndrumările date generalului Buccow, carele a și pășit cu totă energia în contra resvrăitorilor, apoi ordinarea a diferite comisiuni de învestigare, ținerea cursurilor de câte șesă săptămâni pentru învățarea poporului, și altele. Cu toate acestea liniște deplină nu s'a putut face și nici a se restabili unirea pretutindenea. Astfel încât la finea veacului XVIII chiar și în ținutul Hațegului a rămas, și apoi s'a menținut până în ziua de azi, neunirea în mai bine de 30 de sate.

Pomenire făcând despre aceste mari greutăți cu cari a avut a se lupta S. Unire pe atunci, nu vom trece înainte fără de a reproduce însemnatele cuvinte ale Episcopului Petru Paul Aron: «Deși această nouă vie și răsad a lui Dumnezeu avuse îndată dela început, pe cum tuturora este cunoscut, dușmanii sei neimpăcați, totuși a fost conservată până la aceste timpuri în corabia lui Petru în mijlocul tuturor valurilor. Acum însă, pe cum arată trista experiență, în timpul acestui război sângeros, dușmanul credinței având ocaziune mai potrivită de a pescui în turbure, o sgudue cu și mai mare violență. Dar încă nu trebuie să desperăm de mântuirea ei, căci naia lui Petru, ori cât de tare ar fi fost lovită de vânturi, valuri și furtune, ea totuși nici odată nu a fost cufundată.»¹

*

S'a amintit mai sus că actul unirei din 1700 l'a scris și Protopopul George din Hațeg cu 35 de preoți. Tot același figurează, după textul latin sub numirea «Pater Georgius de Hazag protopop» și între membrii sinodului de unire din anul 1698. În conscripția făcută în anul 1733 însă protopopiatul Hațegului

¹ Dr. Bunea, Episcopii Petru Paul Aron și D. Novacovic. Pag. 199.

este trecut sub numirea de «archidiaconatus Gradistensis», protopop fiind Petru din Grădiște. Dar în conscripția din 1750, fără de numirea protopopului, de nouă întâlnim protopopiatul Hațegului — archidiaconatus Haczeiensis. Tot asemenea și în conscripția din 1765, numai cât atunci protopopul Ioan locuia în Clopotiva. După aceea, numirea protopopiatului rămâne neschimbată și cu scaunul neconținut în Hațeg. La propunerea Episcopului Bob apoi, de dat 21 Aprilie 1782, prin decretul aulic din 29 August 1786 No. 9614 / 1172, protopopiatul Hațegului s'a ridicat la demnitatea de Vicariat Foraneu episcopesc, cu dotațiunea anuală de 300 fl.

Din actul de denumire a Vicariatului Ciril Czopa, de dat 18 Iulie 1805 Nr. 391, știm, că jurisdicțiunea Vicariatului a fost mai mare decât a Protopopului Hațegului, întrucât se estindea preste comitatele Hunedóra și Zarand, precum și în scaunul Orăștiei și al Sadului său Sibiului. În scurtă vreme însă jurisdicțiunea acésta s'a restrins numai la teritoriul preste care se estinde acuma vicariatul Hațegului și protopopiatul Ulpiei Trajane și al Jiului. Mai târziu, pentru administrarea mai promptă a parohiilor împrăștiate pe un teritoriu așa de estins, Ordinariatul episcopesc al Lugoșului prin decretul cu Nr. 423 din 29 Martie 1862, a înființat acum numitele protopopiate, al Ulpiei Trajane cu 14 parohii și 7 filiale și cu scaunul în Grădiște; și al Jiului cu 17 parohii și 10 filiale și cu scaunul în Puiș apoi în Petroșeni. Iar vicariatul a rămas cu 25 parohii și 12 filiale.

Din actele mai însemnate petrecute în vicariat după înființarea sa relevăm cele ce urmeză.

Mișcările, frământările și turburările religioase provocate și puse la cale prin agitațiunile călugărului Sofronie, spre sfârșitul veacului al optsprezecelea, și-au fost pierdute din actualitate și din violența lor de mai înainte. O serie întregă de evenimente mari politice, cum au fost bunișoara, resboiele cu turcii, întinse dela Dunăre până la pólele Rătezatului, vuetul revoluțiunii franceze, reformele agrare regnicolare, și mai de aproape cutremurarea produsă în popor de revoluțiunea lui Horia, au abătut atențiunea guvernului dela certele religioase ale românilor

și au răcit și trista însuflețire a acestora de a se sfășia unii pe alții. Cu toate acestea focul nu s'a potolit pe deplin nici în ținutul Hațegului și nici în alte părți din întinsa diecesă a Făgărașului.

Drept aceea, Episcopul din Blaș, amăsurat mandatului aulic de dat 13 Iulie 1808, a provocat pe Vicarul Czopa să facă raport amănunțit asupra mișcărilor de neunire din vicariat. Împlinind ordinațiunea episcopescă, Vicarul arată cu datul de 10 Ianuar 1810, că comunele: Ohaba de sub pătră, Ciopea, Nalași-Vad, Băiești, Săcel, S. Petru, Uliuc, Rea și o parte însemnată din Hațeg, din Băiesci și din Sălasul de sus, cu totul au căzut la neunire. Alte 15 comune, între cari, Riușori, Nucșora, Malaieșci, Petrila, Livașeni «via facti» său desunit, iară comunele: Subcetate, S. Maria-Orlea, Balomiri, Farcadinul de sus, Găuricea, Galași, Sibisel, Valea Dêlșii, Petros și Merișor stau pe cugete ca să se desunească. Pe basa acestui raport și după reprezentarea Episcopului Bob, de nouă se esmite o comisiune investigătoare. Acésta și-a început activitatea la 20 Oct. 1810 și o continuă din sat în sat în decurs de 3 ani, până ce abia la 1812 subșterne la guvern raportul său, de unde numai după 16 ani, adica cu dat 14 Iunie 1828 sosesc rezoluțiunea definitivă.

Într'aceea însă pe la anii 1818 și 1819 se reînnoiesc turburările în contra Unirei, mai ales prin intrigile capitanului miliției din Hațeg, sêrbul Arsenie Gyurischich, și ale altora cari îndemnară pe locuitori ca să cêră preoți neuniți și să reclame dela uniți bisericile.

Fîind-că rezoluțiunea maiestatică din 1828, în legătură cu raportul vicariatului Ciril Czopa din 1810, ne arată istoria și rezultatul agitațiunilor neunite în contra Unirei în decurs de mai mulți ani, și fiind-că printre numărósele acte aulice date în cauza turburărilor religioase din părțile Hațegului, rezoluțiunea acésta după însemnătatea ei este aproape cea din urmă, la loc aflăm că în cele următoare să schițăm cuprinsul ei. S'a constatat așadar, că, dintre cele 36 comune în cari se făcuse investigarea, numai în Hațeg există porțiune canonică de 15 jugere, escindată la 1808; în celelalte comune parte nu se află nici fond

intravilan nici estravilan, saŭ unde sunt, erau supuse tacselor colonicale; iară în comunele Ciopea, Bărești, Săcel, S. Petru și Nalați-Vad trecând poporul la neunire fondurile posedate mai înainte de bisericile unite le-au cuprins neuniții.

În față acestei stări, pentru-ca în Valea Hațegului să pótă fi aplicați preoți și învățatori apti, și să se impedece ulterioarele treceri dela Unire, s'a lăsat Comitatului Hunedórei, ca în acele comune unde partea mai însemnată s'a declarat a fi statornică în Unire, din teritoriul comunal să se escindă porțiune canonică, iară unde atare teritoriū nu s'ar afla, acolo să fie posesorul de pământ provocat, ca pentru susținerea preotului, învățatorului și cantorului să dea porțiune canonică corespundătoare, și când posesorii respectivi s'ar declara gata spre aceea, atunci pentru actul escinderii, cum și pentru recăștigărea fondurilor ocupate de către neuniți, se va esmite comisiune.¹

Și fiind-că și aceea s'a constatat, că în satele Rușor, Petrila, Jil-Vad, Merleasa (Barbătenii de sus) și Câmpul lui Neag funcționează preoți neuniți, chirotoniți în România, și că preotul din Petrila ar fi corifeul schismei, — s'a lăsat Comitatului, ca pe acei preoți să-i opréscă dela funcțiunii, iară pe cel din Petrila să-l dea preste hotar, — având Episcopul dela Blaș a dispune preoți în acele locuri devenite vacante.

Față de propunerea comisiunei, ca unele biserici, cum au fost cele din Hațeg și din Galați, ocupate de reformați, să se dea uniților, Resoluțiunea regéscă, cu provocare la art. 55 de lege din 1791 și la împrejurarea că reformați le ținéu de multă vreme, le-a lăsat și pe mai departe în posesiunea lor; iar în schimb a dispus, ca acolo unde uniții ar fi în număr destul de mare, să li-se dea din teritorul comunal intravilan accomodat, având comuna bisericéscă însași să-și zidéscă biserică.

Ce se ține de înființarea școlelor naționale române, solicitate și proiectate de către vicarul Czopa, dispoziția definitivă s'a aménat pe timpul când Comitatul Hunedórei, în urmarea

¹ La an. 1780 guvernul transilvan cu dat 15 Februar dispune, ca amésurat intențiunei majestaticé, pentru fie-care preot să se escindă ca porțiune canonică o sesie de pământ arător de 20 cubule, și fēnaț de 15 caré.

dispoziției decretului aulic de dat 2 Aug. 1824 Nr. 2230, va presenta raportul și proiectul seŭ.

Referitor la validitatea trecerilor la neunire, după-ce pe de o parte nu numai că s'a constatat că d. e. locuitorii comunelor Bărești, Săcel, S. Petru, Nalați-Vad, pentru primirea instrucțiunei de 6 septămâni s'au adunat în curtea lui Toma Nicóra din Săcel și numai de bajocură au luat parte la aceea, ci mai cu seamă, pentru-că trecerile la neunire «via facti» s'au sevérșit prin agitațiunii seducătoare; iar pe de o altă parte fiindcă comunele Baiesci, Ohaba de sub pétră, Salașul de sus și Ceopea nu s'au supus instrucțiunei, iară Rea numai 14 zile a ascultat instrucțiunea, și cei din opidul Hațeg n'au putut dovedi că s'ar fi supus aceleiași instrucțiunii: din aceste motive s'a dispus, ca tóte acele de nouă să se supună instrucțiunei prescise de 6 septămâni și spre ducerea în deplinire aceleia îndată-ce o va cere vr'o comună, Episcopul să trimită instructor, care cu blândéță și înțelepciune împlinindu-și oficiul seŭ, după terminarea în regulă a instrucțiunei pentru comuna respectivă să estradea testimoniul recerut.

Aceste dispusețiunii regesci cu aceea s'au estradat Episcopului din Blaș, că pentru consolidarea Unirei, orî în persónă, orî prin bărbat apt, să viziteze ținuturile turburate prin neunire și cu tótă vigórea să privegheze ca preoți chirotoniți în țară streină să nu funcționeze în parochii.

Guvernul însă nu s'a îndestulit cu atâta, ci ca poporul să nu se pótă îndoi despre dispozițiunile luate, cu dat 15 Februar 1830 Nr. 1607, a lăsat ca prin comisari anume rînduiți în tóte satele să se publice ordinațiunea pomenită mai sus.

Primind Episcopul Bob ordinațiunea regéscă, cu dat 11 Novembre 1829, provócă pe Vicarul Hațegul Iovian Nobili ca în coînțelegere cu preoții subalterni, și cu conlucrarea Protopopului Nicolaū Bozsi dela Hunedóra să dea informațiunii despre cele cuprinse în citata ordinațiune.

Rēul însă era cu mult mai tare înrădăcinat decât să se fi putut vindeca numai prin ordinațiunii, mai ales că vicarul, încredințat cu îndeplinirea acelor ordinațiunii, era om bolnă-

vicios, Protopopul Nicolaŭ Bozsi, n'a urmat instrucțiunilor mai înalte, iară preste tóte aceste Episcopul Bob în scurtă vreme, adică în anul 1830, a repausat.

În urmarea acestora cauza parochiilor trecute la neunire a rămas în starea de mai înainte, mai ales căci vicariul capitular din Blaș, după mórtea Episcopului, a cerut dela guvern ca până la complinirea Scaunului episcopesc comunele respective să rămână în starea în care au fost înainte de eșirea decretului din 1829.

După complinirea Scaunului episcopesc însă de nou se sulevéză cestiunea regulării rapórtelor religióse ale parochiilor din ținutul Hațegului.

Noul Episcop Leményi, conformându-se mandatului primit dela Curte cu ocasiunea depunerii jurământului de fidelitate, îndată a treia și după instalarea sa, adică în 17 Iulie 1832, a ieșit să viziteze parochiile din districtul Hațegului. Dară, după cum însuși Episcopul mărturisesce în reprezentarea sa din 8 Aprile 1835 Nr. 331, îndreptată către Archiducele Ferdinand, visitarea canonică întreprinsă în genere puțin rezultat a avut, pentru-că mare parte din acele comune au rămas și mai departe neunite, ba încă cei din Petroșeni, Petrila și Livăzeni au închis bisericile și nu voiau să primescă sântele sacramente dela preoții uniți, iară cei din Iscroni, Coroeșteni, Crivadia, Paroșeni și Lupeni, deși n'au închis bisericile, dară erau străini de preoții uniți.

În anii următori s'au mai făcut încercări, dar tot fără de succes, pentru reîntórcerea parochiilor neunite mai ales prin aceea, că Vicarul substitut Constantin Papfalvi și Protopopul Hunedórei Nicolaŭ Bozsi le-au vizitat adeseori. Resultatul acelor visitațiuni în bună parte a fost însă consolidarea parochiilor unite, precum și regularea mai sistematică a relațiunilor lor bisericesci.

După liniștirea turburărilor politice din anul 1848, Vicarul Stefan Moldovan a făcut visitațiune canonică în tóte parochiile din vicariat. — Parte din protocoalele acelei visitațiuni, începute la 15 Novembre 1852 și terminată la 31 Ianuarie 1853, parte și din conscripțiunea compusă de către același

Vicar la 1855, știm, că la înființarea diecesei Lugoșului, în parochiile vicariatului de atunci al Hațegului au fost 5578 case cu 7119 familii, cu totul 32,230 suflete, și prunci obligați la școlă 3331 (1884 băieți și 1447 fete); și în tot districtul numai în parochia Hațeg era o școlă națională regulată, iară în celelalte nu se aflau nici edificii scolastice, nici învățători cât de cât calificați și nici dotățiuni învățătoresci stabilite.

Sub Vicariii următori lui Stefan Moldovan, s'a continuat până în zilele noastre îmbunătățirea administrațiunei bisericesci în tóte privințele. S'a început a se edifica, și s'au și terminat o mulțime de biserici, de școle și de case parochiale. Nivelul cultural al clerului încă a început a se ridica prin dispunerea de preoți teologi absoluți, în locul celor ce după împrejurările și lipsurile timpurilor, abia putură termina cursul așa numit al teologiei morale de doi ani.

Dela înființarea diecesei încóce, visitațiune canonică episcopescă a făcut Episcopul Mihályi în tóte parochiile vicariatului, dar nu deodată, ci în trei rânduri. Iar Episcopul Demetriu Radu, cu ocasiunea festivităților sacre pentru Iubileul de 200 de ani dela S. Unire, ținute în primăvara anului 1901 la Mănăstirea Prislopului, a făcut aceeași visitațiune canonică în parochiile Hațeg, Farcadinul inferior, Farcadinul superior, Tuscea, Densuși, Hațegel, Peșteana, Totesci, Ciula mare, Ciula mică, Vălióra, Rechitova, Paclișa, Cárnesci, apoi în Ostrov, Clopotiva și Grădiște.

Vicariatul pe lângă casa vicarială și intravilanele ținătoare de aceea, dispune de un fond instruct propriu, carele cu finea anului 1900 era de 989 cor. 44 fil.

*

Istoricul școlilor din vicariat. — Organizarea sistematică a școlilor populare gr. cat. române în Vicariatul Hațegului s'a început în anul 1853 prin stăruințele vicarului Stefan Moldovan. Spre a forma personal învățătoresc calificat, a pus la cale deschiderea unei preparandii naționale gr. catolice în Hațeg. Pentru susținerea preparandiei, neobositul Vicar, spriginit de comisarii politici de pre atunci, Vasile Butean din cercul Hațegului și George Strimbu din al Puiului, a mijlocit de fie-care

număr de casă din parochiile vicariatului s'a obligat prin act formal a contribui spre acel scop câte 20 crucerî pe timp de patru ani. După-ce a obținut acest rezultat, Vicarul îndată l'a făcut cunoscut superiorității sale bisericesci, unde planul a și fost întimpinat cu cea mai mare bucurie; și apoi de acolo nu s'a întârziat a se întreprinde pașii de lipsă la Guvernul țerei pentru întărirea obligațiunilor date din partea comunităților, și prin aceea pentru deschiderea preparandiei.

Intru aceea Vicarul Moldovan nici n'a așteptat sosirea aprobării cerute dela Guvern, ci cu învoirea Episcopiei la 1 Ianuar 1854 a și deschis preparandia, aducând din Blaș de profesor pe teologul Beniamin Densușan; așa că atunci când a sosit aprobarea din partea Guvernului, de dat 7 Novembre 1854 Nr. 18161/2246, deja s'a fost închiat cursul prim de preparandie.

La cursul preparandial la început s'aū prezentat 69 de tineri, dintre cari însă numai 36 aū putut fi admiși, pentru-că ceialalți erau în etate prea iragedă și fără de nici o învățătură pregătitoare. Pentru înstruirea acestora din urmă în anul școl. 1854/5 s'a pus un învățător nou în persóna clericului absolut Simeon Pop Ulpian. Școla acésta a funcționat până la 1858, când din lipsa de mijloce materiale a încetat. Preparandia de 4 cursuri a existat până la 1857, dând pregătirea de lipsă la 36 de elevi, cari toți aū fost aplicați la școlele din parochie Vicariatului, și dintre cari unii mai târziu aū devenit și preoți. Pentru susținerea preparandiei din cele 72 comunități ale Vicariatului cu totul s'a încassat 1481 fl. 25 cr.

Fiind deci la 1854 deschis cursul preparandial, pentru-că elevii după terminarea studiilor să pótă fi și aplicați, sinodul vicarial ținut la 1 Martiu 1855 a decis, ca să se înființeze și sistematizeze cu totul 35 școle, și încă așa, ca unele parochii mai mari singure, iar cele mai mici concentrate la oaltă să susțină câte o școlă.

Guvernul transilvan, cu dat. 31 Ianuar 1866 Nr. 25.044 ex 1865, esmite o comisiune micstă în 28 comune din Comitatul Hunedórei, cari cu contracte s'aū deobligat la susținerea și regularea școlelor poporale; și după-ce acele contracte aū

fost întărite și de Episcopul Lugoșului, același Guvern, cu dat 24 April 1868 Nr. 1524, aprobă contractele și apoi tot pe calea Comitatului sistematizează salariile docentale cu sume variante între 40—200 fl.

Firește că prin asemenea dispozițiuni și îngrijiri s'a pus numai temelii la înființarea școlelor și la dezvoltarea învățământului elementar; ceea-ce sub conducerea Vicarilor următorii, ajutați și de puterea legilor școlastice regnicolare, s'a adus după datele împrejurării la destulă perfecțiune așa, încât astăzi, la 46 ani dela deschiderea preparandiei din Hașeg, pe teritoriul vechiului vicariat, există 29 școle gr. catolice române bine întocmite și aproape în totalitatea lor corespundătoare pe deplin esigențelor legilor publice școlare.

Seria cronologică a Protopopilor și Vicarilor: Pp. George 1700; Petru, cu scaunul în Grădiște 1733. Intre acești doi protopopi, dalteriile episcopesci din 1708 și 1733 fac amintire ca de preoți în Hașeg de Popa Drăgan și Popa Iosif; Ioan protopop, cu scaunul în Clopotiva 1772. In anii 1755 și 1773 se amintesc iarăși ca preoți în Hașeg, dar țără de a se ști că fost'aū ori ba și protopopi, Popa Nicolae și Popa Iosif; Iosif Pop Szancsali, protopop 1773—1787. Vicari: Alesandru Fiszkuti 1787—1789; Michail Timar 1789—1805; Ciril Czopa 1805—1811; Ioan Raduli 1812—1819; Iovian Nobili 1819—1841; Constantin Papfalvi 1841—1852, când a fost numit canonic și în urmă Preposit capitular în Blaș, † 1893; Stefan Moldovan 1852—1857, când a fost numit canonic și apoi Preposit capitular în Lugoș, † 1900; Gavriil Pop 1857—1862, apoi canonic în Lugoș, † 1883; Petru Pop 1862—1875, canonic și Preposit capitular în Lugoș; Beniamin Densușian 1875—1884, canonic în Lugoș; Ioan Ianza 1885—1895; Nicolaū Nestor 1895—1902, canonic în Lugoș; Dr. Iacob Radu 1902—.

II. Oficiul vicarial.

1. Vicar și Protopop: **Dr. IACOB RADU**, Paroch al Hașegu-lui, Asesor consistorial.
2. Notar: **SILVIU SIMONETTI**, paroch în Vălióra.

III. Forul protopopesc al vicariatului.

1. Președinte: Vicariul Dr. IACOB RADU.
2. Notar al forului: SILVIU SIMONETTI, paroch în Vălióra.
3. Asesor I: IOSIF STUPINIAN, paroch în Riualb.
4. Asesor II: SOFRONIU OLTEAN, paroch în Rechitova.
5. Asesor III: PETRU CHEȚIAN, paroch în Dênsuș.
6. Asesor IV: DIONISIU DOBREAN, paroch în Sântă Maria Orlea.
7. Asesor V: ROMUL BARBESCU, paroch în Cărnesci.
8. Defensor matrimonial: SILVIU SIMONETTI, paroch în Vălióra.
9. Avocat al forului: MICHAEL BONTESCU, avocat în Hațeg.

Tôte Parochiile ținătoare de Vicariatul Hațegului se află în *Comitatul Hunedórci*.

IV. Parochii.

1. BĂESCÎ (Bajesd).

I. Istoricul. — Parochie veche. In conscripția din 1733 e suscepută cu 48 fam., biserică și trei preoți, iară în cea din 1765 ocură cu 90 fam. și cu 1 preot. La 1782 $\frac{2}{3}$ părți a credincioșilor a defecționat; de atunci nu s'a mai restaurat deplin. La 1795 preotul de atunci înaintea comisiunei mixte s'a declarat, ca vrea să rămână neunit.

Școlă separată gr. cat. n'a existat nicî când, ci la început a fost numai școlă trivială apoi comunală, carea la an. 1882 s'a prefăcut în școlă de stat.

Seria cronologică a Preoților: PP. Balaș, Mihaiu, Petru 1733; Daniil 1765; Farcatin; Stefan Suciuc 1840; Andronic Nandra 1845—1899; Aron Mihaescu adm. din Riualb 1899—1902; Iosif Stupinian adm. din Riualb 1903—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch:
2. Cantor: PETRU BAIŪ.
3. Curator: IANES FARCAȘIU.

III. Biserica de pētră, de sub Hunyadi, re'noită odată la 1720, apoi măi în urmă la 1900. *Hramul*, Dumineca tuturor sântilor. Conf. lib. *Matricule*, din 1842. *Casa paroch.* nu este. *Școlă* nu este. *Școlari oblig.* 28, frec. 23. *Benef. paroch.* în realității 4 jug. Lectical 840 litre cucuruz, 56 cupe vin. *Venit congrual:* 134 cor. 80 fil. *Averea biser.* 1817 cor. 31 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Ier.
Băesci	208	27	405	10	1	42

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 11.

Posta ultimă: *Fehérviz*. Stațiunea telegrafică: *Bajesd*.

2. CĂRNESCÎ (Kernyesd).

I. Istoricul. — Parochie veche. In conscripția din 1733 ocură cu 26 fam., 2 biserici și 3 preoți, dintre cari 2 uniți și 1 neunit. Și deórece și în conscripția din 1765 parochia acēsta e suscepută cu 25 fam. însă numai cu un preot, se vede ca de defecționările din 1744 și 1760 parochia acēsta nu a fost atinsă. Imprejurărea acea că deja la 1733 crau 2 biserici, și preoți gr. cat. și gr. or. este basată pe tradițiunea poporului că nu mult după întórcerea la Unire la 1700, o parte din popor a deficiat, prin ce biserica veche ce a fost edificată în partea ostică a comunei prin conlucrarea fostilor preoți de atunci din familia Popescilor, a rămas în posesiunea gr. or. iară gr. cat. și-au edificat o altă biserică de lemn pe locul bisericeii de ađi, unde a trecut și clopotul turnat la 1703 și existent și acuma. La începutul veacului a 19-lea trecēnd iarăși la Unire neuniții, biserica cea veche fu din an în an părăsită și în urmă ruinată. Acēsta biserică la 1834 a fost visitată de Episcopul Leményi. După tradițiunea poporului parochia acēsta până la finea veac. XVIII-lea ar fi avut posesiuni multe de arătoriu, fēnaș, păduri, și pașuni la munte; cum s'a u perdut nu se știe. Un lucru însă se amintesce ca pozitiv, că la începutul veac. XIX-lea Dómnă cu numele Varady din Păclișa cu scrisori a donat bisericeii un intravilan mare și ceva pământ arătoriu. Documentul s'a dat spre păstrare parochului adm. din Hobița

Gradiștei P. David. Acest preot neavând fiu cu carte, cari să îi urmeze în preoție și astfel ca urmașii lui să nu pierdă folosința intravilanului, a reînapiat documentul de donațiune unor nepoți ai donatoarei, pe lângă condițiunea ca să li-se lasă folosință, și apoi ei vor presta serviciu de jeleri, și așa s'a perdut și acesta donațiune.

Biserica cea veche zidită la 1775 s'a dărimat și în locul ei s'a edificat alta în 1871. Școlă există din 1850. La început preotul a ținut prelegeri într-o casă de a Contelui Kendeffy, unde preotul avea locuință; după 2 ani mutându-se preotul în casele sale proprie, unde nu era loc pentru școlă, instrucțiunea a încetat până la 1856, când școlă se ținea vara în biserică și iarna în casele parohiale până la 1877, când s'a afiliat la școlă centrală din Păcliaș, de care apoi s'a despărțit în 1886. Dotațiunea docentală a fost dela 40—60 fl., bucate și zile de lucru până la 1877, când s'a ridicat la 300 fl. Primul învățător a fost preotul Ștefan Barbescu

Seria cronologică a Preoților: PP. Ștefan de Sacel 1675. proveșut cu diplomă nobilitară dela Mihaiu Apafy; Cristian 1700; Iosif alias Goja sau Gola, Ianes și Petru 1733; Ștefan 1743; Criste alias Gola de Kernesd 1750; Iosif 1765; Isdrailă și Vichente 1807 adm. din Ostrov-mare: Eftimie adm. din Păcliaș; David din Hobița-Gradiștei 1832—1834; Mihaiu Farcaș 1841—1844; Ștefan Barbescu 1844—1871; Sigismund Pogan 1871—1874; Romul Barbescu 1874—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: ROMUL BARBESCU.
2. Docente: LUCREȚIA BOCA.
3. Cantor: MICHAİL HÎCA.
4. Curator: IOAN HÎCA.

III. Biserica de pîtră, edificată la 1883 cu 9000 fl. *Hramul*, înălțarea Dluș. Conf. lib. *Casa paroch.* nu este. *Matricule*, din 1850. Școlă de pîtră, edificată la 1887 cu 1000 fl. pe speșele comunei biserice. Școlari oblig. 125, frec. 68. *Benef. paroch.*, în realități 2 jug. 1259 □°. Lectical 3780 litre cucuruz. *Venit congrual:* 95 cor. 66 fl. *Dotațiunea docentală* în bani

600 cor. sistemisată în 31 Ianuar 1895. *Aveva biser.* în bani 10 cor., în realități 900 □°.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Unit.	lar.
Cărnesci	758	8	—	9	—	3	6

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 10.

Posta ultimă: *Kernyesd*. Stațiunea telegrafică: *Hátszeg*.

3. CIULA MARE (Nagycsula).

I. Istoricul. — Parochie veche. În conscripția din 1733 occură 34 familii și cu biserică fără preot, iară în cea din 1765 nu occură de fel, se pare deci că în 1760 a defecționat și ca parochiă independentă n'a existat, ci numai ca filie. Mai târziu iarăși s'a întors la S. Unire și în 1812 i-s'a dat preot propriu. Pe la 1850 lângă biserică în cimiteriu era o capelă cam ruinată, ridicată de cătră Boieresa soția lui Alexie Nopcea, de asupra mormântului unei fice a sale. Ađi nu există. La biserică se pătrează un Ostoich vechiu în manuscris, și un briu din metal nobil cu copcii de aur înfrumșețat cu 7 rubine, care după multă probalitate a fost a mănăstirei din Prislop. Clopotul este turnat la 1796 cu inscripțiune «Cuvântul Domnului rămâne în veac 1796».

Școlă s'a început între anii 1818—23 prin primul paroch Petru Stoicoviciu care primind căta învățătură la școlă dela mănăstirea Prislopului, după-ce la anul 1818 a fost chirotonit de preot, pe lângă o remunerățiune de 40 crucerii după număr de casă, parte în locuința s'a privată, parte în localuri închiriate a ținut școlă. Mai târziu la 1857 comuna Ciula mare, Vălióra, Ciula mică și Boița au format o școlă centrală, la care învățător a fost Ștefan Pop, preparand de Hațeg. Acesta școlă, sistemisată la 1868 cu salar docental de 52 fl. și lemne, a subsistat până la 1887. De aci încolo până la 1898 a fost școlă ambulată.

Seria cronologică a Preoților: PP. Petru, Petru Stoica 1818—1841; Longini Stoica 1853—1881; Petru Stoica 1884—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *PETRU STOICA*.
2. Docente-Cantor: ANTONIU POP.
3. Curator: PĒTRUŢIŪ FĀRCAŞ.

III. Biserică de pĕtră, edificată la 1680. *Hramul*, Adormirea P. C. V. Maria. Conf lib. *Matricule*, din 1818. *Casa paroch.* de lemn, edificată la 1889 cu 300 fl. pe spesele com. bisericesci din Matre și filiă. Școlă centrală de pĕtră, pentru Ciula mare și Ciula mică, Vălióra și Boița, edificată la 1899, cu 4104 cor. pe spesele com. bisericesci. Școlari oblig. 271, frec. 100. *Benef. paroch.* în realităi 6 jug. 588 □°. Lectical 1950 litre cucuruz, 65 đile de lucru cu palma și 65 đile cu carul, din cimiteriū 18 cor. *Dotățiune docentală* sistem. la 12 April 1900 Nr. 724 în bani 600 cor. *Aveea biser.* în bani 299 cor. *Venit congrual:* 144 cor. 28 fil. *Aveea școlēz,* în realităi 1192 □°; în bani 45 cor. 2 fil.

Filia *Ciula mică:* esistentă din 1700. In conscripția din 1733 ocură cu 35 familii cu biserică dară fără preot, iară în cea din 1765 nu ocură. *Biserica* de lemn. *Hramul*, S. Martir George.

Numĕrul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Isr.	Departare dela matre Km.
Ciula-mare	281	1	—	10	—	—	
Filială:							
Ciula-mică	230	—	—	—	—	3	
Total	511	1	—	10	—	3	

Depărtare dela scaunul protopesc Km. 10.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Hátszeg*.

4. COROESCĪ (Korojesd).

I. *Istoricul.* Parochie veche. După întórcerea la S. Unire a rămas statornică în toți viforii cari din când în când s'aū ivit în apropiere. Biserica a fost consacrată de Episcopul Ioan Leményi în onórea Tuturor sánșilor. Pe la anul 1860 a avut școlă comunală în Filia Vaidei fiind învĕțător Petru Radoni,

iar dela 1874 prunci, atāt din matre cât și din filie frecuen-tĕză școlă grānițĕrescā, mai tārđiū comunală, din Riul alb, unde în plata docentelui se solvesce 5% și câte o orgie de lemne de foc la an.

Seria cronologică a Preoților: PP. Ioan Oneasa 1796—1816; Ioan Pop 1817—1850; Ioan Bora 1851.—

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *IOAN BORA*.
2. Cantor și curator în Coroesci: ALEXIU BORA.
3. Cantor și curator în Vaidei: PETRU RADONI.

III. Biserica de pĕtră. *Hramul*, Sĕrbătórea Tuturor Sánșilor. Conf lib. *Casa paroch.* nu este. *Matricule*, din 1838. Școlă nu este. Școlari oblig. 55, frec. 30. *Benef. paroch.* în realităi 80 □° arătoriū și 160 □° fĕnaș. Lectical 1850 litre cucuruz și 66 đile de lucru cu palma. *Venit congrual:* 201 cor. 26 fil.

In filia *Vaidei.* Biserica de pĕtră, edificată din nou la anul 1873. Are o campană din 1779. *Hramul*, Înălțarea Domnului. *Benef. paroch.*, 430 □° arătoriū.

Aveea bisericei în bani 1143 cor. 08 fil.

Numĕrul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Isr.	Departarea dela matre Km.
Coroesci	401	45	10	—	—	4	
Filială:							
Vaidei	263	—	—	—	—	—	0.5
Total	664	45	10	—	—	4	

Depărtare dela scaunul protopesc Km. 19.

Posta ultimă: *Fejĕrviz*. Stațiunea telegrafică: *Bajesd*.

5. DENSUS (Demsus).

I. *Istoricul.* In vechime satul a fost mai spre mĕdă-đi așĕdat pe cósťa dealului, de unde și ađi se scot cĕrāmiđi; mai tārđiū îmũlțindu-se poporul s'a așĕdat pe vale în jos, și dela

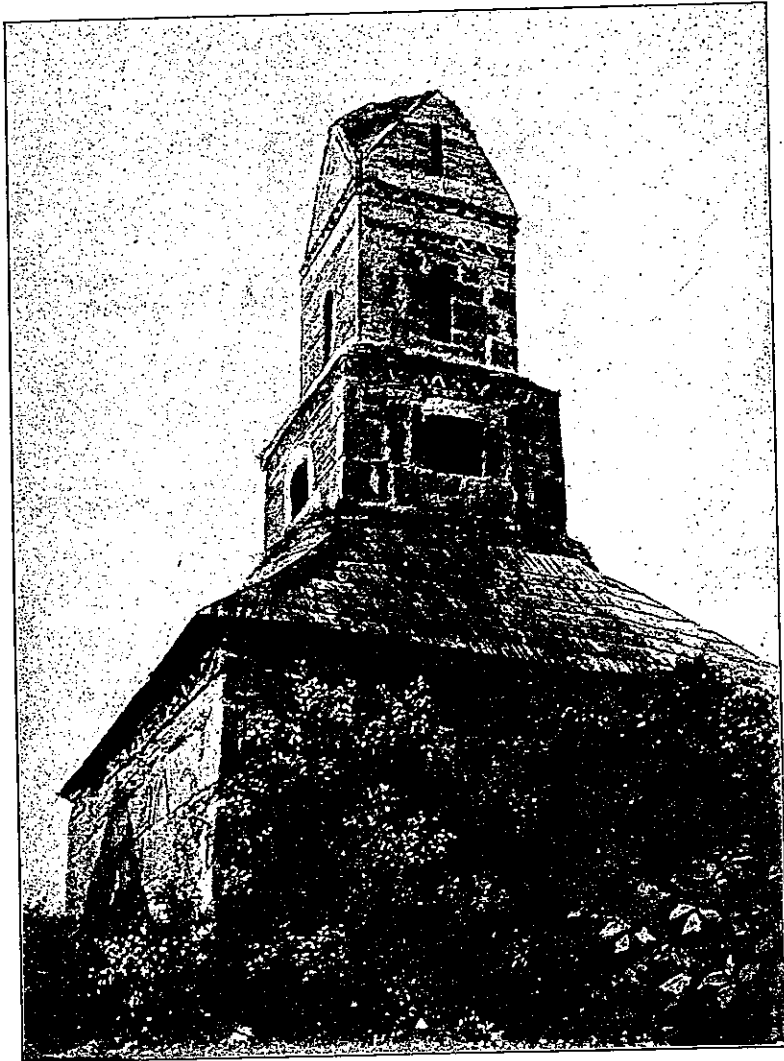
pozițiunea comunei vechi, așezată mai din sus, și-ar fi luat numele «Densuși». Alții deduc numele satului dela espresiunea «ad sylvas densas». De biserică servește un mausoleu păgân, din timpul Romanilor, ridicat după tradiție pe seama familiei lui Longin Maxim. Arhitectura mausoleului, în tot cazul, este străină de stilul bisericii creștine. În partea sudică strâns lângă mausoleu este edificată o boltitură, așezată în parte ruinată, care s'a rădîmat pe 3 stîlpi și cum se vede și așă, avea 3 ferești. Pridvorul acesta servea ca loc pentru uciderea animalelor, a căror intestine se aruncau pe cele trei ferești afară. Partea cealaltă a mausoleului are forma unei cupole, din jos până sus acoperită cu lespezi de pîtră, din care se înalță un turn în formă de coș în unghiuri fără de vîrf precisat. Cupola acêsta așa este făcută, ca să se pótă urca pe dînsa până la turn și de acolo din ferești mici să se pótă privi în lăuntru edificiului. După cum arată ruinele, lângă acest mausoleu în partea dela intrat a fost cîndva o zidire, care se pare a fi fost un fel de naie bisericăscă pentru creștini, după-ce interiorul mausoleului este foarte mic și întunecos. În fața ușei dela intrare pe 4 stîlpi formați din petrii așezate se ridică turnul, unde afirmative se făcîu jertfele păgâne. Internul bisericii este boltitură cu tindă. Lîngă altar pe o tăietură în formă de ușă este intrarea înt'o chilie boltită cu o ferestă în formă de sacristie.

Inscripțiunile conservate până în ziua de adî sunt următoarele:

Pe pîrete sub una din ferestile mai mari:

D. M.
A. CANDIDAE
VIX AN XXV
SEV CHARIS
SIVS CONIVGI
BENE MERENTI
P.

Pe stîlpul cel de a drépta cum întri se vîd urmele unei inscripțiuni, din care însă acuma aș rămas numai literile inițiale dela epitaphie, anume: D. M.

BISERICA DIN DENSUȘ

Iară de altă parte din întreaga inscripțiune de odinioară
aū rămas numai literile: MARCIOTVRONI.

Pe stêlpul cel de a stînga în pētra de a supra:

D. M.
G. LONGINO
MAXIMO
VIX AN LVIII
YVLIA AFRO
DISIA CONI
B. M. P.

Pe stêlpul cel de a drépta de cătră altariū, cum mergi,
se vede pe pētra din jos un miel fără cap, a căruī formă și în
față de cătră altariū așisderea se vede, iară de cătră pāretele
bisericeī în fața petrii celei din jos:

D. M.
C OCTAVIO NEPOTI
VIX AN LXX IULIA
VALENTINIA HERES CON
IVGI PIENTISSIMO
FACIENDVM PROCV
RAVIT H. S. E.

Pe pētra care stă deasupra acesteī inscripțiunī, se află:

VALERIA CARA
VIX AN XXIX
T FLAVIVS APER
SCRIBA COL
SARM CONIVGI
RARISSIMAE P.

Iară pe stêlpul al 4-lea pe pētra din jos de cătră altariū
și de cătră ușe, încă se parc că aū fost inscripțiunī, dar cu
timpul s'aū nimicit cu totul.

Padimentul e de cărămiđi romane, între cari pe una se vĕd
literile: PRCOS. Masa altariului e de marmore și se vede a fi
înscrisă, însă nu se pōte ceti de cât în două locuri, de asupra
D. M. D. M. În boltitură se vĕd urme de picturi păgāne. De

asupra ușii de intrare și internul bisericeii arată urmele picturii creștinești cu inscripțiuni slave.

Iconostasul de lemn e din 1789, are asemănare cu cel din biserica din Peșteana. Un clopot din 1782 cu inscripțiunea «Néhai Antalfi Lajos emlékezetére csináltatta kesergő édes Anyya More Susana 1782.»

Școala există din 1864, și a fost așezată într-o casă tot pe locul școlii de ađi. Cu decretul guvernului transilvan de dat. 24 Aprilie 1868/1524, s'a sistemizat cu salariu docental de 52 fl., grădina dela școala cu venit de 8 fl. și lemne pentru școala, la 1882 dotațiunea a fost 100 fl. dela Densuș, 50 fl. dela Hătegel, la 1887, 160 fl., la 1892, 270 fl. și la 1897, 300 fl. Primul docente a fost George Dionii.

Seria cronologică a Preoților: PP. Vasilie; Todor 1733; Atanasie; Viclenie; Nicolaș Bozsi; Visantie Macsoy nobilii, de Hătegel 1827—1857; Nicolae Popoviciu 1858; George Densușian 1858—1887; Petru Chețan 1887—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *PETRU CHEȚAN.*
2. Docente-Cantor: *PETRU PAVELONIŪ.*
3. Curator: *ISAE ZEP.*

III. Biserica este așezată într'un mausoleu antic de piatră a familiei Longin, adaptat pentru serviciul divin. *Hramul*, S. Profet Ieremiă. *Casa parochială* de piatră, edificată la anul 1895 cu 3400 cor. din banii bisericeii. *Matricule*, din 1824. *Școala* de piatră, edificată la anul 1898 cu 2400 cor. din banii bisericilor ericelor din Densuș și Hătegel. *Locuința docentală* sub un acoperiș cu școala. *Școlarii* obligați 107, frec. 54. *Benef. paroch.*, în realit. 10 jug. 675 □° arătoriu, 9 jug. 110 □° fânaș, 20 jug. 1200 □° pădure și dreptul de pășune la fostii jobaji cu venit catastral de 95 cor. 82 fil. Lectical 76 litre cucuruz și 125 țile de lucru cu palma. Venit din cimiteriu de 80 cor. 60 fil. *Venit congrual:* 599 cor. 86 fil. *Benef. docento-cantoral* 600 cor. în bani. *Averea biser.* în bani 5285 cor. 34 fil. în

realități arătoriu 1 jug. 700 □° și 50 jug. pădure. *Averea școlii* în bani 70 cor.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.
Densuș	761	21	—	26	1	9	5

Depărtare dela scaunul protopopesic Km. 11.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Hátszeg.*

6. FARCADINUL INFERIOR (Alsófarkadin).

I. Istoricul. — Parochie veche. La început a constat numai din 50—60 familii toate unite, numărul cărora cu timpul s'a înmulțit. În locul bisericeii vechi care s'a ruinat, s'a edificat la anul 1876 alta nouă pe spesele credincioșilor.

Școala există din 1859. La început a fost așezată în locuințe închiriate. Dotațiunea a fost la început 40 fl. la 1866 60 fl. la 1882, 200 fl. cari s'a solvit dela comunele Farcadine și Gauricea. Primul învățător a fost: George Marin.

Seria cronologică a Preoților: PP. George 1733; Nicolaș 1797; Nicolaș 1804; Moise Andreșan 1826—1833; Ioan, Andreșan 1833—1862; Nicolae Andreșan 1863—1872; Avram Socaciū 1872—1900; M. Roman adm. 1900—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch:
2. Cantor: *COSMA ROMAN.*
3. Curator: *PETRU MARTINESCU.*

III. Biserica de piatră. *Hramul*, S. Treime. Conf. lib. *Casă paroch.* de lemn. *Matricule*, din 1843. *Școala* centrală cu Farcadinul sup. *Școlarii* oblig. 64, frec. 23. *Benef. paroch.* în realități 24 jug. 1139 □°, din 15 jug. 1108 □° pădure computată în acest beneficiu $\frac{2}{3}$ părți a preotului $\frac{1}{3}$ a învățătorului. Lectical 50 litre cucuruz, 30 țile de lucru cu palma, din cimiteriu 14 cor. *Venit congrual:* 230 cor. 72 fil.

Filia Crăguș. Biserica de piatră. Are un clopot din 1779. *Matricule*, din 1858. *Averea biser.* 226 cor. în bani.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	C. H.	G. A.	Isr.	Departare dela munte Km.
Farcadinul inferior	266	20	—	3	1	5	
Filiă							
Crăguiş	167	—	—	—	—	—	8
total	433	20	—	3	1	5	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 7.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Hátszeg*.

7. FARCADINUL SUPERIOR (Felsőfarkadin).

I. **Istoricul.** — Parochie veche. In conscripția din 1733 ocură cu 34 fam. cu bis. și cu un preot dară neunit, iar în cea din 1765 de fel nu ocură. Aceste împrejurări arată că locuitorii cei rămași în Unire au fost afiliați ori la Tuștea ori la Farcadinul de jos, unde la 1765 se amintesc o parochie gr. cat. In raportul Vicariului Czopa din 1821 se afirmă ca «ab immemoriali tempore» nu a avut preot. In biserică, în tinda muerilor de cătră ușă este aședată o pētră de marmoră în două bucăți, mutată din biserică cea veche, și purtând inscripția:

D. M.
FLAVIO
FORTVNA
TO AUG CON
LX DEC VII.
COLL PE FABR.

Șcôla a fost comună cu a Farcadinului inferior și Crăguiş. Prin decretul guvernului transilvan de dat 24 Aprilie 1868 s'a sistemizat cu salar docental de 40 fl. și lemne pentru șcôlă.

Seria cronologică a Preoților: PP. Ioan 1733, gr. or.; Nicolae Opruțiu 1814—1840; Moise Andreșan 1826—1833, a fost preot și în Farcadinul infer.; Ioan Andreșan 1853; Vizante Pop 1870; Moise Roman 1870—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *MOISE ROMAN*.
2. Docente: *ROZA LUPAN*.
3. Cantor și Curator: *COSMA ROMAN*.

III. **Biserica de pētră**, edificată la an. 1894 cu 3258 cor. pe spesele comunei biser. *Hramul*, Dom. Tuturor Sâncilor. Conf. lib. *Casa paroch.* nu este. *Matricule*, din 1854. *Șcôla* de pētră, edificată la 1900 cu 4000 cor. pe spesele com. bis. *Școlari* obl. 106, frec. 72. *Benef. paroch.* în realități 3 jug. 86 □°, Lectical 60 litre vin, 80 țile de lucru, venite din cimiteriū 4 cor. 50 fl. *Venit congrual:* 68 cor. 08 fl. *Dotățiunea docentală* sistemisată cu dat 22 Maiū 1894 în bani 600 cor *Averea biser.* în bani 600 cor., în realități 913 □°.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	C. H.	Isr.
Farcadinul sup.	509	14	—	3	—

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 6.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Hátszeg*.

8. HAȚEGEL (Haczazsel).

I. **Istoricul.** — Parochie veche. In conscripția din 1733 ocură cu 26 fam. cu 2 biserici, casă parochială dară fără preot, precând în cea din 1765 nu ocură, decī este probabil că în turburările din 1760 poporul a deficiat, și numai cătră finea veacului al XVIII-lea, ori la începutul celui al XIX-lea s'a mai înmulțit, când s'a edificat și biserică de ađi. Cele două biserici au sustat până la anii 1892, când însă una, cea mai veche de lēngă rîu s'a ruinat, a rămas însă în locul acelei biserici masa altariului, construită din două lepedi de pētră antice romane; spre pomenire s'a ridicat o cruce de pētră cu inscripțiunea: «Pe acest loc a fost edificată biserică gr. cat. cea veche din Hațegel ridicată la 1700 și demolată la 1892». In vecinătate cu biserică de ađi precum și în teritoriul comunei se afla urne antice romane. La 1885, Pantilie Lasconiū din

Densuși sapând cucuruzul a găsit un ban de aur mărișor din timpul împăratului August, care ban l'a cumpărat episcopul diecesan de atunci Dr. Victor Mihályi.

Școala. Până la înființarea școlii centrale din Densuș, parochia Hațegel a avut școala proprie, cu dotațiunea docentale de 42 fl. Primul învățător a fost Aron Vasiloniș.

Biserica are un clopot din 1773 și altul dela biser. cea veche, din 1787.

Seria cronologică a Preoților: PP. Ioane Vasiloniș 1807—1852; Ambrosiu Popa ca adm. din Peșcenița 1852—1859; Ioan Vasiloniș 1859—1878; Moise Ilca și George Densușan ca adm. interimali 1879; Ioan Itul 1879—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: IOAN ITUL.
2. Cantor: IACOB VĂLEAN.
3. Curator: ALION PURCELONIȘ.

III. Biserica de pĕtră, edificată la an. 1826 pe spesele proprietariului nobil Filip Lating. *Hramul*, Dumin. Tuturor Săntilor. Conf. lib. *Casa paroch.* de lemn, edificată la an. 1880 cu 300 fl. *Matricule*, din 1837. *Școala* comună cu Densușul. *Școlari* obl. 53, frec. 45. *Benef. paroch.* în realități 12 jug. Lectical 1500 lire cucuruz, 50 ȃile de lucru cu palma și 50 ȃile cu carul, din cimiteriș 10 cor. *Venit congrual:* 180 cor. 46 fil. *Avcrea biser.* în bani 2726 cor. 29 fil., în realități 1 jug. 1108 □°.

Numĕrul suftetelor.

	Gr. c.	R. e.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Isr.
Hațegel	385	7	—	4	—	3

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 8.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Hátszeg.*

9. HAȚEG (Hátszeg).

I. Istorioul. Se afirmă că opidul *Hațeg* s'ar fi ridicat pe ruinele cetății Dacice «Sargetia». Incepĕnd din 1276 se amin-

tesce ca scaunul provinciei *Haczak* provĕdute cu castru în opidul Hațeg, și ocărmuită prin propriul seș comite. La 1398 castrul își avea castelanul seș cu 12 jurați ai țerei Hațegului, pentru judecarea controversiilor chinezilor în sĕrbătorea S. George. Jurații în «signum Domini» aveaș să plătescă câte 200 denarii noi (Chr. Litter. test. din 1409). Asupra provinciei saș țerei Hațegului nu odată și-aș format drept și Domnitoriș Munteniei. Incepĕnd din 1420 țara Hațegului era fôrte adese ori espusă invasiunilor turcesci. În 1442 la Pôrta de fer anumit în valea Zăicanș *Ioan Hunyadi* cu ajutorul brațelor române a căștigat o strălucită învingere asupra turcilor. Pentru remunerarea nenumĕratelor serviciș prestăte de Români întru apărarea patriei, începĕnd dela Regele Sigismund multe familiș române parte înrudite, parte și neînrudite cu familia Hunyadi, aș dobândit posesiuniș și libertățiș nobilitare. Cea din urmă luptă cu turciș, în valea Hațegului a decurs la 1788, când aceia pe câmpul de lĕngă S. Maria Orlea fură bătutiș și respinși în Muntenia pe la pasul Vulcan. Cu acea ocaziune turciș aș devastat și ars o mulțime de sate din calea lor.

Hațegul s'a folosit de privilegiile sale vechiș până pe timpul Principeluiș Rakoczy II, 1650. La 1756 respective 1758, Hațegul deveniș opid cu magistrat iară la 1766, din incidentul înființării milițieiș grănițeresciș se facuș opid militar cu scaunul Companieiș II a Regim. I graniț. rom. În 1851, desființandu-se milițiaș grănițărăscă, a rămas iarăși numaiș opid cu magistrat.

Ca parochie unită esistă din 1700. La actul închierieiș S. Uniriș este subscris Protopopul Hațeguluiș George. În conscripțiaș din 1733 parochiaș Hațeguluiș e luată cu 162 familiș, 2 bisericiș, 3 case parochiale și 6 preoțiș toțiș unițiș. Inșe atunciș Protopopul districtualș reședea în Grădiște. În conscripțiaș din 1765 este suscepută cu 50 familiș, 1 bisericăș și 2 preoțiș. Scaunul protopopesc a fost în Clopotiva. Așa se vede deciș că fie în turburările religioșare dintre 1744—1749, saș în cele din 1759—1762 o parte însemnată a credincioșilor a deficiat.

La anul 1782 în urma turburărilor iscate din incidentul publicăriiș edictuluiș de toleranțăș, și a agitațiunelorș preotuluiș neunitș Popa Vasile, întrĕgă parochiaș a deficiat, dară după acea

în decursul anilor până la 1830 o parte însemnată iarăși s'a reîntors, mai ales după-ce cei defeciați n'au putut dovedi ca s'ar fi supus instrucțiunii prescrise de 6 săptămâni. La 1786 Proto-popiatal Hațegului s'a ridicat la demnitatea de Vicariat.

În anul 1630 românii din Hațeg au fost siliți, să cedeze biserica lor calvinilor, iar pe seama lor s'au vedut siliți a-si ridica o bisericuță de lemn la capetul orașului, în drumul spre Fărcădine. La 1733 uniții au trei biserici, precând la 1765 numai una acesta a fost cea din drumul ce duce la Silvașul de jos, în cimiteriul cel vechiu unit, unde și adî se păstrează o pîtră rotundă de marmoră afundată în pămînt și carea ore-când a servit de altar. În 1782 cîdînd iarăși forțe mulți la ne-unire și biserica acesta s'a dat neuniților, cari ca să-o pîtă ținea slujeau cu schimbul, odată în acea, altă dată în biserica cea veche neunită. Așa se vede însă că în scurtă vreme biserica acea s'a dat înapoi uniților, ceea-ce se conchide de acolo, că prin o rezoluție guvernială din 1795 se denegă neuniților restituirea bisericeii. La 1810 vicariul Czopa reclamă pentru uniți restituirea bisericeii reformate carea ore când a fost românească, însă fără de nici un rezultat. La 1824 Episcopul Bob a cumpărat intravilanul și a lăsat să se edifice pe spesele sale biserica de adî. Atunci apoi biserica cea veche unită s'a împărțit la trei parochii, anume: Balomir, afiliată la Subcetate, a primit o parte din pîreți și din cerime, Galați, iconele împărătesci iar Șerelul celelalte icone de pe iconostas.

Școlă esistă din 1777 de sub grănițeri. La început dota-țiunea a fost 1 fl. 40 cr. la lună. Primul învățator a fost Iacob Pop, avînd 30 școlari. Școlă acesta cu limba de propunere română și germană s'a rămurit cu timpul în două: școlă ger-mână numită erarială trivială, și școlă românească numită mai tîrdiu națională.

În 1855 la stăruința Vicariului Stefan Moldovan s'a deschis preparandia de 3 cursuri. După sistarea cursului prepa-randial a fost numai școlă erarială trivială sub primul învățator român Petru Leluțiu, după care în 1860 a urmat Ioan Cornea, apoi în 1864 Vasile Dumbravă sub care limba germană s'a înlocuit cu cea română. În 1870 a urmat Paul Oltean teolog

absolut de Blaș; atunci școlă erarială s'a substituit prin două școle confesionale gr. cat. cu Paul Oltean în frunte și gr. or. cu învățatoriul Vasile Florian până la anul 1872. În acest an în puterea unui pact între ambele confesiuni române, s'a sis-temizat așa numita școlă grănițerească cu doi învățatori, unul gr. cat. și altul gr. or. În 1897 școlă a fost declarată de comu-nală. După pensionarea lui Paul Oltean în 1900, a fost ales la aceeași școlă de învățator gr. cat. Aurel Pinte.

Seria cronologică a Protopopilor: PP. George Protopop 1700; Ianes 1708—1725; Drăgan 1733; când se mai amintesc: PP. Ioan, Iosif, Stoica, Stan, Nicola, Iosif, Nicola 1755; Iosif, George 1765; Iosif Sanciali ca Protopop 1772—1787; Ales. Fiskuti primul vicar 1787—1789; Mihail Timar 1803—1805; Tyron Dragosy adm. Vicarial 1787—1803; între anii 1802—1824 se mai amintește un Mateiu Sora din Hațeg, Cyril Czopa 1805—1811; Ioan Radoli 1812—1819; Iovian Nobili 1812—1841; între anii acestia dela 1839—1866 se mai amintește ca paroch secundar și apoi protopop al Jiului dela anul 1864—1866 Atanasiu Filip. Constantin Papfalvi 1841—1851; Stefan Moldovan 1852—1857; Gavril Pop 1857—1862; Petru Pop 1862—1875; Beniamin Pop Densușian 1875—1884; Ioan Ianza 1885—1895; Nicola Nestor 1895—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *Dr. IACOB RADU*, Vicar etc.
2. Docente-Cantor: AUREL PINTEA.
3. Curator I: MIHAIL BONTESCU, avocat.
4. Curator II: Dr. GAVRIL SUCIU, avocat.
5. Cassar-Curator: PAUL OLTEAN.

III. Biserica de pîtră, edificată la 1824 pe spesele Epis-copului Ioan Bob. *Hramul*, Sînta Treime. *Casa paroch.* este. Conf. lib. *Matricule*, din 1824. Școlă comunală grănițerească de pîtră, edificată la 1811 cu 11500 fl. din Fond. grănițeresc. Școlari oblig. 67, frec. 27. *Benef. paroch.* în realitate 16 jug. *Veniți congrual:* 341 cor. 66 fl. *Benef. vicarial:* 1020 cor. din Fondul religiunei, 220 cor. din Fondul Bobian. Din circalat

cam 600 litri cucuruz, și venitele ședulelor protopopesci. *Averea biser.* în bani 7180 cor. 85 fil., în realități 500 □° și o casă.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Hr. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.	Departara dela matre Km.
Hațeg	446	409	10	957	297	36	9	113	
Filiă:									
Nalacz	19	18	—	207	46	4	—	2	1½
Total	465	427	10	1164	343	40	9	215	

Depărtare dela scaunul episcopesc Km. 113.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Hátszeg.*

10. LUNCA CERNEI (Felsőnyiresfalva).

I. Istoricul. — Parohie înființată la finea veacului 18-lea. Ca parohie ori ca filie nu occură nici în conscripția din 1733, nici în cea din 1765 și așa e întemeiată tradițiunea poporului, că la început în Lunca au fost numai 9 case, pe dealul Ableu, în hotarul Luncei, în apropierea dealului Tițiana, unde era comuna bisericescă, care consta din familiile Lepa, Crăciunesci, Borbonesci și Stonesci.

Pe vremea Curușilor cci din Ableu s'au rătras pe dealul «Mesteacăn», unde s'a edificat biserica, care putredind la 1763, și-au edificat alta, care pe la 1885 s'a ruinat și în locu-i s'a edificat cea nouă la 1898. Comuna Mesteacăn occură și în conscripția din 1733 cu 16 familii și cu biserică, dară fără preot și porțiune canonică. — Cu timpul unii dintre locuitori s'au retras lêngă riul Cerna, unde erau pășuni bune și au început a-și face sălașe de vite și apoi s'au mutat cu totul acolo. Prin acésta s'a format comuna proprie Lunca, care pe încetul întindându-se în vale pe lêngă riul Cerna s'a despărțit în două comune: *Lunca de jos* și *Lunca de sus*. Locuitorii din Lunca de sus se porelesc *bădini*, dela vasul în care se alege untul, pentru-că se mutați cu stâna dela Lunca la Mesteacăn. — Cei din Lunca de jos sau inferiără «tărgăi», de acolo, după părerea poporului, că la umblat își trag prea tare piciorile după ei.

Școła s'a deschis cam la 1850 în locale închiriate, ținând instrucțiunea preotul Ioan Zepa, apoi un frate a aceluia, cu numele Janeș. Dotațiunea s'a sistemisat la 1868 cu 100 fl. Primul învățător cualificat a fost Ioan Fărcaș din Clopotiva, la început cu salar de 222 fl., mai apoi dela 1894 cu 325 fl.

Seria cronologică a Preoșilor: PP. Nichifor Popescu 1822; Crăciun Zepa 1817—1865; George Albuiescu adm. 1853; Ioan Zepa 1865—1893; cooperator Aron Mihaescu 1893—1896; Iosif Stupinean paroch 1893—1902; cooperator Ioan Pataki 1896—1902; Aron Mihaescu paroch 1902—; Nicolau Todoran cooperator 1902—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *ARON MIHAESCU.*
2. Cooperator: *NICOLAU TODORAN.*
3. Docente: *PETRU TURCU.*
4. Cantori: *MOISE STEFONİ* pentru Lunca de jos și *VICTOR VLĂICONİ* pentru Lunca de sus.
5. Curator: *SIMODE PĂSCOTESC.*

III. Biserică de lemn, edificată la 1880 pe spesele com. bisericesci: *Hramul*, SS. Epifaniu și German. *Casa parochială* de lemn, edificată la anul 1885. Conf. lih. *Matricule*, din 1852. Școła centrală edificată la 1899 cu 4000 cor. Școlari oblig. 667, frec. 112. *Benef. paroch.* sistemisat la 1894, în realități 105 jug. 1346 □°. Letical 4650 litre cucuruz, 155 Țile de lucru cu palma și cu carul. Venite din cimiteriū 5 cor. *Venit congrual:* pentru paroch: 477 cor. 12 fil., pentru capelan: 673 cor. 20 fil. *Dotațiunea docentală* sistemisată la 24 Sept. 1895 Nr. 590 în bani 650 cor., în realit. 92 jug. *Averea biser.* 200 jug. pădure, în bani 604 cor. 70 fil. *Averea școlii* în bani 294 cor.

Filiale: 1. *Crionia.*

2. *Lunca Cernei inferiără (Alsönyiresfalva).* Biserica de pētră, edificată la 1874 pe spesele comunei bisericesci. *Hramul*, SS. Epifaniu și German. *Casă capelanală* nouă de pētră, edificată în 1902. *Venitul capelanal* în realități 1/3 din ve-

nitul pădurei de 76 jug., stole și celelalte. *Averea biser.* 58 cor. 12 fl.

3. *Meria (Kélcsefalva) Biserica* de lemn, edificată la 1891 cu 1600 cor. pe spesele comunității bisericesci. *Hramul*, S. Toma. În vechime după tradițiune, acolo a fost o colonie de bandiți de neam dacic, trăind ca nește nomazi din jafuri și numai așa s'au îndreptat pe încetul, că odată întrăgă colonia a fost incurjurată de ostași și amenințată, că dacă nu vor promite că vor fi ómeni pacinici și lucrători, până la unul vor fi toți împușcați. În vorbire, locuitorii din Meria, au unele particularități proprie lor; astfel d. e. ei ȕic *poapa* în loc de popă. Pe lângă aceea aproape totdeauna numele de botez îl pronunță prescurtat ca: Mi (Dimitrie), Ioa (Ioan), Ștef (Ștefan). Tatu în loc de tată. Când vin de pe munte ȕic «tună în vale», alacie = frumos, a ului = a alege, a broscăi = a lucra ceva bagatel.

4. *Mesteacănul. Biserica* de lemn, edificată la 1898 cu 800 cor.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Un.	Ier.	Departara dela matre Km.
Lunca Cernei sup.	1593	8	2	—	—	1	8	
Filiale:								
Lunca Cernei inf.	952	3	1	—	—	—	13	3
Meria	691	1	—	—	—	—	—	7½
Mesteacăn; sufletele se cuprind în cele din matre.								21
Vadul Dobrei	6	12	223	5	1	—	8	22½
Total	3242	24	226	5	1	—	129	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 38.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Hátszeg.*

11. **MĂȚESCŪ (Maczesd).**

I. *Istoricul.* — Parochie veche. În conscripția din 1733 ocură cu 33 familii, biserică și 2 preoți, deosebită de Paroș și Riualb, pe când în cea din 1765 obvine la olalta cu co-

muna Paroș ca filie cu 30 familii. La 1782 și acesta parochie în mare parte a deficiat așa cât la 1795 preotul de atunci a declarat ca vrea să rămână neunit. Când s'a constituit în parochie deosebită, nu este cunoscut.

Școlă gr. cat. prin decretul guvern. transilvan de dat. 24 Apr. 1868 s'a regulat cu plată docentală de 40 fl. și 4 orgii lemne pentru școlă. Mai apoi s'a înființat școlă grănițerescă.

Seria cronologică a Preoților: PP. Farcaș, Lațcu 1733; Ianes Cornea 1788; Stefan Georgiță; Nicolaș Popovici; Antonie 1804; Ioan Lazăr; Stefan Roșca 1850—1876; Michail Pop adm. din Paroș 1876—1883; Petru Ciachi 1883—1896; Aron Mihaescu 1896—1902; Iosif Stupinean 1903.

II. **Oficiul parochial.**

1. Paroch:
2. Cantor: STEFAN STANCIU.
3. Curator: STEFAN STANCIU.

III. *Biserica* de pētră, edificată la 1845. *Hramul*, S. Ap. Toma. *Casa paroch.* nu este. Școlarii cercetēză școlă de stat din Sălașul super. *Școlari oblig.* 29; frec. 2. Conf. lib. *Matricule*, din 1824. *Benef. paroch.* în realități 13 jug. 195 □° Lectical 900 litre cucuruz, 30 ȕile de lucru. *Venit congrual:* 179 cor. 68 fl. *Averea biser.* în realități; cimiteriū 873 □° și o grădină 701 □°; în bani 309 cor. 44 cereale: 1200 litre.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Ier.
Mătesci	218	2	16	6	—	8

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 11.

Posta ultimă: *Felsőszálláspatak:* Stațiunea telegrafică:

Bajesd.

12. **PĂCLIȘA (Poklisa).**

I. *Istoricul.* — Parochie veche. În conscripția din 1733 ocură cu 10 fam., biserică, dar fără preot; iar în cea din

1765, numai ca filie cu 20 fam. — Când s'a înființat ca parochie, nu se știe. Biserica cea dintâi s'a edificat la 1743, din care an este și clopotul, cu inscripțiunea «Nemes Georgius fecit 1743». În locul aceleia la 1777 s'a ridicat alta, carea asemenea ruinându-se, la 1901 s'a edificat una frumoasă de piatră.

Școala a fost deschisă la 1868 și a susținut până la 1881, când s'a unit cu școala din Totești. Dotatiune docentală a fost 30, 50 și 200 fl. Primul învățător a fost Alesandru Muntean.

Seria cronologică a Preoților: Nicolae Zdreila; Eftenie Murg 1808—1853; Dionisiu Bociat din Totești ca admin. 1847—1853; Stefan Berbescu adm. din Cârnești 1854—1855; Sigismund Pogan 1855—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *SIGISMUND POGAN.*
2. Cantor: *GEORGE BUDACI.*
3. Curator: *STEFAN NICULESCU.*

III. Biserica de piatră la 1901. *Hramul*, Cuvioasa Paraschiva. *Casa paroch.* de Iernuț, edificată la 1857. Conf. lib. *Matricule*, din 1847. Școala este afiliată la cea din Totești. Școlari oblig. 32; frec. 10. *Benef. paroch.* în realitate 2 jug. 932 □°, Lectical 40 litre cucuruz, 23 țile de lucru cu palma și 23 cu carul; venite din cimiteriu 4 cor. *Venit congrual:* 67 cor. 54 fil. *Averea biser.* în capitale 105 cor.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Unit.	Isr.
Păclișa	238	16	5	10	—	—	3

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 8.

Posta ultimă: *Kernyesd.* Stațiunea telegrafică: *Hátszeg.*

13. PAROȘ-PESTERE (Parospestere).

I. Istoricul. — Parochie veche. În conscripția din 1733 e trecută sub numele Peros, cu 69 fam., biserică și 2 preoți, dară în cea din 1765 este împreună cu Mătești, ca filie, la

olaltă cu 30 familii; se vede deci că în tulburările din 1760 o parte a poporului a deficiat. Biserica este foarte veche; turnul însă și tinda sa au adăus mai târziu. Are un clopot din 1717 cu inscripțiunea: «Gloria in Excelsis Dei» și altul din 1796: «Spre mărirea lui Ddieu s'a făcut».

Școala s'a înființat la 1858. Prin decretul guvern. transilv. de dat 24 April 1868, salariul s'a sistemat cu 40 fl. și 4 orgii lemne pentru școlă, carea nu mult după aceea s'a sistat. Primul învățător a fost Ioan Bora.

Seria cronologică a Preoților: PP. Mihai și George 1733; Vichentie adm. din Ostrov, Solomon Roboi și Iosif 1785—1810; Ioan, Ioan Lucaci 1821—1872; Mihail-Pop 1872—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *MIHAIL POP.*
2. Cantor: *PETRU ANDREȘ.*
3. Curator: *PETRU ȘĂBĂU.*

III. Biserica de piatră, edificată în veacul al XV. și adăusă la 1717. *Hramul*, Pogorirea Spiritului Sânt. *Casa paroch.* nu este. Conf. lib. *Matricule*, din 1838. Școala nu este, ci prunci cercetază școala de stat din Sălașul superior. Școlari oblig. 89, frec. 64. *Benef. paroch.* sistem. la 1894 cu ocaziunea visit. canonică, în realitate 12 jug. 1089 □°, Lectical 1000 litre cucuruz, 50 țile de lucru cu palma și 50 cu carul. *Venit congrual:* 84 cor. 50 fil. *Averea biser.* în bani 131 cor.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. A.	C. H.	Isr.
Paros-Pestere	635	1	—	—	—	2

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 15.

Posta ultimă: *Felsőszállás-patak.* Stațiunea telegrafică: *Bajesd.*

14. RECHITOVA (Reketyefalva).

I. Istoricul. — Parochie veche. În conscripția din 1733, ocură cu 40 fam., biserică, casă parochială, 2 preoți, 1 unit și

altul neunit; pecând în cea din 1765 de fel nu se amintesc. Probabil că la 1760 a deficiat. Înainte de edificare bisericeii de aici a fost o altă biserică foarte veche de piatră, partea bărbaților edificată la finea veacului XVI-lea, la care în veacul XVIII-lea s'a adaus altariul și tinda muerilor. De acesta parochie se ține Negoii Rechitovei situat în apropiere de Lunca Cernei, unde fiind fânatele locuitorilor dela Rechitova, s'a făcut sălașe, și iarna se adună aci cu vitele. La Negoii Rechitovei în vechime a fost mănăstire, supusă mănăstirei Prislopului dela Silvaș. Încă și aici se vîd urmele bisericeii, locuinței și murei dela mănăstire și se arată calea sântului. Tradițiunea poporului ține, că familia Cserményi din Rechitova ar fi voit să cuprindă locurile mănăstirei și ca mai ușor să ajungă la scop, ar fi încercat să otrăvescă pe starițul aceleia, dându-i o pogace. Starițul a luat pogacea și a dus-o la mănăstire. După întimplare apoi chiar atunci umblău pe acolo la vînat doi feciori de ai familiei numite, cari abătându-se la mănăstire, călugărul li-a dat pogacea primită dela mama lor din care mîncând ei, unul a murit pe cale, iar celalalt la casa părintescă. Din cauza acesta familia Cserményi a resculat pe omeni seii și i-au pornit asupra mănăstirei. Pe călugăr nu l-au putut prinde căci a fugit, și trecînd munții a scăpat la mănăstirea Tismana din Muntenia. Familia Cserményi, tot după credința poporului, cădînd sub blăstămul călugărului, — s'a pustiit. Timp mai îndelungat a rămas pomenirea ei prin următorul epitaf pus pe frontispiciul bisericeii celei vechi, și pe care îl reproducem fiind totodată dovadă despre vechimea bisericeii:

O
Mors
Quam amara est memoria
Tua.
Hic jacet generosus
Dom. Sigismund
Cserményi de Reketye
falva obiit die
2 Ianuarii Anno
1693 vitae suae 63.

Lîngă comuna Rechitova pe o stîncă înaltă se vîd ruiile unui turn quadrat din piatră necioplită, iar în jur rămășițe de șanțuri. Se crede a fi fost o custodie ca cele dela subcetate și Crivadia. Mai de aproape însă nu se știe când și cu ce scop a fost zidit.

Școlă există din 1857 și până la 1876 a fost așezată în localuri închiriate, fiind dotățiunea de 100 fl., adica 40, ca cantor și 60 fl. ca docente și lemne pentru școlă. Primul învățător a fost Ioan Dragote.

Seria cronologică a Preoților: PP. Petru; Daniil 1733; Zaharie 1802—1824; George 1824—1826; Petru Pădurean 1826—1851; Mateiu Popovici adm. 1851—1856, toți au studiat la mănăstirea Prislopului; Eutimiu Olărescu și George Stoica ca adm. din Ciula mare până la 1860; Demetriu Dani 1860—1886; Sofroniu Oltean 1886—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *SOFRONIU OLTEAN*.
2. Docente: *POMPEIU DARIU*.
3. Cantor: *IOAN DRAGOTA*.
4. Curator: *CRĂCIUN ONESCU*.

III. *Bisericeii* sunt 2, una de lem și altă de piatră, edificată la 1888, pe spesele comunei biser. Biserica acesta a fost consacrată în 1901 prin Episcopul diecesan Dr. Demetriu Radu *Hramul*, Înălțarea Domnului și S. Profet Ilie. Conf. lib. *Casa paroch.* de lem, edificată la 1897 cu 2800 cor. pe spesele com. biser. *Matricule*, din 1840. *Școlă* de piatră, edificată la anul 1900 cu 4300 cor. *Școlari* oblig. 404, frec. 60. *Benef. paroch.* în realități 33 jug. 975 □°, Lectical 180 lire cucuruz, 180 dîle de lucru din cimiteriu 10 cor. *Venit congrual:* 510 cor. 44 fl. *Dotățiunea docentala* sistemisată la 1893 în bani 600 cor. *Averea biser.* în bani 871 cor. 32 fl., în realități 170 jug. *Averea școlii* în bani 1008 cor. 93 fl.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Isr.
Rechitova	1880	1	2	4	1	6

Depărtare dela Scaunul protopesc Km. 17.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Hátszeg*.

15. RIU ALB (Fehérviz).

I. **Istoricul.** — Parochie veche. In conscripția din 1733 e trecută cu 26 fam., 1 biserică și 2 preoți; pe când în cea din 1765 lipsesce; semn, că la 1760 a trecut la neunire, și ca atare se află și în 1795, când însuși preotul de atunci, s'a declarat înaintea comisiunei că vrea s'a rămână neunit. La 1810 se numera între parochiile de mai de mult neunite; după aceea însă iarăși s'a unit. Biserica este veche, din 1721. Școla grănițerescă până la 1874 aședată în local închiriat. Dotațiunea docentală cu decretul guvern. transilv. din 1868 s'a sistemizat cu 40 fl., mai apoi s'a ridicat la 100 fl.

Seria cronologică a Preoților: PP. Mihaiu 1733; Pavel înaintea de 1800; Iosif Lascu adm., Solomon Roboi, Ianes Cornea adm. din Matesci 1827—1832; Nicolau Popovici și Nicolau Andreșan 1832—1870; Luca Lupescu 1871—1878; Andronic Nandra adm. 1878—1883; Petru Ciachi 1883—1896; Aron Mihaescu 1896—1902; Iosif Stupinian 1903—.

II. **Oficiul parochial.**

1. Paroch: *IOSIF STUPINIAN*.
2. Cantor: *IANES STOICUȚA*.
3. Curator: *GEORGE BELEA*.

III. **Biserica de pîtră**, edificată la 1721. *Hramul*, Dumineca Mironoșitelor. *Casa paroch.* de pîtră, edificată la 1897 cu 2187 cor. 28 fil. pe spesele com. biser. Conf. lib. *Matricule*, din 1838. Școla de pîtră, grănițerescă. Școlari oblig. 78, frec. 42. *Benef. paroch.* sistem. la 1814 cu ocașiunea visitațiunei canonice, în realităi 16 jug. 831 □^o, Lectical 1740 litre cucuruz; 58 dîle de lucru cu palma și 58 dîle cu carul. *Venit congrual:* 197 cor. 78 fil. *Averea biser.* în bani 2769 cor. 36 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Isr.
Riu alb	350	2	2	8	1	3

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 13.

Posta ultimă: *Fehérviz*. Stațiunea telegrafică: *Bajesd*.

16. SĂLAȘUL INFERIOR (Alsózálláspatak).

I. **Istoricul.** — Parochie veche. In conscripția din 1733 se află ca comună mixtă cu 43 fam., și biser., dară fără preot.; iar în cea din 1765 e luată ca filie cu 25 fam. La 1782 în urma agitațiunilor iscate din cauza publicării respective esplicării false a edictului de toleranță, mai tótă comună a cădut la neunire. In reprezentarea episcopiei din Blaș dela 9 Martie 1784 însă se dîce, că tótă comuna s'a reîntors la unire. Cu resoluția de dat 6 Octobree 1813 Consiliarul guvernial Kenderesy Mihaiu a donat comunei biser. întravilanele și estravilanele paroch. ce cad spre Ciopea.

Școlă gr. cat. a fost din 1857 până la 1872, când comuna s'a afiliat la școla de stat din Sălașul superior. Școla a fost aședată în localuri închiriate. Salariul docental s'a regulat la 60 fl. prin decretul guvern. transilv. de dat 24 Aprilie 1868. Primul docente a fost Nicolau Georgița.

Seria cronologică a Preoților: PP. Rus, hirotonit în România 1784; Stefan Georgița 1826—1834; Solomon 1834—1836; Iosif Georgița 1865—1888; Dionisiu Dobrean 1888—1901; Ioan Todoran 1901—.

II. **Oficiul parochial.**

1. Paroch:
2. Cantor: *GAVRILĂ TĂMAȘ*.
3. Curator: *PETRU SUCIU*.

III. **Biserica de pîtră**, edificată la 1863 în locul celei vechi, renovate la 1756 pe spesele com. biser. *Hramul*, S. M. George. *Casă paroch.* nu este. Conf. lib. *Matricule*, din 1826. Școlă nu este. Școlarii cercetéză școla de stat din Sălașul superior. Școlari obl. 100, frec. 64. *Benef. paroch.* în realităi

4 jug. 245 □^o, Lectical 150 litre cucuruz, 50 ڃile de lucru, venite din cimiteriũ 5 cor. *Venit congrual*: 184 cor. 84 fil. *Dotãtiunea cantoralã*: Lectical 50 litre cucuruz, 20 ڃile de lucru. *Averea biser.* în capitale 895 cor.

Numãrul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.
Sãlașul inferior	463	—	2	—	—	—	—

Depãrtare dela scaunul protopopesc Km. 12.

Posta ultimã: *Felsõszállãspatak*. Stațiunea telegraficã: *Bajesd*.

17. SãLAȘUL SUPERIOR (Felsõszállãspatak).

I. Istoricul. — Parochie veche. În conscripția din 1733 e trecutã cu 88 fam, 2 bisericeĩ, casã parochialã, porțiune canonicã și cu 7 preoți, 6 uniți și unul neunit. În conscripția din 1765 nu figurãzã, sem cã în tulburãrile din 1760 a cãduť la neunire, dar apoi o parte iarã s'aũ reĩntors. La 1810 erau 2 bisericeĩ, una dincõce cealaltã dincolo de rĩu, darã porțiune canonicã nu este, ci preotul avea patrimoniul seũ. Șcõla gr. cat. regulatã n'a existat, ci pe la anul 1864 a ținut instrucțiune cantorul Petru Itul, fãrã dotațiune.

Seria cronologicã a Preoților: PP. Ianoș; Petru; Minye; Stanciu; Mihaiũ 1733; Petru neunit, Mihaiũ 1765; Antonie; Danil 1774; Mihail, Itul și Rus 1800; Stefan, Solomon Roboi 1818—1861; Paul Itul 1861—1900; Ioan Todoran 1901—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *IOAN TODORAN*, adm. paroch.
2. Cantor: *PETRU ITUL*.
3. Curãtor: *LAURENȚIU SOLYOM*.

III. Biserica de pãtrã, renovatã în 1791, zidirea originare din veac. XV. Hramul, S. Atlianasic și Ciril. Casã paroch. nu este. Conf. lib. Matricule, din 1843. Șcõla nu este. Școlari obl. 44, frec. 27 la șcõla de stat. Benef. paroch. în realitãți 7 jug., Lectical 900 litre cucuruz, 30 ڃile de lucru, venite din

cimiteriũ 4 cor. din catechetisare 200 cor. *Venit congrual*: 161 cor. 62 fil. *Averea biser.* în bani 112 cor.

Numãrul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Isr.
Sãlașul superior	254	6	850	15	—	10

Depãrtare dela scaunul protopopesc Km. 10.

Posta ultimã: *Felsõszállãspatak*. Stațiunea telegraficã:

Bajesd.

18. SãNTA MãRIA ORLEA (õraljaboldogfalva).

I. Istoricul. — Parochie veche. În conscripția din 1733 e luatã ca parochie mixtã cu 3 familii și bisericeã, fãrã preot, iar în cea din 1765, ca filie, cu 5 familii, semn decĩ cã în turburãrile din 1760 a trecut la neunire. Ca parochiã nouã s'a înființat în 1779. În anul 1810 nu era porțiune canonicã nici internã, nici esternã. Incã înainte de unirea din 1700 familia Kendeffy a ocupat biserica cea frumõsã a romãnilor și a prefãcut'o în calvinã. Comisiunea reg. din 1810 recunoște acẽsta, darã cu provocare la art. 55 al legei din 1791 în contra opiniunei Comisiunei nu se învoesce, ca acea bisericeã sã se dea înapoi uniților, cari avẽu o bisericeã de lemn. În turnul bisericei se aflã o campanã pe care este scris «soli Deo Gloria an. 1752». Pentru înfrumșetarea bisericei existã o fundațiune a lui F. Visa de 633 corõne. Șcõla gr. cat. s'a deschis cam la 1856 și a existat pãnã la 1876, când s'a înființat șcõla comunalã, carea iarãși a încetat, înființãndu-se șcõla calvinescã. La început în șcõla confesionalã se ținea instrucțiune puținã, numai în lunile de iarnã, în localuri închiriate, avẽnd învãțãtorul dela fiecare casã 48 crucerĩ și cens natural. Invãțãtorul prim a fost un mãestru cojocariũ, mai apoi la 1859 preotul local Ioan Lazar.

Seria cronologicã a Preoților: PP. Nicolae † 1818; Lazar Desic 1826—1846; Dan 1846—1849; Ioan Lazar 1849—1874; Andronic Nandra adm. din Bãtești 1874—1875; Nicolaũ Muntean adm. din Sibot 1875—1876; Nicolaũ Georgișã din Sãlașul inferior 1876—1883; Dionisiu Dobrean 1883—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *DIONISIU DOBREAN.*
2. Cantor: *GEORGE CICU.*
3. Curator: *IANEȘ DOBREAN.*

III. Biserica de p^étră, edificată la 1862 cu 1000 fl. pe spesele comunității bisericesci în locul bisericeii vechi ce era din 1635. *Hramul*, Pogorirea Stului Spirit. *Casa paroch.* de p^étră, edificată la 1869 cu 800 fl. Conf. lib. *Matricule*, din 1826. *Școlă* nu este. Școlarii cercet^éză școlă reformată din loc. *Școlari* obligați 19, frec. 19. *Benef. paroch.* în realit. 6 jug. 869 □°, Lectical 90 litre cucuruz în dudulani, 30 țile de lucru, venite din cimiteri^u 6 cor. 30 fil. *Venit congrual*: 136 cor. 54 fil. *Averea biser.* în bani 390 cor. 46 fil.

Num^érul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Isr.
S ^{ânta} Maria Orlea	251	134	78	81	9	16

Dep^ărtare dela scaunul protopopesc Km. 3.
 Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *H^étszeg.*

19. ȘEREL (Serél).

I. Istoricul. — Parochie veche. În conscripția din 1733 e trecută cu 24 fam., biser. fără preot, iară în cea din 1765 este ca filia Șerel-Paroș cu 35 fam. În turn se află o campană din 1790.

Școlă s'a înființat la 1856, și până ad^î se ține în local închiriat. Dotățiunea, prin decretul guvern. transilv. de dat. 24 Aprilie 1868 s'a regulat la 40 fl., apoi la 100 fl., iar în 1894 s'a ridicat la 300 fl.

Seria cronologică a Prooșilor: PP. Iosif Costan 1784—1833; Stefan. Suci^u ca adm. 1833—1834; Petru Voin adm. 1835; Georgiu Voin 1835—1879; Ioan Suci^u ca adm. 1879—1881; Justin Țarină 1881; Sigismund Vladislav 1881—1883; Ioan Suci^u adm. 1883—1888; Beniamin Suci^u 1888—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *BENIAMIN SUCIU.*
2. Docente: *IOAN ZEPA.*
3. Cantor: *ONISIM BĂRBUȚIŪ.*
4. Curator: *AVRAM MURARIU.*

III. Biserica de p^étră, edificată la 1898, cu 54700 cor. pe spesele com. biser. *Hramul*, S. Treime. *Casa paroch.* de lemn, edificată la 1823 pe spesele com. biser. Conf. lib. *Matricule*, din 1824. *Școlă* închiriată cu cens anual de 120 cor. *Școlari* obl. 68, frec. 30. *Benef. paroch.* în realit^ăți 12 jug. 357 □°, Lectical 1980 litre cucuruz, 100 țile de lucru, din cimiteri^u 5 cor. *Venit congrual*: 328 cor. 6 fil. *Dotățiunea docentală* 600 cor.; 200 dela com. bis., 400 dela stat. *Averea biser.* în bani 768 cor. 14 fil. *Averea școl^éi*, 39 cor. 22 fil.

Num^érul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.
Șerel	825	6	2	20	—	—	5

Dep^ărtare dela scaunul protopopesc Km. 17.
 Posta ultimă: *Feh^érviz.* Stațiunea telegrafică: *Puj.*

20. SILVAȘUL INFERIOR (Alsószilvás).

I. Istoricul. — Parochie veche. În 1733 constă din 100 familii, 1 biserică, casă parochială și 4 preoși și porțiune canonică frumoasă. În conscripția din 1765 e luată ca parochie cu 25 familii, 2 preoși și porțiune canonică. De unde se vede că în turburările lui Sofronie, o parte după cum ține și tradiția, a căd^ut la neunire.

Școlă gr. cat. s'a sistemizat prin decretul guvern. transilv. de dat. 24 Apr. 1868 cu salar docental de 40 fl. și lemne pentru școlă; la 1870 s'a înființat școlă comunală, carea la 1877 s'a prefăcut în școlă de stat.

Seria cronologică a Prooșilor: PP. Petru; Lațcu; Mihai^u; Ioan 1733; Petru 1760; Mitru și Petru 1765; Petru 1779; Silvestru 1780; Petru; Pavel 1797; Ioan Sușman 1824—1828;

Stefan Corvin 1868—1872; Augustin Blășan 1872—1876;
Ladislau Nandrá 1876—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *LADISLAŪ NANDRA*.
2. Cantor: *NICOLAE ȘUȘMAN*.
3. Curator: *IOAN PRÎP*.

II. Biserica de piatră, edificată la 1827 pe spesele com. biser. *Hramul*, S. Nicolae. *Casa paroch.* de lemn, edificată la 1845 de parochul Ioan Șușman cu condițiunea contractuală că dacă urmașul lui ar fi străin să rebonifice 500 fl. Conf. lib. *Matricule*, din 1824. *Școlari* oblig. 67, frec. 40 la școala de stat. *Benef. paroch.* în realități 26 jug., 50 țile de lucru. *Venit congrual*: 441 cor. 4 fl. *Averca biser.* în bani 668 cor. 56 fl., în realități 538 □^o, cereale 116 metrcete. Fund. pie: «Prip» de 200 cor. Venitele jumătate se capitalisază.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Unit.	Isr.
Silvașul inferior	398	2	498	5	—	—	5

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 6.
Posta ultimă și Stațiune telegrafică: *Hátszeg*.

21. SILVAȘUL SUPERIOR (Felsőszilvás).

I. Istoricul. — Parochie veche. In conscripția din 1733 e luată cu 105 familii, 2 biserici și 2 preoți, iar în cea din 1765 cu 140 familii; prin urmare cu ocaziunea tulburărilor din 1760 Silvășeniți au rămas statornici, până cam pe la 1780—1782, când o parte a militarilor a căzut la neunire rămânând uniți din militari 130 și dintre ceialalți locuitori 414, în urma sfătuirilor și învățăturilor lui Iosafat. La 1785 neuniții au cerut ca dintre cele 3 biserici să li-se dea una lor, cererea însă nu li-s'a împlinit.

La 1787 Episcopul gr. or. Gedeon Nikitics a mers la Hațeg și de acolo s'a dus la Silvașul inferior și apoi la Silvașul superior, îndemnând pe ómeni, se facă nouă cerere spre a li-

se da biserica. Vre-o câțiva ómeni, în frunte cu Coloman Stoica, au și dat rugare, în urma careia li s'a și dispus de preot Mihaiu din Silvașul inferior, carele era suspendat. Cu ceva mai târziu a eșit comisia să cerceteze lucrul și după-ce a constat, că afară de vre-o cincî familii, toți au rămas la unire, guvernul a respins definitiv cererea pentru biserica, și astfel neuniții au fost siliți să-și facă pe încetul biserica din puterile lor. Tradițiunea ține că din veacul al 16-lea până la 1841 a fost o alta biserica de lemn în cimiteriul de lângă biserica neunită.

Biserica de ađi este o zidire veche din 1662, carea după tradițiune la început a fost reformată. La întratul din tindă în naia bisericii pe o piatră quadrată se află acesta înscripțiune:

Viseltetvén Kegyes Isten jószágától
'S it letelepede nép lolkı javától
Ez ház építetik Szilvási Bálintul
'S Társa Csonokosi Susana Aszonytól
Ez végre hogy it is Isten Dicsósége
Terjedvén több ullyan az hivek serege
'S kit az Sz. életül el tértenek meszsze
Ezeket terittse az Isten Beszéde
Melyére mindeneknél szép emlékezetben
Itt is a községnek lesznek dicséretben
Isten előtt pedig holtigh kedveségben
Az után örökre tartó dicsóségben.

An. din 1665 Sz. Iván Havában.

Din Silvașul superior își trag originea mai multe familii nobile din vechime, ca Nopcești, Dragotești și altele, și din cari și acuma se află urmași în sat.

La biserica se află două clopote, din 1711 și 1799; afară de aceea se mai pastrază un potir de argint suflat cu aur cu semnele N. J. V. K. 1778. Tăier de aur și steluța și lingura de argint. Școala gr. cat. din comună cu decretul guvern. trans. de dat. 24 Aprile 1868 Nr. 1524, s'a sistemisat cu plata do-centrală de 40 fl. și lemne pentru încăldirea școlei. Mai târziu la 1875 s'a înființat școala comunală carea la 1879 s'a prefăcut în școlă de stat.

Seria cronologică a Preoților: PP. George; Petru 1733; Simeon 1765; Sim. Zugravul a fost de față la sinodul din 1782; Isaia Pop 1827—1848; Administratorul mănăstirei Nicolaș Pop, Abel Pop 1848—1855; George Șuşman 1855—1862; Teofil Pop Tustean 1862—1865; Saseu Mihailea 1865—1867; George Boldurea 1867—1871; Stefan Corvin adm. 1871; Iosif Pop 1871—1873; Avram Socaciș 1874; Nicolae Lupescu 1874—1883; Ladislau Nandra 1883—1884; Petru Nandra 1884—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *PETRU NANDRA*.
2. Cantor: *IOSIF PRIP*.
3. Curator: *SAM. DRAGOTA*.

III. Biserica de pētră, edificată la 1665 de Valente Silvași și renovată la anul 1901. *Hramul*, SS. Ap. Petru și Paul. *Casa paroch.* de pētră, edificată la 1868. Conf. lib. *Matricule*, din 1827. Școlarii cercetēză șcōla de stat. *Școlari oblig.* 72, frec. 64 *Benef. paroch.* în realități 21 jug. 938 □°, Lectical 800 litre cucuruz 450 litre vin. *Venit congrual:* 228 cor. 32 fil. *Averea biser.:* în bani 178 cor. 28 fil.

Numērul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Unit.	Isr.	Departare dela matre Km.
Silvașul sup.	361	13	178	—	—	—	2	
Filială:								
Lindsina	3	132	421	6	—	—	1	
Total	364	145	599	6	—	—	3	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 6.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Hátszeg*.

22. ȘTEIŪ (Stejvaspatak).

I. Istoricul. — In vechime pe teritoriul acestei comuncă au fost fēnașele Densuşenilor, unde punēndu-și ei sălașele, s'au înmulțit familiile și astfel pe încetul s'a întemeiat parochie în anul 1795.

La 1857 numērul sufletelor a fost numai 452, ađi s'a ridicat acel numēr la 712. Șcōla s'a deschis la 1857 în casă închiriată până la 1874, când s'a edificat o șcōla de lemn, iară la 1898 de pētră. Dotațiunea docentală, cu decretul guvern. transilvan din 1868 s'a regulat 60 fl. La 1871 s'a ridicat la 150, la 1880 la 200 și la 1894 la 300 fl. Primul învățator aș fost Stefan Micșa.

Seria cronologică a Preoților: PP. Zacharie 1816; Nicolaș Popovici 1817—1867; Ioachim Iubaș 1867—1896; Corneliu Iubaș 1896—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *CORNELIU IUBAȘ*.
2. Învēțatore: *FLORENTINA SZABÓ*.
3. Cantor: *ADAM MICȘA*.
4. Curator: *IOAN MICȘA*.

III. Biserica de pētră, edificată în 1854. *Hramul*, S. Martir Demetriu. *Casa paroch.* de pētră, edificată în 1895 pe spesele com. biser. Conf. lib. *Matricule*, din 1839. Șcōla de pētră, edificată în 1898. *Școlari oblig.* 54, frec. 48. *Benef. paroch.* în realități 39 jug. 1360 □°, Lectical 2100 litre cucuruz, 84 đile de lucru, venite din cimiteriș 20 cor. *Venit congrual:* 345 cor. 46 fil. *Dotațiunea docentală* în bani 600 cor. *Averea biser.* în bani 4692 cor. 40 fil, în realități 53 jug.

Filia Poeni are biserică proprie. Școlarii cercetēză șcōla din matre.

Numērul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Unit.	Isr.	Departare dela matre Km.
Steiș	712	12	10	5	—	—	7	
Filială:								
Poeni	275	1	8	—	—	—	—	4
Total	987	13	18	5	—	—	7	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 16.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Hátszeg*.

23. SUBȚETATE (Váralja).

I. Istoricul. — Parochie veche. In conscripția din 1733, fam. 20, biserică, casa parochială și un diacon, despre care se însemnă că este subditul lui Stefan Budai. In cea din 1765 nu este luată. După feliurite frământări de neunire, în urma instrucțiunii de 6 săptămâni ținută de Constantin Papfalvi în 1853 totă comuna a rămas unită. Școlă s'a început a se ține din 1824 de preot, dar numai cam câte 6 săptămâni în an. In 1850 școlă se ține mai regulat, și salariul învățătoresc se stabilește în 30, apoi 60 și 120 fl. Primul învățător au fost Ioan Cetățean.

Seria cronologică a Preoților: PP. Simeon, Moise, Ioan, Marcu care a venit din țara și înaintea lui Petru Paul Aron a depus marturisirea; Ioan; Nicolaș, Zaharie Grădiștean și George 1788; Ioan, George, Nicolae 1818; Marc 1831; Daniel Margaret sau Cetățean 1831—1855 (diploma nobilit. din 1635); Ioan Cetățean 1855—1873; Vasile Cetățean 1873—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: VASILE CETĂȚEAN.
2. Docente: GEORGE ȘUȘMAN.
3. Cantor: IOAN CIÓRA.
4. Curator: TODOR BOCAN.

III. Biserica de pământ, edificată în 1777 și reînnoită în 1894 cu 1400 fl. *Hramul*, S. Nicolae. *Casa paroch.* nu este. Conf. lib. *Matricule*, din 1824. Școlă de pământ, edificată la 1888 pe spesele com. biser. Școlari oblig. 72, frec. 58. *Benef. paroch.* în realități 20 jug. 515 □°, Lectical 100 merțe de cucuruz, 100 țile de lucru, venite din cimiteriū 10 cor. 40 fil. *Venit congrual:* 305 cor. 8 fil. *Dotățiunea docentală* sistem. în 1896 sub Nr. 639 consist. în bani 600 cor., în realități 13 jug. 800 □°. *Averea biser.* în bani 403 cor. 20 fil. *Averea școlii* în realități 16 jug. 368 □°.

Filia Balomir. Biserica de lemn, edificată la 1780, reînnoită la 1897. *Hramul*, S. Ignațiu. *Matricule*, din 1823. Școlari frecuențază școlă din matre. *Benef. paroch.* în realități 10 jug. *Averea bisericeii* în bani 315 cor. 23 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Br.	Departare dela matre Km.
Subcetate	580	33	17	25	—	—	14	
Filială:								
Balomir	351	1	10	—	—	—	—	2
Total	931	34	27	25	—	—	14	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 5^{1/2}.

Posta ultimă: *Hátszeg*. Stațiunea telegrafică: *Váralja-Hátszeg*.

24. TOTESCİ (Totasd).

I. Istoricul. Parochie veche. Înființată la 1700. In conscripția din 1733, fam. 34, 1 biserică și 2 preoți, precând în cea din 1765 nu este luată, pôte că la 1760 a cădūt la neunire. La an. 1859 în partea hotarului numită Grădiștióra un om a scos cu plugul din pământ un lanț de aur din 12 verigi în grosimea degetului, care astăzi se află în museul din Viena. Comuna acesta în privința instrucțiunii școl. din 1857 până la 1882 au fost afiliată la școlă din Păclișa. La 1882 s'a separat și ca atare a avut pe primul învățător Petru Macra. — Școlă s'a ținut în edificiul școl. de adă, care s'a cumpărat cu 1200 fl.

Seria cronologică a Preoților: PP. Petru, George 1733; Stefan Chitideanul 1808—1810; Zacharie Juga 1816; Dionisie Bociat 1831—1850; Ioan Lazar, Atanasiu Filip, Stefan Barbescu ca adm. 1855; Nicolaș Casian 1855—1875; Sigismund Pogan administrator 1876; Moise Ilca 1876—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: MOISE ILCA.
2. Docente-Cantor: ȘAMOIL POPESCU.
3. Curator: SIGISMUND ȘERBAN.

III. Biserica de pământ, edificată la an. 1840. *Hramul*, Pogorirea Spiritului Sânt. *Casa paroch.* de pământ, edificată la 1884. Conf. lib. Școlă de pământ, edificată la 1880 cu 1250 fl. Școlari oblig. 137, frec. 84. *Benef. paroch.* în realități 12 jug.

1490 □°, Lectical 80 litre cucuruz, 40 Țile de lucru, venite din cimiteriū 8 cor. *Venit congrual*: 217 cor. 40 fl. *Dotatiunea docentală* sistem. în 1893 sub Nr. 2242 cons. la 600 cor. *Averea biser.* în bani 2899 cor. *Averea școlii* în bani 101 cor. 47 fl.

Filia Rea. La 1733 vine înainte sub numirea «Rija», cu 29 familii, biserică și 2 preoți, Petru unit și George neunit.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Unit.	Isr.	Departare dela matre Km.
Totesci	329	13	—	8	—	—	7	
Filiață:								
Rea	24	10	222	2	—	—	1	1 1/2
Total	353	23	222	10	—	—	8	

Departare dela scaunul protopopesc Km. 16.

Posta ultimă: *Kernyesd.* Stațiunea telegrafică: *Hátszeg.*

25. TUȘTEA (Tustya).

I. Istoricul. — Parochie veche. În conscripția din 1733 ocure cu fam. 70, biserică și 2 preoți, precând în cea din 1765 numai cu 14 fam. și 1 preot; se vede că în tulburările Sofroniene în mare parte a cădūt la neunire. Într'un act din 1787 se Țice că intravilanul parochiei și a bisericei l'a donat familia nobilă Csulay, carea a edificat și biserica cea veche. Școlă confesională gr. cat. s'a sistemisat cu decretul guvern. transilv. de dat. 24 Apr. 1868 cu salar docental de 40 fl. și lemne, la 1880 s'a deschis în local propriu fiind primul învățator Cosma Roman din Fărcadinul de sus cu dotatiunea de 110 fl. La Ordinariat se află o Pravilă afirmative a bisericei din Tuștea, pe care la călcăi este scris: «Anno 1674 die vero 13 Aprilis emit hanc Sacram Scripturam. Pavel Munyan alias Pap Tustya et Transylvaniae Graecis ritus unitorum Archidiacon. et sedio episcopatus pres.»

Seria cronologică a Preoților: PP. Istvan Covanescu 1787; Iosif 1808—1840; la 1840 străpus la mănăstirea Prislopului până la 1847; Visantie Tustean 1842—1871; Teofil Tuștean 1871—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *TEOFIL TUȘTEAN.*
2. Docente: *NICOLAŪ PREDONIU.*
3. Cantor: *AUREL HUZONI.*
4. Curator: *IANEȘ ROMAN.*

III. Biserica de pētră, edificată dela 1842 până la 1851 cu 3000 fl. pe spesele com. biser. *Hramul*, S. Treime. *Casa paroch.* de lemn, edificată la an. 1861. Conf. lib. *Matricule*, din 1824. *Școlă* de pētră, edificată la 1895 pe spesele com. biser. *Școlari* oblig. 52, frec. 45. *Benef. paroch.* în realități 8 jug. 1050 □°, Lectical 650 litre cucuruz, 60 Țile de lucru, venite din cimiteriū 22 cor. *Venit congrual*: 171 cor. 22 fl. *Dotatiunea docentală* în bani 600 cor. *Averea biser.* în bani 392 cor. 60 fl.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.
Tuștea	571	12	1	10	—	5	8

Departare dela scaunul protopopesc Km. 7.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Hátszeg.*

26. VĂLIORA (Valiora).

I. Istoricul. — Parochie veche. În conscripția din 1733, e luată cu fam. 21 și biserica fără preot, iară în cea din 1765 nu este luată, și nici nu se mai pomenesce până pe la anul 1800. Școlă are comună cu Ciula-mare.

Seria cronologică a Preoților: PP. Zaharie 1804; Crăciun Olarescu 1842—1845; Euthimiu Olarescu 1845—1865; Aron Olarescu cooperador 1868—1894; Silviu Simonetti 1894—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *SILVIU SIMONETTI*, adm. paroch.
2. Cantor: *IOSIF OLARESCU.*
3. Curator: *DEMETRIU HELGION.*

III. Biserica de pētră, edificată la 1865. *Hramul*, Pogorirea Spiritului Sânt. *Casa paroch.* de lemn, edificată la 1896.

Conf. lib. *Matricule*, din 1841. *Școlă* nu este. Școlarii cercetază școla centrală gr. cat. din Ciula-mare. *Școlari* oblig. 99, frec. 42. *Benef. paroch.* în bani 976 cor., 780 dela erariu ceialalați dela comună, în realități 2 jug. 960 □°; Lectical 10 litre cucuruz. *Venit congrual*: 276 cor. 52 fil. *Averea biser.* în bani 320 cor. 54 fil., în realități 10 jug. *Averea școlii* în realități 10 jug.

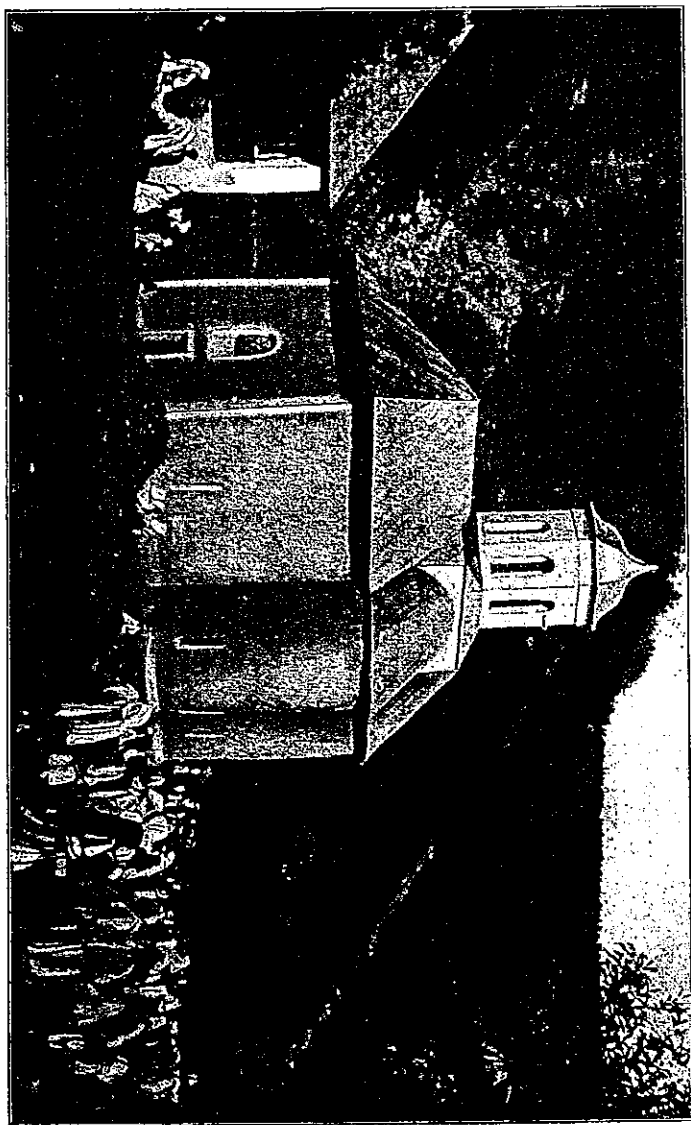
Filială Boița. Biserica de pământ, edificată la 1880 pe speșele com. biser. *Hramul*, Adormirea Prea Curatei V. Maria. Deore-ce calea ce duce dela Boița la Tuștea, se numește calea bisericeii — este probabil că Boița în vechimea a fost afiliată la parochia Tuștea — din 1853 înse este filie la Vălióra. *Școlarii* cercetază școla din Ciula. *Averea biser.* în bani 253 cor. 8 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Isr.	Departare dela matre Km.
Vălióra	524	—	—	—	—	—	
Filială:							
Boița	439	—	—	—	—	—	
Total	963	—	—	—	—	—	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 12.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Hátszeg.*

MĂNĂSTIREA.

Dela Prislopul Silvaşului.

Archimandria S-tului Ioan Teologul.

Archimandrit, nu este.

Istoricul. — Institute monastice fungente greco-catolice în Diecesa Lugoşului nu există. În timpurile trecute însă pe acest teritoriu au fost mai multe mănăstiri. Cea mai însemnată dintre acestea a fost Mănăstirea dela Prislopul Silvaşului în Vicariatul Haţegului. Parte pentru rolul ce l'a jucat în trecut, parte, căci în timpurile noastre acest locaş sacru, mai vârtos în urma restaurării sale din ruine, a devenit loc de pelerinaj, unde mulţimea credincioşilor îşi caută mângâiere sufletească, — în cele următoare dăm istoricul ei, scris de Canonicul Ioan Boros.

I.

În valea cea minunată şi clasică a Haţegului, în sinul munţilor din spre apusul aceluia oraşel vesel, într'o dumbrăviură deschisă şi spălată de apa cristalină a unui izvor bogat, se înalţă în singurătate o bisericuţă veche, vestind mărirea trecută a Mănăstirii dela Prislopul Silvaşului.

După o cronică din veacul al XVIII, cunoscută sub titlul «Plângerea Sfintei Mănăstiri a Silvaşului din eparchia Haţegului» şi scrisă de un călugăr pribegit, începutul acestei mănăstiri s'ar data din veacul al patruspredecelea. Intemeietorul ei ar fi fost un călugăr cunoscut poporului sub numele de «Sfântul Nicodim», originar din Prilep, din colo de Balcani.

Din Muntenia acel călugăr trecând în Transilvania a venit și în țara Hațegului, unde a pus temelii la mănăstirea Silvașului dela Prislop. Ce sorțe și vieță va fi avut acesta mănăstire în decurs de 150 ani, adica dela înființarea ei până la începerea domniei calvinesci din Ardeal, nu se știe. Probabil că ea încă a ajuns la sorțea părăsită a altor mănăstiri românești. Din starea aceea desolată a redicat'o, după autorul «Plangerei»:

O Dömnă mare și vestită
Zamfira cea pururea pomenită,
Fata lui Moise Voivod în Bucuresci
Din neamul marilor Basarabesci,
La anul cincisuteedöuezeci preste o mie,
Mi-a pus a döua örá temelie
Nöuă frumösă de petró
Prea förte înfrumsețată
Și cu zid încunjurată,
M'a înzestrat cu moșii
Cu sate și cu vii
Și cu odöre m'a împodobit
Intru tot de sevërșit.

Zamfira fundătorea mănăstirei a fost fiica Domnitorului Moise Basarab, carele lipsit fiind de domnie a trecut în Ardeal sub protecțiunea Principelui transilvan, unde Zamfira s'a căsătorit de döue öri. Prima dată cu Stefan Keserü dela care i-au ramas doi fii, Ion și Mihaiü; iar a döua örá cu polonul Stanisav Nisowski, nobil de mare înfluiță la curtea Reginei Isabela și a lui Stefan Bathory. Acest domnitor din urmă cu actul donațional de dat Alba-Iulia 20 Sept. 1575, a dat Zamferei și fiilor seü Ioan și Mihaiü dominiul posesiunei totale dela Szent-György și Wallia din comitatul Hunedörei, în apropierea mănăstirei Silvașului.

După donățiunea acesta la cincii ani, Zamfira după o vieță strălucită, dară afirmative nefericită, a repausat la anul 1580, și a fost înmormentată în biserica Sfintei Mănăstiri edificată de dönsa, și unde zac și acuma osemintele ei în cripta din tinda bisericei, avënd pe lespedea de petró aședată pe criptă următorea inscripțiune:

Saphira Moisini ducis inclita filia tandem
Hoc posuit moriens flebile corpus humo.
Keserio imprimis uxor dulcissima clausit
Lumina, fit consors deinde Nisowski tua
Si genus excutias nihil hac magne nobile
Sub Transalpino terra valacha polo videt
Huic avis et genitor princeps si caetera spectes
Huius maestae virum Dacia utrumque genuit
Tu quicumque vides Saphira hec monumenta venuste
Saphira dic Saphir nomine digna fuit.

Iar pe marginea epitafului jur împrejur se afla inscripțiunea acesta: Saphira filii (colțul petrei este rupt) Moisini principis Transalpinorum relicta Magci Stanislai Nisowski moritur Anno 1580 die mensis Martii anno aetatis suae XLIII.

Deosebita însemnatate în istoria bisericei românești din Transilvania și-o are mănăstirea Prislopului prin faptul, că spre sfârșitul veacului al XVI, în timpuri dintre cele mai dureroase pentru biserică, acolo și-au avut reședința Episcopii aceleiași biserici. Seria acestor Episcopii, după cercetările Canonicului Dr. Bunea,¹ a fost următorea.

1. *Eftimie*, egumen (1553—1566) în mănăstirea Neamțului din Moldova, carele silit de împrejurări, dela Bistrița a venit la mănăstirea Prislopului, unde a ajuns egumen. La stăruințele unor nobili, cari probabil că au fost Zamfira cu bărbatul ei Nisowski, Principele Stefan Bathory cu dat. 5 Oct. 1571 a permis lui Eftimie ca «să predice cuvântul lui Ddeü cel curat și drept, să umble prin provincie și să slujescă celor de ritul seü»; iară cu dat. 12 Sept. 1572 același Principe l'a denumit de Episcop, dându-i voiă ca să învețe pretutindenea în țara Ardealului și în părțile unguresci.

2. *Cristofor*, mai înainte Episcop dela Gioagiu, carele trăind încă Eftimie, și probabil cu învoirea lui prin decretul Principelui Stefan Bathory de dat. 6 Iunie 1574, «ca om meritos în știința sa», a fost numit episcop al părților ardelene, cari mărturisesc religiunea română sau grecescă, rămânând Eftimie până la 1576 episcop numai preste comitatele Turda, Cluș Doboca și Solnocul inferior.

¹ Vechile episcopii românești. Pag. 52.

3. *Genadije* (1579—1585) ales de cler și întărit de domnitor, carele mai întâiu s'a instalat de «Metropolit».

4. *Ioan* egumenul mănăstirei Prislopului, carele fiind ales de cler, cu decretul Principelui Sigismund Báthory de dat 10 Martie 1585 a fost întărit de episcop al bisericilor românesce din Ardeal și părțile unguresce, afară de bisericile românesce din comitatele Turda, Cluș, Doboca, Solnocul din Iăuntru, Crasna și Solnocul de mijloc «carî s'au lăsat sub jurisdicțiunea episcopului Spiridon succesorului lui Eftimie.

Ioan dela Prislop s'a hirotonit în țera românească, de unde reîntorcându-se în Transilvania, după-ce între anii 1595—1599 prin Mihaiu Viteazul s'a întemeiat mănăstirea S. Treime din Alba-Iulia, episcopul Ioan, strămută reședința sa dela Prislop la Belgrad și nu cunoștem că locul lui dela Prislop în mod stabil să-l fi ocupat alt episcop următor.

De aici încolo despre mănăstire nu mai avem alte date decât, că dintre călugării aceleia, unul cu numele Ioan de naștere din Silvaș, carele s'a retras într'o chilie sêpată în stânca din apropierea mănăstirei, ce și ađi se numesce «chilia Sântului» și că ea a fost închinată mănăstirei mame din «Tismana». Deși în actul unirei din 1699 respective 1700, nici un reprezentante al mănăstirei nu este subscris, totuși, după ce însuși auctorul «Plângerea» afirmă, că cu acea ocaziune tot Ardealul la Papa cu totul s'a plecat, și cu papistașii s'a unit, încât din acêsta causă, mănăstirea mamă Tismana a părăsit chiar și mănăstirea Prislopului, — este foarte probabil, că călugării dela acêsta mănăstire încă au îmbrățoșat S. Unire.

În anul 1744 însă pornindu-se turburarea religioasă ridicată în contra unirei de călugărul Visarion, mănăstirea Prislopului încă a deficiat, așa încât într'ênsa și-a aflat adăpost chiar și un episcop neunit și pôte și alți călugări veniți din țeri străine, vrêsmași ai S. Uniri.

După-ce însă spre liniștirea turburărilor, prin decretul Mariei Teresiei de dat 15 Apr. 1746 s'a fost dispus, că călugării vagabunđi să se scôtă din țară, iară prin decretul de dat 18 Iunie 1747 s'a dat poruncă, că pseudoepiscopul din Silvaș și unii corifei din Benținți și Alba-Iulie să fie prinși și

pedepsiți este de cređut că acea mănăstire a ajuns iarăși sub jurisdicțiunea Episcopului din Blaș respective a mănăstirei S. Treimi de acolo înființată în anul 1747.

De aici se pôte esplica apoi acea, că îndată după liniștirea turburărilor religioase, Archimandritul Filoteiū dela mănăstirea S. Treimi din Blaș cu scrisoarea de dat 23 Iunie 1749 pe ieromonachiū Varlaam și Nichita îi trimite la Prislop, a bună seamă, că în acele părți sguduite de turburăările sofro-niane să fie propagatori și apărători ai S. Uniri.

Aședându-se călugării dispuși în mănăstire, numai decât au început restaurarea ei. Iar prin scrisoarea datată în an. 1749 din mănăstirea Prislopului, ieromonachul Varlaam s'a rugat de Petru Dobra, carele cu decretul împărătesc de dat 15 April 1746 fusese denumit de protector al Unirei, — că după-ce mănăstirea Silvașului, carea mai înainte cu mari și destule bunătăți era întărită, dar nu de mult în trecutele vremuri de tôte cele fu despoiată, să facă mijlocire, că cei ce țin moșiile și odorele S. Mănăstiri, să le dea înderêpt. Avut'a rugarea acêsta rezultat favoritor, orî ba, nu se știe. Dară cumcă recăștigarea averei mănăstiresce nu s'a efectuit, se cunoșce din cartea de recomandare dată la cererea călugărilor cu dat 4 Aprilie 1756 de cătră Episcopul Petru Paul Aron, ca pe basa aceleia Varlaam să pôtă aduna milă pentru acea mănăstire.

Ore din mila adunată restauratu-s'a și încât mănăstirea nu se știe. Este însă probabil, pentru-că cu doi-trei ani mai târđiū adică la 1759 Varlaam se numesce «Egumenul» mănăstirei, iar Nichita «starițul» aceleia. Varlaam în calitatea de egumen, împreună cu Protopopul Ghiura Ilianul, cu dat Zlatna 19 Febr. închie contract de zidire cu meșterul zidar Ioan din Zlatna pentru zidirea mănăstirei dela Vaca de lângă Brad care afară de bis. cu turn avea să stea din patru chilii de asupra pentru călugări și patru chilii de desupt pentru refector și școle, cea ce dovedesce, că acea mănăstire a devenit sub jurisdicțiunea mănăstirei mame dela Prislop. Afară de acestea Vicarul general Filoteiū cu dat 2 Aprilie 1758 pe nou chirotonitul preot Dionisie îl trimite la mănăstire Prislop ca se fie instruat în cele ale preoției.

Timpul de restaurare și de înflorire a mănăstirei cu finea anului 1759 încetază. Causa a fost turburările religio-nare, inscenate cu furie de către călugărul Sofronie. Acelor turburări a căzut jertfă și mănăstirea din Prislop. După-ce revoluțiunea cea religioasă cu buna nu s'a putut domoli, Generalul Buccow la an. 1751 între alte măsuri energice a dispus ca mănăstirile de lemn să se ardă iară cele de piatră să se dirime, ca astfel să se nimicască cuibul agitațiilor. La acel an mănăstirea Prislopului a scăpat de perire. Când însă la anul 1762, turburările acelei revoluțiuni s'au estins preste întreg ținutul Devei, Orăștiei, și Hațegului și chiar și protopopul unit Zacharie din Hunedórá împreună cu tot clerul seú a trecut la neunire, atunci călugării mănăstirei, isoiași în mijlocul munților, încă aú căzut jertfă ispitelor de a deficia.

A bună seamă, că acei călugării aú descoperit primejdia în carea se aflaú și frații lor dela mănăstirea mamă din Blaș, de unde apoi ieromonachul Grigorie Maior într'o epistolă pastorală clasică îi îndeamnă să nu se inspăimânteze de batjocurile și asupririle resvręșitorilor neuniți ci cu răbdare ce se cuvine mai ales călugărilor să steá cu tărie pe lângă credința cea adevărată a S. Unirii.

Pe atunci în mănăstire aú fost următorii călugării: Ieromonachul și egumenul Varlaam, Efreim, Nichita și popa Lazar dela mănăstirea Prislopului, apoi ieromonachul Teodosie și monachul Carpie dela mănăstirea Plosca precum și un anumit Inocenție, carele în decursul anului 1761 împreună cu părintele Grigorie Maior aú umblat ca misionari în cauza S. Unirii.

Episcopul Aron în scrisoarea de dat. 12 Aprilie 1762 îndreptată către baronul Dietrich observând, că în vremile trecute, călugării dela Prislop cu zel laudabil aú mărturisit Unirea, încât și pe alții i-aú întors propuse ca, după-ce nu a succes să-i abată dela apostasie cel puțin pe corifeii Varlaam și Inocenție să fie duși sub clausură la Blaș iară ceialalți să fie scoși din mănăstire și din țară ca uniți, cari deși născuți în Ardeal, dară din pruncie, aú fost crescuți în mănăstirile de sub stăpânirea turcescă, iară mănăstirea să rămână în grija călugărilor statornici în unire.

Generarul Buccow, președintele comisiunei aulice nu s'a mărginit la propunerile Episcopului Aron, ci a dispus ca averea mănăstirei să se predeie Episcopului, spre scopul deschiderii unei școle în Hațeg, iară oficialilor comitatului a dat ordin, ca în 5 Iunie 1762 să ie cu sine ómenii de ajuns, și să dirime și cu foc să nimicască mănăstirea. Dispozițiunea acésta s'a și îndeplinit.

Dintre călugării defecționați, Inocenție a rămas și mai de parte agitând în contra Unirii până când la anul 1768 l'a dus în temniță la Blaș.

Călugării Efreim și Teodosie aú fost espulsați în țara românească, iară Varlaam și Nichita precum și popa Lazar din Silvaș după pustiirea mănăstirei iarăși s'au unit.

Cu defecționarea respective scóterea călugărilor din mănăstirea Prislopului și pustiirea aceleia se începe și decădinta ei și în restimp de opt ani nu este nici o umă despre restaurarea ei.

II.

Episcopul Rednic într'o reprezentare făcută la guvern între mijlocele de promovare a unirei s'gduite, în mod deosebit propune deschiderea școlilor, pentru creșterea tinerimei în spiritul s. biserice. Și deórece la mănăstirea Prislopului încă de mai înainte era școlă înființată pentru districtul Hațegului, a bună seamă la insistința aceluiași Episcop s'a făcut, că la anul 1770, în urmarea dispozițiilor mai înalte s'a ordonat deschiderea școlei în numita mănăstire. Pentru organizarea acelei școle, la rugarea credincioșilor din acele părți, Prepositul Filoteii László dela mănăstirea S. Treime din Blaș, cu dat. Alba-Iulia 24 Aug. 1770, dând carte de recomandare pentru călugării Varlaam și Nichita, cari în Blaș aú depus profesiunea credinței, pe aceia îi trimite la Prislop, ca să se îngrijescă de lipsele spirituale ale credincioșilor și de educarea și instrucțiunea tinerimei.

Așezându-se acești călugării iarăși la mănăstire, de loc s'a apucat de restaurarea ei.

După cum se cunoște dintr'o scrisoare a Prepositului Filotei din Blaș, de dat. 15 Nov. 1771 călugării au reclamat restituirea cărților rituale și a requisitelor sacre înstrăinate dela mănăstire la 1762, Neîmplinindu-se cererile călugărilor, acestia le-au repețit, și atunci Episcopul Maior cu dat. 12 Decembre 1775 a dispus, ca și până ce s'ar restitui icónele duse la Blaș, să se facă altele, iar privitor la recuisitele mănăstirei aflătoare la biserica din satul vecin Lindina, a lăsat, că dacă nu le-ar da de voiă bună înapoi, atunci curatorii din Silvaș să le aducă cu ajutorul tisturilor din afară; ceea ce s'a și întimplat, după cum știm din porunca dată la 28 Iulie 1776 de judele nobililor, Alesiu Nopcea din Silvaș solgabităului respectiv. Iar ca mănăstirea să se pótă ridica din starca desolată în care se află, ieromonachul Nichita la an. 1775 a dat carte de recomandare, călugărului «Dionisie» spre a putea aduna milă dela creștinii, care cât va voi, grâu, cucuruz, mazere sau altele cu ce se va îndura.

Tóte nisuițele călugărilor Varlaam și Nichita n'au putut să facă ca mănăstirea să se reducă la starea ei de odinioară, mai ales că de o parte prin edictul de toleranță din 1781 s'a dat o lovitură grea consolidării S. Unirii, apoi printre anii 1782—1786 din ordin mai înalt mai multe mănăstiri s'au cassat, iară de altă parte împăratul Iosif II cu dat. 12 Decembre 1781 oprise de a se mai trimite călugări în misiuni, și preste tot a ordonat reducerea numărului călugărilor chiar și la mănăstirea S. Treime din Blaș.

Cât au fost călugării Varlaam și Nichita la mănăstirea Prislopului și la ce stare au adus mănăstirea, — lipsesc datele.

Tot ce știm despre evenimentele decurse în jurul mănăstirei în restimp de 35 anii (1775—1810), se reduce la următoarele:

a) În părțile Hașegului, și în deosebi în Silvașul superior, prin stăruințele călugărului Iosaphat (Ioan) Devai. Din 1315 militar defecționaș, 180, iară din provinciali 414 s'au reintors la Unire. b) Episcopul Gedeon Nikitics la 9 Iunie 1787 pe ascuns s'a dus și la Silvașul de sus, îndemnând pe creștinii ca să cêră să li-să dea una din cele două biserici de acolo.

La 1795 curatorii bisericei din Silvașul de sus, într'o scrisoare compusă în limba magiară, și îndreptată către administratorul Vicarial Tyron Dragosy din Hașeg să căesc, că, după-ce în lipsa preotului adeseori, mănăstirea din ți în ți se pustiesce, cer, ca sau să se trimită preot la mănăstire, ori chiar Vicarul să se mute acolo, de unde precum órecând episcopii reședuți la acea, și el mai ușor va purta oficiul seú. Vicarul a și trimis acolo preot, pe care după acea episcopia din Blaș nu l'a admis. Atunci vicarul prin raportul seú de dat. 27 Febr. 1795 propune episcopiei, că, după-ce alt preot nu-are la dispoziție decât numai pe bigamul Zacharie dela Grădiște, ori să se trimită acesta, ori Popa Teodosie dela Jungan. Obsêrvă însă ca Popa Zacharie numai sub aceea condiție vrea să mérgă la mănăstire, dacă i-se permite a-și reținea muierea.

Óre aședatu-s'a vr'unul din acuma numiții preoți la mănăstire ori ba, urmă nu avem. Abia la anul 1810 se amintesc călugărul Macarie, carele fiind greu morbos la același an cu dat. 22 Iunie 1810 în presința preotului Nicolae din Farcadinul de jos și a curatorului Ladislaú Gola dela biserica din Silvașul de sus, lasă a se lua un inventar preste cele ale mănăstirei. Deóre-ce în acel inventar se amintesc multe lucruri frumoșe de instruire internă a bisericei, iară în raportul Vicarului Dragosy se dice, că acel călugăr a fost apt pentru ținerea instrucțiunei dela școla mănăstirei, se póte conchide, că Macarie se afla la mănăstire de mai mult timp. Macarie a murit în luna lui Iunie 1810. În locul lui Vicarul a dispus pe preotul Nicolae din Farcadinul de jos, pe carele ordinariatul din Blaș cu dat. 18 Aug. 1810 sub acea condiție îl apróbă, dacă este apt de a ținea instrucțiune școlastică. Preotul Nicolae a stat la mănăstire până la 1836, și a ținut mănăstirea în stare bună.

Iară cumcă pe timpul numitului preot a sustat școla dela mănăstire se vede din ordinațiunea de dat. N.-Csula 9 Sept. 1813 dată de judele nobililor Alexiu Nopcea, prin care lasă vice-judelei Petru Gola din Silvașul de sus, ca, cu ocașiunea investigațiunei în contra unui cărbunar cu numele Martin

carele furase unele unelte economice de ale mănăstirei, să fie ascultați și tinerii de la acea mănăstire.

Următorul Nicolae a fost Popa Rusu amintit într'o rugare a curatorilor mănăstirei din 1836, în carea cer întărirea lui S. Nopcea de cristnic la acea mănăstire. După Popa Rusu, cam din 1840—1847 a stat la mănăstire Iosif Tuștean, carele la început și-a revocat hotărîrea sa de a merge la mănăstire, dar la urmă totuși s'a dus și a stat acolo până la an. 1847.¹

Dela 1847—1873 preot stabil la mănăstire n'a fost ci ea a stat sub jurisdicția preotului din Silvașul de sus, carele a și folosit venitele mănăstirei luând afară dreptul ce-îl ceruseră călugării de a ținea în hotarul Prislopului iarna și vară două vaci fără nici o plată.

La an. 1853 fostul vicar dela Hațeg, mai apoi preposit capitular la Lugoș, Stefan Moldovan a vizitat mănăstirea Prislopului, și după-ce pe basa tradițiilor și a scrisorilor ce le-a aflat în lada bisericei dela mănăstire, face istoricul aceleia, cu privire la starea aceleia însemnă, că biserica e reparată cu speșele comunei bis. din Silvașul superior, cheltuind ca la 800 fl., dară celelalte edificii ale mănăstirei se află în ruină.

Starea acésta desolată și părăsită a mănăstirei a ținut până la 1873, când un om cuvios, cu numele Aron Sêrbu, la sfatul Episcopiei de Lugoș, s'a retras la acea mănăstire, și după multe stăruințe a reparat'o în-câtva și a provădut'o cu recușite sacre. Neputând primi, ca se fie chirotonit de preot totuși a rămas acolo până la mórtea s'a întemplată la 1876 După aceea mănăstirea a rămas iarăși fără de îngrijitor în mâna sorții și a vremurilor, cari n'au întârziat a o prăbuși de nou în ruine.

În anul 1898, Vicarul Hațegului Nicolaș Nestor acuma canonic în Lugoș, cu aprobarea Ordinariatului episcopesc, a constituit un comitet din preoșimea și inteligența unită din țara Hațegului, carele a inițiat o colecță publică spre scopul restaurării și conservării mănăstirei Prislopului. Din suma colectată, biserica mănăstirei s'a reparat de nou, și lêngă ea

¹ Cfr. Scripta episcopiei din Blaș de dat. 19/7 Iulie 1846.

în locul școlei și locuinței vechi a dascălului s'a edificat o casă de piatră constătătoare din 2 chilii și foișor. Dupăce până acuma n'a succes ca la mănăstire să se așede un preot stabil Ordinariatul de Lugoș grija aceleia a încredințat'o unui curatort constătător în frunte cu vicarul Hațegului, din doi credincioși ai parohiei Silvașului de sus și doi preoți din Districtul vicarial aleși din partea sinodului vicarial, iară însași S. mănăstire s'a supus jurisdicțiunei preotului din Silvașul de sus cu acela, că având dînsul să respundă despre conservarea zidurilor dela acea, în schimb să folosescă pămînturile ținătoare de proprietatea mănăstirii.

Biserica dela mănăstirea Prislopului este zidită în stil bisantin în forma crucei, din mijlocul brațelor căreia se ridică o cupolă mică octanagulară provădută cu 8 ferestî. Altariul încă e boltit și împreună cu naia bisericei are nesce ferestî lungărețe. În tinda bisericei de loc lêngă ușa de mîna dreaptă este monumentul fundatricei Zamphira, care constă dintr'o lespede de piatră oblungă aședată pe fundament de cărămidă. Fruntariul — iconostasul — bisericei e din lemn cioplit, înfrumșețat cu icône depinse, afirmative în anii 1752 și 1772. În turn se află două clopote, cel mai mare e din 1779, iară cel mai mic din 1772.

Episcopul Lugoșului Victor Mihályi a vizitat mănăstirea Prislopului în anul 1891 și cu acea ocașiune a slujit S. Liturgie afară la umbra bisericei, neputând acésta cuprinde mulțimea credincioșilor adunați în jurul Arhierelui lor.

Episcopul Demetriu Radu, în primăvara anului 1901, spre încheierea festivităților Iubileului de 200 de ani dela Unire a condus la mănăstire un peregriaj compus din mai multe mii de credincioși, și acolo așșderea sub ceriul liber, la umbra vechiului sanctuar, a slujit s. Liturgie, încunjurat de preste 40 de preoți din diecesă și chiar dela s. Metropolie din Blaș.

În urma acestor visitațiuni episcopesci, au luat un avânt din ce în ce mai mare peregriajele la Sfânta Mănăstire, și cari se țin de două ori în an, anume în Dumineca care cade după ziua Sântului Ioan Evangelistul sau Teologul (8 Maiu s. v.) patronul mănăstirei, și la Înălțarea S. Crucii, 14 Septembrie.

III.

Averea mănăstirei. Scriitorul «Plângerei» dice, că mănăstirea «Prislopului» a fost înzestrată din partea Zamfirei cu moșii, sate și vii. Carii au fost acele moșii, nu se știe cu precisiune.

Cel d'ântăi document în această privință îl avem din 1749. Atunci călugărul Varlaam cerând dela Petru Dobra protectorul unirei recăștigarea avcrilor înstrăinate ale mănăstirei, la calcăiul rugării sale, acele astfel le specifică: 1. Odăjdiile bisericeii: două sfite roșii cu flori de aur; două stichare de barșon mohorit, sêpate cu flori de aur, un omophor de barșon, iară sêpat cu flori de aur; un potir, un disc și o lingură de argint, poleite cu aur; o penceie și un testamânt. 2. Moșiile împrejurul mănăstirei, adică: fênașele, cari le țin sătenii în puterea lor. — Acum de curând, de când am venit eu la acea mănăstire, ni-au luat cu puterea niște holde de ale mănăstirei la crucea Prislopului, jupânul Nopcea Pál din Silvașul de sus. Și a avut Sfinta mănăstire 24 florinți dați în camătă la Prip Lasiu și el nu dă nici capetele nici camăta.

Și acestea încă se înțeleg a fi fost ale mănăstirei anume: Boița întrégă, Vălióra întrégă, cari le țin nemeșii din Ciula în putere. După aceea la Tuscea o livadă de 20 caré de fên, ce o ține în putere Belea Tămaș, și un loc tot acolo pe care același nemeș a făcut o șură. A mai avut mănăstirea din o móră a Domnului Csulai Pál venitul de Sâmbetă seară până Lună diminéța. La Lunca-Cernei, un rit de fên, ce-l ține jupânul Vig Avram în putere. Iară la Farcadin avea mănăstirea vii și moșii, ce le țin nemeșii de acolo.

Din afirmarea lui Varlaam că nu de demult în trecutele vremi, a fost lipsită mănăstirea de toate acele, s'ar putea conchide ca aceea se vor fi întimplat în turburările religioare de sub Visarion. Cumcă mănăstirea să-și fi recăștigat moșiile sale, urmă nu avem, din contra știm ca la 1759, jupânul Gola Lascu din Silvașul de sus cu sătenii și cu solgăbiréul Zsiga cu puterea au năvălit asupra mănăstirei, și sub pretest că prin curtea mănăstirei ar fi fost vr'odată drum nebăgând în seamă rugările

călugărilor între sudălmii și ocări au stricat gardurile și sêmă-năturile.

E drept că la recercarea Episcopului Aron de dat. 23 Sept. 1759, făcută la directorul cauzelor fișcale, s'a ordonat cercetare, rezultatul aceleia însa este necunoscut. Este probabil că după-ce chiar la 1759 s'au înscenat turburările lui Sofronie cari au durat până la 1762, tóta cauza va fi rămas adormită.

Dela 1749 până la mijlocul veacului al 19-le mai avem trei inventare: Anume din 1810, 1829 și 1853. În cel din 1810 despre moșiile mănăstirei nu se face nici o amintire, în cel din 1829 se amintesc următoarele lêngă mănăstire din jos o livadă îngrădită și sadită cu nuci, meri, peri și pruni, cu pământ arătorii de 4 mcrțe de tómnă și 4 caré de fên. În poiana Giurchi lêngă pădure, fênaș de un car; la poiana Prislopului în gura valei Milteșului, livadă de un car de fên, iară în Milteș așiderea de un car. Tot cam așa se specifică aceste moșii și în inventariul din 1853 cu adaus că: Au mai fost și alte locuri de sêmănat și de fênaș și pădure multă a mănăstirei, ci nefind cine să-le grijescă și lipsind de a mână chrisóvele, le-au cuprins unii și alții. A mănăstirei a fost și móra dela Tuștea carea acum e a familiei Macrai. A rămas în tradiția, că și Boița încă a fost a mănăstirei. Venitul de pe îngrășatul porcilor la jir dela satele vecine era a mănăstirei totdeauna-până acuma.

Ce se țin de clenodiile și requisitele sacre mai însemnate ale s. mănăstiri se știe, că în vremea turburărilor din 1759 multe din acele au fost risipite și înstrăinate, fără ca vr'o odată să fi fost reprimate. În inventariul din 1810 potirul discul și lingura de argint cuprinse în conspectul din 1749 nu sunt amintite; se pomenesce însă o stea de argint înfrunșetată cu petrii, două cruci și o copă de argint.

Potirul și discosul de argint au perit, că numai ocură în inventariul din 1829; probabil că potirul și discosul de argint ce se află la biserica gr. cat din Silvașul de sus, au fost ale mănăstirei. Copia, lingura și steu de argint s'a conservat, despre acestea în inventariul din 1829 se dice că sunt însemnate cu înscripțiune pe o parte: „An. 1751», iară pe alta parte cu literile inițiale cirilice ale mănăstirei. Afară de acele se mai

pomenesc: o iconă de argint a Mamei Domnului, aședată pe altar, lângă care se află o cruce în lemn sепată pe marginea sепăturii argințită, iară scaunul crucei este tot de argint.

Copia de argint cu 7 petrii, lingura de argint și steaua de argint cu 16 petrii înfrumșețată cu înscрипțiunile pomenite în inventariul din 1829, ocуr și în inventariul din 1853. Față cu crucea de lemn scobită se însemnă că e îmbrăcată cu argint suflat cu aur, înfrumșețat cu petrii și cu 8 grane de diamant, două flori de aur — iară două flori au perit — și cu manunchii de argint. Așa dară din clenodiile susceptibile la 1810, la 1853 a lipsit icona de argint a Mamei Domnului, însă în locu-î, amintește o cruce de argint duplicată cu fundament aurit, cu petrii înfrumșețat, și pe mijloc cu laminate de aur trase pe cruce. Crucea acésta din urmă, credem a fi identică cu una din cele două pomenite în inventariul din 1810. Din toate aceste clenodii acuma se păstrează în aula episcopescă din Lugos: crucea, steaua, lancea, copia, lingura și icona Maicii Domnului. Iar la biserica din Ciula-mare se află un brîu pentru sticharul preoțesc din metal nobil înfrumșețat cu pietri și având forma de șerpe; despre acesta încă se susține că ôre cândva ar fi fost al mănăstirei.

Cunoscut fiind că mănăstirea Prislopului de vremuri vechi a fost ca și un centru al pietății creștinesci, având lângă sine și școlă de pregătire la statul preoțesc și cel cantoral, este foarte natural ca acolo să fi fost tot felul de cărți rituale și alte cărți de sciință. Din 1775 știm, că unele cărți de mai nainte au fost înștreinate și duse la Blaș, Hunedóra și Lindina din acele anume se pomenesc numai un mineu dus la mănăstirea din Blaș, care însă la 1766 s'a restituit.

În inventarul din 1810 se cuprind acestea: Mineu 2, Triod, Pentecostar, Ștrasnic, Prolog, Catavasier, Psaltire, Molitvelnic, Evangeliă, Liturgiă și Achavlist câte 1; Octoich și Ciaslov câte două și Testament 1. Un mineu l'a luat dascălul, Achavlistul l'a dus dascălul Nicolae din Vălcele, iară Testamentul, Popa din Vălióra. O evangeliă s'a vëndut, din prețul căreia s'a cumpărat ceară și tămăia. Tot acolo se dice că sunt 24 cărți sêrbesci cari din porunca curatorilor le-a fost dus Deac Balint

din Silvașul de sus, și nescari cărți latinesci, cari le-a dus de acolo Alexandru Gola. Tôte aceste se cuprind și în inventarul din 1829, pe lângă cari se mai numeră: Viața sfinților; divanuri două unul tipărit, altul manuscris din 1756; cărți românesci 20 dărabe, sêrbesci 21, dintre cari o evangeliă scrisă, legată în barșon roșu pe margini cu panturi de aramă și cu copcii de aramă, cu anul 1615, două cărți grecesci și două psaltiri racoșiane.

Din toate aceste în inventariul dela anul 1853 se amintesc: Evangeliă, Liturgier, Molitevnic, Triod Mineu cu Ștrasnic legat la olaltă, Pentecostar, 2 Ochtoice, Ciaslov de Iași Propovedania scrisă, Noul testament de sub Racoși, Divanul manuscris 1756. Noul testament sêrbesc, manuscris legat în barșon roșu și 18 cărți sêrbesci, un Mineu împrumutat bisericeii din Farcadinul de jos. Astăzi mănăstirea poșede 23 jug, 372 □° fênaș și pădure, precum și diverse recușite icône și cărți.

Curatoratul mănăstirei. Pe timpul cât a stat călugări la mănăstirea Prislopului, grigea peste aceea o purtară însuși călugării, iar în lipsa aceloră îngrijirea aceleia era concređută Protopopului districtual și preotului din Silvașul de sus.

La 1795 ne întelnim mai întâiu cu acea că însuși credincioșii din Silvașul de sus pun curator peste mănăstire, ceea-ce se pare a fi ținut și în vremile următoare, pentru-că la 1810, când vicarul Dragosy a propus la ordinariatul din Blaș, schimbarea Curatorului de acolo cu dat. de 18 Aug. 1810 se respunde, că acea nu se admite, ca nu cumva indignându-se nobilii din acel sat, cari își arôgă dreptul de a pune Curator, preste mănăstire, preotul care s'ar dispune acolo nu ar mai putea subsista. Despre atari Curatori se face amintire în inventarele din 1810 și 1829. Un atare Curatorat deosebit preste mănăstire sustă și ađi, instituit cu decisiul ordinariatului de Lugos de dat. 29 Iulie 1897 Nr. 616, constatător din Vicarul Hașegului, din preotul și 2 credincioșii ai parohiei Silvașului de sus și 2 preoți ai vicariatului aleși de cătră sinodul vicarial al Hașegului.

Conspectul al Parochiilor, Filialelor și școlilor din

Numele parochiei	Biserici			Capele		Case parochiale		Ș c o l e		Stat personal										
	Filiale	de pătr de lemn	de pătră de lemn	pro- prii	inchi- riate	pro- prii	inchi- riate	pro- prii	inchi- riate	Frecuți	Docenți	Cantori	Suflete	Școlari						
															cens		cens		cens	
															C	f	C	f	C	f
1. Băesci	1												1	208	28					
2. Căroesci	1							1		1	1	1	753	125						
3. Ciula-mare	1							1		1	1	1	505	271						
4. Coroesci	1	2								1		1	664	55						
5. Densuși						1		1		1	1	1	761	107						
6. Farcadinul inf.	1	2										1	433	64						
7. Farcadinul sup.		1						1		1	1	1	509	106						
8. Hațeg	1	1				1				1		1	465	67						
9. Hațegel		1								1		1	385	53						
10. Lunca-Cernei	4	1	3			1		1		2	1	2	3342	667						
11. Mătesci		1										1	218	29						
12. Păclișa		1								1		1	238	32						
13. Paroș-Pestere		1								1		1	635	89						
14. Rechitova		1	1					1		1	1	1	1880	404						
15. Riu-alb		1						1		1		1	350	78						
16. Sălașul inferior		1										1	463	100						
17. Sălașul sup.		1								1		1	254	44						
18. S. Maria Orlea		1				1				1		1	251	19						
19. Șerel		1								120		1	825	68						
20. Silvașul inf.		1										1	398	67						
21. Silvașul sup.		1										1	364	72						
22. Steiu	1	2						1		1	1	1	987	54						
23. Subcetate	1	1	1					1		1	1	1	931	72						
24. Totești	1	1						1		1	1	1	353	137						
25. Tuștea		1						1		1	1	1	571	52						
26. Vălhora	1	2				1				1		1	963	99						
Total	12	30	5					8	10			11	120	23 11 24	17711	2959				

numeric Districtul Protopopese gr. cat. al Hațegului.

Beneficiul parochial					Beneficiul doc. cant.					Averea bisericeii				Averea școlii			
in bani		in realități		in naturale	in bani		in realități		in naturale	in bani		in rea- lități		in bani		in rea- lități	
C	f	j.	org.	litri	C	f	j.	org.	litri	C	f	j.	org.	C	f	j.	org.
		4	—	840										1817	31		
		2	1259	3780	600									10			900
18		6	588	1950	600									299			45 02
		—	670	1850										1143	08		
80	60	40	385	76	600									5285	34	51	700
14		40	647	50										226			
4	50	3	86	60	600									600			913
1240		16	—	600										7180	85		500
10		12	—	1500										2726	29	1	1108
5		131	226	4650	650		92	—						662	32	200	—
		13	195	900										309	44	—	1574
4		2	932	40										105			
		12	1089	1000										131			
10		33	975	180	600									871	32	170	—
		16	831	—										2769	36		
5		4	245	150										893			
4		7	—	900										112			
6	30	6	869	90										390	46		
5		12	357	1980	600									768	14		39 22
		21	938	800										178	28		
		26	—	—										668	56	—	538
20		39	1360	2100	600									4692	40	53	—
10	40	20	515	—	600			13	800					456	91		
8		12	1490	80	600									2899			101 47
22		8	1050	650	600									392	60		
976		2	960	10										573	62	10	—
2442	80	496	1267	24286	6650	—	105	800	—	36161	78	488	1433	1558	64	10	1192

II. Districtul Protopopesc al Jiului.

I. Istoricul. — Protopopiatul Jiului constă din 17 parochii cu filiile aparținătoare, — toate situate în Comitatul Hunedórei.

Parochiile acestui protopopiat până la 1863 toate au fost încorporate la vicariatul Hațegului. Ca altele și ele au fost espuse turburărilor de defeționări din 1744—49, 1759—62, și mai cu seamă celor din 1782, și încă cu atât mai mult cu cât fiind spre graniță, cu deosebire călugării dela mănăstirea Lainici și preoții popizați din România, s'au străduit a ținea în continuu viue acele turburări.

Afară de aceste cu deosebire familia Kendefiană, carea avea posesiuni în comunele de pe Jiu, și un anumit Ignațiu Buda notar în acele părți, foarte mult au contribuit la stările agitate de defeționări ale comunelor de pe ambele Jiuri. Acestor împrejurări este de a se ascrie cumcă încă și pe la 1835 parochiile Petrila, Petroșeni, Livadeni au stat morțiș în neunire; iară altele, ca Galați, Petros, Merișor, Iscroni, Lupeni, Bărbăteni superiori, Câmpul lui Neag și dacă nu au defeționat de tot, dară și până mai târziu s'au arătat străine față de Unire.

Vicarului dela Hațeg Ciril Ciopa se cuvine meritul, că Unirea s'a susținut în valea Jiului și s'a întărit așa încât numai cei din Petrila, Livadeni și Petroșeni au rămas în neunire. Acestia nici la învățăturile și îndemnurile părințești ale Episcopului de piă memoriă Ioan Leményi, care la 1832 a vizitat acele comune, n'au voit să se plece, așa încât față de învertoșarea acelor ar fi și numitul Episcop însemnatele cuvinte,

că nu în zădar se numesc acele comune «Petroșeni» și «Petrila», ci pentru-că locuitorii lor sunt tari la inimă ca pétra, de nu străbate cuvântul lui Ddeu, ca să aducă róde de mântuire.

Fiind-că parochiile din părțile Jiului erau depărtate dela Scaunul vicarial și așa greú de supraveghiat, iară ca unele de lêngă graniță mult espuse ademenirilor neuniților: Vicarul Ciril Ciopa încă la anul 1810 a propus înființarea unui protopopiat cu reședința în «Vulcan» arătând, că pétra pentru casa protopopescă este adunată și poporul a promis spriginul de lipsă spre acésta. Propunerea vicarului atunci nu s'a putut realisa, ci abia numai după 53 ani, când la anul 1863 episcopul de piă memoriă Dr. Alexandru Dobra, din Vicariat a dismembrat parochiile de ași ale Districtului și a decretat înființarea Protopopiatului Jiului cu reședința în Puiú. Dela început până la 1866 Protopopiatul a fost condus de primul Protopop Atanasie Filip, dară cu reședința în Hațeg; iară dela 1866, când a repausat acel Protopop, în mod interimal a fost administrat prin Vicarul dela Hațeg, până la 1873, când scaunul Protopopiatului s'a aședat în opidul montan Petroșeni, și de atunci funcționează acolo și protopop stabil și definitiv. Prin urmare în comuna Puiú de fapt nici odată n'a fost scaun protopopesc.

Pentru însemnătate statistică, observăm, că în comunele ținătoare ași de acest Protopopiat, la 1733 au fost: suflete 606, Preoți uniți 17, case paroch. 2 și biserici 20; porțiune canonică arătore de 3 cubule, fênațe de 15 caré. În conscripția din 1765, din cele 18 comune de astăzi se află numai 10, adică: Barul, Crivadia, Puiú, Gălați, Riubărbat, Uric-Hubița Livadia, Ponor, Jiu-Sohodol și Petrila, dintre cari 6 ca parochii și 4 ca filiale.

În aceste parochii au funcționat 8 preoți și au fost 547 familii, dar nici o porțiune canonică.

Aceste date dovedesc, că ce urmări deasastróse a avut asupra comunelor ținătoare ași de acest Protopopiat, turburărilor religioase ale anilor 1744—1762.

Districtul Protopopesc are un fond de 174 cor. și o bibliotecă cu 83 volume. Ultima visitațiune canonică a Distric-

tului s'a făcut la anul 1885 prin Episcopul de atunci diecesan și acum Metropolit Esc. Dr. Victor Mihályi.

Venitul protopopesc îl constituie Circalatul care începând cu anul 1894 s'a regulat în felul acesta, că în parochiile din partea de sus a Jiului fiecare familie plătesce la an 40 fl., iar în parochiile din partea de jos numai câte 20 fl. Afară de acesta Protopopul mai are din fondul Bobian la an 200 cor.

Seria cronologică a Protopopilor: PP. Athanasiu Filip 1864—1866; Petru Pop vicar în Hațeg, ca administrator 1866—1873; Ștefan Radic 1873—.

II. Oficiul protopopesc.

1. Protopop: **STEFAN RADIC**, paroch în Petroșeni Asesor Consistorial.
2. Notariu: **NICOAŢ ZUGRAV**, paroch în Uricani.

III. Forul protopopesc.

Președinte: **STEFAN RADIC**, protopopul Jiului și paroch în Petroșeni.

Notar: **NICOLAŢ ZUGRAV**, paroch în Uricani.

Asesor I: **IOAN BORA jun.**, paroch în Petros.

Asesor II: **PETRU BURLEC**, paroch în Iscroni.

Asesor III: **PETRU VOIU**, paroch în Barul-mare.

Un loc vacant.

IV. Parochii

1. BĂRBĂTENII SUPERIORI (Felsöbarbatyen).

I. Istoricul. — Comună restaurată după 1788. La 1792 și-a edificat o biserică de lemn, ruinele căreia s'au păstrat până azi, iar la anul 1880 s'a edificat cea de acum asemenea din lemn în onoarea Scoboririi Spiritului sânt. Casa parochială de piatră, edificată la 1899 cu 1800 cor. pe spesele comunei bisericesci.

Școală de lemn, edificată la 1887, pe spesele comunei bisericesci cu 350 fl.

Acăsta comună în trecut până la anul 1901 a fost afiliată la parochia matre Lupeni și administrată de către preoții de aici, iar la 1901 a primit preot local și a devenit parochie de sine stătătoare.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: **IOAN PEPENAR**, administrator.
2. Docente: preotul în mod interimar.
3. Cantor și Curator: **IOAN TIMIȘAN**.

III. Biserica de lemn, edificată la 1880. *Hramul*, Pogorirea Spiritului Sânt. *Casa paroch.* de piatră. Conf. lib. *Școala* de lemn. *Școlari* oblig. 69, frec. 28. *Benef. paroch.*: Lectical 2250 lire cucuruz, 53 zile de lucru. *Benef. docent* în bani 300 cor. *Averea biser.* în bani 1240 cor. 18 fl., în realitate 1535 □°.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Isr.
Bărbătenii superiori	622	1	1	—	—	2

Depărtare de la scaunul protopopesc Km. 18.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Lupeny*.

2. BARUL-MARE (Nagybár).

I. Istoricul. — Comuna ca atare este colonizare de sârbi și greci, cari și-au edificat o biserică, azi ruinată, pe locul ce până acum se numește «Sârboveni.» Majoritatea acestei colonii mai târziu a emigrat, prin ce populațiunea s'a micșorat, dară prin aședarea familiilor Gerbești din Teuși, Cosmești din Nucșóra, Rahătești din Mălăiești, Ungureni din România și Ciolești din Livade, minimul poporului bastinaș, iarăși s'a înmulțit și după ce biserica cea veche a fost ruinată și-au făcut o biserică nouă pe intravilanul de azi, donat de strămoșul familiei Ciolești cu numele Ianeș Ciolești. Intravilanul bisericeii celei vechi ajungând în proprietatea familiei Dateonilor, din partea lui Gavril și Dimitrie Dateu, din nou s'a donat bisericeii ca cimiteriu, pentru care faptă creștinăscă aceia și acuma se pomenesc în biserică.

La an. 1788 după cum se vede din o epistolă adresată Episcopului Ioan Bob, de dat. 18 Febr. 1788, locuitorii acestei comune s'ar fi fost aplicați a părăsi S. Unire, însă la întrevinerea și stăruințele Vicarului Fiszkuti au fost împedeți și reținuți dela schismă.

Seria cronologică a Preoților: PP. Iancu, Iancu 1733; Andraș 1769 toți uniți; Stefan, Isaia, Lazar din Ponor, înainte de 1826; Stefan, Crișan tribun în 1848 când apoi și-a schimbat conumele în Traian; Nicolaș Gheorghită 1867—1868; Nestor Gotheas 1868—1884; Petru Voin 1884—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *PETRU VOIN.*
2. Cantor: *TRAIAN RUSU.*
3. Curator: *IOAN GÎRBEA.*

III. Biserica de piatră, edificată la 1787, aci se află un clopot din 1765 adus dela biserica de lemn, comună mai înainte cu cei din Barul-mic. *Hramul*, Pogorirea Spiritului Sant. *Casă paroch.* de piatră, cumpărată la 1899 cu 2160 cor. de către comuna biser. Conf. lib. *Matricule*, din 1826. *Școlă* grănițerescă. *Școlari* oblig. 163, frec. 94. *Benef. paroch.* nesistem. Realități 23 jug. 1484 □°, Lectical 450 lire cucuruz și 60 țile de lucru. Venite din cimiteriul 20 cor. *Venit congrual:* 155 cor. 38 fil. *Averea biser.* în bani 1899 cor. 75 fil., în realități 215 □°.

Filia Barul-mic. Creștinii de aci dintru început au ținut de Barul-mare, morții și-i îngropău acolo, în cimiteriul «Sârboveni» situat preste apă. Îscându-se pentru această ceartă între locuitorii ambelor comune, a urmat, că cei din Barul-mic s'au despărțit, și pe locul lângă mura Pârveștilor și-au făcut o biserică de lemn. În locul acesteia mai târziu s'a edificat o altă biserică de piatră, carea stă și azi. Față cu edificarea acesteia tradițiunea poporului susține următoarele: Nu departe de sat într'o peșteră pe stâncă înaltă s'au așezat nescari hoși, cari se suiau acolo din vale pe un brad înalt de care era întărită o punte până la peșteră. Hoșii aceia din România și-au adunat o mulțime mare de aur și de argint, dar observând, ca sunt puși la gona

au zidit ușa peșterei, punând în zid ca semn o péna și tăind bradul, au fugit, iară banii i-ar fi dat la strămoșul lui Ianeș Pêrvu, cu acea, ca dânsul în grădina sa să facă o biserică de piatră, având să o susțină în stare bună și ca din familia dânsului sa fie totdeauna crâșnicul bisericeii, ceea ce până azi așa se întâmplă. În biserică acesta se găsește o inscripție ștersă și afumată, de următorul cuprins: Zugrăvită sub stăpânirea înaltului Imperat Iosif II-lea, anul 1785 zugrăvită de Popa Simion din Pitești, cu totă cheltuială lui Ianeș Pêrvu (care i-a dat un cal înșelat gata).

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.	Deportare dela matre Km.
Barul-mare	372	61	52	20	3	1	11	
Filia:								
Barul-mic	375	—	—	—	—	—	—	1/4
Total	747	61	52	20	3	1	11	

Depărtare dela scaunul protop. Km. 23-5.

Posta ultimă: *Puj.* Stațiunea telegrafică. *Krivdila*

3. CÂMPUL LUI NEAG (Kimpulunyág).

I. Istoricul. — Comuna s'a înfiintat prin veacul al 15-lea de emigranți din România, în frunte cu un anumit Neagu, cari de frica Turcilor au trecut din România în acest loc ascuns în mijlocul pădurilor și s'au așezat într'o poiană lângă apa Jiului. Printre familiile venite cu Neagu se pomenește după tradiție: Hamzu, Muscal, Majotca, Maniulescu, Vinte, Taberă, Dumitrescu și Stanciu, iar familia Cânda a venit de pe la Riu de mori. Ținându-se această comună de familia Kendeffi vrasmașă Unirei, poporenii au deficiat la 1782 și așa au rămas până către anul 1820, când s'au unit iarăși și s'au constituit ca filie la biserica din Uricani. La anul 1854 căpătând preot propriu, comuna a fost ridicată în parochie de sine stătătoare. Școlă există din 1870, a fost așezată într'un local esarendat. Dotățiunea a fost la început 25 fl., apoi dela 1878, 100 fl., iară în 1894 s'a ridicat la 300 fl. Primul învățător provisor a fost preotul Constantin Stanciu.

Seria cronologică a Preoților: Constantin Stanciū (Ma-niulescu) 1854—; Coadjutor: Stefan Berinde 1892—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *CONSTANTIN STANCIŪ.*
2. Coadjutor-paroch. și Docente: *STEFAN BERINDE.*
3. Cantor și Curator: *IOAN CÂNDA.*

III. **Biserica** de lemn, edificată la 1890 cu 445 fl. de comuna biser. *Hramul*, S. Archangelii Michail și Gavriil. *Casa paroch.* de lemn, edif. la 1895 cu 600 cor. de comuna biser. *Matricule*, din 1855. *Școala* de lemn sub un acoperiș cu casa paroch. *Școlari* oblig. 51, frec. 42. *Benef. paroch.* în realități 57 jug. 521 □°, din cari 50 jug. pădure; 57 lăni de oie, 75 țile de lucru. *Venit congrual:* pentru paroch, 433 cor. 80 fil., pentru capelan, 400 cor. *Benef. docental* sistem. la 1894; dela comuna biser. în bani 300 cor., realit. 30 jug. 360 □°, ajutor de stat 300 cor. *Averea biser.* în bani 422 cor., în realit. cimit. 304 □°. *Averea școlii* în bani 220 cor.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Ier.
Câmpul lui Neag	448	78	2	7	1	4

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 32.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Lupeny.*

4. COROȘTENI (Zsilykorojesd).

I. **Istoricul.** — Comuna înființată prin emigrări din comunele Coroiesci, Vaidei și Vulcan de pe valea Hașegului. Parochia veche. Școala pe la an. 1851 s'a deschis în casa preotului Pavel Voin, ținând instrucțiunea însuși preotul. Dela 1851—1859 tot în acel local a ținut instrucțiunea Petru Burlec, pedagog abs. și de present preot în Iscroni. La an. 1860 tot acesta ca învățător a deschis școlă în comuna Iscroni pentru ambele comune. Dela 1860—1868 școlă nu s'a ținut; la 1869 iarăși s'a deschis școala, fiind învățător Avel Stoicuța, până când la 1891 s'a regulat definitiv. Dotațiunea docentală

dela început a fost dela fiecare casă câte 40 mon. conven.; în 1869 s'a ridicat la 60 fl., în 1876 la 100 fl. dela comunele Iscroni Coroieseni, Valea lupului în 1882 la 200 fl., iară din 1894 la 300 floreni.

Seria cronologică a Preoților: PP. Raducan, venit din România; Ioan Tunsu 1842; Pavel Voin Oneasă, sub care în contra întrigelor unui anumit Buda Nați cu conlucrarea familiei Saboi s'a întărit S. Unire; Adăm Stoicuța 1848—1880; Petru Burlec 1880—1892; Nicolaū Todoran iun. 1892—1902; Ioan Patachi 1902—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *IOAN PATACHI*, adm. parochial.
2. Docente: *BUCUR VOIN.*
3. Cantor: *IOAN BRINZEŪ.*
4. Curator: *IANEȘ ALBULESCU.*

III. **Biserica** de lemn, edificată înainte de 1800. *Hramul*, Duminica Samarintencei. *Casa paroch.* de lemn, edificată la 1892 cu 1400 cor. de comuna biser. *Matricule*, din 1852. *Școala* de lemn, edificată la 1891 cu 1008 cor. de comuna biser. *Școlari* oblig. cu cei din filii 69, frec. 45. *Benef. paroch.* computat și cel din filii: în realități 1085 □°, Lectical 3750 l. cucuruz, 185 jumătăți de țile de lucru, venit din cimiteriū 15 cor. *Venit congrual:* 350 cor. 48 fil. *Benef. docental* sistem. la 1894, în bani 600 cor., în realit. 987 □°. *Averea biser.* în matre: bani 204 cor., realit. 37 jug. 741 □°; în filii: bani 290 cor., realit. 21 jug. *Averea școlii* în matre: bani 60 cor., realit. 15 jug.; în filii: 8 jug.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Un.	Ier.	Departaro dela matre Km.
Coroșteni	507	—	—	—	—	—	6	
Filiile:								
Iiu Vaidei-Vulcan	660	404	201	97	46	3	85	5
Dealul Babei	41	—	—	—	—	—	—	—

Total 1208 404 201 97 46 3 91

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 10.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Vulkán.*

5. GALAȚI (Galacz).

I. **Istoricul.** — Parochie veche. În urmarea înstigățiunilor locuitorilor din Nucșóra, a preoților Băjescú din Baiesd și a P. Toma din Borovod precum și a familiei Kendeffy la 1798 aú defecționat mulți, așa cât la 1804 judele statului a oprit nou ordinatului preot Stefan Suciú, un fiú a cantorului de acolo să între în biserică. — Credincioșii la început s'aú folosit de o biserică ce a fost a mănăstirei, aședată în padurea comunei. Pe la 1753—1760 biserică aú ocupat'o, câteva familii române calvinate, ca, de Buda, Mara și Puținel, așa că Dumineca de dimineță se servea întrénsa cultul gr. cat., iar după aceea pentru reformați. Când la 1761 Episcopul Făgărașului Petru Paul Aron a vizitat parochia Galați, reformații întru atáta s'aú înverșunat în contra lui, încát pe ómenii aceleia i-aú bătut, ba unul cu numele Puținel din Riu bărbat a voit să lovescă chiar și pe Episcopul. În urma acestor întâmplări, Episcopul eșind din biserică cu S. Evangelie, precum se mai spune, s'ar fi întors spre răsărit și ar fi đis, că semánță de reformați să se nască în comună, đar aședământ saú mórte bună să nu afle. Credincioșilor seí gr. cat. li-a dăruiat apoi 100 de sfânți spre a-și edifica biserică deosebită. Biserica ținută de reformați pe încetul s'a risipit și ađi numai locul i-se mai vede în nemijlocită apropiere de biserică gr. cat. Familiile reformate așiderea s'aú înprăștiat, unele, ca familia de Buda, avénd sfērșit réu. La 1810 preotul nu avea nici o porțiune canonică.

Șcóla s'a înființat în 1852. Dela acest timp până la 1856 docenți aú fost cantorii. Dela 1857 docentele a fost I. Suciú, preotul de acum. Edificiú școl. propriú n'a fost, ci esarendat. Dotațiunea a fost 33 cruceri, de fum și 10 cupe bucate dela familiile cu prunci. La an. 1860 s'a afiliat la șcóla nóstră din Puí, iară la 1874 la șcóla de stat tot deacolo.

Seria cronologică a Preoților: PP. Stefan Suciú 1781—1840; Stetan Suciú 1840—1866; Ioan Suciú 1866—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: IOAN SUCIU.
2. Cantor: IOAN BIRIȘ.
3. Curator: GRAȚIAN GERMAN.

III. **Biserica de pėtră,** edificată pe la începutul veac. 19-lea căci Vicarul Ciril Czopa în răportul seú din 10 Ian. 1810 despre biserică đice că este de curénd edificată. *Hramul,* Buna-vestirea Preac. V. Maria. *Casă parochială* nu este. *Matricule,* din 1824. *Școlari* oblig. 110, frec. 47 la șcóla de stat din Puí. *Benef. paroch.* în realități 2 jug. 672 □°, Lectical 990 l. cucuruz, 50 đile de lucru. În filia Fizeș: Lectical 40 l. cucuruz. *Venit congrual:* 144 cor. 98 fil. *Avcrea biser.* în baní 9044 cor. 8 fil., în realit. 724 jug. 276 □°.

Numėrul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Irr.	Departarea dela matre Km.
Galați	498	10	136	3	—	2	
Filiałă:							
Fizeș	18	—	652	—	—	4	15
Total	516	10	788	3	—	6	

Depártare dela scaunul protopopesc Km. 33

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Puj.*

6. ISCRONI (Alsóbarbatenyiskrony.)

I. **Istoricul.** — În veacul al 18-lea a fost parochiá matre până la 1788, când cu ocașiunea resbelului turcesc s'a risipit și abia la 1791 s'a edificat biserică, dar preot local n'a avut până la 1810, ci s'a ținut ca filia la Coroeșteni.

Șcóla s'a deschis la 1860, la care la început aú fost afiliate și parochiele Coroeșteni și Vulcan.

Seria cronologică a Preoților: PP. Ioan Pop Tunsu 1810; Pe acesta, familia Mura în 1825 l'a scos din casa parochială și din folosința porțiunei canonice. Pavel Oneasă 1846—1865; Adam Stoicuța 1865—1866; Petru Burlec 1866—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: PETRU BURLEO.
2. Docente: LUCREȚIA CIUPE.
3. Cantor: NICOLAÚ BURLEC.
4. Curator: IOAN SOIU.

III. Biserica de lemn, renovată la 1875. *Hramul*, Înălțarea Dnului. *Casa paroch.* lipsesce. *Matricule*, din 1846. *Școala* de lemn, edificată la 1892 cu 1000 cor. de comuna biser. *Școlari* oblig. 50, frec. 44. *Benef. paroch.* în realități 56 jug. pășune și pădure, Lectical 750 l. cucuruz, venit din cimiteriū 10 cor. *Venit congrual*: 262 cor. 26 fil. *Benef. doventala* sistem. la 1892, dela comuna biser. 600 cor. și 8 jug. realit. *Averea biser.* în bani și oblig. de regale, 2130 cor., în realități 16 jug. în filia, bani și oblig. de regale 1716 cor. 4 fil. *Averea școlii* în bani 40 cor., în realități 8 jug.

În filia *Bărbătenii inferiori* este biserică de pêtre în onorea SS. Archangelii, Michail și Gavriil, edificată în 1880 cu 2500 fl. pe spesele In. Erar militar, care a cuprins locul bisericeii vechi edificate la 1805 spre scopul ridicării fortificațiunilor în gura pasului Surduc.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Unit.	Isr.	Departare dela matre Km.
Iscroni	480	98	42	4	—	—	9	
Filială:								
Bărbătenii inf.	208	123	102	2	2	—	5	2
Total	688	221	144	6	2	—	14	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 5.

Posta ultimă: *Livazeny*. Stațiunea telegrafică: *Alsóbarbatény*.

7. LIVADIA DE CÂMP (Mezőlivádia).

I. Istoricul. — Comună veche nobilitară încă de pe timpul Regelui Sigismund și a familiei Hunyadi. Parochie vechiă. *Seria cronologică a Preoților*: În matre: PP. Mihaî; Laczko; Laczko; Stefan, toți uniți 1733, cu 57 familii; Zenovie 1765, cu 100 familii, — acesta se amintesce și în conscripția din 1769 precum și în cea din 1795; Ciucora I; Janeș Wladislav; Constantin; Lascu Dencișor 1830—1840; Vasile Wladislav 1836—1859; Paul Wladislav 1859—1884; Sigismund Wladislav 1891—. În filia Livadia de cöste: C. Zenovie 1763; Vasilie Wladislav și Paul Wladislav.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *SIGISMUND WLADISLAV*.
2. Cantor: *IOAN CRĂCIUNESCU*.
3. Curator: *JORDAN CRĂCIUNESCU*.

III. Biserica de pêtre, renovată la 1891 cu 2000 fl. dela comuna biserica. *Hramul*, S. Martir George. Conf. liberă *Casa paroch.* nu este. *Matricule*, din 1844. *Școala*. Dela an. 1850 până la 1872 a susținut școala greco-catolică în localitate esarendată și cu o dotațiune la început de 50 fl., după aceea de 100 fl. și mai pe urmă de 250 fl. La 1872 s'a prefăcut în școlă comunală iar la 1855 în școlă de stat. Primul învățător a fost Mihaiu Sirbu. *Școlari* oblig. 195, frec. 195 la școala de stat. *Benef. paroch.* matre: în realit. 1 jug., Lectical 800 litre cucuruz, 50 țile de lucru, venit din cimiteriū 4 cor., stole 160 cor.; în filie: Lectical 400 l. cucuruz, 30 țile de lucru, venit din cimiteriū 4 cor. *Venit congrual*: 398 cor. 38 fil. *Averea biser.* în matre: bani 145 cor., realit. 1 jug.; în filie: bani 467 cor. 70 fil.

În filie este biserică de pêtre, re'noită la 1873 cu 1000 fl. dela comuna biser. *Hramul*, S. Nicolaū. *Matricule*, din 1844.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Isr.	Departare dela matre Km.
Livadia de câmp	693	30	4	5	—	7	
În filială:							
Livadia de cöste	353	—	—	—	—	—	1
Total	1046	30	4	5	—	7	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 25.

Posta ultimă: *Púj*. Stațiunea telegrafică: *Livádia*.

8. LUPENI (Lupeny).

I. Istoricul. — Ca comună s'a format prin aşedarea familiilor venite din ținutul Hațegului prin comuna Valea Lupului iară ca parochiă gr. cat. s'a înființat pe la începutul veacului al XVIII-lea. Ca o comună marginașă cu România și cu nes-

cară mănăstire gr. or. de lângă graniță, poporeni din Lupeni nu odată au fost îndemnați de către călugării veniți din România ca să deficieze; așa de es. la an. 1769, când unii locuitori au recurs la guvernul transilvan ca să potă trece la neunire, dar cu dat. 6 Ian. 1769 au fost respinși. Parochia acesta până la 1845 a fost afiliată la parochia Jiu—Mateșci—Paroșeni având și școlă împreună până la 1891. La început școlă s'a ținut parte în locuința parochială parte în case esarendate. Dotațiunea învățătorască la început era de 35 cr. dela fiecare număr de casă; mai târziu s'a ridicat la 200 fl., și în 1893 s'a sistemizat la 300 fl.

Seria cronologică a Preoților: George Todoran 1845—1853; Ioan Todoran 1853—1899; Cooperator, Ioan Todoran jun.; Atanasie Bologna 1899—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *ATANASIE BOLOGA*.
2. Docente-Cantor: *GEORGE ȘANDOR*.
3. Curator: *PETRU NICIU*.

III. Biserica de lemn, edificată la 1845 cu 650 fl. de comuna biser., pe intravilanul donat, de Puj Elek și la 1851 zugrăvită de pictorul din România Ioan Opreș. *Hramul*, Ss. Muierii Purtătoare de mir. *Casa paroch.* de piatră, edificată la 1899 cu 2200 cor. pe spesele comunei biser. *Matricule*, din 1853. *Școlă* de lemn, edificată la 1891 cu 800 fl. pe spesele comunei biser. *Școlari* oblig. 101, frec. 52. *Benef. parochial* regulat la 1884. Lectical 3300 l. cucuruz, țeile de lucru 65, venitul din cimiteriu 10 cor. *Venit congrual:* 343 cor. 26 fl. *Benef. docental:* dela comuna biser. 600 cor. *Averea biser.* în bani 3620 cor. *Averea școlii* în bani 100 cor.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	U. H.	C. A.	Un.	Imp.
Lupeni	1340	2299	352	416	55	80	215

Departare dela scaunul protopopesic Km. 18.
Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Lupeny*.

9. MERIȘOR (Merisor).

I. *Istoricul.* — Parochie veche. La an. 1733 preot n'a avut ci se amintesc cu 21 familii și biserică. Fiind în apropiere de mănăstirile dela granița României prin călugării gr. or. esmiși, nu odată au fost espusă pericolului de a defeciona. Pomenire a rămas în această privință mai ales despre uneltirile călugărului Ciuvica, trimis din mănăstirea Lainici. Biserica din această comună are o campană turnată la 1731, de unde se conchide că atunci s'ar fi edificat biserica de lemn, carea a stat până la 1895, când s'a edificat cea de adă. A mai fost o altă biserică edificată la locul numit «Rusești» carea a ars.

În filia *Bănița* locuitorii până la an. 1840 au fost toți gr. cat. veniți din Livădeni pe atunci însă o parte dintre ei a trecut la neunire sub conducerea unui preot gr. or., căsătorit într-o familie fruntașă din loc. Pe teritoriul acestei parochii este ruina unei cetăți vechi numită «Cetatea Bolei». Sunt și mai multe peșteri mari ca «Peștera Ioni» din «Părete». Un deal se numesc «dealul Curușilor» iar altul «Piatra Tatarilor».

Școlă s'a deschis la 1858, iar primul învățător a fost Petru Dragota pedagog de Hațeg. Dotațiunea la început a fost 40 cr. de familii și 7 stinjinii de lemne. Dela 1863—1873 școlă nu s'a ținut. La 1873 salariul docental s'a ridicat la 150 fl., în 1890 la 200 fl., 4 stinjinii lemne, 3 jug. pășune, mai pe urmă în 1894 la 300 fl.

Seria cronologică a Preoților: PP. Petru Selinga; Stefan Nicolaș; Pop Andrcas din Bar 1807; Ioan 1810; Ioan Lelingă 1862—1867; Nistor Gotheas, adm. interim. din Barulmăre 1867—1868; Simeon Saturn tribun în 1848; Petru Pop adm. din Puș 1885—1889; Isidor Saturn 1889—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *ISIDOR SATURN*, administrator parochial.
2. Docente: *IOAN DAVID*.
3. Cantor: *PETRU DRAGOTA*.
4. Curator: *PETRU DRAGOTA*.

III. Biserica de piatră, edificată la 1894 cu 6000 cor. pe spesele comunei biser. *Hramul*, SS. Apostoli Petru și Paul. *Casa paroch.* de piatră, edificată la 1890 cu 2000 fl. pe spesele comunei biser. *Matricule*, din 1852. Școala de piatră, edificată la 1897 cu 4000 cor. pe spesele comunei biser. Școlari oblig. 145, frec. 88. *Benef. paroch.* în realit. 24 jug., Lectical 3600 l. cucuruz, 120 Țile de lucru, venit din cimiteriul 6 cor. *Venit congrual*: 413 cor. 36 fil. *Benef. docent.* sistem. la 1892, dela comuna biser. în bani 600 cor., în realități 9 jug. *Averea biser.* în bani 200 cor. *Averea școlii* în bani 1200 cor.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Unit.	Isr.	Departare dela matre Km.
Merisor	602	46	2	20	6	3	4	
Filială:								
Banița	353	62	320	31	1	5	4	
Total	955	108	331	51	7	8	8	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 18.

Posta ultimă: *Petroseny*. Stațiunea telegrafică: *Merisor*.

10. PAROȘENI (*Zsilymacsesdparoseny*).

I. Istoricul. — Comuna, respective parochia s'a format prin emigrarea locuitorilor de prin ținuturile comunelor Paroș și Măteșci, din valea Hațegului, cari având păduri și pășuni în țara Jiului s'așezat acolo. La început li-a purtat grigă sufletescă călugărul Mihulescu trimis dela Mănăstirea Lainici; iar mai târziu s'așezat în parochie cu doi preoți, Ianeș Todoran, pentru cei din dreapta, și P. Motornancea pentru cei din stânga Jiului. Cam pe la an. 1765 parochia trece la S. Unire dar nu se consolidează, ci prin învaziunea turcilor din 1788 se risipește până întru atâta, încât și clopotul ce l'avea abia l'așezat ascunzându-l în rîpa numită «Pecala». La 1792 se ridică o nouă biserică de lemn, în care se așeză și clopotul cel vechiu.

Școala local stabil n'a avut. Salariul a fost 30 cr. de fiecare casă.

Seria cronologică a Preoților: PP. Nicolaș Todoran 1765—1817; George Todoran 1817—1848; G. Todoran 1848—1858, pe acesta ca pe tribun la 1848 l'așezat rescumpărat poporeni delă perđare; Ioan Todoran 1858—1860; Nicolaș Todoran 1860—1900; George Todoran 1900—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *GEORGE TODORAN*, administrator parochial.
2. Docente: *LUCREȚIA GOTHEAS*.
3. Cantor: *PETRU VLAIC*.
4. Curator: *IANEȘ TODORAN*.

III. Biserica cea veche, în anul 1899 a ars cu desăvârșire; în locul ei în decursul anului 1901 s'a edificat alta nouă de piatră pe spesele comunei bisericei. *Hramul*, S. Apostol Toma. *Casa paroch.* de piatră, edificată la 1899 cu 3100 cor. tot pe spesele comunei biser. *Matricule*, din 1854. Școala de lemn, edificată la 1891 cu 800 fl. pe spesele comunei biser. Școlari oblig. 59, frec. 26. *Benef. paroch.*: Lectical 2050 l. cucuruz, 90 Țile de lucru. Venit din cimiteriul 8 cor. *Venit congrual*: 406 cor. 84 fil. *Benef. docent.* sistem. la 1894, dela comuna bisericei 600 cor. *Averea școlii* în matre bani 100 cor.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Isr.	Departare dela matre Km.
Paroșeni	598	15	—	—	—	11	
Filială:							
Măteșci	422	—	—	—	—	—	4
Total	1020	15	—	—	—	11	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 17.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Vulkán*.

11. PETROS (Petrosz).

I. Istoricul. — Comuna este situată pe o vale în estensiune de 4 Km. sub pôlele munților Mincel, Pléşa, Băloiū și Bulz, luându-și numirea dela pétră de var din teritoriul comunei. Parochia veche, care fiind aprópe de granița țerei unde erau mănăstiri de ale călugărilor gr. or. de repețite ori a fost espusă la primeșdia de a defecționa. Tradiția susține, ca preoții Isaia și Stefan Miclăuș au zădărnicit planul acelor călugări. În descripția din 1733 acésta parochia ocără cu 40 locuitori fără preot.

Până la an 1893 școlă a fost comună cu a celor din Barul-mare, contribuind comuna Petros la dotațiunea învățatoriului cu 80 fl. și 1 stinjin de lemne. După-ce la an. 1891 s'a interdis primirea școlarilor la școlă din Barul-mare, s'a deschis școlă proprie în Petros într'un local esarendat și beneficiul docental s'a stabilit în 150 fl., care în an. 1893 s'a sistemisat la 300 fl. Fiind primul învățator I. Bora iunior, preotul de presinte.

Seria crónologică a Preoților: PP. Isaia; Nicolaū Miclăuș cu Stefan Miclăuș 1862; Nicolaū Georgița 1867—1868; Nestor Gotheas 1868—1882; Petru Pop 1882—1883; Petru Voin 1883—1884; Ioan Bora iunior 1884—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: IOAN BORA iun.
2. Doceinte: AUREL BOTICĂ.
3. Cantor: STEFAN MICLĂUȘ.
4. Cantor în filie: IOAN DAVID.
5. Curator: TEODOR CRIVEDEAN.

III. Biserica de lemn, edificată la 1794. *Hramul*, Înălțarea Domnului. *Casa paroch.* de lemn, edificată la 1884 pe spesele comunei biser. *Matricule*, din 1848. *Școlă* de pétră, edificată la 1896 cu 2804 cor. pe spesele comunei biser. *Școlari oblig.* 139, frec. 94. *Benef. paroch.* în realitățî 1210 □° și 20 jug. 800 □° segreg. pentru biserică; Lectual 2400 litre cucuruz, 80 țile de lucru, venit din cimiteriū 10 cor.

Venit congrual: 213 cor. 48 fil. *Benef. docentală* sistem. 1893, dela comuna biser. 600 cor. *Averea biser.* în bani 842 cor. 45 fil. *Averea școlêi* în bani 7 cor., în realitățî 12 jug. 400 □°.

În filă este biserică de lemn, edificată la 1871 pe spesele comunei biser. *Matricule*, din 1852. *Școlă* comună cu ceî din Merișori. *Benef. paroch.* în realitățî 1 jug. 130 □° din cimiteriū; Lectual 700 litre cucuruz dela 25 case. *Averea biser.* în bani 304 cor. 72 fil.

Pe teritoriul filiei Crivadia se află ruinele unei cetățue rotunde din timpurile antice.

Numérul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Unit.	Isr.	Departare dela matro Km.
Petros	968	41	140	9	6	2	1	
Filiă:								
Crivadia	229	24	11	14	—	5	3	2
Total	1197	65	151	23	6	7	4	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 23.

Posta ultimă: *Puj.* Stațiunea telegrafică: *Krivdiia*.

12. PETROȘENI (Petroseny).

I. Istoricul. — În comuna acésta, înființată prin emigrările Românilor din ținutul Petrosului, începând din 1700 locuitoriî au fost gr. cat. până cătră an. 1830, când prin unelțirile călugărilor gr. or. trimișî dela mănăstirea Lainici, poporul fiind sedus a deficiat. Parochie gr. cat. nu s'a reînființat până la 1871, când în urmarea esplotării minelor de cărbuni adunându-se mai mulți credincioși gr. cat. a fost dispus ca cel dintăi preot Stefan Radic.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: STEFAN RADIC, protopopul Districtului.
2. Cantor: IOSIF CUREA.
3. Curator: VASILE IANZA.

III. Biserica de p \acute{e} tr \acute{a} , edificat \acute{a} la 1888 cu 8000 fl. din cassa confraternit \acute{a} ii b \acute{a} te \acute{s} ilor erariali. *Hramul*, Pogorirea Spiritului S \acute{a} nt. Biserica s'a consacrat in anul 1888 prin Episcopul diecesan Dr. Victor Mih \acute{a} lyi de Ap \acute{s} a. *Casa paroch.* de p \acute{e} tr \acute{a} , cedat \acute{a} gratuit in mod provisor de c \acute{a} tr \acute{a} In. Erar. *Matricule*, din 1871. *Șc \acute{o} la* lipsesce. *Școlari* oblig. 49, frec. 43 la celelalte șc \acute{o} le din loc. *Benef. paroch.* in bani 720 cor. dela In. Erar. reg.; naturalie: 120 m \acute{a} ji c \acute{a} rbuni de p \acute{e} tr \acute{a} ; realit. 600 □ $^{\circ}$. *Venit congrual*: 789 cor. 4 fil. *Benef. cant.* in bani 96 cor. dela comuna bis. *Averea biser.* in bani 3025 cor.

Num \acute{e} rul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Unit.	Isr.	Departare dela matre Km.
Petroșeni	619	3307	1949	937	431	72	449	
Filiale:								
Livezeni	204	684	2063	255	71	100	10	9
Petrila	267	970	2753	77	213	34	182	9
Total	1090	4961	6765	1269	715	206	641	

Dep \acute{a} rtare dela scaunul episcopesc Km. 197.

Posta ultim \acute{a} și Stațiunea telegrafic \acute{a} : *Petroșeny*.

13. PONOR (Ponor).

I. Istoricul. — Parochia veche. Locuitorii in parte sunt nobili. Tradițiunea este c \acute{a} proprietariul Borna J \acute{a} nos din Ponor int \acute{e} lmindu-se in Hațeg cu Preotul Rusu Chirian dela m \acute{a} n \acute{a} stirea Prislopului din Silvașul de sus, l'a chi \acute{a} mat s \acute{a} m \acute{e} rg \acute{a} de preot in Ponor. Acela a și mers ins \acute{a} sub condiția ca proprietariul a trebuit s \acute{a} dea bisericeii porțiune canonic \acute{a} , ceea ce s'a și intimplat.

Seria cronologic \acute{a} a Preoților: PP. Dumitru 1733; Rusu Chirian 1795—1825; Stefan Chirian; Pavel Chirian 1836—1867; Lazar Chirian 1867—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: LAZAR CHIRIAN.
2. Cantor: IOAN VLAD.
3. Curator: ARPAD TÖRÖK.
4. Cantor in filie: IACOB MUNTEAN.
5. Curator in filie: TEODOR CIOLIA.

III. Biserica de p \acute{e} tr \acute{a} , edificat \acute{a} pe intravilanul schimbat cu famili \acute{a} Török la 1769. *Hramul*, Pogorirea Spiritului S \acute{a} nt. *Casa paroch.* nu este. *Matricule*, din 1853. *Șc \acute{o} la* din 1876—1885 a fost șc \acute{o} la gr. catolic \acute{a} in local esarendat cu dotațiune docental \acute{a} de 70 fl. Acum este șc \acute{o} l \acute{a} de stat. *Școlari* oblig. 47, frec. 44. *Benef. paroch.* in realit. 25 jug. 594 □ $^{\circ}$, Lectical 780 l. cucuruz, 188 țile de lucru, venit din cimiteri \acute{u} 7 cor. *Averea biser.* in matre, bani 426 cor. 70 fil.

In fili \acute{a} Ohaba-Ponor se afl \acute{a} biserica de p \acute{e} tr \acute{a} , edificat \acute{a} in locul celei din 1762, la an. 1890 cu 700 fl. pe spesele comunei biser. *Hramul*, Pogorirea Spiritului S \acute{a} nt. *Școlari* oblig. 56, frec. 53, șc \acute{o} la de stat din Ponor. *Averea biser.* in bani 141 cor. 28 fil., in realit. 9 jug.

Num \acute{e} rul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Uu.	Isr.	Departare dela matre Km.
Ponor	487	6	5	10	3	—	15	
Filial \acute{a} :								
Ohaba-Ponor	465	—	—	—	—	—	—	3
Total	952	6	5	10	3	—	15	

Dep \acute{a} rtare dela scaunul protopopesc Km. 26.

Posta ultim \acute{a} și Stațiunea telegrafic \acute{a} : *Puj*.

14. PUJ (Puj).

I. Istoricul. — De \acute{o} re-ce familia Pui \acute{u} , esistent \acute{a} și ađi in comun \acute{a} , a primit nobilitatea la 1442, se crede, c \acute{a} pe același timp in comuna Pui a esistat parochia de rit oriental, și inc \acute{a} unit \acute{a} , la care a \acute{u} aparținut afar \acute{a} de numita familie nobilitat \acute{a} și iobagii aceleia. Vechimea parochiei o demust \acute{r} \acute{a} inscripțiunea

tăiată într'o grindă ce era în biserica cea veche, reconstruită la an. 1873. Inscripțiunea este: «Tempore amplissimi principis Ioannis Kemény renovatum templum per Gasparum Puj de eadem et consortem suam Susanam Borbatvizi de eadem ad laudem et gloriam Dei Patris et Filii sui Domini Nostri Iesu Christi una cum Spiritu Sancto. Amen. Anno 1661». Mai târziu, la 1755, tot biserica cea veche s'a pictat prin Ianeş de Puj. Se afirmă, că cu ocaziunea închierii S. Uniri la Sinodul din 1700, a fost de faţă şi un membru al familiei Puj, ca reprezentante al parohiei.

Şcola dela an. 1860—1864 a fost gr. catolică, în local esarendat. Salariul a fost 25 cr. dela fiecare casă şi câte 10 cupe bucate. La an. 1874 s'a prefăcut în şcolă de stat.

Seria cronologică a Preoţilor: nu se poate constata. Din vechime se cunosc numele Preotului Damaschin; iar din timpurile de mai târziu PP. János; George; Radul; János 1765—1780 se pomenesc cu 60 familii unite. Acesta se amintesc şi în conscripția din 1769. Mihaiu Paluţ instruat la mănăstirea dela Prislopul Silvaşului, carele din cantor a fost chirotonit de preot prin Episcopul Leményi. Petru Pop 1874—1893; Ioan Bocănică 1893—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *IOAN BOCĂNICĂ*.
2. Cantor: IOAN BECUŞ.
3. Curator: DANIL MATEIŪ.

III. Biserica de pĕtră, re'novată la 1874 cu 1000 fl. pe spelele comunei biser. *Hramul*, S. Martir George. *Casa paroch.* de pĕtră, edificată la 1898 cu 2400 cor. pe spelele comunei biser. *Matricule*, din 1846. *Şcolă* de stat. *Şcolari* oblig. 175, frec. 129. *Benef. paroch.* în realităţi 20 jug. 284 □°, Lectical 300 l. cucuruz, 63 ȕile de lucru, venit din cimiteriŪ 4 cor. *Venit congrual*: 317 cor. 38 fil. *Averea biser.*: în bani 173 cor. 50 fil., cereale 77 litre.

Numĕrul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Un.	Im.
Puĭ	538	132	83	98	16	2	17

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 32.

Posta ultimă şi Staţiunea telegrafică: *Puj*.

15. RIU BĂRBAT (Borbátviz).

I. Istoricul. — Parochia vechia compusă din mai multe familii nobile, dintre cari numai puĭini s'aŪ făcut reformaĭi dară partea cea mai mare a poporului nobil şi iobajĭ pe lĕngă tóte sfortărilor şi ademenirile posesorilor reformaĭi şi ale călugărilor gr. or. de preste graniĭă, aŪ rămas credincioşĭ bisericeĭ gr. catolice. Se afirmă, că cu ocaziunea resbelului cu Turciĭ, acestia prindĕnd pe parochul Popa Petru, l'au dus împreună cu mai mulĭi credincioşĭ la dealul Babeĭ şi acolo i-aŪ omorit.

Şcolă comunală a esistat din 1858 în local esarendat, cu limbă de propunere română. La an. 1861 limba de propunere a fost cea magiară. S'a sistemisat la an. 1879 ca şcolă de stat.

Seria cronologică a Preoţilor: PP. János şi Fenicul 1733 cu 52 familii; Avram 1769; George 1795; Petru Pop 1807; Pavel Sora 1853; Stefan Sora 1847—1892; Al. DraghiciŪ 1892—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *AL. DRAGHICĂ*, adm. parochial.
2. Cantor: PANFILIE SORA.
3. Curator: STEFAN DANCIA.

III. Biserica de pĕtră, reinoită la 1885 cu 800 fl. pe spelele comunei biser. *Hramul*, Pogorirea Spiritului Sânt. *Casa paroch.* de pĕtră, edificată la 1827 pe spelele comunei bis. *Matricule*, din 1826. *Şcolă* de stat. *Şcolari* oblig. 61, frec. 55. *Benef. paroch.* în matre: realităţi 17 jug. 168 □°, Lectical

1110 l. cucuruz, 60 zile de lucru, venit din cimiteriū 4 cor.; în filia Hubița-Uric: realități 3 jug. 1499 □^o. *Venit congrual*: 438 cor. 46 fil. *Averea biser.* în bani 503 cor. 52 fil.

Filia Hubița-Uric (Hubicza). La an. 1733 a avut 16 familii unite fără de preot, la 1765 100 fam. cu preot P. Avram. *Biserica* de piatră, reînviată la an. 1880 cu 600 fl. pe speșele comunei biser. *Hramul*, S. Martir George. *Școlari* oblig. 36, frec. 33 la școla de stat din matre. *Averea biser.* în bani 1094 cor. 98 fil., în realități 25 jug. 1400 □^o.

Filia Uric (Urik). *Biserica* de piatră, reînviată la 1861 cu 700 fl. pe speșele comunei biser. *Hramul*, Înălțarea Domnului. *Școlari* oblig. 77, frec. 76 la școla de stat din Riu-bărbat. *Averea biser.* în bani 897 cor. 90 fil., în realități 14 jug.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.	Departare dela matre Km.
Riu Bărbat	228	27	9	63	4	7	4	
Filiale:								
Hobița-Uric	282	3	—	—	—	—	—	1·5
Uric	393	9	—	1	—	—	2	2·5
Total	903	39	9	64	4	7	6	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 30.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Puj.*

16. URICANI-HOBICENI (Hobiczaurikány).

I. *Istoricul.* — Ca comună s'a format prin colonisarea locuitorilor din comunele Hobița și Uric din ținutul Hațegului înființarea parohiei datéză așa dicând dela timpul colonisării în număr mai mare și în mod stabil. Fiind și comuna acésta în graniță spre România la început locuitorii în cele spirituale aũ fost îngrijiți de cătră preoții ori călugării gr. or. veniți de acolo. După tradițiune pe la an. 1788 Turcii întrând în aceste părți drept în Serbătórea Adormirei Preac. V. Maria și aflând pe poporenii adunați în biserică pe aceia împreună cu Preotul

Dan, — după alții Pavel — i-aũ măcelărit și biserica o aũ distrus. Readunându-se cu încetul locuitorii la an. 1790 și-aũ edificat o altă biserică și și-aũ adus un preot în persóna unui tiner din Rîmnical Vălcii cu numele Nicolaũ Popa supranumit Zugrav după profesiunea sa. La S. Unire locuitorii acestei comune aũ trecut prin anul 1810, în urma Stăruințelor date din partea Vicarului Czopa din Hațeg.

Primele urme de instrucțiune școlară datéză cam din 1846—1848, când un învățator cu numele Demetriu Păreũ de origine din România a adunat lêngă sine pe prunci și în locuința sa propriă dădea instrucțiune elementară în cetire, în psalmi și cântări, având plată de 30 cr., iar din 1859 de 40 cr. de fiecare școlar. In an. 1884 salariul docental s'a sistemisat în 200 fl., și la an. 1892 la 300 fl.

Seria cronologică a Preoților: PP. Dan alias Pavel 1780; Nicolaũ Pop Zugrav 1793—1834, primul preot unit; Ilie Zugrav 1834—1868; Nicolaũ Zugrav 1868—1891; Ilie Zugrav 1891—1897 sub care s'a cumpărat porțiunea canonică de 30 jug.; Nicolaũ Zugrav 1897—.

II. *Oficiul parochial.*

1. Paroch: *NICOLAŪ ZUGRAV.*
2. Docente: *IOAN-BESU.*
3. Cantor: *IOAN ZUGRAV.*
4. Curator: *MIHAIŪ COANDREȘ.*

III. *Biserica* de lemn, edificată la 1874 cu 31 fl. 720 cor. pe speșele comunei biser. *Hramul*, Înălțarea D-lui N. Isus Christos. *Casa paroch.* de piatră, edificată la 1898 cu 4000 cor. pe speșele comunei biser. *Matricule*, din 1854. *Școla* de lemn, adaptată la 1898 cu 800 cor. pe speșele comunei biser. *Școlari* oblig. 202, frec. 63. *Benef. paroch.* în realit. 34 jug. 1175 □^o, Lectical 4800 l. cucuruz, zile de lucru 160, venit din cimiteriū 6 cor. *Venit congrual*: 605 cor. 40 fil. *Benef. docental* sistem. la 1892, dela comuna biser. 600 cor. *Averea biser.* în bani 2688 cor. 20 fil., în realit. 22 jug. 1200 □^o. *Averea școlii* în bani 120 cor., în realit. 9 jug.

În *Hobiceni* este biserică de lemn, edificată la 1825 în onoarea SS. Archangelii Michail și Gavriil.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Ier.
Uricani-Hobiceni	1372	3	—	—	—	—	12

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 26.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Lupeny*.

17. VALEALUPULUI (Farkaspatak).

I. Istoricul. — În timpurile mai vechi comuna Valealupului fiind mai puțin populată n'a avut preot în loc, ci a fost administrată de cătră Preotul din Livadia. Ajungând însă de preot unul din familia Voin, cu numele Dragota, cătră anul 1746, prin stăruințele și cu ajutorul seș s'a edificat biserică proprie. În biserică acésta s'a aflat două icône frumoșe donate la an. 1766 tot de familia preotului, precum și un clopot turnat la 1779, care pe timpul resbelului cu turcii a fost ascuns într'o bortă de nuc. Tot la biserică acésta la anul 1852 se află cărți rituale vechi ca Propovedania de Sassebeș din 1683, Căzania de Alba-Iulia din 1699, un manuscris de Propovedania din 1676. În forma de acuma parochia s'a organizat în an. 1807.

Seria cronologică a Preoților: PP. Ciucóre; Dragote Voin; Ioan Voin; Bucur Voin; Petru Voin I 1764—1807; Petru Voin II 1807—1835; Petru Voin III 1830—1845; Petru Voin IV 1860—1888; Nicolaș Voin 1888—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *NICOLAȘ VOIN*, adm. parochial.
2. Cantor: *IOAN VOIN*.
3. Curator: *ALIC DREGHIĆ*.

III. Biserica de pētră, edificată la 1888 cu 1262 cor. pe spesele comunei biser. *Hramul*, Domineca Orbului. *Casa paroch.* nu este. *Matricule*, din 1807. *Școlă* de stat la Riū de

morii. Dela an. 1856—1859 a fost școlă gr. catolică în local esarendat cu 100 cor. La 1859 s'a afiliat la școlă grănițărăscă din Barul-mare, iară la 1893 s'a afiliat la școlă de stat din Riū de morii. *Școlari* oblig. 53, frec. 53. *Benef. paroch.* în realit. 10 jug. 1120 □^o, Lectical 1200 l. cucuruz, 57 țile de lucru, venit din cimiteriū 10 cor. *Venit congrual:* 113 cor. 56 fil. *Averea biser.* 498 cor. 28 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Ier.
Valealupului	401	—	—	—	—	—	1

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 27.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Puj*.